

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

JAROSLAV KUDRNA, ESQ., LL.M.

**STÁTNÍ IMUNITA NA PRAHU 21. STOLETÍ:
SOUMRAK NEBO RENESANCE?**

DISERTAČNÍ PRÁCE

ŠKOLITEL: DOC. JUDR. VLADIMÍR BALAŠ, CSc.

STUDIJNÍ PROGRAM: TEORETICKÉ PRÁVNÍ VĚDY (MEZINÁRODNÍ PRÁVO)

DATUM VYPRACOVÁNÍ PRÁCE (UZAVŘENÍ RUKOPISU): 12. 3. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou disertační práci jsem vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 566856 znaků včetně mezer.

V Praze dne 12. března 2018

Jaroslav Kudrna

Disertant

Poděkování

Autor by chtěl tímto poděkovat svému školiteli doc. Vladimíru Balašovi za odborné vedení v průběhu svého doktorského studia a za cenné rady při psaní disertační práce. Autor by chtěl také poděkovat své ženě a rodině za podporu.

OBSAH

1.	Úvod.....	1
2.	Historický vývoj: Od absolutního k restriktivnímu pojetí státní imunity	9
2.1	Počátky státní imunity – absolutní pojetí státní imunity.....	9
2.2	2. polovina 20. století – rozmach restriktivního pojetí státní imunity	11
2.2.1	Anglosaské právní systémy.....	12
2.2.2	Evropské kontinentální právní systémy	14
3.	Právní prameny principu státní imunity: Mezinárodní a vnitrostátní právní úpravy.....	15
3.1	Mezinárodní právní úpravy.....	15
3.1.1	Evropská úmluva o státní imunitě (1972).....	16
3.1.2	Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (2004)	17
3.1.3	Režim uznání a výkonu rozhodčích nálezů podle Washingtonské úmluvy (ICSID)	18
3.2	Vnitrostátní právní úpravy	19
3.2.1	Spojené státy – <i>Foreign Sovereign Immunity Act</i> (1976)	19
3.2.2	Spojené království – <i>State Immunity Act</i> (1978).....	20
3.2.3	Česká republika.....	20
4.	Odlišení státní imunity od jiných doktrín a imunit představitelů cizích států	24
4.1	Doktrína <i>Act of State</i> (akt veřejné moci).....	24
4.2	Doktrína <i>Political Question</i> (politická otázka)	26
4.3	Imunity představitelů cizích států	28
4.3.1	Imunita <i>ratione materiae</i>	28
4.3.2	Imunita <i>ratione personae</i>	31
4.3.3	Diplomatická a konzulární imunita.....	34
4.3.4	Vztah mezi státní imunitou a imunitami představitelů cizích států	38
4.4	Imunita mezinárodních organizací.....	39
5.	Soudní příslušnost a řízení proti státům.....	42
5.1	Soudní příslušnost pro uznání a výkon rozhodčích nálezů proti státům ve Spojených státech.....	43
5.1.1	Věcná příslušnost (<i>Subject-matter jurisdiction</i>)	43
5.1.2	Osobní příslušnost (<i>Personal jurisdiction</i>)	43
5.1.3	Místní příslušnost (<i>Venue</i>)	52
5.2	Interakce doktríny <i>forum non conveniens</i> a Newyorské úmluvy ve Spojených státech	52
5.2.1	Doktrína <i>forum non conveniens</i> a její vliv na výkon rozhodčích nálezů proti státům	53

5.2.2	Oprávněná kritika používání doktríny <i>forum non conveniens</i> v případech řídicích se Newyorskou úmluvou.....	54
6.	Definice státu pro účely aplikování principu státní imunity	57
6.1	Úmluva OSN.....	57
6.2	Spojené státy	58
6.3	Spojené království.....	58
7.	Procesní otázky spojené se státní imunitou	60
7.1	Požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou	60
7.1.1	Požadavky na doručování soudních písemností v Úmluvě OSN.....	60
7.1.2	Požadavky na doručování soudních písemností ve Spojených státech.....	64
7.1.3	Požadavky na doručování soudních písemností ve Spojeném království..	71
7.1.4	Požadavky na doručování soudních písemností v České republice.....	72
7.1.5	Rozsudek pro zmeškání	72
7.2	Důkazní břemeno	73
7.3	Zjišťování důkazů (<i>Discovery</i>)	74
7.4	Odvolání.....	75
7.5	Výsady a imunity v průběhu soudního řízení	75
8.	Jurisdikční imunita a výjimky z jurisdikční imunity	77
8.1	Princip státní imunity a způsoby jeho uplatnění	78
8.2	Zřeknutí se jurisdikční imunity	79
8.2.1	Úmluva OSN.....	80
8.2.2	Spojené státy a konkludentní zřeknutí se jurisdikční imunity	80
8.2.3	Česká republika.....	86
8.2.4	Třetí strany a zřeknutí se imunity	86
8.3	Účast v řízení před soudem.....	88
8.3.1	Úmluva OSN.....	88
8.3.2	Spojené státy	91
8.4	Výjimka pro rozhodčí smlouvy	92
8.4.1	Evropská úmluva o státní imunitě a Úmluva OSN	93
8.4.2	Spojené státy	96
8.4.3	Spojené království.....	99
8.4.4	Česká republika.....	99
8.5	Ustanovení o volbě rozhodného práva.....	100
8.5.1	Úmluva OSN.....	100
8.5.2	Spojené státy	100
8.6	Porušení <i>jus cogens</i> norem.....	102

8.6.1	Úmluva OSN.....	103
8.6.2	Mezinárodní soudní dvůr	104
8.6.3	Evropský soud pro lidská práva.....	104
8.6.4	Spojené státy	105
8.7	Výjimka pro obchodní transakce (<i>acta iure gestionis</i>).....	106
8.7.1	Úmluva OSN.....	107
8.7.2	Spojené státy	112
8.7.3	Spojené království.....	114
8.7.4	Francie a tamní soudní praxe	115
8.7.5	Česká republika.....	115
8.8	Výjimka pro škody na zdraví a majetku	117
8.8.1	Úmluva OSN.....	117
8.8.2	Spojené státy	118
8.8.3	Spojené království.....	119
8.9	Výjimka pro stávající mezinárodní dohody.....	120
8.9.1	Úmluva OSN.....	120
8.9.2	Spojené státy	120
8.10	Ostatní výjimky.....	122
8.10.1	Výjimka pro lodě vlastněné či provozované státem užívané pro jiné než státní neobchodní účely	122
8.10.2	Výjimka pro řízení ohledně státní účasti ve společnostech se soukromými akcionáři	124
8.10.3	Výjimka pro pracovní smlouvy	125
8.10.4	Výjimka pro řízení ohledně vlastnictví majetku nacházejícího se na území státu příslušného soudu	128
8.10.5	Výjimka pro řízení ohledně duševního a průmyslového vlastnictví.....	129
9.	Exekuční imunita a výjimky z exekuční imunity	131
9.1	Zřeknutí se exekuční imunity.....	131
9.1.1	Evropská úmluva o státní imunitě a Úmluva OSN	132
9.1.2	Spojené státy	135
9.1.3	Spojené království.....	137
9.1.4	Francie a tamní soudní praxe	137
9.2	Výjimka pro rozhodčí smlouvy	140
9.2.1	Úmluva OSN.....	140
9.2.2	Spojené státy	140

9.2.3	Francie a tamní soudní praxe	142
9.2.4	Spojené království.....	148
9.2.5	Hongkong.....	148
9.2.6	Německo	150
9.3	Výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely	150
9.3.1	Úmluva OSN.....	150
9.3.2	Spojené státy	152
9.3.3	Spojené království.....	154
9.3.4	Francie a tamní soudní praxe	155
9.3.5	Česká republika.....	158
9.4	Speciálně chráněný majetek a výjimky z exekuční imunity	159
9.4.1	Diplomatický majetek.....	161
9.4.2	Vojenský majetek.....	172
9.4.3	Majetek centrální banky.....	174
9.4.4	Kulturní majetek	177
9.5	Exekuce dluhu státu proti majetku vlastněnému státními podniky	178
9.5.1	Spojené státy	179
9.5.2	Spojené království.....	180
9.5.3	Francie a tamní soudní praxe	181
9.6	Exekuce na dluh třetí strany vůči státu	181
9.6.1	Spojené státy	181
9.6.2	Spojené království.....	183
10.	Doporučení pro investory a státy ohledně ustanovení o zřeknutí se imunity	185
10.1	Doporučení pro investory uzavírající smlouvy se státem	185
10.1.1	Výhody výběru rozhodčího řízení	185
10.1.2	Výhody ustanovení o zřeknutí se imunity	186
10.1.3	Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity	188
10.1.4	Strategie pro investory v případech neplatících států	195
10.2	Doporučení pro státy uzavírající smlouvy s investory.....	198
10.2.1	Výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení.....	198
10.2.2	Nevýhody ustanovení o zřeknutí se imunity.....	199
10.2.3	Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity	199
11.	Zhodnocení současného vývoje státních imunit	202
11.1	Vliv ochrany lidských práv na státní imunitu	202
11.2	Problematika „supích fondů“ a současný význam státní imunity.....	206

11.3	Zhodnocení Úmluvy OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku	208
11.3.1	Příčiny nevstoupení Úmluvy OSN v platnost 13 let po jejím přijetí	208
11.3.2	Současný vliv Úmluvy OSN na státní praxi	214
11.3.3	Výhody a nevýhody Úmluvy OSN pro investory a státy	216
12.	Závěr a hodnocení budoucího vývoje státní imunity	220
I.	Seznam použitých zkratk	225
II.	Seznam použitých zdrojů	227
A.	Právní úpravy	227
i.	Mezinárodní právní úpravy	227
ii.	Vnitrostátní právní úpravy	227
B.	Odborná literatura	228
i.	Monografie	228
ii.	Odborné články	230
iii.	Institucionální zprávy a studie	235
iv.	Ostatní prameny	235
C.	Judikatura	236
i.	Mezinárodní soudy	236
ii.	Evropský soud pro lidská práva	236
iii.	Rozhodčí soudy	236
iv.	Vnitrostátní soudy	237
a.	Belgie	237
b.	Česká republika	237
c.	Francie	237
d.	Hongkong	238
e.	Itálie	239
f.	Irsko	239
g.	Kanada	239
h.	Německo	239
i.	Nizozemsko	239
j.	Nový Zéland	239
k.	Polsko	239
l.	Řecko	239
m.	Slovinsko	240
n.	Spojené arabské emiráty	240
o.	Spojené království	240

	p.	Spojené státy americké	241
	q.	Španělsko	247
	r.	Švédsko	247
	s.	Švýcarsko	247
III.		Abstrakt.....	248
IV.		Abstract.....	251

1. Úvod

Státní imunita je jedním ze základů mezinárodního práva veřejného. Imunita států vychází ze základního principu mezinárodního práva, a sice rovnosti států – *par in parem non habet imperium*.

Státní imunita je tak projevem státní suverenity a ostatní státy prokazují respekt suverenitě druhých států tím, že dopřávají druhým státům imunitu před svými soudy či některými správními orgány.¹

Státní imunita je tvořena jurisdikční a exekuční imunitou, které mohou být definovány následovně:

„Jurisdikční imunita se vztahuje k omezení soudní moci vnitrostátních soudů, přičemž exekuční imunita omezuje výkon rozhodnutí vnitrostátními soudy nebo jinými orgány.“²

Státní imunita tedy neodmyslitelně vytváří jisté napětí mezi respektováním suverenity druhých států a suverenitou státu, který ji aplikuje, protože tento stát tak omezuje pravomoc svých soudů na svém území.³

Princip státní imunity vytváří i další třetí plochy a to například napětí s principem přístupu ke spravedlnosti, jednoho z pilířů práva na spravedlivý proces.

Státní imunita se střetává s principem přístupu ke spravedlnosti v případech porušování humanitárního práva a lidských práv mající charakter *jus cogens*.

Tento střet byl patrný v nedávném rozsudku Mezinárodního soudního dvora („MSD“) ve věci *Německo proti Itálii*,⁴ který vyzněl ve prospěch státní imunity. Nicméně následné rozhodnutí italského ústavního soudu, ve kterém se tento soud ohradil proti výše zmíněnému rozsudku MSD, ukazuje, že tento střet není zdaleka u konce.⁵

¹ Termín „soud“ z pohledu státní imunity je rozebrán níže v Kapitole 8.1.

² REINISCH A. European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 803 (Překlad autora. V originále: „Immunity from jurisdiction refers to a limitation of the adjudicatory power of national courts, whereas immunity from execution restricts the enforcement powers of national courts or other organs.“).

³ Jinými slovy by se dalo říct, že stát akceptuje omezení pravomoci svých soudů na základě obvyčejového pravidla mezinárodního práva.

⁴ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, dostupný na <http://www.icj-cij.org/files/case-related/143/143-20120203-JUD-01-00-EN.pdf> (naposledy navštíveno 19. října 2017); viz STEPHAN P. Sovereign Immunity and the International Court of Justice: The State System Triumphant. *Virginia Public Law & Legal Theory Research Paper No. 2012-47*. 2012; MUIR WATT H. Les droits fondamentaux devant les juges nationaux à l'épreuve des immunités juridictionnelles. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 539.

⁵ Corte costituzionale della Repubblica Italiana [Ústavní soud], 22. říjen 2014, Judgment No. 238, dostupný na http://www.cortecostituzionale.it/documenti/download/doc/recent_judgments/S238_2013_en.pdf

Role principu přístupu ke spravedlnosti v současnosti vzrostla a to hlavně proto, že státy se aktivně angažují v ekonomice, a tak vstupují mnohem častěji do smluvních transakcí s privátními subjekty.⁶ Privátní strany pak mají zájem na tom, aby mohly uplatňovat své případné nároky proti danému státu.⁷

K tomuto je nutno podotknout, že soukromé subjekty mají dnes nové možnosti, jak vznést své nároky proti státům, například cestou investičních arbitrází, které zaznamenaly rychlý rozvoj v uplynulých patnácti letech.

Hlavně v posledních pěti letech bylo možno pozorovat prudký nárůst investičních sporů. V roce 2012 bylo zahájeno v té době rekordních 62 investičních arbitrází.⁸ V roce 2013 to bylo velmi podobné číslo (57 případů).⁹ V roce 2014 počet nových případů klesl na 42,¹⁰ ale v roce 2015 opět stoupl na historických 77 případů.¹¹ V roce 2016 to potom bylo 69 případů.¹² Nárůst investičních arbitrází tak v zásadě mezi lety 2012-2016 nepolevil. Pro srovnání do roku 2002 počet nově zahájených investičních sporů v jednom roce nikdy nepřesáhl 20 případů.¹³

S globalizací a rozmachem mezinárodních investic se investiční arbitráže dotýkají valné většiny států. Do konce roku 2013 bylo 98 států stranou alespoň v jednom investičním sporu.¹⁴ Jen v roce 2016 byly investiční arbitráže zahájeny proti 41 státům.¹⁵ Do 31. července

---

(naposledy navštíveno 9. srpna 2017). Vzhledem k tomu, že tyto případy vzešly z druhé světové války, tak otázku odškodnění měly ideálně mezi sebou vyřešit přímo dotčené státy, zde Německo a Itálie, a k tomuto právnímu střetu by tak zřejmě vůbec nedošlo.

⁶ Viz např. Letter from Jack B. Tate, Acting Legal Adviser, U. S. Dept. of State, to Acting U.S. Attorney General Philip B. Perlman (19. květen 1952), otištěn v Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba, 425 U. S. 682, 715 (1976) („[T]he Department feels that the widespread and increasing practice on the part of governments of engaging in commercial activities makes necessary a practice which will enable persons doing business with them to have their rights determined in the courts.”). Viz Kapitola 2.2.

⁷ *Ibid.*

⁸ UNCTAD. *Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement*. Březen 2013, s. 1, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2013d3_en.pdf (naposledy navštíveno 23. března 2016).

⁹ UNCTAD. *Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement*. Duben 2014, s. 1, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2014d3_en.pdf (naposledy navštíveno 23. března 2016).

¹⁰ UNCTAD. *Investor–State Dispute Settlement: Review of Developments in 2014*. Květen 2015, s. 1, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2016d4_en.pdf (naposledy navštíveno 6. června 2016).

¹¹ UNCTAD. *Special Update on Investor–State Dispute Settlement: Facts and Figures*. Listopad 2017, s. 1, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaepcb2017d7_en.pdf (naposledy navštíveno 3. prosince 2017).

¹² *Ibid.*

¹³ *Id.*, s. 2, Figure 1. Viz Kapitola 11.3.1.

¹⁴ UNCTAD. *Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement*. Duben 2014, s. 1.

2017 bylo celkem vedeno 817 veřejně známých investičních sporů;¹⁶ skutečné číslo pak bude ještě vyšší, protože ne všechny investiční arbitráže jsou veřejně známé.

Vzniká tedy napětí mezi principem státní imunity na straně jedné a principem přístupu ke spravedlnosti na straně druhé, a sice do jaké míry by měly privátní subjekty mít možnost nejenom zahájit řízení proti státům, ale hlavně také popřípadě vykonat rozhodčí nálezy či rozsudky proti státům, které je odmítnou vykonat dobrovolně.¹⁷

Toto napětí bylo klíčové pro vývoj státní imunity ve 20. století a bude také klíčovým faktorem, který bude definovat její vývoj ve 21. století.

Státní imunita se historicky vyvíjela od absolutního k restriktivnímu pojetí.¹⁸ Restriktivní pojetí státní imunity, v kontrastu s absolutním pojetím, akceptuje zejména výjimku pro obchodní transakce spočívající v tom, že státní majetek podléhá soudní a výkonné moci soudů, když se stát zapojuje do běžných obchodních aktivit (*acta iure gestionis*); naopak požívá imunity, pokud stát provádí svrchované úkony související s výkonem státní moci (*acta iure imperii*).¹⁹

Sir Ian Brownlie CBE QC nedávno opatrně shrnul současné postoje států ke státní imunitě následovně:

„Zdaleka není jednoduché uvést její stávající právní postavení z pohledu obyčejového nebo obecného mezinárodního práva. Současní autoři zdůrazňují, že existuje trend v praxi států směřující k restriktivnímu pojetí imunity, ale vyhýbají se jasnému a přesnému popisu současného právního stavu. Kromě toho, praxe států zdaleka není konzistentní, a jak naznačují připomínky vlád k návrhu článků připravených Komisí pro mezinárodní právo, existuje přetrvávající rozpor mezi přívrženci principu absolutní imunity a přívrženci restriktivního pojetí imunity.“²⁰

---

¹⁵ UNCTAD. *Investor–State Dispute Settlement: Review of Developments in 2016*. Květen 2017, s. 1, dostupné na http://investmentpolicyhub.unctad.org/Upload/Documents/diaepcb2017d1_en.pdf (naposledy navštíveno 9. srpna 2017).

¹⁶ UNCTAD. *Special Update on Investor–State Dispute Settlement: Facts and Figures*. Listopad 2017, s. 1.

¹⁷ V minulosti odmítly uhradit své pohledávky například Argentina, Demokratická republika Kongo, Kazachstán, Konžská republika, Kyrgyzstán, Rusko, Thajsko a Zimbabwe.

¹⁸ REISMANM. *International Arbitration and Sovereignty*. *Arbitration International*. 2002, č. 18, s. 232.

¹⁹ REINISCH A. *European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures*. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 807–808.

²⁰ BROWNLIE I. *Principles of public international law*. Oxford University Press, 7. edice, 2008, s. 330 (Překlad autora. V originále: „It is far from easy to state the current legal position in terms of customary or general international law. Recent writers emphasize that there is a trend in the practice of states towards the restrictive doctrine of immunity but avoid firm and precise prescriptions as to the present state of the law. Moreover, the practice of states is far from consistent and, as the comments of governments relating to the draft articles produced by the International Law Commission indicate, there is a persistent divergence between adherents of the principle of absolute immunity and that of restrictive immunity.“).

Dle mínění autora, Brownlieho komentář je pozváním k tomu prozkoumat hlouběji současný stav mezinárodní praxe týkající se státní imunity.

Na jednu stranu se může zdát, že ustanovení restriktivního přístupu ke státní imunitě v Úmluvě OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku („Úmluva OSN“), která byla přijata na půdě OSN 2. prosince 2004, se stalo symbolem vítězství tohoto přístupu ke státní imunitě.²¹

Na druhou stranu víra, že státní imunita a oblast její působnosti se budou neustále zmenšovat, se nemusí ukázat jako pravdivá, protože například ani po více než třinácti letech od jejího podpisu nevstoupila Úmluva OSN v platnost, a zůstává nejisté, zda se tak vůbec někdy stane.

Stěžejním zaměřením této práce je státní imunita v ekonomickém kontextu. Důraz je kladen na exekuční imunitu, která je v současnosti hlavní překážkou pro vyplacení závazků ve sporech proti státům. Speciální zájem bude také věnován rozhodčímu řízení ve vztahu ke státním imunitám, jelikož jsme byli svědky prudkého nárůstu arbitráží proti státům v posledních letech.

Důvodů pro důkladnou analýzu exekuční imunity se naskýtá hned několik. Zprvu je nutno podotknout, že exekuční imunita zůstává překážkou pro vyplacení závazků i v mezinárodních investičních arbitrážích proti státům pod záštitou Washingtonské úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států („Washingtonská úmluva“), kde jurisdikční imunita nepředstavuje problém.

Exekuční imunita je tak velmi praktickým tématem pro investory v mezinárodních sporech proti státům. Státy jsou z různých důvodů ne vždy ochotny vyplatit své věřitele i poté, co těmto věřitelům byla daná částka přiznána rozhodčím tribunálem nebo státním soudem.

Takovým příkladem jsou případy proti Argentině, kde se věřitelé snažili vykonat newyorský rozsudek ve Spojených Státech,²² v Belgii,²³ v Ghaně²⁴ a několikrát ve Francii,²⁵ a to vždy marně, protože narazili na exekuční imunitu.

---

²¹ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 2.

²² NML Capital, Ltd v. Banco Central de la Republica Argentina, 652 F.3d 172 (2d Cir. 2011).

²³ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 22. listopad 2012, No. C.11.0688.F, *Rép. Argentine v. NML Capital*, dostupný na <http://www.juricaf.org/arret/BELGIQUE-COURDECASSATION-20121122-C110688F> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

²⁴ Mezinárodní soud pro námořní právo, 15. prosinec 2012, *Ara Libertad (Argentina v. Ghana)*, předběžné opatření, 2012 I.T.L.O.S. 15.

Jiný slavný příklad je rozhodčí nález ve věci *Franz Sedelmayer v. Russian Federation*. F. Sedelmayer vyhrál 2.3 miliony dolarů, ale Rusko nezaplatilo, a kvůli překážce exekuční imunity Sedelmayerovi trvalo více než deset let, než byl rozhodčí nález vykonán proti ruskému majetku v Německu²⁶ a ve Švédsku.²⁷

Exekuční imunita je také již velkou překážkou pro bývalé akcionáře Yukosu, kterým rozhodčí soud přiřkl více než 50 miliard dolarů,²⁸ protože Rusko se rozhodlo nepodrobit rozhodčímu nálezu.²⁹

Kromě Argentiny a Ruska v minulosti nezaplatily své pohledávky například Kazachstán, Kyrgyzstán, Thajsko a Zimbabwe³⁰ a také Demokratická republika Kongo či Konžská republika.

Tato práce se zaměřuje na případy, kdy jsou rozhodčí nálezy státy neplněny, a je zapotřebí jejich plnění formou exekuce. Nicméně je třeba poznamenat, že většina rozhodčích nálezů proti státům ve prospěch soukromých subjektů je dobrovolně státy plněna zejména proto, aby zamezily negativní publicitě³¹ a odlivu investorů.

Právo státních imunit je dynamickou oblastí mezinárodního práva veřejného. Státní praxe se nepřetržitě vyvíjí skrze vnitrostátní právní úpravy a rozsudky soudů. Cílem práce

---

²⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*; Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine*.

²⁶ Flats auctioned to pay Russian award. *Global Arbitration Review*. 1. listopad 2008, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/journal/article/15739/flats-auctioned-pay-russian-award> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

²⁷ Švédský nejvyšší soud, 1. červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, dostupný na <http://www.arbitration.sccinstitute.com/dokument/Court-Decisions/1081823/Judgment-of-the-Supreme-Court-of-Sweden-1-July-2011-Case-No-O-170-10NJA-2011-s-75?id=95788> (neoficiální anglický překlad ze švédštiny) (naposledy navštíveno 23. března 2016).

²⁸ *Yukos Universal Limited (Isle of Man) v. The Russian Federation*, UNCITRAL, PCA Case No. AA 227, Final Award, 18. červenec 2014. Poznamenejme, že tento rozhodčí nález byl zrušen nizozemským soudem. The Hague District Court, 20. duben 2016, *Russian Federation v. VPL, YUL & Hulley*, No. C/09/477160 / HA ZA 15-1, C/09/477162 / HA ZA 15-2, C/09/481619 / HA ZA 15-112, dostupný na <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw7258.pdf> (naposledy navštíveno 19. října 2017). Bývalý akcionáři Yukosu se proti tomuto rozsudku odvolali.

²⁹ Now try collecting. *The Economist*. 2. srpen 2014, dostupný na <http://www.economist.com/news/business/21610284-business-disputes-taken-arbitration-winning-just-start-now-try-collecting> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016).

³⁰ PETERSON L. How many states are not paying awards under investment treaties? *Investment Arbitration Reporter*. 7. květen 2010, dostupný na <https://www.iareporter.com/articles/how-many-states-are-not-paying-awards-under-investment-treaties/> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016).

³¹ BISHOP D. *Enforcement of arbitral awards against sovereigns*. Juris Publishing, 2009, s. 4. Pro lepší perspektivu kolem 90% mezinárodních arbitráží se vztahuje ke smluvním sporům mezi soukromými osobami. Now try collecting. *The Economist*. 2. srpen 2014. A kolem 76% rozhodčích nálezů je dobrovolně splněno. MISTELIS L. a BALTAG C. Recognition and Enforcement of Arbitral Awards and Settlement in International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices. *The American Review of International Arbitration*. 2008, sv. 19, s. 343-344.

bude snaha postihnout současný vývoj státní imunity a identifikovat možné budoucí trendy. Dalším cílem je ze současného vývoje vyvodit konkrétní praktické doporučení ohledně státní imunity jak investorům, tak státům.

20. století je možno hodnotit jako soumrak státní imunity. Pro minulé století byl charakteristický vývoj státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí. 20. století vidělo její ústup a roztržitost.

Naopak 21. století se může stát obdobím jejího znovuzrození, renesancí státní imunity, pokud vstoupí Úmluva OSN v platnost a bude ratifikována velkým počtem států. 21. století může tedy být stoletím, ve kterém státní imunita znovu najde svou harmonii tím, že bude harmonizována na celosvětové úrovni.³²

Bude tedy 21. století soumrakem nebo renesancí pro státní imunitu? Autor se pokouší zodpovědět tuto otázku analyzováním současné mezinárodní i vnitrostátní praxe v oblasti státní imunity a souvisejících trendů se státní imunitou na prahu nového století. Pro vypracování disertační práce autor také aplikuje syntézu a deskriptivní, komparativní a induktivní metodu.

Autorovou tezí je, že začátek 21. století není a nebude soumrakem státní imunity. Státní imunita stále hraje důležitou roli a její další ústup nevidíme. Na druhou stranu renesance státní imunity ale neproběhne jejím harmonizováním, tj. nejen přiblížením, ale uvedením v soulad pravidel státní imunity přijatých v různých jurisdikcích. Autor není optimistický ohledně budoucnosti Úmluvy OSN. Státní imunita zůstane roztržena mezi různorodé národní úpravy. To dává státům jistý manévrovací prostor, aby mohly reagovat na aktuální vývoj. Výsledkem aktuálních jevů, jako jsou dluhové krize a supí fondy, je, že v současnosti dochází k posílení hlavně exekuční imunity minimálně ohledně některých kategorií majetku a tento trend bude dále pokračovat. V tom je možno spatřovat jisté znovuoživení či znovuzrození státní imunity. „Poslední pevnost státní imunity“³³ tak na začátku 21. století určitě nepadne.

Pro předpovídání budoucího vývoje státní imunity je třeba prvně pochopit její minulost. Disertační práce začíná představením historického vývoje státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí (2).

---

³² To byl případ, kdyby se Úmluva OSN stala univerzální úmluvou jako například Newyorská úmluva, která má 157 smluvních stran, nebo Washingtonská úmluva, která má 153 smluvních stran.

³³ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), komentář k čl. 18, ¶ 2.

Dále pak budou zmíněny právní prameny principu státní imunity a to jak ty mezinárodní prameny, tak i vnitrostátní právní úpravy (3).

Na začátku také odlišíme státní imunitu od jiných doktrín jako například *Act of State* a *Political Question* a také ji odlišíme od imunit představitelů cizích států (4). Práce se nebude detailně zabývat diplomatickou imunitou či imunitou mezinárodních organizací, ale autor se domnívá, že je užitečné tyto koncepty představit a objasnit jejich vztah ke státní imunitě, aby nedocházelo k záměnám.

Než budeme rozebírat státní imunitu jako takovou, je třeba ji situovat v rámci širší otázky soudní příslušnosti (5). Soud jiného státu musí mít v první řadě příslušnost, aby se vůbec otázkou státní imunity zabýval.

Následně odpovíme na jednu ze základních otázek spojených se státní imunitou a sice, kdo vlastně požívá státní imunity. Už z názvu doktríny je patrné, že je to stát. Ale co vlastně znamená pojem stát pro účely státní imunity? Je tedy třeba definovat stát pro účely aplikování principu státní imunity (6).

Než rozebereme hmotné právo státní imunity, je užitečné zmínit některé procesní otázky spojené se státní imunitou jako například požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou nebo důkazní břemeno (7).

Dostaneme se tak k hmotnému právu státní imunity, tj. kdy se státní imunita uplatní a kdy ne. Podíváme se nejprve na jurisdikční imunitu a výjimky z ní (8) a poté na exekuční imunitu a výjimky z ní (9). Na některé výjimky ze státní imunity tak bude kladen větší důraz a jiné, jako např. otázky imunity a pracovních smluv a odpovědností za škodu na zdraví, budou zmíněny jen stručně.

Posléze přejdeme k praktickým aspektům tématu státních imunit (10). Z pohledu investora a státu probereme výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení z perspektivy státní imunity, výhody a nevýhody ustanovení o zřeknutí se imunity a také vhodné formulace ustanovení o zřeknutí se imunity. Tato kapitola též zahrnuje strategie pro investory v případech neplatících států.

Bude následovat zhodnocení současného vývoje státních imunit (11). Kromě vlivu lidských práv na státní imunitu tato kapitola také zmíní problematiku takzvaných „supích fondů“, které figurují v mnoha nedávných případech proti státům. Tato kapitola také zhodnotí Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku. Autor nejdříve rozebere příčiny jejího nevstoupení v platnost. Poté ukáže, že i když není úmluva zatím právně závazná, je patrné, že již má vliv na státní praxi. Autor se v této kapitole také zamýšlí nad výhodami a nevýhodami vstoupení Úmluvy OSN v platnost z pohledů států a investorů.

Vstup Úmluvy OSN v platnost nemusí být nutně jen pozitivním vývojem ani pro státní věřitele, ani pro státy.

Disertační práci uzavře závěr a autorovo hodnocení možného budoucího vývoje státních imunit (12).

2. Historický vývoj: Od absolutního k restriktivnímu pojetí státní imunity

Pro pochopení současných trendů obklopujících státní imunitu je užitečné nejprve stručně popsat historický vývoj státní imunity, což bude tématem této kapitoly.

Po dlouhou dobu převládalo absolutní pojetí státní imunity (2.1), nicméně druhá polovina 20. století přinesla rozmach restriktivního pojetí státní imunity (2.2).

2.1 Počátky státní imunity – absolutní pojetí státní imunity

Koncept státní imunity má svůj původ v diplomatických vztazích. Imunita zástupců cizích států byla předpokladem pro vzájemné vztahy a tato nutnost vedla k rozvíjení diplomatické imunity.³⁴

Například anglický Zákon o diplomatických výsadách z roku 1708 zajišťoval velvyslancům a jejich personálu civilní imunitu.³⁵

Suverenita státu často spočívala v osobě jeho vládce, a proto není překvapivé, že monarcha požíval imunity před soudy cizích států. Anglický soud tak již v roce 1851 přiznal imunitu majetku cizího panovníka.³⁶

Další oblastí, která vedla k rozvoji principu státní imunity, byly otázky spojené s válečnými loděmi. Ve slavném případě z roku 1812 *The Exchange v. McFaddon* americký Nejvyšší soud rozhodl, že francouzská válečná loď požívala imunity na území Spojených států.³⁷

Soud vycházel z předpokladu, že státy jsou si rovny, a že mají absolutní kontrolu svého území.³⁸

Soud dále poznamenal, že ze zásady rovnosti a ze vzájemného zájmu udržování vztahů výměnou zástupců vyplývá, že se stát v jistých případech vzdává části své exkluzivní teritoriální jurisdikce.³⁹

---

³⁴ FOX H. a WEBB P. *The law of state immunity*. Oxford University Press, 2013, s. 131.

³⁵ *Id.*, s. 132.

³⁶ In the Matter of Wardsworth and the Queen of Spain. In the Matter of De Haber and the Queen of Portugal, [1851] 17 QB 171, 117 E.R. 1246, dostupný na <http://www.uniset.ca/other/cs2/117ER1246.html> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016) („Property in England, belonging to a foreign sovereign prince in his public capacity, cannot be seized under process in a suit instituted against him in this country on a cause of action arising here.“).

³⁷ *The Exchange v. McFaddon*, 11 U.S. 116 (1812), dostupný na <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/11/116/case.html> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016).

³⁸ *Id.*, s. 136 („The world being composed of distinct sovereignties, possessing equal rights and equal independence, whose mutual benefit is promoted by intercourse with each other and by an interchange of those good offices which humanity dictates and its wants require, all sovereigns have consented to a relaxation in practice, in cases under certain peculiar circumstances, of that absolute and complete jurisdiction within their respective territories which sovereignty confers.“).

Soud posléze vyjmenoval tři příklady, které odpovídají historickým příkladům státní imunity, které byly diskutovány výše. Jedná se o osobu panovníka, cizí zástupce a cizí vojska.⁴⁰

Soud nakonec aplikoval princip státní imunity na francouzskou vojenskou loď. Soud rozhodl, že tato válečná loď sloužila cizímu panovníkovi, se kterým byly Spojené státy v míru, a tak měla zůstat tato loď mimo působnost amerických soudů i přesto, že vstoupila do amerického přístavu.⁴¹

Anglický odvolací soud (*Court of Appeal*) posléze rozšířil státní imunitu na všechny majetek státu užívaný pro veřejné účely v rozhodnutí *The Parliament Belge*. Po analýze dostupné judikatury, včetně výše zmíněného případu *The Exchange v. McFaddon*, Soudce Brett shrnul nový princip následovně:

„The principle to be deduced from all these cases is that, as a consequence of the absolute independence of every sovereign authority, and of the international comity which induces every sovereign state to respect the independence and dignity of every other sovereign state, each and every one declines to exercise by means of its Courts any of its territorial jurisdiction over the person of any sovereign or ambassador of any other state, or over the public property of any state which is destined to public use, or over the property of any ambassador, though such sovereign, ambassador, or property be within its territory, and, therefore, but for the common agreement, subject to its jurisdiction.“⁴²

Rozhodnutí *The Parliament Belge* bylo vedoucí autoritou ustanovující principy řídící státní imunitu v anglickém právu po dalších 50 let. Absolutní imunita byla hlavní doktrínou. Výjimka ze státní imunity pro obchodní transakce nebyla v tomto období připuštěna.

---

³⁹ *Id.*, s. 137 („This perfect equality and absolute independence of sovereigns, and this common interest impelling them to mutual intercourse, and an interchange of good offices with each other, have given rise to a class of cases in which every sovereign is understood to waive the exercise of a part of that complete exclusive territorial jurisdiction which has been stated to be the attribute of every nation.“).

⁴⁰ *Id.*, s. 137-139 („1st. One of these is admitted to be the exemption of the person of the sovereign from arrest or detention within a foreign territory . . . 2d. A second case, standing on the same principles with the first, is the immunity which all civilized nations allow to foreign ministers . . . 3d. A third case in which a sovereign is understood to cede a portion of his territorial jurisdiction is where he allows the troops of a foreign prince to pass through his dominions.“).

⁴¹ *Id.*, s. 147 („If the preceding reasoning be correct, the *Exchange*, being a public armed ship in the service of a foreign sovereign with whom the government of the United States is at peace, and having entered an American port open for her reception on the terms on which ships of war are generally permitted to enter the ports of a friendly power, must be considered as having come into the American territory under an implied promise that while necessarily within it and demeaning herself in a friendly manner, she should be exempt from the jurisdiction of the country.“).

⁴² *The Parliament Belge*, [1879] 5 P. D. 197, 214-215, dostupný na <http://uniset.ca/other/css/5PD197.html> (naposledy navštíveno 16. června 2016).

Rozhodnutí *The Parliament Belge* inspirovalo americký Nejvyšší soud pro přijetí stejného principu. V rozhodnutí *Berizzi Brothers Co. v. Steamship Pesaro* Nejvyšší soud rozšířil státní imunitu mimo válečné lodě i na lodě státu používané pro obchodní účely. Zde je zajímavé z dnešní perspektivy, že soud předpokládal, že i obchodní lodě státu byly používány pro veřejné účely.⁴³

Americký Nejvyšší soud ve 40. letech 20. století pevně zakotvil praxi, podle které soudy rozhodovaly, zda uznat nebo naopak odejmout státní imunitu, podle pokynů exekutivy:

„It is therefore not for the courts to deny an immunity which our government has seen fit to allow, or to allow an immunity on new grounds which the government has not seen fit to recognize. The judicial seizure of the property of a friendly state may be regarded as such an affront to its dignity and may so affect our relations with it, that it is an accepted rule of substantive law governing the exercise of the jurisdiction of the courts that they accept and follow the executive determination that the vessel shall be treated as immune. But recognition by the courts of an immunity upon principles which the political department of government has not sanctioned may be equally embarrassing to it in securing the protection of our national interests and their recognition by other nations.“⁴⁴

Soudu šlo o ochranu národních zájmů a v otázce státní imunity tak ponechával absolutní volnost výkonné moci. Ukazuje to také propojení otázky státní imunity a diplomatických vztahů.

2.2 2. polovina 20. století – rozmach restriktivního pojetí státní imunity

Restriktivní pojetí státní imunity zažilo rozmach ve 2. polovině 20. století a to jak v anglosaských (2.2.1), tak v evropských kontinentálních právních systémech (2.2.2).

---

⁴³ *Berizzi Brothers Co. v. Steamship Pesaro*, 271 U.S. 562, 574 (1926) („We think the principles are applicable alike to all ships held and used by a government for a public purpose, and that when, for the purpose of advancing the trade of its people or providing revenue for its treasury, a government acquires, mans, and operates ships in the carrying trade, they are public ships in the same sense that war ships are. We know of no international usage which regards the maintenance and advancement of the economic welfare of a people in time of peace of any less a public purpose than the maintenance and training of a naval force.“), dostupný na <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/271/562> (naposledy navštíveno 16. června 2016).

⁴⁴ *Republic of Mexico v. Hoffman*, 324 U.S. 30, 35-36 (1945) (citace vynechány), dostupný na <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/324/30> (naposledy navštíveno 16. června 2016).

2.2.1 Anglosaské právní systémy

Přelomem praxe ve Spojených státech byl dopis poradce amerického Ministerstva zahraničí z roku 1952, tzv. *Tate letter*.⁴⁵

Americké Ministerstvo zahraničí (*State Department*) se rozhodlo prostudovat současnou praxi států v otázce státní imunity a změnit svou dosavadní praxi, která byla absolutní pojetí státní imunity.⁴⁶

Ministerstvo identifikovalo, že jak absolutní, tak restriktivní pojetí státní imunity má své zastánce a odpůrce a že shoda existuje mezi těmito dvěma směry pouze v tom, že se imunita obecně neuděluje v otázkách majetkového práva (s výjimkou diplomatických objektů) a otázkách dědictví.⁴⁷

Ministerstvo se nicméně rozhodlo přiklonit k restriktivnímu pojetí státní imunity a uznat tzv. komerční výjimku, protože státy se stále častěji angažovaly v ekonomických aktivitách a vystala tak potřeba, aby jejich smluvní soukromé protistrany měly možnost svá práva hájit před soudy.⁴⁸

Tate letter ale nezměnil praxi, že otázka přidělení nebo odnětí imunity byla prakticky raději rozhodována americkým ministerstvem zahraničí než soudy.

---

⁴⁵ Letter from Jack B. Tate, Acting Legal Adviser, U. S. Dept. of State, to Acting U.S. Attorney General Philip B. Perlman (19. květen 1952), otištěn v 26 Dept. State Bull. 984, □985 (1952) a v *Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba*, 425 U. S. 682, 711-715 (1976) (App. 2 to opinion of White, J.).

⁴⁶ *Id.* otištěn v *Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba*, 425 U. S. 682, 711 (1976) („The Department of State has for some time had under consideration the question whether the practice of the Government in granting immunity from suit to foreign governments made parties defendant in the courts of the United States without their consent should not be changed. The Department has now reached the conclusion that such immunity should no longer be granted in certain types of cases.“).

⁴⁷ *Id.* otištěn v *Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba*, 425 U. S. 682, 711-712 (1976) („A study of the law of sovereign immunity reveals the existence of two conflicting concepts of sovereign immunity, each widely held and firmly established. According to the classical or absolute theory of sovereign immunity, a sovereign cannot, without his consent, be made a respondent in the courts of another sovereign. According to the newer or restrictive theory of sovereign immunity, the immunity of the sovereign is recognized with regard to sovereign or public acts (*jure imperii*) of a state, but not with respect to private acts (*jure gestionis*). There is agreement by proponents of both theories, supported by practice, that sovereign immunity should not be claimed or granted in actions with respect to real property (diplomatic and perhaps consular property excepted) or with respect to the disposition of the property of a deceased person even though a foreign sovereign is the beneficiary.“).

⁴⁸ *Id.* v *Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba*, 425 U. S. 682, 715 (1976) („[T]he Department feels that the widespread and increasing practice on the part of governments of engaging in commercial activities makes necessary a practice which will enable persons doing business with them to have their rights determined in the courts. For these reasons it will hereafter be the Department’s policy to follow the restrictive theory of sovereign immunity in the consideration of requests of foreign governments for a grant of sovereign immunity.“).

Kritika této praxe vedla v roce 1976 k přijetí *Foreign Sovereign Immunities Act* („FSIA“).⁴⁹ Tento zákon uzákonil restriktivní pojetí státní imunity a uvedl, že otázky týkající se imunity budou podle tohoto zákona rozhodovány výhradně soudy:

„The Congress finds that the determination by United States courts of the claims of foreign states to immunity from the jurisdiction of such courts would serve the interests of justice and would protect the rights of both foreign states and litigants in United States courts. Under international law, states are not immune from the jurisdiction of foreign courts insofar as their commercial activities are concerned, and their commercial property may be levied upon for the satisfaction of judgments rendered against them in connection with their commercial activities. Claims of foreign states to immunity should henceforth be decided by courts of the United States and of the States in conformity with the principles set forth in this chapter.“⁵⁰

Mnohé další státy aplikující anglosaskou právní tradici (tj. *common law*) následovaly Spojené státy v přijetí restriktivního pojetí státní imunity pomocí komplexní právní úpravy. Byly to například následující státy:

- Spojené království – *State Immunity Act* (1978);
- Singapur – *State Immunity Act* (1979);
- Jižní Afrika – *Foreign States Immunities Act* (1981);
- Pákistán – *State Immunity Ordinance* (1981);
- Kanada – *State Immunity Act* (1982);
- Malawi – *Immunities and Privileges Act* (1984);
- Austrálie – *Foreign States Immunities Act* (1985); a
- Izrael – *Foreign States Immunity Law* (2008).

Některé *common law* státy nepřijaly restriktivní pojetí státní imunity zákonnou úpravou, nicméně jejich soudy ho přijaly ve své soudní praxi. Jako příklady můžeme uvést:

- Irsko;
- Nový Zéland;
- Nigerii; a
- Keňu.⁵¹

---

⁴⁹ *Foreign Sovereign Immunities Act*, 28 U.S. Code Chapter 97, dostupný na <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/part-IV/chapter-97> (naposledy navštíveno 22. června 2016).

⁵⁰ *Foreign Sovereign Immunities Act*, 28 U.S. § 1602.

⁵¹ FOX H. a WEBB P. *The law of state immunity*. Oxford University Press, 2013, s. 147.

Indie je jedna z výjimek, protože její Občanský soudní řád ustanovuje, že centrální vláda rozhoduje, zda udělit nebo neudělit imunitu cizímu státu.⁵²

2.2.2 Evropské kontinentální právní systémy

Evropské kontinentální právní systémy také vycházely z absolutního pojetí státní imunity. Například francouzský Nejvyšší soud *Cour de cassation* se vyslovil pro absolutní pojetí v roce 1849 v případě, který se týkal nákupu bot pro španělskou armádu španělskou vládou.⁵³

Evropské kontinentální soudní systémy ale také postupně přijaly restriktivní pojetí státní imunity ve 2. polovině 20. století.

Zásadní rozdíl mezi evropskými kontinentálními právními systémy a anglosaskými právními systémy (např. Spojenými státy a Velkou Británií) je v tom, že se tak překvapivě nestalo přijetím komplexní legislativy, ale pouze postupnou evolucí soudních rozhodnutí.

Ve Francii Nejvyšší soud přijal restriktivní pojetí v roce 1969, kdy rozhodl, že:

„Zahraniční státy a organizace jednající na jejich příkaz nebo jejich jménem mají jurisdikční imunitu pouze tehdy, jestliže akt, který vedl ke sporu, představuje akt veřejné moci nebo byl vykonán v zájmu veřejné služby.“⁵⁴

Soud pak dodal, že státní imunita je založena na povaze daného aktu a ne na vlastnostech subjektu, který ho vykonává.⁵⁵

V daném případě francouzský Nejvyšší soud nepřihlížel imunitu státnímu orgánu Iránu, který měl na starost železniční dopravu, protože rozhodl, že železniční doprava má obchodní povahu.⁵⁶

---

⁵² *Ibid.*

⁵³ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 1849, *Gouvernement espagnol v. Casaux*. Dalloz, *Recueil périodique et critique de jurisprudence*. 1849, 1ère partie, s. 9.

⁵⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. únor 1969, No. 67-10.243, *Société Levant Express Transport v. Chemins de fer du gouvernement iranien*, dostupný na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000006979300> (naposledy navštíveno 18. července 2017) (Překlad autora. V originále: „Mais attendu que les états étrangers et les organismes agissant par leur ordre ou pour leur compte ne bénéficient de l’immunité de juridiction qu’autant que l’acte qui donne lieu au litige constitue un acte de puissance publique ou a été accompli dans l’intérêt d’un service public ; . . .“).

⁵⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. únor 1969, No. 67-10.243, *Société Levant Express Transport v. Chemins de fer du gouvernement iranien* („d’où il suit qu’après avoir justement énoncé que cette immunité est fondée sur la nature de l’activité, et non sur la qualité de celui qui l’exerce . . .“).

⁵⁶ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. únor 1969, No. 67-10.243, *Société Levant Express Transport v. Chemins de fer du gouvernement iranien*.

3. Právní prameny principu státní imunity: Mezinárodní a vnitrostátní právní úpravy

V této kapitole se zaměříme na právní prameny principu státní imunity, které se nacházejí jak v mezinárodním právu, tak i v národních právních úpravách.

Státní imunita se vyvíjela jako mezinárodní obyčejové právo. Zatím jediný celosvětový pokus o kodifikaci mezinárodního obyčejového práva v této oblasti – Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku z roku 2004 – stále nevstoupila v platnost.

I přesto Úmluva OSN je určitě prvním zdrojem, který je třeba konzultovat, abychom se dozvěděli, co je obsahem mezinárodního obyčejového práva v této oblasti, i když panují debaty, jestli všechna její ustanovení věrně odrážejí soudobé mezinárodní obyčejové právo.

Proto je třeba posuzovat každý článek úmluvy zvlášť, protože u některých článků úmluvy panuje větší shoda, že zachycují současné mezinárodní obyčejové právo, než u jiných.⁵⁷

Protože chybí platná mezinárodní úprava tohoto tématu, státní imunita se po staletí vyvíjela paralelně v jednotlivých státech. Z tohoto důvodu v této specifické oblasti mezinárodního práva hrají národní právní systémy důležitou roli.

Ale ze stejného důvodu také existují mezi jednotlivými národními úpravami někdy až značné odlišnosti.

Než vstoupí Úmluva OSN v platnost a dojde k jejímu celosvětovému uznání, právo státních imunit se bude zřejmě nadále lišit stát od státu.⁵⁸

V této kapitole představíme hlavní mezinárodní (3.1) a národní právní úpravy státní imunity (3.2). Detaily poté budou diskutovány v pozdějších kapitolách, které specificky pojednávají o jurisdikčních⁵⁹ a exekučních imunitách.⁶⁰

3.1 Mezinárodní právní úpravy

Co se týče mezinárodních právních úprav, zmíníme hlavně Evropskou úmluvu o státní imunitě (3.1.1) a Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (3.1.2).

---

⁵⁷ AUST A. *Handbook of International Law*. Cambridge University Press, 2010, s. 148.

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ Viz Kapitola „Jurisdikční imunita a výjimky z jurisdikční imunity“.

⁶⁰ Viz Kapitola „Exekuční imunita a výjimky z exekuční imunity“.

Vzhledem k současnému významu sporů mezi investory a státy bude také v rámci této kapitoly krátce představen ve vztahu ke státní imunitě režim uznání a výkonu rozhodčích nálezů podle Washingtonské úmluvy (též ICSID) (3.1.3).

3.1.1 Evropská úmluva o státní imunitě (1972)

Evropská úmluva o státní imunitě (*European Convention on State Immunity*) („EUSI“) byla ujednána v roce 1972 v Basileji pod záštitou Rady Evropy. Byla to první multilaterální smlouva upravující státní imunitu. Vstoupila v platnost v roce 1976.

Evropská úmluva o státní imunitě tvořila v době svého vzniku kompromis mezi absolutní a restriktivní teorií státní imunity. To je patrné i z její důvodové zprávy:

„The Convention represents a compromise between the doctrines of absolute and relative State immunity. A State cannot claim immunity in cases falling under Articles 1 to 14. On the other hand, it is entitled to immunity, in respect of all other acts even those which are according to the doctrine of relative State immunity, *acta iure gestionis*.“⁶¹

V době, kdy ještě mnohé evropské státy aplikovaly absolutní teorii státní imunity, Evropská úmluva přišla s řadou úzce vymezených výjimek ze státní imunity spojených hlavně s akty obchodní povahy. Výjimky z imunity se ale vztahovaly pouze k jurisdikční imunitě nikoliv k exekuční imunitě.

Evropská úmluva také obsahovala kapitolu IV, která představovala volitelný režim pro státy, které chtěly umožnit větší výjimky z jurisdikční imunity a limitované výjimky z exekuční imunity.

Státům byl také k dispozici opční dodatkový protokol k Evropské úmluvě, který ustanovil Evropský soud pro řešení otázek týkajících se státní imunity. Tento soud však nebyl nikdy použit.⁶²

Evropská úmluva o státní imunitě má po více než čtyřiceti letech pouze osm smluvních stran.⁶³ Proč neměla tato úmluva větší úspěch? Jeden autor se domnívá, že v době svého vzniku byla úmluva velmi progresivní a tím odrazovala mnohé státy od jejího přijetí.⁶⁴

---

⁶¹ Explanatory Report to the ECSI, European Treaty Series No. 74, dostupná na <https://rm.coe.int/16800c96c3> (naposledy navštíveno 17. července 2017), ¶ 56.

⁶² O'KEEFE R. European Convention on State Immunity (1972). *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. 2007, ¶ 5.

⁶³ Stav k 20. říjnu 2017. Viz https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/074/signatures?p_auth=tjBM7RpS (naposledy navštíveno 20. října 2017).

⁶⁴ O'KEEFE R. European Convention on State Immunity (1972). *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. 2007, ¶ 22.

Smluvní strany Evropské úmluvy se v roce 2006 dohodly, že odstoupí od této úmluvy po tom, co vstoupí v platnost Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku.⁶⁵

3.1.2 Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (2004)

Nejdůležitější mezinárodní úmluvou na téma státní imunity je Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku.

Valné shromáždění OSN doporučilo Komisi pro mezinárodní právo zaobírat se státní imunitou již v roce 1977. Teprve v roce 1991 tato komise přijala *Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property*.⁶⁶

Valné shromáždění OSN odhlasovalo Úmluvu OSN v roce 2004. Ale úmluva stále nevstoupila v platnost. Článek 30 Úmluvy OSN vyžaduje pro její vstup v platnost, aby ji přijalo alespoň 30 států.

Státní praxe v oblasti státní imunity byla a je roztržštěná, což na jednu stranu volá po harmonizaci, ale zároveň harmonizaci činí obtížnou.

Úmluva OSN je první univerzální úmluvou snažící se o harmonizaci v oblasti státní imunity. Preambule úmluvy sama praví, že Úmluva OSN má přispět k právní jistotě v oblasti státní imunity a také kodifikaci a harmonizaci této oblasti.⁶⁷

Přední autorky poznamenaly, že přijetí úmluvy a zvyšující se počet ratifikací zrychlí harmonizaci práva státních imunit.⁶⁸

Nicméně bude třeba vyčkat, zda vstoupí Úmluva OSN v platnost. A i když se tak stane, připomeňme, že její článek 4 vylučuje zpětnou působnost Úmluvy OSN na řízení zahájená v daném státě před tím, než v něm vstoupila úmluva v platnost.⁶⁹

---

⁶⁵ *Id.*, ¶ 23.

⁶⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016).

⁶⁷ Úmluva OSN, Preambule („Smluvní strany této Úmluvy . . . přesvědčeny, že mezinárodní úmluva o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku by posílila vládu práva a právní jistotu, zejména v jednání států s fyzickými či právními osobami, a přispěla ke kodifikaci a rozvoji mezinárodního práva a harmonizaci praxe v této oblasti, . . .“) (český překlad dostupný na www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711 (naposledy navštíveno 21. července 2017)).

⁶⁸ FOX H. a WEBB P. *The law of state immunity*. Oxford University Press, 2013, s. 131.

⁶⁹ Úmluva OSN, čl. 4 („Aniž by tím bylo dotčeno použití jakýchkoli pravidel stanovených v této Úmluvě, jimiž se dle mezinárodního práva řídí jurisdikční imunity států a jejich majetku nezávisle na této Úmluvě, nepoužije se tato Úmluva na jakoukoli otázku jurisdikčních imunit států či jejich majetku vzniklou v řízení, které bylo proti státu zahájeno u soudu jiného státu dříve, než tato Úmluva vstoupila v platnost pro dotčené státy.“) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

3.1.3 Režim uznání a výkonu rozhodčích nálezů podle Washingtonské úmluvy (ICSID)

Státy v minulosti nesplnily rozhodčí nálezy vydané rozhodčími soudy podle pravidel Mezinárodního střediska pro řešení investičních sporů (*International Centre for Settlement of Investment Disputes*) („ICSID“) a proto je na místě krátce zmínit režim uznání a výkonu rozhodčích nálezů podle Washingtonské úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států.

Washingtonská úmluva neobsahuje režim státní imunity jako takové. Článek 53(1) Washingtonské úmluvy praví, že stát i investor se zavazují dodržovat a plnit podmínky rozhodčího nálezu.⁷⁰

Článek 54(1) úmluvy dále praví, že každý stát, který je stranou Washingtonské úmluvy, uzná rozhodčí nález vydaný podle této úmluvy a bude s ním nakládat, jako by se jednalo o konečné rozhodnutí jeho vlastního soudu.⁷¹

Článek 54(2) úmluvy stanovuje proceduru spojenou s uznáním rozhodčího nálezu ICSID.⁷² Článek 54(3) úmluvy poté stanovuje, že na rozdíl od uznání nálezů, které se řídí samotnou Washingtonskou úmluvou, se výkon rozhodčího nálezu ICSID řídí právem státu, ve kterém se o takový úkon žádá.⁷³

Článek 55 úmluvy je poté klíčový z hlediska této práce, protože stanovuje, že exekuční imunita daného státu se aplikuje i v případech, kdy je rozhodčí nález vydaný podle Washingtonské úmluvy.⁷⁴

---

⁷⁰ Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (1965), čl. 53(1) („Rozhodčí nález bude pro strany závazný a nebude předmětem odvolání nebo jakéhokoli jiného opravného prostředku, s výjimkou těch, které jsou uvedeny v této Úmluvě. Každá strana bude dodržovat a plnit podmínky rozhodčího nálezu s výjimkou přerušení tohoto plnění podle příslušných ustanovení této Úmluvy.“) (překlad dostupný na http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0820_02.htm (naposledy navštíveno 6. dubna 2016)).

⁷¹ *Id.*, čl. 54(1) („Každý smluvní stát uzná rozhodčí nález vydaný podle této Úmluvy jako závazný a bude na svém území vymáhat plnění peněžních závazků uložených v rozhodčím nálezu, jakoby to bylo konečné rozhodnutí soudu v tomto státě. Smluvní stát s federálním uspořádáním může vymáhat takovéto rozhodnutí u svých federálních soudů nebo jejich prostřednictvím a může stanovit, že tyto soudy budou nakládat s rozhodčím nálezem, jako by se jednalo o konečné rozhodnutí soudů vlastního státu.“) (překlad dostupný na http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0820_02.htm (naposledy navštíveno 6. dubna 2016)).

⁷² *Id.*, čl. 54(2) („Strana žádající o uznání nebo výkon rozhodnutí na území smluvního státu zašle příslušnému soudu nebo jinému orgánu, který tento stát k tomuto účelu určil, opis rozhodčího nálezu ověřeny generálním tajemníkem. Každý smluvní stát oznámí generálnímu tajemníkovi určení příslušného soudu nebo jiného orgánu k tomuto účelu a jakoukoliv následnou změnu v tomto určení.“) (překlad dostupný na http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0820_02.htm (naposledy navštíveno 6. dubna 2016)).

⁷³ *Id.*, čl. 54(3) („Výkon rozhodčího nálezu se bude řídit zákony týkajícími se výkonu soudních rozhodnutí platných ve státě, na jehož území se takovýto výkon žádá.“) (překlad dostupný na http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0820_02.htm (naposledy navštíveno 6. dubna 2016)).

⁷⁴ *Id.*, čl. 55 („Ustanovení článku 54 nebude vykládáno jako vyloučení práva platného v kterémkoliv smluvním státě vztahujícího se k exekuční imunitě tohoto státu nebo kteréhokoliv cizího státu.“) (překlad autora).

Ad hoc odvolací komise (*ad hoc annulment committee*) vysvětlila interakci těchto ustanovení následovně:

„The simplified and automatic enforcement system of Article 54(1) of the ICSID Convention should not be conflated with the measures of execution that follow the order granted by the court or authority designated in accordance with Article 54(2) for enforcement of the award and which are referred to in Article 54(3) providing that ‘[e]xecution of the award shall be governed by the laws concerning the execution of judgments in force in the State in whose territories such execution is sought’.“⁷⁵

Ad hoc odvolací komise tak zdůraznila, že zjednodušený režim pro uznávání rozhodčích nálezů ICSID nemá být zaměňován za režim týkající se exekuce těchto rozhodčích nálezů, který se odvíjí od práva daného státu.

Vnitrostátní soudy došly ke stejnému závěru. Například švýcarský Federální nejvyšší soud rozhodl, že národní právní úprava upravující exekuční imunitu se aplikuje na rozhodčí nálezy ICSID stejným způsobem jako na rozhodčí nálezy vydané v komerční arbitráži.⁷⁶

3.2 Vnitrostátní právní úpravy

V této podkapitole budou krátce zmíněny nejznámější vnitrostátní právní úpravy. Jedná se například o úpravu ve Spojených státech, tj. *Foreign Sovereign Immunity Act* z roku 1976 (3.2.1) nebo o úpravu ve Spojeném království, tj. *State Immunity Act* z roku 1978 (3.2.2). Poté zmíníme také úpravu v České republice (3.2.3). Detaily ohledně aplikování těchto úprav budou diskutovány v následujících kapitolách.

3.2.1 Spojené státy – *Foreign Sovereign Immunity Act* (1976)

Foreign Sovereign Immunity Act (FSIA) byl přijat ve Spojených státech v roce 1976. Tento zákon je exkluzivním právním zdrojem, co se týče státní imunity, ve Spojených státech.

---

⁷⁵ *Ioannis Kardassopoulos v. The Republic of Georgia*, ICSID Case No. ARB/05/18, Decision of the ad hoc Committee on the Stay of Enforcement of the Award, 12. listopad 2010, dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0348.pdf> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016).

⁷⁶ Tribunal fédéral [federální nejvyšší soud], 23. listopad 2011, 5A_681/2011, *Geneva Debt Collection Office v. Kyrgyzaeronavigatsia*; viz SCHERER M. a GIROUD S. Swiss Federal Supreme Court provides guidance on rules of State immunity applicable to enforcement of ICSID awards. *Kluwer Arbitration Blog*. 13. prosinec 2011, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2011/12/13/swiss-federal-supreme-court-provides-guidance-on-rules-of-state-immunity-applicable-to-enforcement-of-icsid-awards/> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

Zákon upřesnil parametry výjimky pro obchodní transakce.⁷⁷ Arbitrážní výjimka byla přidána do zákona až později v roce 1988.⁷⁸ Poslední výjimka byla přidána v roce 1996 a souvisela s teroristickými aktivitami.⁷⁹

3.2.2 Spojené království – *State Immunity Act* (1978)

State Immunity Act („SIA“) byl přijat ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska v roce 1978.⁸⁰ Tento zákon kodifikoval ve Spojeném království restriktivní doktrínu státní imunity. Aplikuje se také na Britských závislých územích.⁸¹

State Immunity Act nereguluje některé oblasti jako například imunitu diplomatických a konzulárních misí cizích států ve Spojeném království,⁸² působení hostujících cizích vojenských sil⁸³ či trestní řízení.⁸⁴

Díky těmto výjimkám ze své působnosti, což je odlišné od přístupu ve Spojených státech, *State Immunity Act* nenahradil kompletně *common law*, které se dále aplikuje například v případě hostujících cizích vojenských sil⁸⁵ nebo trestních řízení týkající se hlav cizích států.⁸⁶ Ustanovení *State Immunity Act*, které uděluje hlavě cizího státu imunitu pro akty spojené s jeho veřejnou funkcí,⁸⁷ se tak aplikuje pouze v civilním řízení.

3.2.3 Česká republika

V České republice se až do nedávna uplatňovalo absolutní pojetí státní imunity. To bylo obsaženo v Zákoně č. 97/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963 o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Paragraf 47 tohoto zákona upravoval vynětí z pravomoci československých soudů následujícím způsobem:

---

⁷⁷ *Foreign Sovereign Immunities Act*, 28 U.S. § 1605.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Id.*, § 1605A.

⁸⁰ *State Immunity Act*, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁸¹ *State Immunity (Overseas Territories) Order 1979*, dostupný na http://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_343_add1.pdf (naposledy navštíveno 19. července 2017).

⁸² *State Immunity Act*, § 16(1) („This Part of this Act does not affect any immunity or privilege conferred by the Diplomatic Privileges Act 1964 or the Consular Relations Act 1968“).

⁸³ *Ibid.* („This Part of this Act does not apply to proceedings relating to anything done by or in relation to the armed forces of a State while present in the United Kingdom and, in particular, has effect subject to the Visiting Forces Act 1952.“).

⁸⁴ *Id.*, § 16(4).

⁸⁵ *Holland v. Lampen-Wolfe* [1998] 1 WLR 188.

⁸⁶ *Pinochet (No. 3)* [2000] 1 AC 147.

⁸⁷ *State Immunity Act*, § 14(1)a.

„(1) Pravomoci československých soudů nejsou podrobeny cizí státy a osoby, jež podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo zvláštních československých právních předpisů požívají v Československé socialistické republice imunity.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí i ohledně doručování písemností, předvolávání uvedených osob za svědky, výkonu rozhodnutí nebo jiných procesních úkonů.

(3) Pravomoc československých soudů je však dána, jestliže:

a) předmětem řízení je nemovitý majetek států a osob uvedených v odstavci 1, nacházející se v Československé socialistické republice, nebo jejich práva na takových nemovitých věcech patřících jiným osobám, jakož i práva z poměru nájemního k takovým nemovitým věcem, pokud není předmětem řízení placení nájemného,

b) předmětem řízení je dědictví, v němž osoby uvedené v odstavci 1 vystupují mimo rámec svých úředních funkcí,

c) předmět řízení se týká výkonu povolání nebo obchodní činnosti, které osoby uvedené v odstavci 1 provádějí mimo rámec svých úředních funkcí,

d) cizí stát nebo osoby uvedené v odstavci 1 se dobrovolně podrobí jejich pravomoci,

e) to vyžaduje uskutečňování mezinárodních sankcí, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána na základě svého členství v Organizaci spojených národů nebo v Evropské unii.

(4) Doručení v případech uvedených v odstavci 3 zprostředkuje ministerstvo zahraničních věcí. Nelze-li takto doručit, ustanoví soud opatrovníka pro přijímání písemností, popřípadě k obhájení práv.⁸⁸

Česká republika přijala restriktivní pojetí státní imunity Zákonem č. 91/2012 sb. ze dne 25. ledna 2012 o mezinárodním právu soukromém. Tento zákon nabyl účinnosti od 1. ledna 2014.

Paragraf 7 tohoto zákona, který upravuje vynětí z pravomoci českých soudů, stanovuje následující:

„(1) Z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.

---

⁸⁸ Zákon 97/1963 Sb. ve znění zákona č. 396/2012 Sb. (znění účinné od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013), § 47.

(2) Vynětí z pravomoci českých soudů se nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, a to v rozsahu, v němž podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy lze proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu.

(3) Pravomoci českých soudů nejsou podrobeny osoby, mezinárodní organizace a instituce, které podle mezinárodních smluv, obecného mezinárodního práva nebo českých právních předpisů požívají v České republice imunity, a to v rozsahu, který je v nich uveden.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 3 platí i pro doručování písemností, předvolávání svědků, výkon rozhodnutí nebo jiné procesní úkony.

(5) Doručení cizím státům, mezinárodním organizacím, institucím a osobám požívajícím imunity v případech, kdy nejsou vyňaty z pravomoci českých soudů, zprostředkuje Ministerstvo zahraničních věcí. Nelze-li takto doručit, ustanoví soud opatrovníka.

(6) Ustanovení odstavců 1 až 5 se použijí i pro postup jiných českých orgánů veřejné moci, rozhodují-li ve věcech upravených tímto zákonem, přiměřeně.⁸⁹

Cizí státy a jejich majetek požívají jurisdikční a exekuční imunitu při výkonu svých vládních funkcí (*acta iure imperii*).

Tyto imunity se nepoužijí v jiných případech (*acta iure gestionis*), pokud mezinárodní právo nebo mezinárodní dohody umožňují podání žaloby proti příslušnému státu u soudů jiného státu.

Odstoupení od předchozí absolutní koncepce státní imunity je také patrné z důvodové zprávy k tomuto zákonu:

„Toto ustanovení respektuje pravidla mezinárodního práva, která ukládají státům, aby v určitých případech upustily od výkonu své pravomoci, i kdyby ta jinak byla pro danou věc založena.

Ustanovení odstavce 1 vychází ze zásady tzv. funkční imunity, podle níž rozhoduje, že určitý úkon provedl cizí stát v souvislosti s výkonem své státní moci, tzv. *acta iure imperii*, popřípadě že majetek státu slouží vládním účelům.

V těchto případech zákon cizí státy z pravomoci vyjímá. V tom je rozdíl proti dosavadní úpravě, která podle svého znění vychází ze zásady tzv. absolutní imunity, při níž se nerozlišuje, zda stát jednal *iure imperii*, či zda vystupoval v soukromoprávních vztazích sám jako

---

⁸⁹ Zákon 91/2012 Sb. ve znění zákona č. 161/2016 Sb. (znění účinné od 7. 6. 2016), § 7.

podnikatel (*Etat commerçant*), a činil tak jednání hospodářské či obchodní povahy (*acta iure gestionis*).“⁹⁰

Zákon také výslovně zmiňuje aplikování diplomatické imunity v souladu s mezinárodními úmluvami, mezinárodním právem a českým právem.

Česká republika podepsala a později v roce 2015 ratifikovala Úmluvu OSN o soudních imunitách států a jejich majetku z roku 2004, která zatím nevstoupila v platnost z důvodu nedostatečného počtu smluvních stran.

---

⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, k § 7.

4. Odlišení státní imunity od jiných doktrín a imunit představitelů cizích států

Státní imunita je jeden z případů, kdy příslušnost vnitrostátního soudu jednoho státu může být omezena, když dané řízení postihuje zájmy cizího státu.

Další takové případy jsou doktríny *Act of State* (akt veřejné moci) (4.1) a *Political Question* (politická otázka) (4.2).

Tyto doktríny jsou krátce představeny na příkladu jejich aplikování ve Spojených státech, což ilustruje rozdíl mezi těmito doktrínami a státní imunitou, která bude v detailu diskutována v následujících kapitolách.⁹¹

Pro případné žalující strany je důležité být si vědom těchto různých doktrín a jejich případné aplikace v jejich sporech proti státům. Státní imunita nemusí být jedinou obranou, kterou se stát může zaštitit.

Co se může na první dojem jevit jako komerční spor proti státu, může mít politickou dimenzi a spadat pod doktríny *Act of State* a *Political Question*.

Autor také využije této kapitoly, aby také krátce nastínil rozdíl mezi státní imunitou a imunitami představitelů cizích států včetně diplomatické imunity (4.3), protože bývají často chybně zaměňovány.

Na závěr autor také krátce zmíní imunitu mezinárodních organizací (4.4).

4.1 Doktrína *Act of State* (akt veřejné moci)

Ve Spojených státech *Restatement (Third) Foreign Relations Law* definovalo doktrínu *Act of State* následovně:

„In the absence of a treaty or the other unambiguous agreement regarding controlling legal principles, courts in the United States will generally refrain from examining the validity of a taking by a foreign state of property within its own territory, or from sitting in judgment on other acts of a governmental character done by a foreign state within its own territory and applicable there.“⁹²

Podle *Restatement (Third) Foreign Relations Law* tak americké soudy nebudou posuzovat platnost znárodnění provedeného státem na majetku na svém území nebo platnost aktů veřejné moci přijaté jiným cizím státem na svém území a aplikovaném na tomto území.

⁹¹ Viz Kapitola 8 „Jurisdikční imunita a výjimky z jurisdikční imunity“ a Kapitola 9 „Exekuční imunita a výjimky z exekuční imunity“.

⁹² *Restatement (Third) Foreign Relations Law* (1987) § 443(1).

Nejvyšší soud pak tuto doktrínu popsal ve svých dvou zásadních rozsudcích následovně:

- *Underhill v. Hernandez*: „Every sovereign state is bound to respect the independence of every other sovereign state, and the courts of one country will not sit in judgment on the acts of the government of another, done within its own territory.“⁹³
- *Banco Nacional de Cuba v. Sabbatino*: „The act of state doctrine in its traditional formulation precludes the courts of this country from inquiring into the validity of the public acts a recognized foreign sovereign power committed within its own territory.“⁹⁴

Podstatou doktríny *Act of State* je tedy, že soud jednoho státu nebude posuzovat akty veřejné moci vykonané jiným cizím státem na svém území. Základem pro tuto doktrínu je taktéž rovnost států a *international comity*.

Podobně jako ve Spojených státech je tato doktrína chápána i ve Spojeném království. Britské soudy také nebudou rozhodovat o aktech cizího státu nebo jeho zástupců, pokud je přímo napadena jejich platnost nebo legalita.⁹⁵

Nutno také podotknout, že tato doktrína má i své limity. Například ve Spojeném království soudy rozhodly, že se tato doktrína neaplikuje v případech, kdy akty cizího státu jsou jasným porušením mezinárodního práva nebo vážným porušením lidských práv, protože takové akty jsou proti anglickému veřejnému pořádku.⁹⁶

Anglický odvolací soud také popsal spojitost doktríny *Act of State* a státní imunity; podle soudu je doktrína *Act of State*:

„a form of immunity *ratione materiae*, closely connected with analogous doctrines of sovereign immunity and, although a domestic doctrine of English (and American) law, is founded on analogous concepts of international law, both public and private, and of the comity of nations. It has been applied in a wide variety of situations, but often arises by way of defence or riposte: as where a dispossessed owner sues in respect of his property, the defendant relies on a foreign act of state as altering title to that property, and the claimant is

---

⁹³ *Underhill v. Hernandez*, 168 U.S. 250, 252 (1897).

⁹⁴ *Banco Nacional de Cuba v. Sabbatino*, 376 U.S. 398, 401 (1964).

⁹⁵ CANNON A. a ORMSBY H. *Belhaj v Straw*: English Court of Appeal rules that state immunity and the act of state doctrine does not prevent claims against the British government for alleged involvement in unlawful rendition. *Herbert Smith Freehills Notes*. 2014 (17. listopad), dostupné na <http://hsfnotes.com/publicinternationallaw/2014/11/17/belhaj-v-straw-english-court-of-appeal-rules-that-state-immunity-and-the-act-of-state-doctrine-do-not-prevent-claims-against-the-british-government-for-alleged-involvement-in-unlawful-rendition/> (naposledy navštíveno 20. července 2017).

⁹⁶ *Oppenheimer v. Cattermole* [1976] AC 249; *Kuwait Airways Corporation v. Iraqi Airways Corp.* (Nos. 4 and 5) [2002] 2 AC 883.

prevented from calling into question the effectiveness of that act of state.“⁹⁷

Tento obranný právní prostředek je často použit cizím státem v případech, kdy se zároveň dovolává i státní imunity.

Ve Spojených státech v případě, že federální soud shledá, že se doktrína *Act of State* aplikuje, je řízení ukončeno podle Pravidla 12(b)(6) Federálního občanského soudního řádu (*Federal Rules of Civil Procedure*) – tj. neuvedení nároku, pro který soud může poskytnout nápravu žalující straně („failure to state a claim upon which relief can be granted“).⁹⁸

4.2 Doktrína *Political Question* (politická otázka)

Nejvyšší soud Spojených států popsal doktrínu *Political Question* tak, že tato doktrína „excludes from judicial review those controversies which revolve around policy choices and value determinations constitutionally committed for resolution to the halls of Congress or the confines of the Executive Branch.“⁹⁹

Doktrína politické otázky tak brání soudnímu přezkumu sporů, které se točí kolem politických rozhodnutí, které americká ústava přidělila zákonodárné a výkonné moci. Tato doktrína je spojena s principem dělby moci ve státě a oddělení moci soudní, zákonodárné a výkonné.¹⁰⁰

Nejvyšší soud pak vypracoval seznam šesti ukazatelů, z nichž každý postačí pro aplikaci doktríny politické otázky:

- 1. textově prokazatelný ústavní závazek, který svěřuje danou otázku jiné složce politické moci (exekutivě či legislativní moci);
- 2. nedostatek soudně zjistitelných a použitelných standardů pro řešení dané otázky;
- 3. nemožnost rozhodnout, aniž by bylo učiněno počáteční politické rozhodnutí, které je jasně nevhodné pro soudní uvážení;
- 4. nemožnost soudu přijmout nezávislé rozhodnutí, aniž by vyjádřil nedostatek respektu jiné složce politické moci;
- 5. neobvyklá potřeba bezpodmínečného dodržování politického rozhodnutí, které již bylo učiněno; nebo

⁹⁷ Yukos Capital Sarl v. OJSC Rosneft Oil Co. (No. 2) [2014] QB 458, dostupný na <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2012/855.html> (naposledy navštíveno 20. července 2017).

⁹⁸ Spectrum Stores, Inc v. Citgo Petroleum Corporation, 632 F.3d 938, 948 (5th Cir. 2011).

⁹⁹ Japan Whaling Ass'n v. Am. Cetacean Soc., 478 U.S. 221, 230 (1986).

¹⁰⁰ Baker v. Carr, 369 U.S. 186, 217 (1962) („It is apparent that several formulations which vary slightly according to the settings in which the questions arise may describe a political question, although each has one or more elements which identify it as essentially a function of the separation of powers.“).

- 6. potenciální zostuzení kvůli různým interpretacím jedné otázky různými složkami politické moci.¹⁰¹

Tyto ukazatele se staly standardní referencí pro popis politické otázky v judikatuře amerického Nejvyššího soudu.¹⁰²

Byly také použity americkými státními soudy, jak o tom svědčí například judikatura soudů ve státu New York.¹⁰³

Záležitosti týkající se zahraničních věcí jsou jednou z oblastí, v nichž soudy pravidelně uznávají, že politické složky vlády, tj. vláda a kongres, mají velmi široký prostor pro své uvážení. Nejvyšší soud v tomto smyslu rozhodl, že:

„The conduct of the foreign relations of our Government is committed by the Constitution to the Executive and Legislative—‘the political’—Departments of the Government, and the propriety of what may be done in the exercise of this political power is not subject to judicial inquiry or decision.“¹⁰⁴

Například uznávání nových států a nových vlád je tak ve Spojených státech mimo pravomoc soudů.¹⁰⁵ To samé se týká rozhodnutí o svrchovanosti nad určitým územím. Spory ohledně svrchovanosti cizích států nad určitým územím musí být řešeny politickými složkami moci.¹⁰⁶ Nejvyšší soud tak například v roce 1839 shledal ohledně Falklandských ostrovů, že

---

¹⁰¹ *Ibid.* (Překlad autora. V anglickém originále: „Prominent on the surface of any case held to involve a political question is found a textually demonstrable constitutional commitment of the issue to a coordinate political department; or a lack of judicially discoverable and manageable standards for resolving it; or the impossibility of deciding without an initial policy determination of a kind clearly for nonjudicial discretion; or the impossibility of a court's undertaking independent resolution without expressing lack of the respect due coordinate branches of government; or an unusual need for unquestioning adherence to a political decision already made; or the potentiality of embarrassment from multifarious pronouncements by various departments on one question.“).

¹⁰² *I.N.S. v. Chadha*, 462 U.S. 919 (1983); *Davis v. Bandemer*, 478 U.S. 109, 120-126 (1986); *Vieth v. Jubelirer*, 541 U.S. 267, 277 (2004).

¹⁰³ *People v. Ohrenstein*, 153 A.D.2d 342, 358 (1st Dep't 1989) („It has been recognized that the separation of powers in our tri-partite form of government gives rise to so-called ‘political questions’, not to be confused with ‘political cases’, which are not appropriate for judicial intervention and which are held to be non-justiciable. While the contours of what constitutes such a ‘political question’ are necessarily flexible, and not always easy of definition, the United States Supreme Court in *Baker v. Carr*, 369 U.S. 186, 82 S.Ct. 691, 7 L.Ed.2d 663, set forth relevant criteria to enable a court to make a determination as to whether a ‘political question’ can be said to exist in a particular situation.“).

¹⁰⁴ *Oetjen v. Central Leather Co.*, 246 U.S. 297, 302 (1918).

¹⁰⁵ WRIGHT Ch. A., MILLER A. a COOPER E. *Federal Practice & Procedure*. Thomson West, 2015, § 3534.2.

¹⁰⁶ *Ibid.*

vláda Spojených států již rozhodla, že nenáleží pod vládu Buenos Aires, a že toto rozhodnutí vlády je závazné pro americké soudy.¹⁰⁷

V případech, že federální soud shledá, že se doktrína politické otázky aplikuje, je řízení ukončeno podle Pravidla 12(b)(1) Federálního občanského soudního řádu (*Federal Rules of Civil Procedure*) – tj. nedostatek věcné příslušnosti (*lack of subject-matter jurisdiction*).¹⁰⁸

4.3 Imunity představitelů cizích států

Představitelé cizích států požívají imunity *ratione materiae* (4.3.1) a *ratione personae* (4.3.2). Poté zmíníme diplomatickou a konzulární imunitu, což jsou nejčastěji aplikované imunity představitelů cizích států (4.3.3). Na závěr zmíníme vztah mezi státní imunitou a imunitami představitelů cizích států (4.3.4).

4.3.1 Imunita *ratione materiae*

Lord Millett z britské Sněmovny lordů popsal velmi výstižně imunitu *ratione materiae* následovně:

„This is a subject-matter immunity. It operates to prevent the official and governmental acts of one state from being called into question in proceedings before the courts of another, and only incidentally confers immunity on the individual. It is therefore a narrower immunity [compared to immunity *ratione personae*] but it is more widely available. It is available to former heads of state and heads of diplomatic missions, and any one whose conduct in the exercise of the authority of the state is afterwards called into question, whether he acted as head of government, government minister, military commander or chief of police, or subordinate public official. The immunity is the same whatever the rank of the office-holder. This too is common ground. It is an immunity from the civil and criminal jurisdiction of foreign national courts but only in respect of governmental or official acts. The exercise of authority by the military and security forces of the state is the paradigm example of such conduct. The immunity finds its rationale in the equality of sovereign states and the doctrine of non-interference in the internal affairs of other states . . .“¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Williams v. Suffolk Ins. Co., 38 U.S. 415, 420-421 (1839) („The executive department of the United States government having taken the position that the Falkland Islands are not part of the dominions of Buenos Ayres, and that the seal fisheries of those islands are not subject to legislation by the latter government, the courts of the United States are precluded from inquiring into that question; the determination of the executive branch of the government on political questions being conclusive on the judiciary.“).

¹⁰⁸ Spectrum Stores, Inc v. Citgo Petroleum Corporation, 632 F.3d 938, 948 (5th Cir. 2011).

¹⁰⁹ House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, dostupný na <https://publications.parliament.uk/pa/ld199899/ldjudgmt/jd990324/pino1.htm> (naposledy navštíveno 22. října 2017), stanovisko Lorda Millett.

Co je tedy imunita *ratione materiae*? Imunita *ratione materiae* (funkční imunita) se vztahuje na úkony představitelů cizích států, vykonané ve svém oficiálním postavení.¹¹⁰ Tyto úkony jsou považovány za úkony samotného cizího státu. Odpovědný za tyto úkony je tak pouze cizí stát samotný. Daný představitel státu za ně nenese odpovědnost civilní ani trestní.¹¹¹

Imunita *ratione materiae* nezaniká představiteli státu s koncem jeho úřední funkce¹¹² a této imunity se lze dovolat vůči všem státům.¹¹³ Tato imunita pokrývá všechny státní úředníky a představitele vykonávající veřejné funkce. Její uplatnění je tak rozsáhlé.

Existují ale výjimky z imunity *ratione materiae*. Výjimka z imunity *ratione materiae* se uplatní v případě, že státní představitel spáchá zločin podle mezinárodního práva. Mezi tyto zločiny patří genocida, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny.

Za takový zločin je trestně zodpovědný pachatel tohoto činu a odpovědnost má i domovský stát pachatele.¹¹⁴

Někdy je také mezi výjimky z imunity *ratione materiae* řazeno mučení, ale o tom neparuže úplná shoda.¹¹⁵

V tomto ohledu je třeba zmínit Úmluvu proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání¹¹⁶ („Úmluva proti mučení“) z roku 1984, která vstoupila v platnost v roce 1987.

Článek 1 této úmluvy definuje mučení v případech, kdy je spáchané veřejným činitelem:

„1. Pro účely této Úmluvy výraz ‘mučení’ znamená jakékoli jednání, jímž je člověku úmyslně působena silná bolest nebo tělesné či duševní utrpení s cílem získat od něho nebo od třetí osoby informace nebo příznání, potrestat jej za jednání, jehož se dopustil on nebo třetí osoba nebo z něhož jsou podezřelí nebo s cílem zastrašit nebo přinutit jej nebo třetí osobu nebo z jakéhokoli jiného důvodu založeného na diskriminaci jakéhokoli druhu, když taková bolest nebo utrpení jsou působeny veřejným činitelem nebo jinou osobou jednající z úředního

¹¹⁰ CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 102.

¹¹¹ House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, stanovisko Lorda Millett.

¹¹² *Id.*, stanovisko Lorda Saville of Newdigate („[I]n general under customary international law a former head of state does enjoy immunity from criminal proceedings in other countries in respect of what he did in his official capacity as head of state. This form of immunity is known as immunity *ratione materiae*.“).

¹¹³ CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 103.

¹¹⁴ *Id.*, s. 104.

¹¹⁵ *Id.*, pozn. pod čarou 289.

¹¹⁶ Úmluvu proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání, dostupná na <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx> (naposledy navštíveno 22. října 2017) .

pověření nebo z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem. Toto vymezení nezahrnuje bolest nebo utrpení, které vznikají pouze v důsledku zákonných sankcí, jsou od těchto sankcí neoddělitelné nebo jsou jimi vyvolány náhodou.

2. Tento článek je bez újmy jakémukoli mezinárodnímu dokumentu nebo národnímu zákonodárství, jež obsahují či mohou obsahovat ustanovení širšího použití.¹¹⁷

Cílem úmluvy je trestat případy mučení spáchané veřejným činitelem. Článek 5 tak stanovuje rozsah trestní jurisdikce smluvních stran následovně:

„1. Každý stát, který je smluvní stranou této Úmluvy, přijme taková opatření, jež mohou být nutná k založení jeho soudní pravomoci nad trestnými činy uvedenými v článku 4, v následujících případech:

a) jsou-li trestné činy spáchány na území pod jeho jurisdikcí nebo na palubě lodí či letadla registrovaného v tomto státě;

b) je-li domnělý pachatel státním příslušníkem tohoto státu;

c) je-li oběť státním příslušníkem tohoto státu a tento stát to považuje za vhodné.

2. Každý stát, který je smluvní stranou této Úmluvy, přijme rovněž taková opatření, jež se mohou ukázat jako nutná k založení jeho jurisdikce nad takovými trestnými činy v případech, kdy domnělý pachatel se nachází na kterémkoli území pod jeho jurisdikcí a nevydálí ho v souladu s článkem 8 některému ze států uvedených v odstavci 1 tohoto článku.

3. Tato Úmluva nevyklučuje žádnou trestní pravomoc vykonávanou v souladu s vnitrostátním právem.¹¹⁸

O vztahu mezi imunitou *ratione materiae* a zločinem mučení můžeme zmínit dvě rozhodnutí britské Sněmovny lordů ohledně generála Pinocheta. V těchto případech se jednalo o to, zda je bývalá hlava státu zodpovědná za akty mučení spáchané po dobu výkonu své funkce.

Sněmovna lordů nejprve rozhodla, že imunita *ratione materiae* se neaplikovala, protože akty mučení nelze považovat za součást výkonu funkce hlavy státu.¹¹⁹

¹¹⁷ Úmluvu proti mučení, Vyhláška 143/1988 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 18. srpna 1988, dostupná na <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20135&tmplid=50> (naposledy navštíveno 22. října 2017), čl. 1.

¹¹⁸ *Id.*, čl. 5.

¹¹⁹ House of Lords, 25. listopad 1998, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and others Ex Parte Pinochet*, dostupný na <https://publications.parliament.uk/pa/ld199899/ldjudgmt/jd981125/pino01.htm> (naposledy navštíveno 22. října 2017).

Sněmovna lordů v druhém rozhodnutí v jiném složení tuto analýzu ale odmítla. Rozhodla, že imunita *ratione materiae* chrání všechny úkony hlavy státu vykonané během své funkce se dvěma výjimkami: (i) trestné činy spáchané hlavou státu pro svou radost či osobní prospěch a (ii) úkony, které zakazují normy mezinárodního práva mající status *jus cogens*.¹²⁰

Sněmovna lordů v tomto druhém rozhodnutí rozhodla, že generál Pinochet se dopustil aktů mučení v rámci své veřejné funkce, ale imunita *ratione materiae* se pro tyto akty neuplatní, protože se aplikuje na tento případ Úmluva proti mučení:

„So far as the states that are parties to the Convention are concerned, I cannot see how, so far as torture is concerned, this immunity can exist consistently with the terms of that Convention. Each state party has agreed that the other state parties can exercise jurisdiction over alleged official torturers found within their territories, by extraditing them or referring them to their own appropriate authorities for prosecution; and thus to my mind can hardly simultaneously claim an immunity from extradition or prosecution that is necessarily based on the official nature of the alleged torture.“¹²¹

Sněmovna lordů tak připustila trestně právní odpovědnost generála Pinocheta v tomto případě.

Státní úředníci ale stále požívají imunity v civilních řízeních v jiných státech ohledně aktů mučení, které nebyly vykonané ve státě soudu.¹²²

4.3.2 Imunita *ratione personae*

Lord Millett z britské Sněmovny lordů popsal velmi výstižně imunitu *ratione personae* a její účel:

„Immunity *ratione personae* is a status immunity. An individual who enjoys its protection does so because of his official status. It enures for his benefit only so long as he holds office. While he does so he enjoys absolute immunity from the civil and criminal jurisdiction of the

---

¹²⁰ House of Lords, 24. března 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, stanovisko Lorda Hope of Craighead („It may be said that it is not one of the functions of a head of state to commit acts which are criminal according to the laws and constitution of his own state or which customary international law regards as criminal. But I consider that this approach to the question is unsound in principle. The principle of immunity *ratione materiae* protects all acts which the head of state has performed in the exercise of the functions of government. The purpose for which they were performed protects these acts from any further analysis. There are only two exceptions to this approach which customary international law has recognised. The first relates to criminal acts which the head of state did under the colour of his authority as head of state but which were in reality for his own pleasure or benefit . . . The second relates to acts the prohibition of which has acquired the status under international law of *jus cogens*.“).

¹²¹ *Id.*, stanovisko Lorda Saville of Newdigate.

¹²² House of Lords, 14. červen 2006, *Jones v. Saudi Arabia*, [2006] UKHL 26.

national courts of foreign states. But it is only narrowly available. It is confined to serving heads of state and heads of diplomatic missions, their families and servants. It is not available to serving heads of government who are not also heads of state, military commanders and those in charge of the security forces, or their subordinates. It would have been available to Hitler but not to Mussolini or Tojo . . .

The immunity of a serving head of state is enjoyed by reason of his special status as the holder of his state's highest office. He is regarded as the personal embodiment of the state itself. It would be an affront to the dignity and sovereignty of the state which he personifies and a denial of the equality of sovereign states to subject him to the jurisdiction of the municipal courts of another state, whether in respect of his public acts or private affairs. His person is inviolable; he is not liable to be arrested or detained on any ground whatever. The head of a diplomatic mission represents his head of state and thus embodies the sending state in the territory of the receiving state. While he remains in office he is entitled to the same absolute immunity as his head of state in relation both to his public and private acts.¹²³

Co je tedy imunita *ratione personae*? Imunita *ratione personae* (osobní imunita) chrání představitele cizího státu, kteří vykonávají veřejné funkce ve prospěch svého státu i mimo území svého domovského státu.¹²⁴ Jak podotkl Mezinárodní soudní dvůr, jedná se například o diplomaty, hlavy států, premiéry či ministry zahraničních věcí.¹²⁵

Kategorie osob požívající této imunity je tak menší než v případě imunity *ratione materiae*.¹²⁶ Diplomatická a konzulární imunita bude podrobněji zmíněna v následující sekci.¹²⁷

Výše uvedení představitelé cizího státu požívají imunity *ratione personae*, která pokrývá úkony jak úřední, tak soukromé povahy, aby poskytla plnou ochranu z civilní a trestní odpovědnosti představitelům cizího státu při jejich působení v cizině. Imunita *ratione personae* je absolutní.

---

¹²³ House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, stanovisko Lorda Millett.

¹²⁴ CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 103.

¹²⁵ Mezinárodní soudní dvůr, 14. únor 2002, *Case concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, 2002 I.C.J. 3, dostupný na <http://www.icj-cij.org/files/case-related/121/121-20020214-JUD-01-00-EN.pdf> (naposledy navštíveno 21. října 2017), ¶ 51 („The Court would observe at the outset that in international law it is firmly established that, as also diplomatic and consular agents, certain holders of high-ranking office in a State, such as the Head of State, Head of Government and Minister for Foreign Affairs, enjoy immunities from jurisdiction in other States, both civil and criminal.“).

¹²⁶ House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, stanovisko Lorda Millett.

¹²⁷ Viz Kapitola 4.3.3.

Mezinárodní soudní dvůr tento princip vysvětlil v případě *Case concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000*, ve kterém Belgie vydala zatykač na sloužícího ministra zahraničních věcí Demokratické republiky Kongo. Soud poznamenal, že:

„The Court accordingly concludes that the functions of a Minister for Foreign Affairs are such that, throughout the duration of his or her office, he or she when abroad enjoys full immunity from criminal jurisdiction and inviolability.

55. In this respect, no distinction can be drawn between acts performed by a Minister for Foreign Affairs in an ‘official’ capacity, and those claimed to have been performed in a ‘private capacity’, or, for that matter, between acts performed before the person concerned assumed office as Minister for Foreign Affairs and acts committed during the period of office.“¹²⁸

Toto je druhý rozdíl oproti imunitě *ratione materiae*, která se vztahuje pouze na úkony veřejné povahy vykonané v rámci veřejné funkce.

Imunita *ratione personae* se vztahuje na úkony provedené během funkčního období a i na úkony před nástupem do funkce,¹²⁹ což je třetí rozdíl od imunity *ratione materiae*.

Čtvrtý rozdíl oproti imunitě *ratione materiae* je v tom, že imunita *ratione personae* se aplikuje pouze po dobu výkonu státních funkcí, oproti tomu imunita *ratione materiae* nezaniká s koncem výkonu úřední funkce.

Po dobu výkonu funkce neexistuje z imunity *ratione personae* stejná výjimka, tak jak to je v případě imunity *ratione materiae*. Mezinárodní soudní dvůr se v této věci vyjádřil následovně:

„The Court has carefully examined State practice, including national legislation and those few decisions of national higher courts, such as the House of Lords or the French Court of Cassation. It has been unable to deduce from this practice that there exists under customary international law any form of exception to the rule according immunity from criminal jurisdiction and inviolability to incumbent Ministers for Foreign Affairs, where they are suspected of having committed war crimes or crimes against humanity.“¹³⁰

Nicméně imunita *ratione personae* zaniká s koncem funkce a tak Mezinárodní soudní dvůr vysvětlil v případě *Case concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000*, že například ministr zahraničních věcí, po tom co skončí ve funkci, může být trestně stíhán za úkony

---

¹²⁸ Mezinárodní soudní dvůr, 14. únor 2002, *Case concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, 2002 I.C.J. 3, ¶¶ 54-55.

¹²⁹ *Id.*, ¶ 55.

¹³⁰ *Id.*, ¶ 58.

spáchané před nástupem do funkce, po odchodu z funkce a dokonce i pro úkony provedené během svého působení ve funkci, pokud tyto poslední úkony byly soukromé povahy.¹³¹

Mezi dalšími limity imunity *ratione personae* zmíněnými Mezinárodním soudním dvorem je zaprvé to, že daný představitel může být trestně souzen ve svém domovském státě.¹³²

Zadruhé, domovský stát se může také rozhodnout zřeknout se imunity *ratione personae* svého představitele, například ministra zahraničních věcí.¹³³

Posledním limitem imunity *ratione personae* je to, že daný představitel cizího státu může být stíhán před mezinárodním soudem, jako je například Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii či Rwandu a Mezinárodní trestní soud.¹³⁴

Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku nemá vliv na výsady a imunity, které jsou podle mezinárodního práva přiznávány hlavám státu *ratione personae*. To je řečeno v článku 3(2) Úmluvy OSN, který upravuje výsady a imunity nedotčené Úmluvou OSN.

4.3.3 Diplomatická a konzulární imunita

Specifickou aplikací imunit *ratione materiae* a *ratione personae* je diplomatická imunita.

Na rozdíl od státní imunity mezi státy panovala značná shoda ohledně mezinárodního obyčejového práva diplomatické imunity a toto právo bylo kodifikováno ve Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích již v roce 1961.

---

¹³¹ *Id.*, ¶ 61 („Thirdly, after a person ceases to hold the office of Minister for Foreign Affairs, he or she will no longer enjoy all of the immunities accorded by international law in other States. Provided that it has jurisdiction under international law, a court of one State may try a former Minister for Foreign Affairs of another State in respect of acts committed prior or subsequent to his or her period of office, as well as in respect of acts committed during that period of office in a private capacity.“).

¹³² *Ibid.* („Accordingly, the immunities enjoyed under international law by an incumbent or former Minister for Foreign Affairs do not represent a bar to criminal prosecution in certain circumstances. First, such persons enjoy no criminal immunity under international law in their own countries, and may thus be tried by those countries' courts in accordance with the relevant rules of domestic law.“).

¹³³ *Ibid.* („Secondly, they will cease to enjoy immunity from foreign jurisdiction if the State which they represent or have represented decides to waive that immunity.“).

¹³⁴ *Ibid.* („Fourthly, an incumbent or former Minister for Foreign Affairs may be subject to criminal proceedings before certain international criminal courts, where they have jurisdiction. Examples include the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, and the International Criminal Tribunal for Rwanda, established pursuant to Security Council resolutions under Chapter VII of the United Nations Charter, and the future International Criminal Court created by the 1998 Rome Convention. The latter's Statute expressly provides, in Article 27, paragraph 2, that '[i]mmunities or special procedural rules which may attach to the official capacity of a person, whether under national or international law, shall not bar the Court from exercising its jurisdiction over such a person'.“).

Právo diplomatických imunit se od té doby moc nezměnilo. Naopak právo státních imunit prodělalo v některých státech razantní změnu od absolutního k restriktivnímu pojetí, jak již bylo popsáno výše.¹³⁵

Cílem diplomatické imunity je zajistit fungování diplomatických vztahů.

Diplomatická imunita chrání diplomaty cizího státu působící v diplomatické misi. Až na výjimky je diplomatická imunita absolutní. Diplomatičtí zástupci jsou chráněni vůči civilní, správní a trestní jurisdikci přijímajícího státu. Toto je obsaženo v článku 31 Vídeňské úmluvy, který také stanovuje omezené výjimky z této imunity:

„1. Diplomatický zástupce je vyňat z trestní jurisdikce přijímajícího státu. Je rovněž vyňat z jeho jurisdikce civilní a správní, s výjimkou případů, že jde.

a) o žalobu věcnou týkající se soukromé nemovitosti na území přijímajícího státu, ledaže ji vlastní v zastoupení vysílajícího státu pro účely mise;

b) o žalobu týkající se dědictví, v němž je diplomatický zástupce vykonavatelem poslední vůle, správcem dědictví, dědicem nebo odkazovníkem jako soukromá osoba a nikoliv jako zmocněnec vysílajícího státu;

c) o žalobu týkající se jakéhokoliv svobodného povolání nebo obchodní činnosti, jež diplomatický zástupce vykonává v přijímajícím státě vedle svých úředních funkcí. ...

3. Diplomatický zástupce nepodléhá exekučním opatřením, vyjma v případech uvedených pod písmeny a), b) a c) odstavce 1 tohoto článku a jestliže exekuce může být provedena, aniž by byla porušena nedotknutelnost jeho osoby nebo jeho obydlí.“¹³⁶

Rodiny diplomatických zástupců požívají stejné imunity jako diplomatičtí zástupci.¹³⁷

Ostatní personál diplomatické mise nepožívá stejně širokou imunitu jako diplomatičtí zástupci. Ostatní členové mise jsou chráněni pouze pro úkony provedené v rámci svých funkcí.¹³⁸

¹³⁵ Viz Kapitola 2 „Historický vývoj: Od absolutního k restriktivnímu pojetí státní imunity“.

¹³⁶ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, dostupná v češtině na http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_diplomatickych_stycich.html (naposledy navštíveno 21. července 2017), čl. 31.

¹³⁷ *Id.*, čl. 37(1) („Členové rodiny diplomatického zástupce, tvořící součást jeho domácnosti, požívají, nejsou-li občany přijímajícího státu, výsad a imunit zmíněných v člancích 29 až 36.“).

¹³⁸ *Id.*, čl. 37(2-3) („2. Členové administrativního a technického personálu, spolu se členy svých rodin, kteří tvoří součást jejich domácnosti, požívají, nejsou-li občany přijímajícího státu nebo nejsou-li v něm trvale usídleni, výsad a imunit zmíněných v člancích 29 až 35 s výjimkou, že vynětí z civilní a administrativní jurisdikce přijímajícího státu, zmíněné v odstavci 1 článku 31, se nebude vztahovat na činnost vykonávanou

Diplomatičtí zástupci států nemohou přímo nakládat se svou diplomatickou imunitou a nemohou se jí tak například sami zříci; to může učinit pouze vysílající stát. Článek 32 Vídeňské úmluvy v tomto směru stanovuje, že:

- „1. Vysílající stát se může zříci vynětí z jurisdikce diplomatických zástupců a osob požívajících imunity podle článku 37.
2. Zřeknutí musí být vždy učiněno výslovně.
3. Zahájí-li řízení diplomatický zástupce nebo osoba požívající imunity podle článku 37, nemůže se dovolávat vynětí z jurisdikce, pokud jde o vstřícné pohledávky přímo souvisící s hlavní žalobou.
4. O zřeknutí se vynětí z jurisdikce ve věcech civilních nebo administrativních se nemá za to, že zahrnuje zřeknutí imunity co do exekučního výkonu rozsudku, pro nějž je nutné zvláštní zřeknutí se.“¹³⁹

Článek 39 Vídeňské úmluvy stanovuje, že imunity na základě této úmluvy začnou obecně působit, když diplomatický zástupce vstoupí na území přijímacího státu.¹⁴⁰

Imunity poté přestanou platit s koncem funkce daného zástupce státu, respektive budou trvat, než opustí území přijímacího státu. Diplomatická imunita nicméně zůstane v platnosti vzhledem k aktům, které daná osoba vykonala v rámci své oficiální funkce.¹⁴¹

Britská Sněmovna lordů k ustanovení v článku 39(2) zmínila, že:

„The last sentence of Article 39.2 deals with the position after the functions of the diplomat have come to an end. It provides that ‘with respect to acts performed by such person in the exercise of his functions as a member of the mission, immunity shall continue to subsist.’ It is clear that this provision is dealing with the residual immunity of the former diplomat *ratione materiae*, and not with the

---

mimo rámec jejich povinností. Požívají rovněž výsad zmíněných v článku 36, odstavce 1, pokud jde o předměty dovážené v době jejich prvního zařazení. 3. Členové služebního personálu mise, kteří nejsou občany přijímacího státu nebo v něm trvale nesídlí, požívají imunity, pokud jde o činnost vykonávanou v rámci jejich povinností, jsou osvobozeni od daní a dávek z odměny, kterou dostávají z důvodu svého zaměstnání a požívají vynětí zmíněného v článku 33.“)

¹³⁹ *Id.*, čl. 32.

¹⁴⁰ *Id.*, čl. 39(1) („Každá osoba, která má nárok na výsady a imunity, bude jich požívat, jakmile vstoupí na území přijímacího státu, aby nastoupila své místo, anebo, je-li už na jeho území, jakmile její jmenování bude notifikováno ministerstvu zahraničních věcí nebo jinému ministerstvu, o kterém může být dohoda.“).

¹⁴¹ *Id.*, čl. 39(2) („Když skončí funkce osoby požívající výsad a imunit, skončí tyto výsady a imunity obvykle v okamžiku, kdy tato osoba opustí zemi, anebo po uplynutí rozumné doby, ve které tak má učinit, avšak potrvají až do této doby i v případě ozbrojeného konfliktu. Imunita však trvá, pokud jde o činy, které tato osoba podnikla při výkonu svých funkcí jakožto člen mise.“).

immunity *ratione personae* which he enjoys when still serving as a diplomat.“¹⁴²

Zmiňme, že diplomatická imunita například také chrání budovu diplomatické mise.

Článek 22 Vídeňské úmluvy stanovuje, že:

„1. Místnosti mise jsou nedotknutelné. Orgány přijímajícího státu do nich nesmí vstoupit, leda se svolením šéfa mise. 2. Přijímající stát má zvláštní povinnost učinit všechna vhodná opatření k ochraně místností mise před jakýmkoliv vniknutím nebo poškozením a k zabránění jakémukoliv rušení klidu mise nebo újmě na její důstojnosti. 3. Místnosti mise, jejich zařízení a jiný majetek v nich i dopravní prostředky mise nemohou být předmětem prohlídky, rekvizice, zabavení nebo exekuce.“¹⁴³

Po vzoru Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích byla v roce 1963 uzavřena Vídeňská úmluva o konzulárních stycích. Imunity poskytnuté konzulárním úředníkům a zaměstnancům jsou však více omezené.

Například požívají civilní imunity pouze ohledně úkonů spojených s výkonem svých funkcí.¹⁴⁴ Trestní imunita je také více omezená a neaplikuje se v případě těžkého zločinu.¹⁴⁵

Imunity přestanou platit s koncem funkce daného zástupce státu, respektive budou trvat, než opustí území přijímajícího státu. Imunita nicméně zůstane v platnosti vzhledem k aktům, které daná osoba vykonala v rámci výkonu své funkce.¹⁴⁶

---

¹⁴² House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*, dostupný na <https://publications.parliament.uk/pa/ld199899/ldjudgmt/jd990324/pino1.htm> (naposledy navštíveno 22. října 2017), stanovisko Lorda Hope of Craighead.

¹⁴³ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, čl. 22 (V anglickém originále: „1. The premises of the mission shall be inviolable. The agents of the receiving State may not enter them, except with the consent of the head of the mission. 2. The receiving State is under a special duty to take all appropriate steps to protect the premises of the mission against any intrusion or damage and to prevent any disturbance of the peace of the mission or impairment of its dignity. 3. The premises of the mission, their furnishings and other property thereon and the means of transport of the mission shall be immune from search, requisition, attachment or execution.“).

¹⁴⁴ Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, dostupná v češtině na http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_konzularnich_stycich.html (naposledy navštíveno 5. prosince 2017), čl. 43(1-2) („1. Pokud jde o úkony prováděné při výkonu konzulárních funkcí, konzulární úředníci a konzulární zaměstnanci nepodléhají jurisdikci soudních a správních orgánů přijímajícího státu. 2. Ustanovení odstavce 1 tohoto článku se však nevztahují na civilně právní řízení: a) vyplývající ze smlouvy uzavřené konzulárním úředníkem nebo konzulárním zaměstnancem, kterou výslovně nebo zřejmě nesjednal jakožto zástupce vysílajícího státu; nebo b) zahájené třetí stranou v případě škody vzniklé v přijímajícím státě z nehody způsobené vozidlem, lodí nebo letadlem.“).

¹⁴⁵ *Id.*, čl. 41 (1-2) („1. Konzulární úředníci nesmí být zatčeni nebo vzati do vazby, leč v případě těžkého zločinu a na základě rozhodnutí příslušného soudního orgánu. 2. S výjimkou případu uvedeného v odstavci 1 tohoto článku nesmí být konzulární úředníci uvězněni nebo nesmí být omezena jejich osobní svoboda, leč při výkonu soudního rozhodnutí, které nabylo právní moci . . .“).

¹⁴⁶ *Id.*, čl. 53(3-4) („3. Když skončily funkce člena konzulárního úřadu, končí jeho výsady a imunity a výsady a imunity jeho rodinného příslušníka žijícího s ním ve společné domácnosti nebo člena jeho soukromého

Je také důležité podotknout, že výše zmiňovaná Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku nemá vliv na diplomatickou a konzulární imunitu. To je řečeno v článku 3 Úmluvy OSN, který upravuje výsady a imunity nedotčené Úmluvou OSN:

„1. Touto Úmluvou nejsou dotčeny výsady a imunity, kterých stát požívá podle mezinárodního práva ve vztahu k výkonu funkcí:

(a) jeho diplomatických misí, konzulárních úřadů, zvláštních misí, misí při mezinárodních organizacích nebo delegací u orgánů mezinárodních organizací či na mezinárodních konferencích; a

(b) osob s nimi spojených.

2. Touto Úmluvou nejsou dotčeny výsady a imunity, které jsou podle mezinárodního práva přiznávány hlavám státu *ratione personae*.

3. Touto Úmluvou nejsou dotčeny imunity, kterých podle mezinárodního práva požívá stát ve vztahu ke státem vlastněným či provozovaným letadlům či vesmírným objektům.“¹⁴⁷

Ohledně diplomatické imunity budou tak i nadále hlavní reference Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích a o konzulárních stycích.

4.3.4 Vztah mezi státní imunitou a imunitami představitelů cizích států

Státní imunita chrání stát samotný. Imunity *ratione materiae* a *ratione personae* chrání představitele tohoto státu.

Společné pro tyto doktríny je, že imunity *ratione materiae* a *ratione personae* svým účelem plynou ze státní imunity a doplňují ji. Účelem vzniku těchto imunit bylo to, aby státy neobcházely státní imunitu tím, že budou soudit přímo představitele cizích států. Tomu imunity *ratione materiae* a *ratione personae* zabraňují.

Státní imunita se vztahuje v principu na civilní řízení proti státu před soudy jiných států. Komentář k návrhu Úmluvy OSN tak poznamenal, že budoucí úmluva se nevztahuje na trestní řízení.¹⁴⁸

---

personálu, a to obvykle v době, kdy osoba, které se to týká, opustí přijímající stát, nebo po uplynutí přiměřené lhůty, v níž má zemi opustit, podle toho, k čemu dojde dříve, potvrzují však po tuto dobu i v případě ozbrojeného konfliktu . . . 4. Pokud se týče úkonů provedených konzulárním úředníkem nebo konzulárním zaměstnancem při výkonu jejich funkcí, potrvá však jejich vynětí z jurisdikce bez časového omezení.“).

¹⁴⁷ Úmluva OSN, čl. 3 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

¹⁴⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 2, ¶ 2 („Although the draft articles do not define the term ‘proceeding’, it should be understood that they do not cover criminal proceedings.“).

Imunity *ratione materiae* a *ratione personae* se vztahují jak na civilní, tak na trestní řízení.

Výjimky ze státní imunity a imunit *ratione materiae* a *ratione personae* jsou rozdílné. Úkony státního představitele spojené s výkonem jeho funkce jsou přičitatelné jeho domovskému státu. Daný úředník tak bude během i po konci své funkce chráněn imunitou *ratione materiae*. Pokud ale přijímací stát přijal restriktivní pojetí státní imunity a jednání daného úředníka byl úkon *iure gestionis*, jeho domovský stát by mohl být civilně zodpovědný před soudy přijímacího státu.¹⁴⁹

4.4 Imunita mezinárodních organizací

Imunitu kromě států požívají také mezinárodní vládní organizace.

Mezinárodní organizace požívají imunity, aby jednotlivé vlády nemohly nikterak zasahovat do výkonu jejich funkcí, což poznamenal například Evropský soud pro lidská práva.¹⁵⁰

Jedná se o imunitu vztahující se na jejich majetek, ale také o imunitu vzhledem k pracovním sporům. Newyorský soud například vysvětlil, že pro mezinárodní organizaci je důležité regulovat otázky ohledně zaměstnávání svých pracovníků, aby mohla plnit své cíle.¹⁵¹

Imunitu mezinárodních organizací můžeme ilustrovat na příkladu Organizace spojených národů („OSN“). Úmluva o výsadách a imunitách OSN (*Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations*) ustanovuje imunitu OSN v článku II:

„SECTION 2. The United Nations, its property and assets wherever located and by whomsoever held, shall enjoy immunity from every form of legal process except insofar as in any particular case it has expressly waived its immunity. It is, however, understood that no waiver of immunity shall extend to any measure of execution.

SECTION 3. The premises of the United Nations shall be inviolable. The property and assets of the United Nations, wherever located and by whomsoever held, shall be immune from search, requisition,

¹⁴⁹ CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 112.

¹⁵⁰ *Waite and Kennedy v. Germany*, ESLP, 18. únor 1999, No. 26083/94, dostupný na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-58912"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 22. října 2017), ¶ 63 („[T]he Court points out that the attribution of privileges and immunities to international organisations is an essential means of ensuring the proper functioning of such organisations free from unilateral interference by individual governments.“).

¹⁵¹ *Boimah v. United Nations General Assembly*, 664 F. Supp. 69, 71 (E.D.N.Y. 1987) („[I]nternational organization’s self-regulation of its employment practices is an activity essential to the ‘fulfillment of its purposes,’ and thus an area to which immunity must extend.“).

confiscation, expropriation and any other form of interference, whether by executive, administrative, judicial or legislative action.“¹⁵²

Jak můžeme vidět, jediná výjimka zde zmíněná je zřeknutí se imunity.

Článek VIII stejné úmluvy ale požaduje, aby OSN přijala ustanovení o řešení sporů se soukromými subjekty.¹⁵³

Toto poznamenal i Mezinárodní soudní dvůr ve svém posudku:

„The United Nations may be required to bear responsibility for the damage arising from such acts. However, as is clear from Article VIII, Section 29, of the General Convention, any such claims against the United Nations shall not be dealt with by national courts but shall be settled in accordance with the appropriate modes of settlement that ‘[t]he United Nations shall make provisions for’ pursuant to Section 29.“¹⁵⁴

Podobná ustanovení, jako jsme viděli vzhledem k OSN, můžeme najít i ohledně jiných mezinárodních organizací, jako je například Mezinárodní agentura pro atomovou energii.¹⁵⁵

Evropský soud pro lidská práva měl možnost se vyjádřit ke střetu imunity mezinárodní organizace a principu přístupu ke spravedlnosti.

Soud rozhodl, že imunita v případě mezinárodních organizací má legitimní účel, protože je v zájmu dobrého fungování těchto organizací.¹⁵⁶

---

¹⁵² Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations, 13. únor 1946, 1 U.N.T.S. 15, dostupná na <http://www.un.org/en/ethics/pdf/convention.pdf> (naposledy navštíveno 22. října 2017), čl. II, sekce 2-3.

¹⁵³ *Id.*, čl. VIII, sekce 29 („The United Nations shall make provisions for appropriate modes of settlement of: (a) Disputes arising out of contracts or other disputes of a private law character to which the United Nations is a party; (b) Disputes involving any official of the United Nations who by reason of his official position enjoys immunity, if immunity has not been waived by the Secretary-General.“).

¹⁵⁴ Mezinárodní soudní dvůr, 29. duben 1999, *Advisory Opinion in Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights (Cumaraswamy)*, 1999 I.C.J. 62, ¶ 66.

¹⁵⁵ Agreement between the International Atomic Energy Agency and the Republic of Austria regarding the Headquarters of the International Atomic Energy Agency (1958), 339 U.N.T.S. 110, dostupná na <https://www.iaea.org/sites/default/files/publications/documents/infcircs/1959/infcirc15.pdf> (naposledy navštíveno 22. října 2017), čl. XIX, sekce 50 („The IAEA shall make provision for appropriate methods of settlement of: (a) Disputes arising out of contracts and disputes of a private law character to which the IAEA is a party; (b) Disputes involving an official of the IAEA who, by reason of his official position, enjoys immunity, if such immunity has not been waived by the IAEA.“).

¹⁵⁶ *Waite and Kennedy v. Germany*, ESLP, 18. únor 1999, No. 26083/94, ¶ 63 („The immunity from jurisdiction commonly accorded by States to international organisations under the organisations’ constituent instruments or supplementary agreements is a long-standing practice established in the interest of the good working of these organisations. The importance of this practice is enhanced by a trend towards extending and strengthening international cooperation in all domains of modern society. Against this background, the Court finds that the rule of immunity from jurisdiction, which the German courts applied to ESA in the present case, has a legitimate objective.“).

Ohledně proporcionality mezi omezením přístupu ke spravedlnosti a imunitou soud poznamenal, že důležité je, zda žalující strana má k dispozici rozumné alternativní prostředky, jak hájit svá práva.¹⁵⁷

V případě zaměstnanců mezinárodních organizací je tímto alternativním prostředkem nejčastěji správní tribunál dané organizace, který řeší také zaměstnanecké spory, nebo popřípadě speciálně zřízený tribunál, který řeší jenom tento druh sporů.

Pro smluvní spory se soukromými subjekty mezinárodní organizace také často volí rozhodčí řízení. Rozhodčí tribunál tak zmínil například v jednom rozhodčím nálezu, že:

„L’immunité de juridiction accordée à un organisme international qui n’a pas de juridictions propres oblige celui-ci à recourir à un arbitrage pour les litiges soulevés par son activité.“¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ *Id.*, ¶ 68 („For the Court, a material factor in determining whether granting ESA immunity from German jurisdiction is permissible under the Convention is whether the applicants had available to them reasonable alternative means to protect effectively their rights under the Convention.“).

¹⁵⁸ *A (international organisation) v. B (company)*, ICC Arbitration Award, 14. květen 1972, Case No. 2091. *Revue de l’Arbitrage*. 1975, s. 252.

5. Soudní příslušnost a řízení proti státům

Než budeme rozebírat jurisdikční a exekuční imunitu jako takovou, je třeba státní imunitu situovat v rámci širší otázky soudní příslušnosti, což bude předmětem této kapitoly.¹⁵⁹

Soud jiného státu musí mít v první řadě příslušnost, aby se vůbec otázkou státní imunity zabýval. Komentář k návrhu Úmluvy OSN v tomto ohledu uvedl, že:

„The application of jurisdictional immunities of States presupposes the existence of jurisdiction or the competence of a court in accordance with the relevant internal law of the State of the forum. The relevant internal law of the forum may be the laws, rules or regulations governing the organization of the courts or the limits of judicial jurisdiction of the courts and may also include the applicable rules of private international law.“¹⁶⁰

Jaký je tedy vztah mezi soudní příslušností a státní imunitou? I když by státní soud měl potřebnou soudní příslušnost pro daný spor, státní imunita může poté být překážkou k výkonu této příslušnosti. Například ve Spojených státech je ustanovení výjimky ze státní imunity žalující stranou předpoklad pro výkon věcné příslušnosti amerických federálních soudů.

Pro státní věřitele je proto důležité vědět, že mimo státní imunitu mohou být i další překážky v řízeních proti státům nebo státem vlastněných podniků v podobě věcné a osobní příslušnosti.

Pro účely této práce bude tato problematika ilustrována na příkladu Spojených států v souvislosti s uznáním a výkonem rozhodčích nálezů proti státům (5.1). Tato oblast prodělala zajímavý vývoj v posledních letech.

Další specifickou překážkou v *common law* jurisdikcích může být doktrína *forum non conveniens*. Zmíníme tedy krátce interakci doktríny *forum non conveniens* a Newyorské úmluvy ve Spojených státech, protože tato otázka se několikrát řešila před americkými soudy v posledních letech v případech, kdy se investoři snažili uznat ve Spojených státech rozhodčí nálezy vydané proti cizím státům (5.2).

---

¹⁵⁹ Tato kapitola zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 7-15.

¹⁶⁰ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 10, ¶ 3.

5.1 Soudní příslušnost pro uznání a výkon rozhodčích nálezů proti státům ve Spojených státech

Obecně musí věřitelé, snažící se o uznání a výkon rozhodčích nálezů proti státům či státním podnikům (nebo jakémukoliv jinému dlužníkovi) nejprve přesvědčit soud, že soud má soudní příslušnost (*jurisdiction*). Pro ilustraci bude tato otázka diskutována na příkladu Spojených států.

Ve Spojených státech soud musí být ujištěn, že má věcnou příslušnost (*subject-matter jurisdiction*) (5.1.1) a osobní příslušnost (*personal jurisdiction*) (5.1.2) v daném sporu. Krátce zmíníme také místní příslušnost (*venue*) (5.1.3).

5.1.1 Věcná příslušnost (*Subject-matter jurisdiction*)

Věcná příslušnost (*subject-matter jurisdiction*) ve Spojených státech je příslušnost soudu podle předmětu sporu.

Americký federální zákon o rozhodčím řízení (*Federal Arbitration Act*) („FAA“) dává soudní příslušnost americkým federálním soudům v právních řízeních vztahujících se k Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (1958) (též Newyorská úmluva) a Meziamerické úmluvě o mezinárodní obchodní arbitráži (1975) („Panamská úmluva“).

V řízeních proti cizím státům je americký zákon o imunitě cizích států (FSIA) jediným právním zdrojem ustanovující soudní příslušnost amerických soudů nad cizími státy.¹⁶¹ FSIA dal federálním oblastním soudům příslušnost pro případy týkající se cizích států.¹⁶²

Tento právní základ dává věcnou příslušnost (*subject-matter jurisdiction*) federálním soudům nad cizími státy, tak jak je definuje paragraf 1603 FSIA,¹⁶³ pokud žalující strana uspokojí jednu z výjimek z jurisdikční imunity v souladu s paragrafem 1605 FSIA. Výjimky z jurisdikční imunity budou detailně diskutovány v jedné z následujících kapitol.¹⁶⁴

5.1.2 Osobní příslušnost (*Personal jurisdiction*)

Pokud žalující strana uspokojí požadavek věcné příslušnosti, musí ještě také uspokojit požadavek osobní příslušnosti nad cizím státem.

---

¹⁶¹ *Argentine Republic v. Amerada Hess Shipping Corp.*, 488 U.S. 428, 443 (1989).

¹⁶² 28 U.S.C. § 1330(a) („The district courts shall have original jurisdiction without regard to amount in controversy of any nonjury civil action against a foreign state as defined in section 1603(a) of this title as to any claim for relief in personam with respect to which the foreign state is not entitled to immunity either under sections 1605–1607 of this title or under any applicable international agreement.“).

¹⁶³ Viz Kapitola 6 „Definice státu pro účely aplikování principu státní imunity“.

¹⁶⁴ Viz Kapitola 8 „Jurisdikční imunita a výjimky z jurisdikční imunity“.

Pátý dodatek k americké ústavě stanovuje, že: „No person shall be . . . deprived of life, liberty, or property, without due process of law.“¹⁶⁵

Americký Nejvyšší soud interpretoval tento dodatek ústavy tak, že vyžaduje vztah mezi žalovanou stranou a příslušným soudem, před kterým je tato strana žalována. Žalovaná strana, která se nachází mimo příslušný stát, musí mít „certain minimum contacts with it such that the maintenance of the suit does not offend traditional notions of fair play and substantial justice.“¹⁶⁶

Pouze pokud existují tyto minimální kontakty mezi soudem a žalovanou stranou, tak má daný soud osobní příslušnost (*personal jurisdiction*) nad žalovanou stranou.

Otevírá se tak otázka aplikace tohoto ústavního požadavku na řízení o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Uznání a výkon rozhodčích nálezů na základě Newyorské úmluvy se řídí podle jejího článku III národním procesním řádem státu, ve kterém je výkon nálezu požadován:

„Každý Smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních).“¹⁶⁷

Je tak na snaze otázka, zda musí být splněn ústavní požadavek minimálních kontaktů, aby bylo možno uznat či vykonat rozhodčí nálezy podle Newyorské úmluvy ve Spojených státech.

Americký odvolací soud pro druhý obvod (*Court of Appeals for the Second Circuit*) na tuto otázku odpověděl tak, že tento požadavek musí být splněn.¹⁶⁸ Soud uvedl, že osobní příslušnost (*personal jurisdiction*) má zásadní význam pro pravomoc soudu vykonávat kontrolu nad stranami sporu a poté soud upřesnil, že:

¹⁶⁵ Constitution of the United States of America, Fifth Amendment, dostupná na https://www.law.cornell.edu/constitution/fifth_amendment (naposledy navštíveno 27. června 2016).

¹⁶⁶ International Shoe Co. v. Washington, 326 U.S. 310, 316 (1945).

¹⁶⁷ Vyhláška č. 74/1959 Sb. ze dne 6. listopadu 1959 o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, čl. III; Newyorská úmluva, čl. III („Each Contracting State shall recognize arbitral awards as binding and enforce them in accordance with the rules of procedure of the territory where the award is relied upon, under the conditions laid down in the following articles. There shall not be imposed substantially more onerous conditions or higher fees or charges on the recognition or enforcement of arbitral awards to which this Convention applies than are imposed on the recognition or enforcement of domestic arbitral awards.“).

¹⁶⁸ Frontera Resources Azerbaijan Corp. v. State Oil Co. of Azerbaijan, 582 F.3d 393 (2d Cir. 2009). Viz CASTELLO J. a LOVE B. ‘Manifest Disregard of the Law,’ ‘Minimum Contacts,’ and Forum Non Conveniens: Recent Developments in Judicially-Created Doctrines that May Defeat Enforcement of Arbitral Awards in the U.S. *Cahiers de l’Arbitrage*. 2010, č. 3, s. 653, sekce III.

„nějaký základ musí být prokázán, ať už vyplývající z bydliště žalované strany, jejího chování, jejího souhlasu, umístění jejího majetku nebo jiný, který by ospravedlnil, že může být předmětem pravomoci soudu.“¹⁶⁹

Odvolací soud dále upřesnil, že důvody pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu v Newyorské úmluvě jsou spíše věcné než procedurální.¹⁷⁰ Podle soudu článek V Newyorské úmluvy „nemění nic na základním požadavku soudní příslušnosti nad stranou sporu, vůči níž je žádán výkon [rozhodčího nálezu].“¹⁷¹

Tento požadavek soudní příslušnosti nad žalovanou stranou nebo jejím majetkem je nyní široce přijímán.¹⁷²

Další otázkou je tedy, zda a jak se aplikuje americký ústavní požadavek na minimální kontakty při výkonu rozhodčích nálezů proti státům.

Na jednu stranu americké soudy teprve nedávno rozhodly, že požadavek na tzv. „minimální kontakty“, který je částí práva na spravedlivý proces, se nevztahuje na cizí státy, protože nejsou považovány za osoby ve smyslu pátého dodatku k americké ústavě (a).

Na druhou stranu dva federální soudy rozhodly, že nezávislé subjekty vlastněné cizím státem mají nárok na právo na spravedlivý proces a požadavek na ustanovení „minimálních kontaktů“ musí být splněn (b).

Na závěr zmíníme možný budoucí vývoj ve Spojených státech a srovnávací praxi (c). Tyto tři body jsou rozvinuty níže.

(a) **Požadavek na „minimální kontakty“ a cizí státy**

Americký zákon o imunitě cizích států (FSIA) ustanovuje požadavky ohledně osobní příslušnosti amerických federálních soudů nad cizími státy následovně:

„(b) Personal jurisdiction over a foreign state shall exist as to every claim for relief over which the district courts have jurisdiction under subsection (a) where service has been made under section 1608 of this title.“¹⁷³

¹⁶⁹ Frontera Resources Azerbaijan Corp. v. State Oil Co. of Azerbaijan, 582 F.3d 393, 397 (2d Cir. 2009) (citující Glencore Grain Rotterdam B.V. v. Shivnath Rai Harnarain Co., 284 F.3d 1114, 1120–1222 (9th Cir. 2002)) (překlad autora).

¹⁷⁰ *Ibid.*

¹⁷¹ *Ibid.* (překlad autora).

¹⁷² SILBERMAN L. Civil Procedure Meets International Arbitration: A Tribute to Hans Smit. *American Review of International Arbitration*. 2012, č. 23, s. 439–441. Viz International Commercial Disputes Committee of the Association of the Bar of the City of New York. Lack of Jurisdiction and Forum non Conveniens as Defenses to the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. 2005, s. 5, dostupné na <http://www.nycbar.org/pdf/report/ForeignArbitral.pdf> (naposledy navštíveno 27. června 2016).

¹⁷³ 28 U.S.C. § 1330(b).

Tento právní základ dává osobní příslušnost (*personal jurisdiction*) federálním soudům nad cizími státy. Požaduje se pouze, aby žalující strana notifikovala žalující stát v souladu s ustanovením v FSIA § 1608.¹⁷⁴ Požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou budou detailně diskutovány v jedné z následujících kapitol.¹⁷⁵

I přes osobní příslušnost ustanovenou v FSIA americké soudy tradičně vyžadovaly, aby žalující strana prokázala minimální kontakty mezi žalovaným státem a státem, kde se nachází daný soud, před kterým je cizí stát souzen.¹⁷⁶

Tato ustálená judikatura se v poslední době razantně změnila. Soudy přestaly považovat státy za osoby pro účely práva na spravedlivý proces podle americké ústavy.¹⁷⁷

Federální odvolací soud ve Washingtonu D.C. si všiml, že americký Nejvyšší soud již dříve rozhodl, že nepovažuje státy americké federace za osoby pro účely pátého dodatku k americké ústavě.¹⁷⁸

Soud z toho vydedukoval, že nedává smysl, aby cizí státy požívaly větší ochrany než státy federace a mohly se dovolávat práva na spravedlivý proces ve smyslu pátého dodatku americké ústavy.¹⁷⁹

Federální odvolací soud ve Washingtonu D.C. v pozdějším případě poukázal na to, že i když se státy nemohou dovolávat práva na spravedlivý proces, které je obsažené v americké ústavě, státy disponují jinými mechanismy jak se bránit, pokud se domnívají, že byly neprávem zataženy před americké soudy.

Soud vysvětlil, že to není americká ústava, ale mezinárodní právo, tak jak je z části kodifikované v FSIA, kterého se mohou cizí státy domáhat pro svou ochranu před americkými soudy.¹⁸⁰

---

¹⁷⁴ GRANÉ LABAT P., RUSZNAK C. a PEI S. Enforcing International Arbitral Awards in US Courts. *Arnold & Porter*. 2017 (25. duben), s. 4, dostupné na <https://www.apks.com/en/perspectives/publications/2017/04/enforcing-international-arbitral-awards> (naposledy navštíveno 20. července 2017).

¹⁷⁵ Viz Kapitola 7.1 „Požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou“.

¹⁷⁶ *Texas Trading & Milling Corp. v. Federal Republic of Nigeria*, 647 F.2d 300, 314 (2d Cir. 1981), *cert. denied*, 454 U.S. 1148 (1982).

¹⁷⁷ *Frontera Resources Azerbaijan Corp. v. State Oil Co. of Azerbaijan*, 582 F.3d 393, 399 (2d Cir. 2009); *Price v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya*, 294 F.3d 82, 96 (D.C. Cir. 2002).

¹⁷⁸ *Price v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya*, 294 F.3d 82, 96 (D.C. Cir. 2002) (citující *South Carolina v. Katzenbach*, 383 U.S. 301, 323-24 (1966)) („[T]he word ‘person’ in the context of the Due Process Clause of the Fifth Amendment cannot, by any reasonable mode of interpretation, be expanded to encompass the States of the Union.“).

¹⁷⁹ *Ibid.* („Indeed, we think it would be highly incongruous to afford greater Fifth Amendment rights to foreign nations, who are entirely alien to our constitutional system, than are afforded to the states, who help make up the very fabric of that system.“).

Pro své rozhodnutí soud také zdůraznil základní princip mezinárodního práva, a sice ten, že státy jsou si rovny.

V daném případě se státní pozemkový fond Ukrajiny („SPF“) snažil svou argumentací rozlišit situaci, kdy je žalován stát, od situace, kdy je žalována agentura nebo podřízená vládní organizace státu.¹⁸¹ SPF argumentoval, že jen stát samotný si je rovný s druhým státem.¹⁸² SPF se tak domáhal toho, aby požíval práva na spravedlivý proces a byl považován za osobu pro účely pátého dodatku americké ústavy.

Soud tento argument odmítl, protože usoudil, že státní pozemkový fond Ukrajiny je agentem (zprostředkovatelem) státu a ne nezávislým právním subjektem. Agent státu stejně jako zastupovaný stát samotný (zde Ukrajina) nemá nárok na právní ochranu podle pátého dodatku americké ústavy.¹⁸³ Soud tak shrnul, že:

„. . . SPF is an agent of the State, barely distinguishable for an executive department of the government, and should not be treated as an independent juridical entity. Therefore, the SPF—like its principal, the State of Ukraine—is not a ‘person’ for purposes of the due process clause and cannot invoke the minimum contacts test to avoid the personal jurisdiction of the district court.“¹⁸⁴

Federální oblastní soud pro Washington D.C. aplikoval výše zmíněnou logiku i na složky státu jako například ministerstva. V jednom případě soud shledal, že Irán vykonává plnou kontrolu nad svým Ministerstvem informací a bezpečnosti a toto ministerstvo tak není osobou pro aplikaci pátého dodatku k americké ústavě.¹⁸⁵

V důsledku těchto rozhodnutí se tedy cizí státy nemohou dovolávat ochrany pátého dodatku k americké ústavě a nedostatku minimálních kontaktů jako procesní obrany proti výkonu rozhodčích nálezů proti nim, což „může nabídnout významnou podporu pro věřitele

---

¹⁸⁰ TMR Energy v. State Property Fund of Ukraine, 411 F.3d 296, 300 (D.C. Cir. 2005) (citující Price v. Socialist People’s Libyan Arab Jamahiriya, 294 F.3d 82, 97-98 (D.C. Cir. 2002)) („That is not to say a foreign state is utterly without recourse but only that, ‘unlike private entities, foreign nations [being] the juridical equals of the government that seeks to assert jurisdiction over them,’ have available ‘a panoply of mechanisms in the international arena through which to seek vindication or redress’ if they believe they have been wrongly haled into court in the United States. In short, it is not to the due process clause but to international law and to the comity among nations, as codified in part by the FSIA, that a foreign state must look for protection in the American legal system.“).

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² *Ibid.*

¹⁸³ *Ibid.*

¹⁸⁴ *Id.*, s. 302.

¹⁸⁵ Valore v. Islamic Republic of Iran, 700 F. Supp. 2d 52, 71 (D.D.C. 2010).

nevyplacených rozhodčích nálezů za předpokladu, že mohou lokalizovat obstavitelný majetek žalovaného státu ve Spojených státech.¹⁸⁶

(b) Požadavek na „minimální kontakty“ a podniky vlastněné cizím státem

Z předchozí podsekce vyplývá, že požadavek na „minimální kontakty“ se neaplikuje na cizí státy. V této podsekcí se zaměříme na otázku, zda se požadavek na „minimální kontakty“ aplikuje na podniky vlastněné cizím státem.

Federální odvolací soud ve Washingtonu D.C. aplikoval právo na spravedlivý proces podle pátého dodatku americké ústavy na nezávislé subjekty vlastněné státem.¹⁸⁷

V daném případě figurovala *National Port Authority* („NPA“), veřejná obchodní společnost ve stoprocentním vlastnictví liberijské vlády, která spravuje státní přístavní zařízení, a běžná obchodní společnost GSS Group. Tyto dva subjekty mezi sebou uzavřely smlouvu týkající se přístavu v Libérii.

Nová liberijská vláda prohlásila smlouvu mezi NPA a GSS Group za neplatnou, což vedlo k arbitráži s příznivým výsledkem pro GSS Group. GSS Group poté požádala o uznání zahraničního rozhodčího nálezu proti NPA ve Spojených státech.

NPA podala návrh na zamítnutí této petice pro absenci osobní soudní příslušnosti amerického soudu nad ní. NPA tvrdila, že i přes vládní kontrolu je nezávislá právnická osoba, což se GSS Group nepodařilo zpochybnit. NPA tak argumentovala, že měla nárok na spravedlivý proces a požadavek minimálních kontaktů musel být splněn.

Soud tuto argumentaci vyslyšel a NPA tak měla nárok na právo na spravedlivý proces. V daném případě GSS Group připustila, že neexistoval vztah mezi NPA a Spojenými státy, a proto soud žalobu zamítl pro absenci osobní příslušnosti nad NPA.

Federální odvolací soud v pátém soudním obvodu dospěl k podobnému závěru jako soud ve výše zmíněném případě *GSS Group*.¹⁸⁸

V tomto dalším případě žalující strana vyhrála arbitráž se dvěma čínskými státními podniky, a poté se snažila vykonat rozhodčí nález ve Spojených státech nejen proti těmto společnostem, ale také proti Čínské lidové republice („ČLR“) samotné.

---

¹⁸⁶ CASTELLO J. a LOVE B. ‘Manifest Disregard of the Law,’ ‘Minimum Contacts,’ and Forum Non Conveniens: Recent Developments in Judicially-Created Doctrines that May Defeat Enforcement of Arbitral Awards in the U.S. *Cahiers de l’Arbitrage*. 2010, č. 3, s. 653, sekce III. C (překlad autora).

¹⁸⁷ GSS Group Ltd. v. National Port Authority, 680 F.3d 805, 816 (D.C. Cir. 2012). Viz VAIRO G. GSS Group Ltd. v. National Port Authority: Personal Jurisdiction Over Foreign State Owned Entities. *LexisNexis - Emerging Issues*. 2012 (6. září), č. 6618.

¹⁸⁸ First Inv. Corp. v. Fujian Mawei Shipbuilding, Ltd., 703 F.3d 742, 742–752 (5th Cir. 2013).

Výkon proti dvěma společnostem byl zamítnut pro absenci osobní soudní příslušnosti. Výkon proti ČLR byl zamítnut, protože ČLR požívala jurisdikční imunity.

Na základě výše zmíněných rozhodnutí, v případech, kdy je nutný výkon rozhodčích nálezů proti cizím státním podnikům ve Spojených státech, musejí být právníci připraveni pečlivě analyzovat fakta, aby bylo možné dokázat „minimální kontakty“ mezi cizím státním podnikem a Spojenými státy.¹⁸⁹

Rovněž je třeba mít na paměti, že osobní soudní příslušnost je „unpredictable and factually intensive inquiry that can itself be the subject of very time-consuming and expensive litigation.“¹⁹⁰

(c) Možný budoucí vývoj a srovnávací praxe

Spojené státy ratifikovaly Newyorskou úmluvu. Je nesporné, že účelem této úmluvy je usnadnit výkon rozhodčích nálezů.

Pozitivním vývojem by tak podle názoru tohoto autora bylo, kdyby federální soudy uznaly, že požadavek pro osobní soudní příslušnost je splněn souhlasem k rozhodčímu řízení ve státě, který je stranou Newyorské úmluvy.¹⁹¹ Takový souhlas by byl také považován za *de facto* souhlas k výkonu výsledného rozhodčího nálezu v jiném státě Newyorské úmluvy.¹⁹² Takováto interpretace by samozřejmě značně usnadnila výkon rozhodčích nálezů ve Spojených státech.¹⁹³

Pro tento závěr se vyslovil například Výbor pro mezinárodní obchodní spory Asociace newyorské advokátní komory.¹⁹⁴ Prof. Linda Silberman se vyjádřila ve smyslu, že existuje opora pro tuto argumentaci, ale uznala také meze tohoto argumentu.¹⁹⁵

---

¹⁸⁹ NELSON A. Between a sovereign and a hard place: enforcing arbitral awards against “independent” state entities in the U.S. courts. *Kluwer Arbitration Blog*. 14. červen 2012, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2012/06/14/between-a-sovereign-and-a-hard-place-enforcing-arbitral-awards-against-independent-state-entities-in-the-u-s-courts/> (naposledy navštíveno 28. června 2016).

¹⁹⁰ BERGER J. a SUN Ch. Personal Jurisdiction and the New York Convention. *American Bar Association International Litigation Quarterly*. 2012, sv. 28, č. 2, s. 3.

¹⁹¹ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 10.

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ *Ibid.*

¹⁹⁴ International Commercial Disputes Committee of the Association of the Bar of the City of New York. Lack of Jurisdiction and Forum non Conveniens as Defenses to the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. 2005, s. 8-9, dostupné na <http://www.nycbar.org/pdf/report/ForeignArbitral.pdf> (naposledy navštíveno 27. června 2016).

¹⁹⁵ SILBERMAN L. Civil Procedure Meets International Arbitration: A Tribute to Hans Smit. *American Review of International Arbitration*. 2012, č. 23, s. 442-443.

Tato argumentace byla výslovně zamítnuta alespoň jedním soudním rozhodnutím a to ve věci *Creighton Ltd. v. Qatar*.¹⁹⁶ Souhlas k rozhodčímu řízení ve státě, který je stranou Newyorské úmluvy, tak v tuto chvíli nelze ve Spojených státech považovat za splnění požadavku na osobní příslušnost soudu v řízení ohledně výkonu daného rozhodčího nálezu.

Ve srovnávací perspektivě lze uvést, že francouzské soudy nevyžadují pro uznání a výkon rozhodčích nálezů ve Francii osobní soudní příslušnosti nebo přítomnost majetku žalované strany ve Francii.¹⁹⁷

Podle názoru tohoto autora je takové řešení výhodné pro věřitele, protože jim umožňuje uznat rozhodčí nález i přes absenci majetku dlužníka v dané jurisdikci.¹⁹⁸ To umožňuje věřitelům vykonat rozhodčí nález okamžitě, pokud dlužník přesune svá aktiva v budoucnu do daného státu.¹⁹⁹

Přední autor Gary Born tvrdí, že výkon rozhodčích nálezů v jurisdikci, která by měla nedostatek „kontaktů“ ke stranám sporu, by vyžadoval výkon pravomoci soudů, který autoři Newyorské úmluvy nemuseli zamýšlet a že v každém případě výkon rozhodčích nálezů by měl být v souladu s obvyklými omezeními, která se týkají soudní pravomoci státu.²⁰⁰

Irský soud (*High Court of Ireland*) nedávno uznal tuto analýzu v případě *Yukos Capital v. Tomskneft*²⁰¹ a odmítl vykonat rozhodčí nález pro nedostatek soudní příslušnosti, protože se v Irsku nenacházel žádný majetek dlužníka v danou chvíli a soud také nepovažoval za pravděpodobné, že by se tam přesunul nějaký majetek dlužníka v budoucnu.²⁰² V rozhodnutí soudu také zřejmě hrálo roli to, že se věřitelé již pokusili vykonat daný rozhodčí nález v několika jiných státech (Francie a Singapur).²⁰³

---

¹⁹⁶ *Creighton Ltd. v. Qatar*, 181 F.3d 118, 127 (D.C. Cir. 1999).

¹⁹⁷ Cour d'appel de Paris [Odvolací soud] Paris, 15. leden 2013, No. 11/08/0841 a 11/03911, *Tomskneft v. Société Yukos Capital. La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 2013, s. 784, komentář Ortscheidt J.; viz BORN G. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2014, s. 2982.

¹⁹⁸ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 11, pozn. pod čarou 42.

¹⁹⁹ BORN G. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2014, s. 2986, pozn. pod čarou 514.

²⁰⁰ *Id.*, s. 2981.

²⁰¹ *Yukos Capital S.A.R.L v. OAO Tomskneft VNK*, [2014] IEHC 115, ¶¶ 70-71, dostupný na <http://www.bailii.org/ie/cases/IEHC/2014/H115.html> (naposledy navštíveno 27. června 2016) (citující argumenty G. Borna zmíněné výše).

²⁰² *Id.*, ¶¶ 139-143 („It is a case with no connection with Ireland. There are no assets within this jurisdiction. There is no real likelihood of assets coming into this jurisdiction. This is the fourth attempt on the part of the applicant to enforce this award. There is little to demonstrate any ‘solid practical benefit’ to be gained by the applicant. The desire or entitlement to obtain an award from a ‘respectable’ court has already been exercised in the courts of France and is underway in the courts of Singapore.“).

²⁰³ *Ibid.*

Toto rozhodnutí ukazuje nelehkou úlohu soudů najít tu správnou rovnováhu mezi právy věřitele a dlužníka.

Na jednu stranu se věřitel může snažit nechat si uznat rozhodčí nález v řadě jurisdikcí, aby ho mohl v budoucnu vykonat, když by tam dlužník přesunul svá aktiva. Ale toto uznání plní i jinou roli. Vytváří tlak na dlužníka, protože mu může znesnadnit budoucí operace v této jurisdikci ze strachu, že jakákoliv jeho aktiva přesunuta do této jurisdikce budou obstavena. Dlužník tak může být více nakloněn k tomu, aby své dluhy uhradil.

Dlužník může namítat, že řízení o uznání v mnoha jurisdikcích, kde nemá žádná aktiva, je šikanou ze strany věřitele a stojí ho mnoho peněz na výdajích za právní služby.

Tato otázka není zodpovězena v Newyorské úmluvě. Bez nějakých konkrétních odkazů na tuto otázku například v *travaux préparatoires* si autor nemyslí, že má význam spekulovat, co její autoři zamýšleli.

Úmluva nevyžaduje přítomnost minimálních kontaktů. Takže svým rozhodnutím irský soud vlastně vytvořil nový důvod pro odmítnutí rozhodčího nálezu, který není v úmluvě uveden. To podle autora vytváří nebezpečný precedens, který podkopává účel úmluvy, a sice zjednodušení celosvětového uznávání a cirkulaci rozhodčích nálezů.

Používání doktríny *forum non conveniens*, které je diskutováno níže,²⁰⁴ je poté dalším příkladem používání procesních pravidel státu soudu pro odmítnutí uznání rozhodčího nálezu tam, kde to Newyorská úmluva výslovně nepředpokládá.

Z těchto důvodů si autor myslí, že balancování mezi právy věřitelů a dlužníků v tomto případě by mělo vyjít ve prospěch věřitelů a umožnit jim uznání rozhodčích nálezů i bez minimálních kontaktů a to hlavně proto, že je vhodné maximálně omezit vlastní uvážení soudů a omezit jejich možnost odmítnout uznání nálezu na základě procesních pravidel daného státu, protože to může podkopat celý systém, na kterém je Newyorská úmluva vybudována.

Za současného stavu věcí, pokud se jedna strana domnívá, že rozhodčí nález může být předmětem řízení o výkonu cizích rozhodčích nálezů ve Spojených státech, autor doporučuje smluvně předejít soudním sporům ohledně osobní soudní příslušnosti přidáním vhodné klauzule do rozhodčí smlouvy mezi stranami. Vhodný text takového ustanovení je uveden v jedné z pozdějších kapitol.²⁰⁵

---

²⁰⁴ Viz Kapitola 5.2.

²⁰⁵ Viz Kapitola 10.1.3 „Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity“.

5.1.3 Místní příslušnost (*Venue*)

Pokud žalující strana uspokojí požadavek věcné a osobní příslušnosti, musí ještě uspokojit požadavek místní příslušnosti.

Místní příslušnost v řízeních proti cizím státům je definována v paragrafu 1391(f) následovně²⁰⁶:

- Podle odstavce (1) má místní příslušnost americký soud tam, kde se stala většina událostí, které vedly k nároku;
- Podle odstavce (2) má místní příslušnost americký soud tam, kde se nachází loď nebo náklad cizího státu;
- Podle odstavce (3) má místní příslušnost americký soud tam, kde agentura cizího státu provozuje business; a
- Podle odstavce (4) má místní příslušnost americký oblastní soud ve Washingtonu D.C. tam, kde je žalován cizí stát nebo jeho nižší politický celek.

5.2 Interakce doktríny *forum non conveniens* a Newyorské úmluvy ve Spojených státech

I když se věřiteli podaří úspěšně prokázat, že soud ve Spojených státech má věcnou (*subject-matter*) a osobní příslušnost (*personal jurisdiction*) v daném sporu, tak stále nemá zaručeno, že soud v dané věci bude rozhodovat. Žalovaná strana může použít doktrínu *forum non conveniens*, podle které může soud odmítnout rozhodovat daný případ, pokud existuje jiný soud, který je mnohem vhodnější pro řešení daného případu.

Cizí státy se již minulosti úspěšně zaštitovaly doktrínou *forum non conveniens* před americkými soudy a využily ji jako efektivní obranu proti výkonu rozhodčích nálezů řídicích se Newyorskou úmluvou (5.2.1). Použití této doktríny v případech nálezů řídicích se Newyorskou úmluvou ale vyvolalo značnou a zaslouženou kritiku (5.2.2). Budoucnost použití této doktríny v těchto případech tak zůstává otevřená.

---

²⁰⁶ 28 U.S. Code § 1391(f), dostupné na <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/1391> (naposledy navštíveno 1. srpna 2017) („(f) Civil Actions Against a Foreign State.—A civil action against a foreign state as defined in section 1603(a) of this title may be brought—(1) in any judicial district in which a substantial part of the events or omissions giving rise to the claim occurred, or a substantial part of property that is the subject of the action is situated; (2) in any judicial district in which the vessel or cargo of a foreign state is situated, if the claim is asserted under section 1605(b) of this title; (3) in any judicial district in which the agency or instrumentality is licensed to do business or is doing business, if the action is brought against an agency or instrumentality of a foreign state as defined in section 1603(b) of this title; or (4) in the United States District Court for the District of Columbia if the action is brought against a foreign state or political subdivision thereof.“).

5.2.1 Doktrína *forum non conveniens* a její vliv na výkon rozhodčích nálezů proti státům

Doktrína *forum non conveniens* umožňuje soudu v jedné jurisdikci zřít se své soudní příslušnosti ve prospěch jiné jurisdikce, která je vhodnější pro řešení daného sporu.

Americký federální odvolací soud ve druhém obvodu aplikoval poprvé americkou procesní doktrínu *forum non conveniens* ve vztahu k uznání rozhodčího nálezu podle Newyorské úmluvy v roce 2002 v případě *Monde Re*.²⁰⁷

V tomto případě se žalující strana snažila vykonat rozhodčí nález nejen proti ukrajinskému státnímu podniku Nak Naftogaz, ale také proti Ukrajině, která nebyla stranou v samotné arbitráži. Žalující strana se tak snažila uplatnit *alter ego* doktrínu, tj. že státní podnik ve skutečnosti nebyl separátní právnickou osobou, ale pouze *alter egem* státu.

Vyřešení otázky *alter ego* by vyžadovalo, aby federální oblastní soud provedl komplexní analýzu ukrajinského práva a získal důkazy nacházející se na Ukrajině. To by ho podstatně zatížilo.

Odvolací soud ve druhém obvodu tak souhlasil s oblastním soudem v tom, že rovnováha mezi soukromým a veřejným zájmem se naklonila ve prospěch zamítnutí pokračování případu.²⁰⁸

Výbor pro mezinárodní obchodní spory Asociace newyorské advokátní komory se vyslovil ve smyslu, že by doktrína *forum non conveniens* měla být k dispozici přesně v takovýchto případech, kdy cizí rozhodčí nález je uplatňován vůči straně, která nebyla stranou rozhodčího řízení.²⁰⁹

Nicméně tento závěr není přijímán jednomyslně. Například prof. Linda Silberman kritizovala rozhodnutí *Monde Re*, protože se domnívala, že soudům by nemělo být dovoleno obcházet cíle Newyorské úmluvy, tj. usnadnění celosvětového výkonu rozhodčích nálezů, „on the basis of considerations that are directed to concerns about the litigation of an original dispute and have little relevance to an enforcement action.“²¹⁰

---

²⁰⁷ In re Arbitration between Monegasque De Reassurances SAM (Monde Re) v. Nak Naftogaz of Ukraine and State of Ukraine, 311 F.3d 488, 500 (2d Cir. 2002).

²⁰⁸ NEUHAUS J. Forum Non Conveniens in Actions to Enforce Arbitral Awards. *Arbitration Revue of the Americas*. 2013, dostupný na <http://www.globalarbitrationreview.com/reviews/48//sections/166/chapters/1862/forum-non-conveniens-actions-enforce-arbitral-awards/> (naposledy navštíveno 27. června 2016).

²⁰⁹ International Commercial Disputes Committee of the Association of the Bar of the City of New York. Lack of Jurisdiction and Forum non Conveniens as Defenses to the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. 2005, s. 433-435, dostupné na <http://www.nycbar.org/pdf/report/ForeignArbitral.pdf> (naposledy navštíveno 27. června 2016).

²¹⁰ SILBERMAN L. International Arbitration: Comments from a Critic. *American Revue of International Arbitration*. 2002, sv. 13, s. 16.

Rozhodnutí v případě *Monde Re* se nicméně mohlo zdát pouze výsledkem velmi specifických faktů daného případu. Je pravda, že v několika případech týkajících se uznávání rozhodčích nálezů po případu *Monde Re*, federální oblastní soudy rozhodly, že požadavky pro aplikaci doktríny *forum non conveniens* nebyly splněny.²¹¹

Proto potvrzení uplatnění doktríny *forum non conveniens* ve vztahu k uznání rozhodčího nálezu podle Newyorské úmluvy v roce 2011 bylo překvapením pro arbitrážní komunitu.²¹²

V tomto případě firma Figueiredo vyhrála arbitráž ohledně smluvního sporu proti peruánské vládní agentuře a poté se snažila vykonat tento rozhodčí nález v New Yorku.

Peru použilo jako obranu svůj zákon, který vytvořil tříprocentní limit ročního rozpočtu jako množství peněz, které vládní entita může použít k uspokojení rozsudků.²¹³

Většina členů soudu rozhodla, že „zákonný limit je velmi významný veřejný faktor pro uplatnění *forum non conveniens* doktríny“ v tomto případě.²¹⁴ Soud dodal, že existuje „a public interest in assuring respect for a sovereign nation’s attempt to limit the rate at which its funds are spent to satisfy judgments.“²¹⁵

Většina členů soudu tak vyzdvihla význam státního zájmu, což otevírá dveře státům k tomu, aby využily svoje vlastní zákony jako obranu proti výkonu rozhodčích nálezů prostřednictvím doktríny *forum non conveniens*.²¹⁶

5.2.2 Oprávněná kritika používání doktríny *forum non conveniens* v případech řídicích se Newyorskou úmluvou

Uplatnění doktríny *forum non conveniens* ve vztahu k uznávání rozhodčích nálezů podle Newyorské úmluvy nebylo přijato z daleka jednoznačně.

V případě *Figueiredo v. Peru* jeden ze tří soudců odvolacího soudu, Soudce Lynch, napsal silný disent a nesouhlasil s názorem většiny.²¹⁷

---

²¹¹ Viz *Cont’l Transfert Technique Ltd. v. Fed. Gov’t of Nig.*, 697 F. Supp. 2d 46, 57–58 (D.D.C. 2011); *Constellation Energy Commodities Group, Inc. v. Transfield ER Cape Ltd.*, 801 F. Supp. 2d 211, 218 – 219 (S.D.N.Y. 2011) citované v SILBERMAN L. *Civil Procedure Meets International Arbitration: A Tribute to Hans Smit*. *American Revue of International Arbitration*. 2012, č. 23, s. 449.

²¹² *Figueiredo Ferraz E Engenharia de Projeto Ltda v. Republic of Peru*, 665 F.3d 384 (2d Cir. 2011).

²¹³ *Id.*, s. 387.

²¹⁴ *Id.*, s. 392 (překlad autora).

²¹⁵ *Ibid.*

²¹⁶ KUDRNA J. *Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns*. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 13.

²¹⁷ *Figueiredo Ferraz E Engenharia de Projeto Ltda v. Republic of Peru*, 665 F.3d 384, 394 (2d Cir. 2011).

Soudce Lynch zdůraznil, že doktrína *forum non conveniens* není uvedena jako možný obranný prostředek v Newyorské úmluvě a ratifikací této úmluvy se Spojené státy zavázaly tuto doktrínu nepoužívat v řízeních, které se řídí touto úmluvou.²¹⁸

Soudce Lynch proto tvrdil, že většinový výklad článku III Newyorské úmluvy podkopává účel úmluvy.²¹⁹ Podle něho je cílem Newyorské úmluvy:

„open the doors of foreign courts to efforts to enforce arbitration awards wherever assets are available, free of local prejudice or obstructive local rules that make enforcement difficult in the courts of the adversary state.“²²⁰

Návrh *Restatement of International Commercial Arbitration* („ALI Restatement“) vypracovaný vlivným *American Law Institute*²²¹ také nesouhlasí s většinovým názorem v případě *Figueiredo*.²²² *ALI Restatement* uvádí, že neexistuje vhodnější fórum pro výkon rozhodčích nálezů: „jakákoliv jurisdikce, ve které se nachází majetek, je vhodným fórem.“²²³ Tento závěr se zdá být přesvědčivým.

Kromě toho *ALI Restatement* rovněž uvádí, že *forum non conveniens* není „čistě procesním pravidlem,“ protože „neřeší, jak spor bude pokračovat, ale zda bude vůbec pokračovat.“²²⁴ Je nutno poznamenat, že doktrína *forum non conveniens* dává příležitost žalované straně argumentovat, že vést proces v jurisdikci zvolené žalující stranou je obtížnější než v alternativní jurisdikci.

S tím souhlasí i prof. Linda Silberman, která přesvědčivě argumentovala, že *forum non conveniens* se zabývá věcnou podstatou sporu spíše než řízením o uznání.²²⁵ Je tak otázkou, zda tato doktrína vůbec spadá pod článek III Newyorské úmluvy.

---

²¹⁸ *Id.*, s. 397.

²¹⁹ *Ibid.*

²²⁰ *Id.*, s. 402.

²²¹ American Law Institute. *Draft Restatement of International Commercial Arbitration*, dostupný na <https://www.ali.org/projects/show/international-commercial-arbitration/> (naposledy navštíveno 29. června 2016).

²²² CUNIBERTI G. Bermann on Figueiredo Ferraz v. Republic of Peru. *Conflict of Laws.net*. 21. prosinec 2011, dostupný na <http://conflictoflaws.net/2011/bermann-on-figueiredo-ferraz-v-republic-of-peru/> (naposledy navštíveno 29. června 2016); NEUHAUS J. Forum Non Conveniens in Actions to Enforce Arbitral Awards. *Arbitration Revue of the Americas*. 2013, dostupný na <http://www.globalarbitrationreview.com/reviews/48/sections/166/chapters/1862/forum-non-conveniens-actions-enforce-arbitral-awards/> (naposledy navštíveno 27. června 2016).

²²³ NEUHAUS J. Forum Non Conveniens in Actions to Enforce Arbitral Awards. *Arbitration Revue of the Americas*. 2013 (citující *ALI Restatement* § 4-29, Reporters' Note (d), s. 381:32–382:1) (překlad autora).

²²⁴ *Id.* (citující *ALI Restatement* § 4-29, Reporters' Note (b)(ii), s. 380:15–18) (překlad autora).

²²⁵ SILBERMAN L. Civil Procedure Meets International Arbitration: A Tribute to Hans Smit. *American Revue of International Arbitration*. 2012, č. 23, s. 447.

Je třeba vyčkat, jak vlivné bude *ALI Restatement* a jiné doktrinální práce kritizující výsledek v případě *Figueiredo* u soudů, které se ještě nevyjádřily k této otázce.²²⁶ Je také možné, že federální odvolací soud v druhém obvodu v budoucnu opustí od svého precedentu v případě *Figueiredo*.²²⁷ Zatím se tak nestalo.

Nicméně výsledkem je, že navzdory své kritice je doktrína *forum non conveniens* ve Spojených státech v současné době reálným nebezpečím proti účinnému uplatňování rozhodčích nálezů vydaných proti cizím státům.²²⁸

A s potvrzením možnosti uplatnění doktríny *forum non conveniens* ve vztahu k uznávání rozhodčích nálezů podle Newyorské úmluvy v případě *Figueiredo* je pravděpodobné, že se minimálně v New Yorku zvýší počet případů, ve kterých se státy budou dovolávat doktríny *forum non conveniens*.²²⁹

Autor proto dlouhodobě doporučuje mít ve smlouvě doložku o výslovném zřeknutí se *forum non conveniens* obrany v případě, že věřitelé očekávají, že rozhodčí nález může být potenciálně předmětem výkonu ve Spojených státech.²³⁰

Gary Born doporučuje následující ustanovení ohledně zřeknutí se *forum non conveniens* obrany:

„Each party irrevocably waives any right to invoke, and agrees not to invoke, any claim of forum non conveniens [or] inconvenient forum . . .“²³¹

Další příklad takového ustanovení je uveden v jedné z pozdějších kapitol.²³²

Na závěr je nutno poznamenat, že případný vstup Úmluvy OSN v platnost nebude harmonizovat procesní aspekty, protože Úmluva OSN pouze upravuje státní imunitu substantivně a nezabývá se dalšími procesními otázkami, jako je *forum non conveniens*.²³³

---

²²⁶ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 15.

²²⁷ *Ibid.*

²²⁸ *Ibid.*

²²⁹ *Id.*, s. 13-14.

²³⁰ *Id.*, s. 15.

²³¹ BORN G. *International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing*. Kluwer Law International, 2013, s. 33.

²³² Viz Kapitola 10.1.3 „Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity“.

²³³ FOX H. State immunity and the New York Convention, v GAILLARD E. a DI PIETRO D. *Enforcement of arbitration agreements and international arbitral awards: The New York Convention in practice*. Cameron May, 2008, s. 836.

6. Definice státu pro účely aplikování principu státní imunity

Tato kapitola odpoví na jednu ze základních otázek spojených se státní imunitou a sice, kdo vlastně požívá státní imunity.

Už z názvu doktríny je patrné, že je to stát. Ale co vlastně znamená pojem stát pro účely státní imunity?

Zmíníme definici v Úmluvě OSN (6.1) a také úpravu ve Spojených státech (6.2) a ve Spojeném království (6.3).

V České republice nový zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, který státní imunitu upravuje, definici státu neobsahuje. Nicméně Česká republika ratifikovala Úmluvu OSN, takže pokud tato úmluva vstoupí v platnost, bude se aplikovat definice obsažená v této úmluvě.

6.1 Úmluva OSN

Článek 2(1)b Úmluvy OSN definoval stát pro účely aplikace této úmluvy následovně:

„stát“ znamená:

- (i) stát a jeho různé orgány státní moci;
- (ii) celky tvořící federální stát nebo nižší politické celky uvnitř státu, které jsou oprávněné provádět úkony v rámci výkonu svrchované moci a jednají v tomto postavení;
- (iii) státní agentury nebo organizace či jiné subjekty, pokud jsou oprávněny provádět a skutečně provádějí úkony v rámci výkonu svrchované moci státu;
- (iv) zástupce státu jednající v tomto postavení;²³⁴

Co se týče bodu (i) - „stát a jeho různé orgány státní moci“, v praxi je nejčastěji žalovaná před zahraničními soudy exekutivní moc daného státu. Žaloba proti vládě samotné nebo jedné z jejích složek má stejný účinek jako žaloba proti státu samotnému a exekutiva tak požívá státní imunity.

Co se týče bodu (ii) - „celky tvořící federální stát nebo nižší politické celky uvnitř státu“, zde je potřeba přezkoumat ústavu daného státu, zda různé politické celky mají oprávnění provádět úkony v rámci výkonu svrchované moci.²³⁵

²³⁴ Úmluva OSN, čl. 2(1)b (český překlad dostupný na www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711 (naposledy navštíveno 21. července 2017)).

²³⁵ AUST A. *Handbook of International Law*. Cambridge University Press, 2010, s. 149.

Co se týče bodu (iii), „státní agentury nebo organizace“ jsou většinou definovány právem daného státu. „Jiné subjekty“ obvykle nejsou obchodní společnosti, které mají vlastní právní subjektivitu.

Co se týče bodu (iv) - „zástupci státu“, zde se jedná o fyzické osoby, které v rámci svých funkcí jednají ve jménu státu. Jsou to například hlava státu a další státní úředníci.

6.2 Spojené státy

Ve Spojených státech je definice státu upravena v paragrafu 1603 FSIA:

„(a) A ‘foreign state’, except as used in section 1608 of this title, includes a political subdivision of a foreign state or an agency or instrumentality of a foreign state as defined in subsection (b).

(b) An ‘agency or instrumentality of a foreign state’ means any entity—

(1) which is a separate legal person, corporate or otherwise, and

(2) which is an organ of a foreign state or political subdivision thereof, or a majority of whose shares or other ownership interest is owned by a foreign state or political subdivision thereof, and

(3) which is neither a citizen of a State of the United States as defined in section 1332 (c) and (e) of this title, nor created under the laws of any third country.”²³⁶

Paragraf 1603(a) je v zásadě podobný definici státu v Úmluvě OSN. Termín „stát“ zahrnuje i jeho další politické celky a také státní agentury nebo organizace.

Paragraf 1603(b) potom definuje státní agentury nebo organizace.

6.3 Spojené království

Ve Spojeném království je definice státu upravena v paragrafu 14 SIA:

„(1) The immunities and privileges conferred by this Part of this Act apply to any foreign or commonwealth State other than the United Kingdom; and references to a State include references to—

(a) the sovereign or other head of that State in his public capacity;

(b) the government of that State; and

(c) any department of that government,

---

²³⁶ 28 U.S.C. § 1603 Definitions.

but not to any entity (hereafter referred to as a ‘separate entity’) which is distinct from the executive organs of the government of the State and capable of suing or being sued.

(2) A separate entity is immune from the jurisdiction of the courts of the United Kingdom if, and only if—

(a) the proceedings relate to anything done by it in the exercise of sovereign authority; and

(b) the circumstances are such that a State (or, in the case of proceedings to which section 10 above applies, a State which is not a party to the Brussels Convention) would have been so immune.²³⁷

Oproti americkému FSIA britský SIA rozlišuje stát jako takový od separátních subjektů, které nejsou částí výkonné moci státu a mají právní subjektivitu, která jim umožňuje žalovat a být žalován.

Tyto separátní subjekty pak požívají imunitu, pokud vykonávají státní moc, a jsou imunní ve stejné míře jako by byl stát samotný.

---

²³⁷ *State Immunity Act*, § 14, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

7. Procesní otázky spojené se státní imunitou

Než se dostaneme k detailnímu rozboru jurisdikční imunity a výjimek z ní a k exekuční imunitě a výjimek z ní, tak je užitečné zmínit některé základní procesní aspekty spojené se státní imunitou.

V první řadě, aby soudní řízení mohlo být vůbec zahájeno, je potřeba uspokojit v souvislosti se státní imunitou specifické požadavky na doručování soudních písemností státům (7.1). Když už je soudní řízení zahájeno, vstupují v úvahu procesní aspekty jako například důkazní břemeno (7.2), *discovery* (7.3) a možnosti odvolání (7.4).

V rámci této kapitoly také zmíníme výsady a imunity státu v průběhu soudního řízení (7.5).

7.1 Požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou

Pro užití obranného prostředku státní imunity musí být dotčený stát v první řadě o jakémkoliv řízení zahájenému proti němu korektně informován. Požadavky na doručování soudních písemností státům jsou tak kritickým prvkem zajišťujícím státu, aby se mohl danému řízení bránit. Tyto požadavky budou tématem této kapitoly.

Prvně budou zmíněny požadavky na doručování soudních písemností v Úmluvě OSN (7.1.1). Z národních právních úprav zmíníme úpravu ve Spojených státech (7.1.2), ve Spojeném království (7.1.3) a v České republice (7.1.4). Krátce bude také zmíněna možnost vydat proti státu neúčastníčího se řízení rozsudek pro zmeškání (7.1.5).

7.1.1 Požadavky na doručování soudních písemností v Úmluvě OSN

Stát má specifické postavení ve společnosti a není s ním tak zacházeno stejně jako s jakoukoli jinou soukromou osobou, pokud je žalován. To se dotýká i požadavků na doručování soudních písemností státu.

Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku tak obsahuje specifické požadavky na doručování soudních písemností státu. Správné doručení soudních písemností je nezbytné k zahájení řádného soudního řízení a tak tyto požadavky na doručování mají velký praktický význam.

Z důvodů jejich důležitosti jsou požadavky na doručování soudních písemností státu rozvinuty i v Úmluvě OSN a její vstoupení v platnost by tak sjednotilo základní požadavky, což by zajisté bylo přínosem pro tuto oblast.

Na druhou stranu je nutné poznamenat, že harmonizace by to byla jen částečná, protože Úmluva OSN nechává mnohé aspekty na národních úpravách členských států. Komentář k návrhu Úmluvy OSN vysvětlil, že to je dáno tím, že by bylo obtížné požadovat od států změnu jejich vnitrostátních soudních procesních pravidel.²³⁸

Ale minimálně základní rámec by byl jasně daný úmluvou. Jak poznamenal Komentář k návrhu Úmluvy OSN, článek 22 Úmluvy OSN nestanovuje příliš liberální režim doručování soudních písemností státu, protože autoři se obávali nárůstu rozsudků pro zmeškání v řízeních proti státu.²³⁹ Článek 22 Úmluvy OSN se tak snaží o delikátní rovnováhu mezi zájmy žalovaných států a žalujících soukromých osob.²⁴⁰

Úmluva OSN stanovuje v článku 22 ohledně doručování soudních písemností, že:

„1. Doručení soudního předvolání či jiné písemnosti, kterou se zahajuje řízení proti státu, se provádí:

(a) v souladu s jakoukoli použitelnou mezinárodní úmluvou závaznou pro stát soudu a pro dotčený stát; nebo

(b) v souladu s jakýmkoli zvláštním ujednáním o doručování písemností mezi návrhovatelem a dotčeným státem, pokud to nevyklučuje právo státu soudu; nebo

(c) za neexistence takové úmluvy nebo takového zvláštního ujednání:

(i) předáním ministerstvu zahraničních věcí dotčeného státu diplomatickou cestou; nebo

(ii) jakýmkoli jiným způsobem, se kterým příslušný stát souhlasí, pokud to nevyklučuje právo státu soudu.

2. Doručení písemností podle odstavce 1 (c) (i) se považuje za provedené okamžikem, kdy písemnosti obdrží ministerstvo zahraničních věcí.

3. K těmto písemnostem musí být v případě potřeby připojen překlad do úředního jazyka nebo do jednoho z úředních jazyků dotčeného státu.

---

²³⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 20, ¶ 1 (Článek 22 „relates to a large extent to the domestic rules of civil procedure of States. It takes into account the difficulties involved if States are called upon to modify their domestic rules of civil procedure.“).

²³⁹ *Ibid.* (Článek 22 „does not provide too liberal or generous a regime of service of process, which could result in an excessive number of judgements in default of appearance by the defendant State.“).

²⁴⁰ *Ibid.* („The article therefore proposes a middle ground so as to protect the interests of the defendant State and those of the individual plaintiff.“).

4. Stát, který se účastní řízení ve věci samé, které proti němu bylo zahájeno, nemůže následně tvrdit, že doručení neproběhlo v souladu s ustanoveními odstavců 1 a 3.²⁴¹

Článek 22 Úmluvy OSN upřednostňuje dva typy doručování písemností nad tradičními diplomatickými kanály.

Zprvé, podle odstavce 1(a) doručení soudních písemností může být upraveno mezinárodní dohodou, která je závazná pro stát soudu a žalovaný stát. Takovou mezinárodní dohodou je například Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. listopadu 1965 („Haagská úmluva“).

Tato úmluva zjednodušuje doručování soudních a mimosoudních písemností a to tak, že místo klasických diplomatických cest ustanovuje ústřední orgán, který písemnosti doručuje nebo jejich doručování zajišťuje.

Článek 10 Haagské úmluvy též umožňuje alternativní způsoby doručování například poštou. Stát ale může proti těmto způsobům vznést námitku, takže je třeba aplikování tohoto článku v každém státě zvlášť ověřit. Úmluva též obsahuje vzor pro potvrzení o doručení v cizině, což usnadňuje dokazování.

Zadruhé, podle odstavce 1(b) článku 22 Úmluvy OSN může být doručení provedeno speciálním ujednáním ohledně doručení soudních písemností mezi žalující stranou a cizím státem.

Pokud první nebo druhá možnost zmíněná výše není možná, soudní úředník zašle žalobu doporučeným dopisem ministru zahraničních věcí příslušného státu nebo jakýmkoli jiným způsobem, se kterým příslušný stát souhlasí.

Článek 22 Úmluvy OSN přináší pozitivní změnu v porovnání s článkem 16(2) starší Evropské úmluvy o imunitě států:

- „2. The competent authorities of the State of the forum shall transmit
- the original or a copy of the document by which the proceedings are instituted;
  - a copy of any judgment given by default against a State which was defendant in the proceedings,
- through the diplomatic channel to the Ministry of Foreign Affairs of the defendant State, for onward transmission, where appropriate, to the competent authority. These documents shall be accompanied, if

---

²⁴¹ Úmluva OSN, čl. 22 (český překlad dostupný na www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711 (naposledy navštíveno 21. července 2017)).

necessary, by a translation into the official language, or one of the official languages, of the defendant State.“²⁴²

Evropská úmluva o imunitě států se spoléhala na doručení přes diplomatické kanály a neobsahovala jednodušší možnosti doručování jako například speciální ujednání ohledně doručení soudních písemností mezi žalující stranou a cizím státem nebo odkaz na mezinárodní smlouvy v této oblasti.

Jak Evropská úmluva, tak Úmluva OSN zmiňují, že k soudním písemnostem musí být „v případě potřeby“ připojen překlad do úředního jazyka dotčeného státu. Není jasné, co tvůrci úmluvy měli na mysli tím „v případě potřeby“ a proto, aby se žalující strana vyhnula případnému sporu se státem, je doporučeno překlad zahrnout.

Evropská úmluva a ani Úmluva OSN výslovně nevyžadují, aby šlo o soudně ověřený překlad. To, že takový požadavek neexistuje, lze také vyčíst z důvodové zprávy k Evropské úmluvě:

„The translation which must accompany the documents referred to in paragraph 2 is solely for purposes of information. The Convention does not require the translator to have any special qualifications or that the accuracy of the translation be confirmed by a duly authorised person. As a result of the absence of any provision in the Convention on the subject, no legalisation or like formality is required either for the documents transmitted or for the letters of transmission.“²⁴³

Závěrem, podle článku 22(4) Úmluvy OSN stát, který se účastní řízení ve věci samé, nemůže následně tvrdit, že doručení neproběhlo v souladu s úmluvou. To je logické, protože stát, který se účastní řízení, byl očividně o tomto řízení informován. Komentář k návrhu Úmluvy OSN uvedl, že:

„By entering an appearance on the merits, the defendant State effectively concedes that it has had timely notice of the proceeding instituted against it. The defendant State is, of course, entitled at the outset to enter a conditional appearance or to raise a plea as to jurisdiction.“²⁴⁴

---

²⁴² Evropská úmluva o imunitě států, ETS No. 74, 16. květen 1972 (vstoupení v platnost: 11. června 1976), dostupná na <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/074.htm> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), článek 16(2).

²⁴³ Explanatory Report to the ECSI, European Treaty Series- No. 74, dostupná na <https://rm.coe.int/16800c96c3> (naposledy navštíveno 17. července 2017) ¶ 62.

²⁴⁴ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 20, ¶ 4.

Obdobně Evropská úmluva považovala účast státu v řízení za zřeknutí se jakýkoliv námitek proti způsobu doručení soudních písemností.²⁴⁵

Zde je potřeba také zdůraznit malý, ale podstatný rozdíl mezi oběma texty. Článek 22 Úmluvy OSN ustanovuje, že pouze stát, který se účastní „řízení ve věci samé“, nemůže namítat způsob doručení. To znamená, že pokud se stát účastní řízení například proto, aby namítnul, že požívá státní imunity, tak může zároveň také vznést námitky proti způsobu doručení soudních písemností.²⁴⁶ To se zdá jako absurdní, protože pokud se stát účastní řízení byť jen proto, aby vznesl nárok na imunitu, je jasné, že o řízení byl informován.

Naproti tomu Článek 16 Evropské úmluvy je svou povahou obsáhlejší a uvádí, že stát, který se účastní „řízení“, nemůže mít námitky proti způsobu doručení soudních písemností. Řízení tak není omezeno jen na „řízení ve věci samé“ jako v případě Úmluvy OSN. Stát, který se tak účastní řízení byť jen proto, aby vznesl svůj nárok na imunitu, se nemůže dovolávat, že doručení soudních písemností neproběhlo řádně. Autor se domnívá, že toto pojetí je pragmatictější a zároveň také spravedlivější vůči žalující straně.

7.1.2 Požadavky na doručování soudních písemností ve Spojených státech

Ve Spojených státech je doručování soudních písemností cizím státům ustanoveno zákonem o imunitě cizích států (FSIA).

FSIA rozlišuje požadavky na doručování soudních písemností státům a jejich nižším politickým celkům (a) a státním agenturám a jiným státním organizacím (b). Připomeňme, že Úmluva OSN v článku 22 má pouze jeden režim ohledně doručování soudních písemností, který se aplikuje jak na státy, tak na státní agentury a jiné státní organizace.

Navíc v této části také zmíníme nedávnou kontroverzi ohledně požadavků na doručování soudních písemností v případě rozhodčích nálezů ICSID (c).

(a) Požadavky na doručování soudních písemností cizím státům

Paragraf 1608(a) FSIA stanovuje požadavky na doručování soudních písemností cizím státům a jejich nižším politickým celkům:

„(a) Service in the courts of the United States and of the States shall be made upon a foreign state or political subdivision of a foreign state:

²⁴⁵ Evropská úmluva o imunitě států, ETS No. 74, 16. květen 1972, článek 16(6) („A Contracting State which appears in the proceedings is deemed to have waived any objection to the method of service.“).

²⁴⁶ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 355.

(1) by delivery of a copy of the summons and complaint in accordance with any special arrangement for service between the plaintiff and the foreign state or political subdivision; or

(2) if no special arrangement exists, by delivery of a copy of the summons and complaint in accordance with an applicable international convention on service of judicial documents; or

(3) if service cannot be made under paragraphs (1) or (2), by sending a copy of the summons and complaint and a notice of suit, together with a translation of each into the official language of the foreign state, by any form of mail requiring a signed receipt, to be addressed and dispatched by the clerk of the court to the head of the ministry of foreign affairs of the foreign state concerned, or

(4) if service cannot be made within 30 days under paragraph (3), by sending two copies of the summons and complaint and a notice of suit, together with a translation of each into the official language of the foreign state, by any form of mail requiring a signed receipt, to be addressed and dispatched by the clerk of the court to the Secretary of State in Washington, District of Columbia, to the attention of the Director of Special Consular Services—and the Secretary shall transmit one copy of the papers through diplomatic channels to the foreign state and shall send to the clerk of the court a certified copy of the diplomatic note indicating when the papers were transmitted.

As used in this subsection, a ‘notice of suit’ shall mean a notice addressed to a foreign state and in a form prescribed by the Secretary of State by regulation.²⁴⁷

Paragraf 1608(a) FSIA zmiňuje čtyři přijatelné způsoby doručení soudních písemností cizím státům.

Zaprvé, je to speciální ujednání ohledně doručení soudních písemností mezi žalující stranou a cizím státem. S takovými ujednáními se můžeme setkat v dobře napsaných smlouvách mezi žalující stranou a státem. Pro soukromou stranu autor vždy doporučuje uzavřít takové ujednání, protože může ušetřit spoustu času a peněz, když někdy v budoucnu nastane spor.

Zadruhé, doručení soudních písemností může být upraveno mezinárodní dohodou. Takovou dohodou je například výše citovaná Haagská úmluva.

Zatřetí, pokud první nebo druhá možnost zmíněná výše není možná, soudní úředník zašle žalobu doporučeným dopisem ministru zahraničních věcí příslušného státu. Žaloba a oznámení o soudním řízení musejí být poslány poštou ministru zahraničí. Osobní předání

---

²⁴⁷ 28 U.S.C. § 1608(a).

například generálnímu konzulu cizího státu,²⁴⁸ ambasádě cizího státu²⁴⁹ nebo jeho misi při OSN nejsou platné.²⁵⁰

Začtvrté, pokud během třiceti dní není možné doručení podle třetí metody doručení zmíněné výše, může žalující strana požádat úředníka amerického Ministerstva zahraničních věcí o doručení diplomatickou cestou. Doručení diplomatickou cestou je upraveno následovně:

„Service through the diplomatic channel.

(a) The Director of the Office of Special Consular Services in the Bureau of Consular Affairs, Department of State (“The Managing Director for Overseas Citizen Service”), shall perform the duties of the Secretary of State under section 1608(a)(4) of title 28, United States Code.

(b) When the clerk of the court concerned sends documents under section 1608(a)(4), of title 28, United States Code, the Managing Director for Overseas Citizen Service shall promptly ascertain if the documents include the required copies of the notice of suit and of the summons and complaint (or default judgment), and any required translations. If not, he shall promptly advise the clerk of the missing items.

(c) Upon receiving the required copies of documents and any required translations, the Managing Director for Overseas Citizen Service shall promptly cause one copy of each such document and translation (“the documents”) to be delivered -

(1) To the Embassy of the United States in the foreign state concerned, and the Embassy shall promptly deliver them to the foreign ministry or other appropriate authority of the foreign state, or

(2) If the foreign state so requests or if otherwise appropriate, to the embassy of the foreign state in the District of Columbia, or

(3) If paragraphs (c)(1) and (2) of this section are unavailable, through an existing diplomatic channel, such as to the embassy of another country authorized to represent the interests of the foreign state concerned in the United States.

(d) The documents, when delivered under paragraph (c) of this section, shall be accompanied by a diplomatic note of transmittal, requesting that the documents be forwarded to the appropriate authority of the foreign state or political subdivision upon which service is being made.

---

²⁴⁸ Liu v. Naomi, 208 F.3d 203 (2d Cir. 2000) (nepublikované stanovisko (tj. není považováno za precedens)).

²⁴⁹ Ellenbogen v. Canadian Embassy, 2005 WL 3211428, s. *2–3 (D.D.C. Nov. 9, 2005).

²⁵⁰ Lewis & Kennedy, Inc. v. Permanent Mission of the Republic of Botswana, 2005 WL 1621342, s. *4–5 (S.D.N.Y. July 12, 2005).

The note shall state that, under United States law, questions of jurisdiction and of state immunity must be addressed to the court and not to the Department of State, and that it is advisable to consult with an attorney in the United States.

(e) If the documents are delivered under paragraph (c)(1) of this section, the Embassy of the United States shall promptly transmit by diplomatic pouch, to the Managing Director for Overseas Citizen Service, a certified copy of the diplomatic note of transmittal. If the documents are delivered under paragraph (c) (2) or (3) of this section, the Managing Director for Overseas Citizen Service shall prepare a certified copy of the diplomatic note of transmittal. In each case, the certification shall state the date and place the documents were delivered. The Managing Director for Overseas Citizen Service shall then promptly send the certified copy to the clerk of the court concerned.²⁵¹

Třetí a čtvrtá varianta zmíněné výše vyžadují překlad žaloby a oznámení o soudním řízení do oficiálního jazyka cizího státu, kterému je adresováno.

(b) Požadavky na doručování soudních písemností státním agenturám a jiným státním organizacím

Paragraf 1608(b) FSIA stanovuje požadavky na doručování soudních písemností státním agenturám a jiným státním organizacím:

„(b) Service in the courts of the United States and of the States shall be made upon an agency or instrumentality of a foreign state:

(1) by delivery of a copy of the summons and complaint in accordance with any special arrangement for service between the plaintiff and the agency or instrumentality; or

(2) if no special arrangement exists, by delivery of a copy of the summons and complaint either to an officer, a managing or general agent, or to any other agent authorized by appointment or by law to receive service of process in the United States; or in accordance with an applicable international convention on service of judicial documents; or

(3) if service cannot be made under paragraphs (1) or (2), and if reasonably calculated to give actual notice, by delivery of a copy of the summons and complaint, together with a translation of each into the official language of the foreign state—

(A) as directed by an authority of the foreign state or political subdivision in response to a letter rogatory or request or

---

²⁵¹ 22 C.F.R. § 93(1), dostupné na <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/22/93.1> (naposledy navštíveno 31. července 2017).

(B) by any form of mail requiring a signed receipt, to be addressed and dispatched by the clerk of the court to the agency or instrumentality to be served, or

(C) as directed by order of the court consistent with the law of the place where service is to be made.²⁵²

Paragraf 1608(b) FSIA zmiňuje tři přijatelné způsoby doručení soudních písemností cizím státním agenturám a jiným státním organizacím.

Zaprvé, je to speciální ujednání ohledně doručení soudních písemností mezi žalující stranou a cizí státní agenturou nebo jinou státní organizací. Jak již bylo zmíněno, takové ujednání se vždy vyplatí a může ušetřit spoustu času a peněz, když někdy v budoucnu nastane spor.

Zadruhé, soudní písemnosti mohou být doručeny na území Spojených států přímo jednateli či autorizované osobě nebo také v souladu s mezinárodní dohodou.

Zatřetí, pokud první nebo druhá možnost zmíněná výše není možná, doručení soudních písemností může proběhnout (i) takovým způsobem, který je uveden v odpovědi na žádost o právní pomoc, (ii) doporučeným dopisem nebo (iii) příkazem soudu, který je v souladu s právem místa, kde má dojít k doručení.

Doručení soudní písemností je datováno podle ustanovení paragrafu 1608(c) FSIA následovně:

„Service shall be deemed to have been made—

(1) in the case of service under subsection (a)(4), as of the date of transmittal indicated in the certified copy of the diplomatic note; and

(2) in any other case under this section, as of the date of receipt indicated in the certification, signed and returned postal receipt, or other proof of service applicable to the method of service employed.²⁵³

Stát má po doručení soudních písemností vždy šedesát dní na odpověď podle ustanovení paragrafu 1608(d) FSIA.²⁵⁴

---

²⁵² 28 U.S.C. § 1608(b).

²⁵³ 28 U.S.C. § 1608(c).

²⁵⁴ 28 U.S.C. § 1608(d) („In any action brought in a court of the United States or of a State, a foreign state, a political subdivision thereof, or an agency or instrumentality of a foreign state shall serve an answer or other responsive pleading to the complaint within sixty days after service has been made under this section.“).

I když jsou požadavky na doručování soudních písemností v FSIA jasně dány, v praxi může být doručení soudních písemností státu a opatření si patřičného důkazu o tom velmi náročný a zdlouhavý proces.²⁵⁵

(c) **Kontroverze ohledně požadavků na doručování soudních písemností v případech rozhodčích nálezů ICSID**

V nedávné době panoval mezi americkými soudy rozkol v tom, zdali je možné uznat rozhodčí nález vydaný rozhodčím soudem ICSID proti státu ve Spojených státech *ex parte*, tj. bez toho aniž by byl daný stát o žádosti ohledně uznání rozhodčího nálezu předem upozorněn.

Klíčovou otázkou bylo, zda se uznávání nálezů ICSID řídí FSIA nebo ne. Další otázkou byla vzájemné interakce mezi FSIA a prováděcím zákonem k Washingtonské úmluvě ve Spojených státech.

Připomeňme, že tento prováděcí zákon (*Enabling Statute*) praví v § 1650a:

„An award of an arbitral tribunal rendered pursuant to chapter IV of the convention shall create a right arising under a treaty of the United States. The pecuniary obligations imposed by such an award shall be enforced and shall be given the same full faith and credit as if the award were a final judgment of a court of general jurisdiction of one of the several States. The Federal Arbitration Act (9 U.S.C. 1 et seq.) shall not apply to enforcement of awards rendered pursuant to the convention.“²⁵⁶

Newyorský federální oblastní soud to interpretoval tak, že rozhodčí nález ICSID má být považován za rozsudek jiného amerického soudu vydaný mimo stát New York.²⁵⁷ To by pak umožnilo aplikaci Newyorského procesního soudního řádu, který umožňuje *ex parte* uznání rozsudků vydaných v jiných státech Spojených států.²⁵⁸

Zároveň tento soud zastával názor, že FSIA nevyžaduje „award creditors to pursue recognition of ICSID awards against foreign sovereigns by means of plenary actions in compliance with the FSIA’s requirements as to process, personal jurisdiction, and venue.“²⁵⁹

---

²⁵⁵ STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013, s. 14.

²⁵⁶ 22 U.S.C. Code § 1650a „Arbitration awards under the [Washington] Convention“, dostupné na https://www.law.cornell.edu/uscode/text/22/1650a?qt-us_code_temp_noupdates=1#qt-us_code_temp_noupdates (naposledy navštíveno 31. července 2017).

²⁵⁷ Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela, 87 F. Supp. 3d 573, 602 (S.D.N.Y. 2015).

²⁵⁸ Viz N.Y. C.P.L.R. §§ 5401-5408.

²⁵⁹ Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela, 87 F. Supp. 3d 573, 602 (S.D.N.Y. 2015).

Tuto argumentaci Newyorský federální oblastní soud aplikoval například v případě *Micula v. Government of Romania*, kde investor také dosáhl uznání rozhodčího nálezu ICSID proti státu *ex parte*.²⁶⁰

Rozpor mezi americkými soudy byl patrný, protože v paralelním líčení ve Washingtonu D.C. tamní federální oblastní soud také v případě *Micula v. Government of Romania* rozhodl opačně, tj. že FSIA se aplikuje, a nepřipustil *ex parte* žádost o uznání nálezu ICSID.²⁶¹ Téhož názoru byly i jiné soudy.²⁶²

V roce 2017 nastal rozhodnutím federálního odvolacího soudu pro druhý soudní obvod (tj. zahrnující New York) ve věci *Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela* obrat v pozici tamních soudů a sjednocení přístupu s ostatními soudy.²⁶³

Pro kontext, tento případ se týká investice filie ExxonMobil do těžby ropy ve Venezuele. Tato investice byla vyvlastněna v roce 2007. Po výhře v arbitráži ICSID se podařilo Exxonu nechat uznat *ex parte* rozhodčí nález v New Yorku.²⁶⁴ Federální odvolací soud toto rozhodnutí zrušil.

Federální odvolací soud rozhodl, že FSIA poskytuje:

„the sole source of jurisdiction—subject matter and personal—for federal courts over actions brought to enforce ICSID awards against foreign sovereign [and] that the FSIA’s service and venue requirements must be satisfied before federal district courts may enter judgment on such awards.“²⁶⁵

Soud tak jasně řekl, že požadavky na doručování soudních písemností podle FSIA musí být splněny pro uznání rozhodčího nálezu ICSID.

Soud pak dále rozhodl, že:

„Based on our reading of Section 1650a, our discussion of the enforcement mechanism traditionally available to federal courts to enforce state court judgments, and our review of Section 1650a’s legislative history, we conclude that Section 1650a mandates

---

²⁶⁰ *Micula v. Government of Romania*, 2015 WL 4643180 (S.D.N.Y. Aug. 5, 2015). Pro další obdobné případy viz *Siag v. Arab Republic of Egypt*, No. M-82 (PKC), 2009 WL 1834562 (S.D.N.Y. June 19, 2009); *Tidewater Investment SRL et al. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, No. 15 Civ. 1960, slip op. (S.D.N.Y. Mar. 18, 2015); *EISER Infrastructure Ltd. v. Kingdom of Spain*, No. 17 Civ. 3808 (LAK), slip op. (S.D.N.Y. June 27, 2017).

²⁶¹ *Micula v. Government of Romania*, 104 F. Supp. 3d 42 (D.D.C. 2015).

²⁶² *Continental Casualty Co. v. Argentine Republic*, 893 F. Supp. 2d 747 (E.D. Va. 2012).

²⁶³ *Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, No. 15-707, 2017 WL 2945603 (2d Cir. July 11, 2017).

²⁶⁴ *Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, 87 F. Supp. 3d 573 (S.D.N.Y. 2015).

²⁶⁵ *Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, 2017 WL 2945603, s. *12 (2d Cir. July 11, 2017).

enforcement of ICSID awards in federal court through an action on the award and not through an *ex parte* order.²⁶⁶

Soud tak potvrdil, že je třeba podat klasickou žádost o uznání, tj. s informováním protistrany, a ne pouze *ex parte* žádost o uznání.

Soud se tak přiklonil na stranu americké vlády, která podala *amicus curiae brief* vyslovující se v tomto směru.²⁶⁷ Vláda argumentovala, že FSIA by se měl aplikovat i na nálezy ICSID a, že prováděcí zákon k Washingtonské dohodě neobsahuje žádné výjimky z požadavků na doručování soudních písemností v FSIA.

Investoři tak nadále už nebudou moci využívat pro ně příznivé procedury *ex parte* proti státům při uznávání rozhodčích nálezů ICSID ve Spojených státech.

7.1.3 Požadavky na doručování soudních písemností ve Spojeném království

Požadavky na doručování soudních písemností ve Spojeném království jsou obsaženy v paragrafu 12 SIA:

„(1) Any writ or other document required to be served for instituting proceedings against a State shall be served by being transmitted through the Foreign and Commonwealth Office to the Ministry of Foreign Affairs of the State and service shall be deemed to have been effected when the writ or document is received at the Ministry.

(2) Any time for entering an appearance (whether prescribed by rules of court or otherwise) shall begin to run two months after the date on which the writ or document is received as aforesaid.

(3) A State which appears in proceedings cannot thereafter object that subsection (1) above has not been complied with in the case of those proceedings.

(4) No judgment in default of appearance shall be given against a State except on proof that subsection (1) above has been complied with and that the time for entering an appearance as extended by subsection (2) above has expired.

(5) A copy of any judgment given against a State in default of appearance shall be transmitted through the Foreign and Commonwealth Office to the Ministry of Foreign Affairs of that State and any time for applying to have the judgment set aside (whether prescribed by rules of court or otherwise) shall begin to run two months after the date on which the copy of the judgment is received at the Ministry.

---

²⁶⁶ *Id.*, s. *20.

²⁶⁷ *Id.*, s. *15.

(6) Subsection (1) above does not prevent the service of a writ or other document in any manner to which the State has agreed and subsections (2) and (4) above do not apply where service is effected in any such manner.

(7) This section shall not be construed as applying to proceedings against a State by way of counter-claim or to an action in rem; and subsection (1) above shall not be construed as affecting any rules of court whereby leave is required for the service of process outside the jurisdiction.²⁶⁸

Jak lze vidět, požadavky jsou vesměs obdobné těm ve Spojených státech. Nicméně je vždy třeba prověřit příslušnou právní úpravu v daném státě. To bude třeba udělat i po tom, co by začala platit Úmluva OSN.

7.1.4 Požadavky na doručování soudních písemností v České republice

Požadavky na doručování soudních písemností v České republice jsou upraveny v paragrafu 7(5) Zákona č. 91/2012 sb. o mezinárodním právu soukromém:

„(5) Doručení cizím státům, mezinárodním organizacím, institucím a osobám požívajícím imunity v případech, kdy nejsou vyňaty z pravomoci českých soudů, zprostředkuje Ministerstvo zahraničních věcí. Nelze-li takto doručit, ustanoví soud opatrovníka.“²⁶⁹

Doručení je tak zprostředkováno Ministerstvem zahraničních věcí.

7.1.5 Rozsudek pro zmeškání

Zajímavou problematikou je, když se z nějakého důvodu cizí stát řízení nezúčastní. Vystává tak otázka, zda proti takovému státu lze vydat rozsudek pro zmeškání. Tato problematika bude ilustrována na právní úpravě ve Spojených státech.

Ve Spojených státech rozsudek pro zmeškání může být vydán proti cizímu státu nebo jeho složkám pouze pokud žalující strana dokázala svou pohledávku nebo právo důkazními materiály, které soud uzná za dostatečné.²⁷⁰

To v praxi znamená, že soud musí nejprve určit, zda se aplikuje jedna z výjimek státní imunity, a to i v případě, že se stát tedy řízení z nějakého důvodu neúčastní.²⁷¹

---

²⁶⁸ *State Immunity Act*, § 12, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

²⁶⁹ Zákon 91/2012 Sb. ve znění zákona č. 161/2016 Sb. (znění účinné od 7. 6. 2016), § 7.

²⁷⁰ 28 U.S.C. § 1608(e) („No judgment by default shall be entered by a court of the United States or of a State against a foreign state, a political subdivision thereof, or an agency or instrumentality of a foreign state, unless the claimant establishes his claim or right to relief by evidence satisfactory to the court.“).

²⁷¹ STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013, s. 24.

To je v souladu s článkem 8(4) Úmluvy OSN, který ustanovuje, že:

„Skutečnost, že se stát neúčastní řízení před soudem jiného státu, nelze vykládat jako souhlas prvně uvedeného státu s výkonem jurisdikce tohoto soudu.“²⁷²

Soud poté rozhodne, zda je pohledávka žalující strany dostatečně podepřena právně a fakticky. Například ohledně náhrady škody soud v jednom případě podotknul, že:

„. . . to recover damages a FSIA plaintiff must prove that the projected consequences are ‘reasonably certain’ (i.e., more likely than not) to occur, and must prove the amount of damages by a ‘reasonable estimate’ under this circuit’s application of [Story Parchment Co. v. Paterson Parchment Paper Co., 282 U.S. 555 (1931)]. This is consistent with § 1606 and not inconsistent with § 1608(e), which is silent on damages, and assures that a FSIA plaintiff’s recovery of damages has some proportionality to the harm proved. It is fair to hold FSIA default-judgment winners to the same preponderance standard of damages as other default-judgment winners with regard to future damages, as at the damages stage the FSIA plaintiff is no longer handicapped by the defendant’s absence and proof of future damages is likely in the plaintiff’s control.“²⁷³

Kopie rozsudku pro zmeškání musí být dotyčnému státu zaslána podle ustanovení paragrafu 1608 FSIA, které byly rozebrány výše.²⁷⁴

7.2 Důkazní břemeno

Ve Spojených státech musí žalovaný cizí stát *prima facie* dokázat, že požívá státní imunity a že jeho úkony nespádají do jedné z výjimek ze státní imunity. Posléze důkazní břemeno padá na žalující stranu, která musí dokázat, že cizí stát nemá nárok na imunitu. Toto je patrné z *travaux préparatoires* k FSIA:

„[T]he burden will remain on the foreign state to produce evidence in support of its claim of immunity. Thus, evidence must be produced to establish that a foreign state or one of its subdivisions, agencies or instrumentalities is the defendant in the suit and that the plaintiff’s claim relates to a public act of the foreign state--that is, an act not within the exceptions in sections 1605-1607. Once the foreign state has produced such *prima facie* evidence of immunity, the burden of going forward would shift to the plaintiff to produce evidence establishing

²⁷² Úmluva OSN, čl. 8(4) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

²⁷³ Hill v. Republic of Iraq, 328 F.3d 680, 684–85 (D.C. Cir. 2003).

²⁷⁴ 28 U.S.C. § 1608(e) („ . . . A copy of any such default judgment shall be sent to the foreign state or political subdivision in the manner prescribed for service in this section.“). Viz Kapitola 7.1.2.

that the foreign state is not entitled to immunity. The ultimate burden of proving immunity would rest with the foreign state.²⁷⁵

Konečné důkazní břemeno ohledně existence imunity je obecně na cizím státě.

V praxi ale může být velmi obtížné pro soukromou stranu sporu vyvrátit *prima facie* důkaz státu, že požívá imunity.

Zákonná úprava někdy dokazování cizímu státu ulehčuje. Zmíňme například paragraf 13(5) britského SIA, který stanovuje, že:

„. . . certificate [of the head of a State's diplomatic mission in the United Kingdom] to the effect that any property is not in use or intended for use by or on behalf of the State for commercial purposes shall be accepted as sufficient evidence of that fact unless the contrary is proved.“²⁷⁶

7.3 Zjišťování důkazů (*Discovery*)

Zajímavá otázka je také možnost soukromé strany vyžádat si dokumenty od státu pro podporu svého nároku proti tomuto státu.

Ve Spojených státech je zjišťování důkazů označováno jako *discovery*. Součástí *discovery* je také elektronické zjišťování důkazů, tzv. *e-discovery*. Cílem *discovery* je zajistit důkazní materiály podstatné pro soudní řízení. Pomocí *discovery* si může strana sporu zjistit, jakými důkazy disponuje druhá strana sporu, ať už jsou pro ni pozitivní nebo negativní.

Americké soudy rozhodly, že otázka státní imunity musí být vyřešena na začátku sporu. Proces *discovery* je tak limitován pouze na otázky související s imunitou:

„Because sovereign immunity is immunity from suit, not just from liability, [] postponing the determination of subject matter jurisdiction until some point during or after trial would be inappropriate. And, since entitlement of a party to immunity from suit is such a critical preliminary determination, the parties have the responsibility, and must be afforded a fair opportunity, to define issues of fact and law, and to submit evidence necessary to the resolution of the issues. Yet, extensive discovery and other extended proceedings at this stage may frustrate the significance and benefit of entitlement to immunity from suit. Accordingly, discovery and fact-finding should be limited to the essentials necessary to determining the preliminary question of jurisdiction. In this context, the importance of the court having precisely defined the procedures which will permit it and the parties to adequately address the issues is manifest, especially since the district

---

²⁷⁵ H.R.Rep. No. 1487, 94 Cong., 2d Sess. 1, 17, publikováno v 1976 U.S.Code Cong. & Admin.News 6604, 6616.

²⁷⁶ *State Immunity Act*, § 13(5), dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

court's determination concerning jurisdiction is immediately subject to appeal."²⁷⁷

Je také na místě zmínit, že nedávno v případě *Republic of Argentina v. NML Capital* Nejvyšší soud Spojených států konstatoval, že FSIA neposkytuje cizím státům, které jsou dlužníky, imunitu před *discovery* týkajícího se jejich extra-teritoriálního majetku, který se nachází mimo území Spojených států.²⁷⁸

7.4 Odvolání

Pokud se stát zaštití státní imunitou, ale soud mu ji odepře, je například ve Spojených státech přípustné, že stát se může proti takovému rozhodnutí okamžitě odvolat a nečekat s odvoláním až na vyřešení sporu samotného.²⁷⁹ Federální odvolací soud pak otázku státní imunity posuzuje *de novo*.²⁸⁰

7.5 Výsady a imunity v průběhu soudního řízení

Než se dostaneme k jurisdikční a exekuční imunitě samotné, v rámci diskuze o procesních aspektech řízení proti státu krátce zmíníme výsady a imunity státu v průběhu soudního řízení. Zmíníme úpravu v Úmluvě OSN a také ve Spojeném království.

Výsady a imunity státu v průběhu soudního řízení jsou upraveny v Úmluvě OSN v článku 24:

„1. Pokud stát jakkoli nesplní či odmítne splnit příkaz soudu jiného státu, kterým se mu ukládá vykonat či zdržet se konkrétního jednání nebo předložit jakoukoli písemnost nebo sdělit jakékoli jiné skutečnosti pro účely řízení, nevyvolává to jiné důsledky než ty, které mohou plynout z takového jednání ve vztahu k věci samé. Státu nelze zejména uložit pokutu či trest z důvodu takového nesplnění či odmítnutí.

2. Od státu nelze vyžadovat složení jakékoli jistiny, zálohy či zástavy, jakkoli označované, jako záruky uhrazení nákladů soudního řízení či

---

²⁷⁷ *Gould, Inc. v. Pechiney Ugine Kulhmann*, 853 F.2d 445, 451 (6th Cir. 1988).

²⁷⁸ *Republic of Argentina v. NML Capital*, 134 S. Ct. 2250, 2256–2257 (2014).

²⁷⁹ *Filler v. Hanvit Bank*, 378 F.3d 213 (2d Cir. 2004); *La Reunion Aérienne v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya*, 533 F.3d 837 (D.C. Cir. 2008); *Abi Jaoudi & Ajar Trading Co. v. Cigna Worldwide Ins. Co.*, 391 F. App'x 173 (3d Cir. 2010); *Cassirer v. Kingdom of Spain*, 616 F.3d 1019 (9th Cir. 2010); *Hansen v. PT Bank Negara Indonesia (Persero)*, TBK, 601 F.3d 1059 (10th Cir. 2010); *Abelesz v. OTP Bank*, 692 F.3d 661 (7th Cir. 2012).

²⁸⁰ STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013, s. 25, pozn. pod čarou 66.

výdajů v jakémkoli řízení, v němž vystupuje jako odpůrce před soudem jiného státu.“²⁸¹

Lze je také najít v paragrafu 13(1) britského *Sovereign Immunity Act*:

„No penalty by way of committal or fine shall be imposed in respect of any failure or refusal by or on behalf of a State to disclose or produce any document or other information for the purposes of proceedings to which it is a party.“²⁸²

Běžnou výsadou je to, že státu nelze uložit trest či pokutu nebo ho jinak nutit, aby vydal například nějaké dokumenty vztahující se k danému jednání.

---

²⁸¹ Úmluva OSN, čl. 24(1-2) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

²⁸² *State Immunity Act*, § 13(1), dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

8. Jurisdikční imunita a výjimky z jurisdikční imunity

Tato kapitola bude probírat jurisdikční imunitu a výjimky z ní.

Princip státní imunity je ukotven v mezinárodních i vnitrostátních úpravách. Pro ilustraci zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.1).

Co se týče výjimek ze státní imunity, základní a obecně přijatou výjimkou ze státní imunity je zřeknutí se imunity daným státem (8.2). Tato výjimka se aplikuje i v zemích, kde stále panuje absolutní pojetí státní imunity.

S tím souvisí další obecně přijatá výjimka, že stát pozbývá své imunity, pokud se účastní řízení před soudem mimo dovolání se své imunity (8.3).

V mnoha zemích je přijato, že rozhodčí smlouvy samy o sobě představují zřeknutí se imunity ohledně řízení souvisejících s rozhodčím řízením (8.4).

Diskutovaná a ne široce přijatá je výjimka ohledně ustanovení o volbě rozhodného práva (8.5).

Široce odmítaná je výjimka ze státní imunity spojená s porušením *jus cogens* norem (8.6). Takovou výjimku odmítly jak Mezinárodní soudní dvůr, tak Evropský soud pro lidská práva. Úmluva OSN takovouto výjimku neobsahuje.

V zemích, které zastávají restriktivní pojetí státní imunity, je nejdůležitější přijatou výjimkou ze státní imunity výjimka pro obchodní transakce (*acta iure gestionis*) prováděné cizím státem (8.7).

Krátce budou poté zmíněny výjimky pro škody na zdraví a majetku (8.8) a pro stávající mezinárodní dohody (8.9).

Existují i další specifické výjimky ze státní imunity, které mohou být relevantní v té či oné situaci (8.10). Tyto výjimky často také souvisejí s případy, kdy se stát v praxi chová jako soukromá osoba a zapojuje se například do obchodních aktivit (např. lodní přeprava nebo účast v obchodních společnostech), nebo se týkají vlastnických práv majetku na území státu soudu. Zde také zmíníme výjimku týkající se pracovních smluv, kterou v praxi často používají soukromé osoby. Tyto výjimky budou zmíněny, aby je mohl investor vzít na vědomí pro případ, že by se aplikovaly v jeho daném případě, ale v rámci rozsahu této práce nebudou detailně rozebrány.

8.1 Princip státní imunity a způsoby jeho uplatnění

Úmluva OSN ustanovuje základní princip, že stát požívá státní imunity ve svém článku 5:

„Státní imunita

Stát požívá pro sebe a pro svůj majetek imunity vůči jurisdikci soudů jiného státu, nestanoví-li tato Úmluva jinak.“²⁸³

Článek 5 zároveň uvádí, že výjimky ze státní imunity jsou limitativně vymezeny Úmluvou OSN. Tyto výjimky budou diskutovány v následujících podkapitolách.²⁸⁴

Způsoby uplatnění principu státní imunity jsou poté popsány v článku 6 Úmluvy OSN:

„1. Stát uplatní státní imunitu v souladu s článkem 5 tím, že se zdrží výkonu jurisdikce v řízení před svými soudy proti jinému státu, a za tímto účelem zajistí, aby jeho soudy z vlastního podnětu zajistily, že bude zachována imunita tohoto jiného státu v souladu s článkem 5.

2. Řízení před soudem státu se považuje za zahájené proti jinému státu, jestliže tento jiný stát:

(a) je jmenovitě uveden jako strana tohoto řízení; nebo

(b) není jmenovitě uveden jako strana řízení, nicméně řízení ve skutečnosti směřuje k poškození majetku, práv, majetkových zájmů nebo činností tohoto jiného státu.“²⁸⁵

Tento článek navazuje na předchozí článek 5 tím, že ustanovuje, jak státy mají aplikovat princip státní imunity. Ustanovuje, že ho státy aplikují tím, že „se zdrží výkonu jurisdikce v řízení před svými soudy proti jinému státu.“²⁸⁶ Jedná se tedy o povinnost zdržet se určitého jednání.

Článek 6 Úmluvy OSN také dodává, že soud jiného státu je povinen i *ex officio* zajistit aplikaci principu státní imunity. Vytváří tak i pozitivní povinnost pro všechny strany Úmluvy OSN aplikovat princip státní imunity.²⁸⁷

²⁸³ Úmluva OSN, čl. 5 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

²⁸⁴ Viz Kapitoly 8.2-8.10.

²⁸⁵ Úmluva OSN, čl. 6 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

²⁸⁶ *Ibid.*

²⁸⁷ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 105.

Navíc článek 6 jasně pojednává o tom, že řízení proti státu není omezené na spory, kde je stát protistranou, ale vztahuje se také na spory, kde jsou postiženy například majetkové zájmy státu.

Stát požívá státní imunity před soudy jiných států. Klíčový termín je tedy také výraz „soud“. Úmluva OSN v článku 2(1)a definovala soud následovně:

„1. Pro účely této Úmluvy:

(a) ‘soud’ znamená jakýkoli státní orgán, nezávisle na názvu, který je oprávněn vykonávat soudní funkce; . . .“²⁸⁸

Úmluva OSN nedefinovala pojem „soudní funkce“, ale z Komentáře k návrhu Úmluvy OSN je patrné, že tento pojem zahrnuje jak soudy, tak i některé správní orgány.²⁸⁹ Obecně potom Komentář k návrhu Úmluvy OSN poznamenal, že soudní funkce mohou zahrnovat:

„adjudication of litigation or dispute settlement, determination of questions of law and of fact, order of interim and enforcement measures at all stages of legal proceedings and such other administrative and executive functions as are normally exercised by, or under, the judicial authorities of a State in connection with, in the course of, or pursuant to, a legal proceeding.“²⁹⁰

8.2 Zřeknutí se jurisdikční imunity

První a nejstarší výjimkou z principu státní imunity je zřeknutí se jurisdikční imunity příslušným státem. Tato výjimka je široce přijata, protože je založena na souhlasu daného státu a tak jeho suverenita není jakkoliv dotčena tím, že je souzen před soudem jiného státu. Můžeme ji najít jak v mezinárodních, tak i v národních právních úpravách.

Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.2.1), praxi ve Spojených státech (8.2.2) a také situaci v České republice (8.2.3).

Zmíníme též problematiku třetích stran a ustanovení o zřeknutí se imunity, ve kterých nefigurují jako smluvní strany (8.2.4).

---

²⁸⁸ Úmluva OSN, čl. 2(1)a (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

²⁸⁹ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 2, ¶ 3 („The scope of judicial functions, however, should be understood to cover such functions whether exercised by courts or by administrative organs.“), ¶ 4 („It should be noted also that this definition may, under different constitutional and legal systems, cover the exercise of the power to order or adopt enforcement measures (sometimes called ‘quasi-judicial functions’) by specific administrative organs of the State.“).

²⁹⁰ *Ibid.*

8.2.1 Úmluva OSN

Výjimku spočívající v zřeknutí se imunity lze nalézt v článku 7 Úmluvy OSN:

„Výslovný souhlas s výkonem jurisdikce

1. Stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci v řízení před soudem jiného státu ohledně určité záležitosti či věci, jestliže s tím, aby tento soud vykonával jurisdikci ohledně této záležitosti či věci, vyjádřil výslovný souhlas:

(a) mezinárodní dohodou;

(b) v písemné smlouvě; nebo

(c) prohlášením učiněným před soudem nebo písemným sdělením v konkrétním řízení.

2. Souhlas státu s použitím práva jiného státu nelze vykládat jako souhlas s výkonem jurisdikce soudů tohoto jiného státu.“²⁹¹

Úmluva OSN zmiňuje pouze výslovné zřeknutí se imunity a odmítá konkludentní zřeknutí se imunity. Komentář k návrhu Úmluvy OSN k tomuto uvedl, že:

„There is therefore no room for implying the consent of an unwilling State which has not expressed its consent in a clear and recognizable manner, including by the means provided in article 8.“²⁹²

Nicméně můžeme k tomu poznamenat, že Úmluva OSN výslovně obsahuje další výjimky jako účast státu v řízení před soudem cizího státu nebo dohodu o předložení sporu k rozhodčímu řízení, které jsou v některých jurisdikcích považovány za konkludentní zřeknutí se imunity.²⁹³

8.2.2 Spojené státy a konkludentní zřeknutí se jurisdikční imunity

Co se týče národních úprav, výjimku v podobě zřeknutí se jurisdikční imunity lze nalézt například v paragrafu 1605(a)1 FSIA:

---

²⁹¹ Úmluva OSN, čl. 7 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)) (V anglickém originále: „Express consent to exercise of jurisdiction [:] 1. A State cannot invoke immunity from jurisdiction in a proceeding before a court of another State with regard to a matter or case if it has expressly consented to the exercise of jurisdiction by the court with regard to the matter or case: (a) by international agreement; (b) in a written contract; or (c) by a declaration before the court or by a written communication in a specific proceeding. 2. Agreement by a State for the application of the law of another State shall not be interpreted as consent to the exercise of jurisdiction by the courts of that other State.“).

²⁹² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 7, ¶ 8.

²⁹³ Například účast cizího státu v řízení před americkým soudem mimo dovolání se imunity je ve Spojených státech považována za konkludentní zřeknutí se imunity. Viz Kapitola 8.3.2.

„(a) A foreign state shall not be immune from the jurisdiction of courts of the United States or of the States in any case —

(1) in which the foreign state has waived its immunity either explicitly or by implication, notwithstanding any withdrawal of the waiver which the foreign state may purport to effect except in accordance with the terms of the waiver . . .“²⁹⁴

Americký zákon o státní imunitě je zajímavý v tom, že zmiňuje jak výslovné, tak konkludentní zřeknutí se imunity. Při přijímání tohoto zákona americký kongres uvedl tři příklady konkludentního zřeknutí se imunity.²⁹⁵

Tyto příklady z kongresové zprávy zahrnují situace, kde cizí stát odpověděl na žalobu bez toho, aby zmínil obranný prostředek státní imunity,²⁹⁶ souhlas cizího státu vést arbitráž v cizí zemi²⁹⁷ a souhlas cizího státu s tím, aby se daná smlouva řídila právem jiného státu.²⁹⁸ Všechny tyto příklady budou detailně rozebrány v dalších podkapitolách.

Pro tuto chvíli pouze obecně zmiňme, že konkludentní zřeknutí se imunity jsou vykládána americkými soudy restriktivně.²⁹⁹ Jeden soud názorně uvedl, že:

„Federal courts have been virtually unanimous in holding that the implied waiver provision of § 1605 (a) (1) must be construed narrowly.“³⁰⁰

Soudy vysvětlily, že restriktivní interpretace je v souladu se třemi příklady uvedenými ve zprávě Kongresu.

Federální a státní soudy se také jednomyslně vyslovily, že tyto tři příklady představují konkludentní zřeknutí se státní imunity podle FSIA a že „soudy se zdráhají jít mimo tyto

---

²⁹⁴ 28 U.S.C. § 1605(a)1.

²⁹⁵ H.R. Rep. No. 94-1487 (1976), publikováno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604, s. 6617 („With respect to implicit waivers, the courts have found such waivers in cases where a foreign state has agreed to arbitration in another country or where a foreign state has agreed that the law of a particular country should govern a contract. An implicit waiver would also include a situation where a foreign state has filed a responsive pleading in an action without raising the defense of sovereign immunity.“).

²⁹⁶ Viz Kapitola 8.3.2.

²⁹⁷ Viz Kapitola 8.4.2.

²⁹⁸ Viz Kapitola 8.5.2.

²⁹⁹ Joseph v. Office of the Consulate General, 830 F.2d 1018, 1022 (9th Cir. 1987), cert. denied, 485 U.S. 905 (1988); Frolova v. U.S.S.R., 761 F.2d 370, 377 (7th Cir. 1985); L'Europeenne de Banque v. La Republica de Venezuela, 700 F. Supp. 114, 123 (S.D.N.Y. 1988); Universal Trading & Inv. Co. v. Bureau for Representing Ukrainian Interests in Int'l & Foreign Courts, 898 F. Supp. 2d 301, 311 (D. Mass. 2012); Siderman de Blake v. Republic of Argentina, 965 F.2d 699, 720-21 (9th Cir. 1992).

³⁰⁰ Shapiro v. Republic of Bolivia, 930 F.2d 1013, 1017 (2d. Cir. 1991) (citující *Foremost-McKesson, Inc. v. Islamic Republic of Iran*, 905 F.2d 438, 444 (D.C. Cir. 1990)).

příklady, když posuzují, zda se stát konkludentně zřekl své obrany v podobě státní imunity.”³⁰¹

Přestože žádný soud se nevyjádřil ve smyslu, že tento výčet příkladů je vyčerpávající, soudy považují tyto tři případy za jasné zřeknutí se imunity.

Ohledně konkludentního zřeknutí se imunity probereme na následujících stránkách povahu zřeknutí se imunity cizím státem (a) a záměr cizího státu podrobit se americkým soudům (b).

(a) Povaha zřeknutí se imunity cizím státem

První otázkou je, zda konkludentní zřeknutí se imunity musí být v písemné podobě.

Samotný text paragrafu 1605(a)(1) FSIA neuvádí, že konkludentní zřeknutí se imunity musí být ve formě závazné psané dohody. Ani judikatura napříč federálními obvody neuvádí, že konkludentní zřeknutí se musí být formou konkrétní písemné dohody.

Soudy zkoumaly širokou škálu závazků zahraničních států pro účely určení, zda šlo o konkludentní zřeknutí se imunity. Šlo například o: (i) klauzuli ve smlouvě o úvěru o zřeknutí se imunity s odkazem na americký federální zákon;³⁰² (ii) pracovní smlouvy a příručky;³⁰³ (iii) zápis jako nevládní organizace (žalující strana tvrdila, že nezisková organizace, která byla součástí saúdskoarabské vlády, se zřekla imunity, když se registrovala v Bosně a Hercegovině jako nevládní organizace);³⁰⁴ nebo (iv) dohodu o mlčenlivosti.³⁰⁵

Jeden federální obvodní soud uvedl, že v případě, že souhlas státu je předmětem smlouvy, tato smlouva musí být mezi žalující stranou a žalovanou stranou.³⁰⁶

---

³⁰¹ World Wide Minerals, Ltd. v. Republic of Kazakhstan, 296 F.3d 1154, 1161 n.11 (D.C. Cir. 2002); viz Corporacion Mexicana De Servicios Maritimos v. The M/T Respect, 1996 U.S. App. LEXIS 22068 (9th Cir. 1996) („Since the creation of the FSIA, courts have resisted expanding the scope of the implied waiver beyond these three examples.“); Shapiro v. Republic of Bolivia, 930 F.2d 1013, 1017 (2d Cir. 1991); Abur v. Republic of Sudan, 437 F. Supp. 2d 166, 178 (D.D.C. 2006); Princz v. Federal Republic of Germany, 26 F.3d 1166, 1174 (D.C. Cir. 1994); In re China Oil and Gas Pipeline Bureau, 94 S.W.3d 50, 59 (Tex. Ct. App. 2002) (soud uvedl, že soudy jsou „reluctant to stray beyond the three examples [uvedené v kongresové zprávě].“).

³⁰² Proyecfin de Venezuela, S.A. v. Banco Industrial de Venezuela, 760 F.2d 390 (2d Cir. 1985).

³⁰³ Cha v. Korea Trade Center, 2009 Misc. LEXIS 5165 (Sup. Ct. New York County 2009); Raymond T. Kim v. Korea Trade Promotion-Investment Agency 51 F. Supp. 3d 279 (S.D.N.Y. 2014) (argument o zřeknutí se imunity v tomto případě neuspěl).

³⁰⁴ In Re Terrorist Attacks On September 11, 2011 538 F.3d 71 (2d Cir. 2008)

³⁰⁵ TEMPO Networks LLC v. Government of Nevis Island Administration, 2015 U.S. Dist. LEXIS 105793, s. *6 (D.N.J. Aug. 12, 2015).

³⁰⁶ Pere ex. rel. Pere v. Nuovo Pignone, Inc., 150 F.3d 477, 482 (5th Cir. 1988); viz Eckert International v. The Government of the Sovereign Democratic Republic of Fiji, 32 F.3d 77 (4th Cir. 1994); Joseph v. Office of the Consulate of Nigeria, 830 F.2d 1018 (9th Cir. 1987); Kramer v. Boeing, Co., 705 F. Supp. 1392 (D. Minn. 1989).

Pouze v jednom případě žalující strana argumentovala, že jednostranný závazek cizího státu představoval konkludentní zřeknutí se státní imunity.³⁰⁷

V každém případě z kongresové zprávy k FSIA vyplývá, že konkludentní zřeknutí se imunity může být výsledkem jak dohody (doložka o arbitráži v jiné zemi nebo o volbě rozhodného práva), tak i chování zahraničního státu (opomenutí v řízení před americkým soudem zmínit obranný prostředek v podobě státní imunity).

Tento výklad je podpořen případem *Yousuf v. Samantar*, kde bylo posuzováno jednání státního úředníka pro účel, zda došlo ke konkludentnímu zřeknutí se imunity.³⁰⁸

Federální odvolací soud pro devátý obvod rozhodl, že „zásadní šetření v případech zahrnující písemné dohody je, zda stát předpokládal zapojení amerických soudů v daném případě.“³⁰⁹

V případech konkludentního zřeknutí se imunity je nutné dokázat záměr cizího státu podrobit se americkým soudům, což je popsáno v detailech níže.

(b) Záměr cizího státu podrobit se americkým soudům

Musí existovat jasně prokazatelný záměr cizího státu podrobit se americkým soudům, aby soud rozhodl, že se tento stát konkludentně zřekl imunity.³¹⁰

Zřeknutí se práva na imunitu musí být „nezpochybnitelné a nezaměnitelné“,³¹¹ „jednoznačně vyjádřené“³¹² a podporované „silnými důkazy.“³¹³

Jiný soud uvedl, že „[k]onkludentní zřeknutí se závisí na tom, zda cizí vláda v určitém okamžiku vyjádřila svůj souhlas být souzena.“³¹⁴

---

³⁰⁷ Smith et al. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya et al., 101 F.3d 239 (2d Cir. 1996).

³⁰⁸ Yousuf v. Samantar, 2007 U.S. Dist. LEXIS 56227 (E.D. Va. Aug. 1, 2007).

³⁰⁹ Siderman de Blake v. Republic of Argentina, 965 F.2d 699, 721 (9th Cir. 1992) (překlad autora; podle soudu „the essential inquiry in written agreement cases is whether a sovereign contemplated the involvement of United States courts in the affair in issue.“).

³¹⁰ Hwang Geum Joo v. Japan, 357 U.S. App. D.C. 26, 27, 332 F.3d 679, 686 (D.C. Cir. 2003); Princz v. Federal Republic of Germany, 26 F.3d 1166, 1174 (D.C. Cir. 1994); Libra Bank, Ltd. v. Banco Nacional de Costa Rica, 676 F.2d 47, 49 (2d Cir. 1982); Doe v. State of Israel, 400 F. Supp. 2d 86, 105 (D.D.C. 2005); Bruce v. Consulate of Venezuela, 2005 U.S. Dist. LEXIS 18898 (D.D.C. Aug. 31, 2005); viz World Wide Minerals, Ltd. v. Republic of Kazakhstan, 296 F.3d 1154, 1162 (D.C. Cir. 2002) (stát musí „clearly and unambiguously“ vyjádřit svůj souhlas k soudnímu procesu); Mwani v. United States, 2004 U.S. Dist. LEXIS 28170 (D.D.C. June 22, 2004); Gulf Resources America et al. v. Republic of Congo, 276 F. Supp. 2d 20, 28 (D.C. Cir. 2003) (soud má pravomoc nad cizím státem jen s „unequivocal expression“ tohoto státu se zřící své imunity).

³¹¹ Lafarge Canada, Inc. v. Bank of China, 2000 U.S. Dist. LEXIS 14253, s. *6-7 (S.D.N.Y. 2000).

³¹² Santa Clara Pueblo v. Martinez, 436 U.S. 49, 58 (1978); Al-Haramain Islamic Found. v. Obama, 705 F.3d 845, 850 (9th Cir. 2012) (citující United States v. Mitchell, 445 U.S. 535, 538 (1980)).

³¹³ Rodriguez v. Transnave, 8 F.3d 284, 287 (5th Cir. 1993); Cargill Intern. S.A. v. M/T Pavel Dybenko, 991 F.2d 1012, 1017 (2d Cir. 1993) (soud rozhodl, že nemůže najít zřeknutí se imunity „absent strong evidence of the sovereign's intent.“).

Požadavek, že záměr státu podrobit se americkým soudům musí být jednoznačný, je náročný na dokazování pro žalující strany. Soudy nevidí záměr cizího státu podrobit se americkým soudům ani v případech porušení *jus cogens* norem. Jeden soud tak rozhodl, že „*jus cogens* theory of implied waiver is incompatible with the intentionality requirement implicit in § 1605(a)(1).“³¹⁵

Jakmile existuje nejednoznačnost v otázce záměru cizího státu zřici se imunity, soudy pravděpodobně rozhodnou tak, že tento požadavek není splněn.

Například výslovné ustanovení o zřeknutí se imunity v některých smlouvách, které jsou součástí řady dohod ohledně jedné transakce, a nezařazení tohoto ustanovení u ostatních smluv, nemůže vést k jednoznačnému závěru, že se stát zřekl imunity pro všechny spory, které vznikají ze všech těchto smluv.³¹⁶

Jiný soud rozhodl, že dopis od zahraniční vlády generálnímu tajemníkovi OSN, zaručující zaplacení dluhu vyplývajícího ze soudního rozhodnutí svému občanovi, nespĺňuje požadavek na jednoznačný záměr cizího státu podrobit se americkým soudům, protože se jedná pouze o obecný závazek.³¹⁷ Soud dodal, že právní pozice daného občana by byla mnohem silnější, kdyby záruka byla specificky vydána pro uspokojení soudního rozhodnutí vydaného americkým soudem.³¹⁸

Americké soudy odmítly tvrzení o konkludentním zřeknutí se imunity v různých kontextech, protože požadavek na jednoznačný záměr cizího státu podrobit se americkým soudům nebyl splněn.

Federální oblastní soud v New Yorku rozhodl, že pracovní smlouva, která obsahuje dohodu o zaplacení léčebných výloh bez ničeho dalšího, není konkludentní zřeknutí se imunity, protože souvislost mezi dohodou a zřeknutím se imunity je „v nejlepším případě nejasná.“³¹⁹

---

³¹⁴ *Princz v. Federal Republic of Germany*, 26 F.3d 1166, 1174 (D.C. Cir. 1994) (překlad autora; v originále: „An implied waiver depends upon the foreign government having at some point indicated its amenability to suit.“).

³¹⁵ *Princz v. Federal Republic of Germany*, 26 F.3d 1166, 1174 (D.C. Cir. 1994).

³¹⁶ *World Wide Minerals, Ltd. v. Republic of Kazakhstan*, 296 F.3d 1154, 1162-1164 (D.C. Cir. 2002).

³¹⁷ *Smith et al. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya et al.*, 101 F.3d 239, 245 (2d Cir. 1996).

³¹⁸ *Id.* („If a foreign state undertook to guarantee payment of a judgment entered against its nationals in a United States court, the argument for an implied waiver would be much stronger. A generalized undertaking to pay the debt of a national, however, does not imply that the guaranteeing state agrees to be sued on such an undertaking in a United States court.“).

³¹⁹ *Freider v. Government of Israel*, 614 F. Supp. 395, 397 (S.D.N.Y. 1985) (citující *Castro v. Saudi Arabia*, 510 F. Supp. 309, 312 (W.D. Tex. 1980)).

V případě týkajícím se pomluvy, údajné ujištění velvyslance, že „v případě, že webová stránka náleží ANGOP, převezme vláda Angolské republiky odpovědnost,“³²⁰ nebylo uznáno jako konkludentní zřeknutí se imunity, protože „neobsahuje žádný výslovný ani nepřímý odkaz na zřeknutí se imunity.“³²¹

Jiný soud zamítl tvrzení, že (i) dopis Německé vlády, že německý lid je zodpovědný za minulost, (ii) dopis od *Claims Conference* uvádějící nárok žalující strany na kompenzaci na základě dohody mezi USA a Německem, (iii) platba této kompenzace a (iv) výrok německého ústavního soudu ohledně *jus cogens* norem, představovaly důkaz, že Německo se zřeklo své imunity, protože žádná z těchto okolností nevyjádřila záměr Německa nechat se soudit před americkými soudy.³²²

Na závěr zmíníme případ *Boshnjaku v. Spolková republika Jugoslávie*, kde federální oblastní soud konstatoval, že mezinárodní dohoda podepsána ve Spojených státech mezi státy pro ochranu základních lidských práv svých obyvatel, ale bez výslovného zřeknutí se imunity nebo alespoň s doložkou o volbě příslušnosti soudu, byla „substantivní dohodou a ne svěřením pravomocí jakémukoliv národnímu soudu rozhodovat selhání jedné ze stran řídit se jejich dohodou.“³²³

V souvislosti s tím jiný federální oblastní soud rozhodl, že „there is a difference between agreeing to a particular obligation and agreeing to a particular country’s law defining that obligation, or, more importantly, agreeing to a particular procedure for resolving disputes about that obligation.“³²⁴

Záměr cizího státu podrobit se americkým soudům je tak jasný ve třech příkladech z kongresové zprávy k FSIA: (i) odpověď cizího státu na žalobu bez toho, aby zmínil obranný prostředek státní imunity, (ii) souhlas cizího státu vést arbitráž v cizí zemi a (iii) souhlas cizího státu s tím, aby se daná smlouva řídila právem jiného státu. Na tyto tři příklady se podíváme v detailech v následujících podkapitolách.³²⁵

---

³²⁰ *Gomes v. ANGOP, et al.*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 119049, s. *41-42 (E.D.N.Y. 2012).

³²¹ *Id.*, s. *43.

³²² *Sampson v. Federal Republic of Germany*, 975 F. Supp. 1108 (N.D. Ill. 1997), *aff’d*, 250 F.3d 1145 (7th Cir. 2001).

³²³ *Boshnjaku v. Federal Republic of Yugoslavia*, 2002 U.S. Dist. LEXIS 13763, s. *4 (N.D. Ill. July 18, 2002) (překlad autora).

³²⁴ *Transamerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic*, 590 F. Supp. 968, 974-975 (D.D.C 1984), *rev’d on other grounds*, 767 F.2d 998 (D.C. Cir. 1985).

³²⁵ Viz Kapitola 8.3.2, 8.4.2. a 8.5.2.

8.2.3 Česká republika

V České republice paragraf 7 Zákona č. 91/2012 sb. o mezinárodním právu soukromém neobsahuje výslovnou výjimku v podobě zřeknutí se imunity.

Odkazem na mezinárodní dohody v druhém odstavci paragrafu 7 se bude aplikovat výjimka pro zřeknutí se imunity obsažená v Úmluvě OSN potom, co tato úmluva vstoupí v platnost.

Zřeknutí se imunity bylo obsaženo v paragrafu 47(3)d zákona č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním, podle kterého měly české soudy pravomoc, pokud se cizí stát dobrovolně podrobil jejich pravomoci, což je případ zřeknutí se imunity v písemné dohodě nebo dobrovolné účasti státu v soudním řízení.

Je tak škoda, že nová zákonná úprava výslovně neobsahuje obecně přijatou výjimku v podobě zřeknutí se imunity.

8.2.4 Třetí strany a zřeknutí se imunity

Problematiku třetích stran a ustanovení o zřeknutí se imunity, ve kterém nefigurují jako smluvní strany, budeme ilustrovat na příkladu soudní praxe ve Spojených státech.

Obecně platí, že ve sporech, kde je základem pro ustanovení o zřeknutí se imunity smlouva, soudy váhají konstatovat zřeknutí se imunity ve prospěch stran sporu, které nejsou zároveň smluvními stranami této smlouvy nebo smluvními stranami ustanovení o zřeknutí se imunity.³²⁶

V jednom případě tak soud rozhodl, že stát se nevzdal imunity ve prospěch žalující strany, protože tato strana nebyla stranou smlouvy, která obsahovala ustanovení o zřeknutí se imunity.³²⁷ Jiný soud obecně poznamenal, že „a contract’s waiver of immunity does not apply to third parties not privy to the contract.“³²⁸

---

³²⁶ Pere ex. rel. Pere v. Nuovo Pignone, Inc., 150 F.3d 477, 482 (5th Cir. 1988) (soud zmínil, že v případech, kdy bylo zjištěno zřeknutí se imunity na základě smlouvy, tato smlouva byla mezi žalující stranou a žalovanou stranou) (citující Eckert International v. The Government of the Sovereign Democratic Republic of Fiji, 32 F.3d 77 (4th Cir. 1994); Joseph v. Office of the Consulate of Nigeria, 830 F.2d 1018 (9th Cir. 1987); Kramer v. Boeing, Co., 705 F. Supp. 1392 (D. Minn. 1989)).

³²⁷ State Farm Mutual Auto. Insurance Company v. Insurance Corp. of British Columbia, 2009 U.S. Dist. LEXIS 124233, s. *1 (D. Or. 2009); viz KAO HWA Shipping Co., S.A. v. China Steel Corp., 816 F. Supp. 910 (S.D.N.Y. 1993) (soud rozhodl, že žalující strana se nemohla dovolávat údajného zřeknutí se imunity, protože nebyla stranou smlouvy, která obsahovala toto ustanovení).

³²⁸ Frolova v. Union of Soviet Socialist Republics, 761 F.2d 370, 377 (7th Cir. 1985).

Nicméně třetí strany mohou těžit ze zřeknutí se imunity, ale jen pokud existují silné důkazy o vůli státu v tomto směru.³²⁹ Jeden soud tak uvedl, že:

„[I]t is rare for a court to find that a country's waiver of immunity extends to third parties not privy to the contract. . . . When the case involves an implied waiver, we think that a court should be even more hesitant to extend the waiver in favor of third parties. . . . [S]uch a waiver will not be implied absent strong evidence of the sovereign's intent.“³³⁰

V každém případě se zdá, že existence zřeknutí se imunity ve prospěch třetí strany je výjimka. Striktní interpretace konkludentních zřeknutí se imunity znamená, že zřeknutí se imunity pro konkrétní žalující stranu v určité jurisdikci a pro určitý typ nápravy pravděpodobně není zřeknutím se imunity: (1) pro jiné typy nápravy, (2) pro jiné žalující strany, (3) proti jiným podřízeným složkám stejného státu a (4) v jiných jurisdikcích, a to i v případě, že nároky jsou propojené.³³¹

Alespoň jeden soudce odvolacího soudu usoudil, že třetí strany mohou mít prospěch ze zřeknutí se imunity, pokud existují pádné důkazy o tom, že daná dohoda byla záměrně uzavřena za účelem ochrany této třetí strany.³³²

Případ *TransAmerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic* se týkal tří oddělených dohod: (i) dohoda o pomoci mezi USA a Somálskem, která odkazovala na americké regulace; (ii) potvrzení rezervace, že společnost TransAmerican (zde žalující strana) bude transportovat kukuřici; a (iii) *ocean bill of landing*, který obsahoval ustanovení o volbě rozhodného práva, podle kterého se smlouva bude řídit „všeobecnými námořními právními předpisy Spojených států.“³³³

Většina soudců rozhodla, že se Somálsko nezřeklo své imunity na základě výjimky pro obchodní transakce. V separátním souhlasném stanovisku Soudce Wald vyvodil, že Somálsko se konkludentně zřeklo imunity svým souhlasem s dohodou o pomoci, která výslovně odkazovala na americké zákony,³³⁴ a že TransAmerican mohla využít tohoto

---

³²⁹ *Raccoon Recovery, LLC v. Navoi Mining & Metallurgical Kombinat*, 244 F. Supp. 2d 1130, 1139 (D. Colo. 2002); *Fir Tree Capital v. Anglo Irish Bank Corp. Ltd.*, 2011 U.S. Dist. LEXIS 136018, s. *23-25, 28 (S.D.N.Y. 2011).

³³⁰ *Cargill International, S.A. and Cargill, B.V. v. M/T Pavel Dybenko* 991 F.2d 1012, 1017 (2d Cir. 1993).

³³¹ *Hilao v. Estate of Marcos (In re Estate of Marcos Human Rights Litigation)*, 94 F. 3d 539, 542-43 (9th Cir. 1996).

³³² *Concurring Opinion of Judge Wald, Transamerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic* 767 F.2d 998, 1007 (D.C. Cir. 1985).

³³³ *Transamerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic* 767 F.2d 998, 1007 (D.C. Cir. 1985).

³³⁴ *Concurring Opinion of Judge Wald, Transamerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic* 767 F.2d 998, 1006 (D.C. Cir. 1985).

zřeknutí se imunity, i když byla třetí stranou, protože dohoda o asistenci byla uzavřena záměrně k její ochraně.³³⁵

8.3 Účast v řízení před soudem

Další výjimkou ze státní imunity je účast cizího státu v řízení před soudem jiného státu. Zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.3.1) a také úpravu ve Spojených státech (8.3.2).

8.3.1 Úmluva OSN

Článek 8 Úmluvy OSN pojednává o účinku účasti státu v řízení před soudem:

„1. Stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci v řízení před soudem jiného státu, jestliže:

(a) řízení sám zahájil; nebo

(b) zasáhl do řízení nebo provedl jakýkoli jiný krok týkající se věci samé. Pokud však stát prokáže soudu, že se skutečnostmi, na nichž lze založit nárok na imunitu, se mohl seznámit až poté, co takový krok provedl, může uplatňovat nárok na imunitu na základě těchto skutečností, pokud tak učiní co nejdříve.

2. Nelze mít za to, že stát vyslovil souhlas s tím, aby soud jiného státu vykonával jurisdikci, jestliže tento stát zasáhne do řízení nebo učiní jakýkoli jiný krok výhradně za účelem:

(a) dovolání se imunity; nebo

(b) uplatnění práva či majetkového zájmu ohledně majetku, jehož se řízení týká.

3. Skutečnost, že se představitel státu dostavil k soudu jiného státu jako svědek, nelze vykládat jako souhlas prve uvedeného státu s výkonem jurisdikce tohoto soudu.

4. Skutečnost, že se stát neúčastní řízení před soudem jiného státu, nelze vykládat jako souhlas prvně uvedeného státu s výkonem jurisdikce tohoto soudu.“³³⁶

Pokud stát zahájil řízení nebo se ho aktivně účastní, mimo dovolání se imunity, může to být bráno, že se vlastně konkludentně zřekl své imunity.³³⁷ Toto zřeknutí se je

---

³³⁵ *Id.*, s. 1007.

³³⁶ Úmluva OSN, čl. 8 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

³³⁷ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 125.

konkludentní, protože může být vydedukováno z jednání státu (například z úkonu zahájení řízení).

Oproti tomu výše zmiňovaný článek 7(c) Úmluvy OSN pojednával o výslovném zřeknutí se imunity například „prohlášením učiněným před soudem nebo písemným sdělením v konkrétním řízení.“

Podle Komentáře k návrhu Úmluvy OSN je příkladem konkludentního souhlasu státu s výkonem jurisdikce jiného státu následující:

„[E]ntry of appearance by or on behalf of the State contesting the case on the merits. Such conduct may be in the form of a State requesting to be joined as a party to the litigation, irrespective of the degree of its preparedness or willingness to be bound by the decision or the extent of its prior acceptance of subsequent enforcement measures or execution of judgement.“³³⁸

Stojí za zmínku, že pokud se stát tedy konkludentně vzdá své imunity tím, že zahájí řízení nebo se ho aktivně účastní, tak se vzdává jen jurisdikční imunity a ne exekuční imunity.³³⁹

Samozřejmě stát se nevzdává své imunity, pokud pouze zasahuje do řízení proto, aby se jí dovolal.³⁴⁰

Stát se také nevzdá imunity, pokud zasáhne do řízení, ve kterém není stranou sporu, proto, aby poukázal například na své vlastnické právo ohledně majetku, kterého se toto řízení týká.³⁴¹ Zde je třeba odlišit případ, kdy stát aktivně vznáší nárok na vlastnictví něčeho; to je považováno za zásah do podstaty samotného sporu a jako zřeknutí se imunity daným státem.³⁴²

---

³³⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 8, ¶ 1.

³³⁹ *Ibid.* („In point of fact, the expression of consent either in writing, which is dealt with in article 7, or by conduct, which is the subject of the present commentary, entails practically the same results. They all constitute voluntary submission by a State to the jurisdiction, indicating a willingness and readiness on the part of a sovereign State of its own free will to submit to the consequences of adjudication by the court of another State, up to but not including measures of constraint which require separate consent of that foreign State.“).

³⁴⁰ Úmluva OSN, čl. 8(2)a.

³⁴¹ *Ibid.*; viz Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 8, ¶ 7 („[A] State may assert a right or interest in property by presenting *prima facie* evidence on its title at issue in a proceeding to which the State is not a party, without being submitted to the jurisdiction of another State, under paragraph 2 (b).“).

³⁴² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 8, ¶ 7 („[I]f a State presents a claim on the property right in a proceeding, that is regarded as an intervention in the merit and accordingly the State cannot invoke immunity in that proceeding.“).

Spolu s tím můžeme zmínit, že v Úmluvě OSN existuje také separátní výjimka, podle které se stát nemůže domáhat imunity v řízení týkajícím se určení jeho práva či majetkového zájmu ohledně nemovitého majetku nacházejícího se ve státu soudu.³⁴³

Pokud se představitel státu dostavil k soudu jiného státu jako svědek, nelze to vykládat jako jeho souhlas s výkonem jurisdikce tohoto soudu.³⁴⁴ Komentář k návrhu Úmluvy OSN k tomu uvedl, že:

„This exception to the rule of non-immunity related to a State's participation in a foreign proceeding, however, is limited to cases of appearance of the State, or its representatives as a witness, for example, to affirm that a particular person is a national of the State, and does not relate to all appearances of a State or its representatives in a foreign proceeding in the performance of the duty of affording protection to nationals of that State.“³⁴⁵

Pokud se stát nezúčastní řízení před soudem jiného státu, nelze to vykládat jako jeho souhlas s výkonem jurisdikce tohoto soudu jiného státu.³⁴⁶ Podle Komentáře k návrhu Úmluvy OSN může taková neúčast státu v řízení proti němu být jak záměrná, tak nechtěná.³⁴⁷ Neúčast státu v řízení neznamená, že se vzdává své imunity.

Závěrem zmíníme také článek 9 Úmluvy OSN, který pojednává o protinárocích:

„1. Stát, který zahájí řízení před soudem jiného státu, se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci tohoto soudu ohledně jakéhokoli protinároku vyplývajícího z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností jako hlavní nárok.

2. Stát, který zasáhne do řízení před soudem jiného státu za účelem uplatnění nároku, se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci tohoto soudu ohledně jakéhokoli protinároku vyplývajícího z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností jako nárok uplatňovaný státem.

3. Stát uplatňující protinárok v řízení, které proti němu bylo zahájeno před soudem jiného státu, se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci tohoto soudu ohledně hlavního nároku.“³⁴⁸

---

³⁴³ Úmluva OSN, čl. 13.

³⁴⁴ Úmluva OSN, čl. 8(3).

³⁴⁵ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 8, ¶ 8.

³⁴⁶ Úmluva OSN, čl. 8(4).

³⁴⁷ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 8, ¶ 9 („The term ‘failure’ in the present article covers cases of non-appearance, either intentional or unintentional, in the sense of a procedural matter, and does not affect the substantive rules concerning the appearance or non-appearance of a State before foreign courts.“).

³⁴⁸ Úmluva OSN, čl. 9 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

První dva odstavce článku 9 Úmluvy OSN upravují situaci, kdy stát zahájil řízení nebo intervenoval v řízení. V těchto případech se stát nemůže dovolávat imunity ohledně protinároků vyplývajících z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností jako nárok uplatňovaný státem.

Toto ustanovení zajišťuje ochranu zájmů soukromých stran, které mohou uplatnit své protinároky bez překážky státní imunity. Zároveň ale také chrání státy, protože protinároky soukromých stran, vůči kterým stát nemůže uplatnit imunitu, jsou značně omezeny tím, že musejí vzejít z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností jako nárok uplatňovaný státem.

Třetí odstavec článku 9 Úmluvy OSN se zabývá situací, kdy stát samotný podává protinárok. Pokud stát podá jakýkoliv protinárok, tak se vzdává imunity vůči hlavnímu nároku žalující strany. Toto ustanovení je tak širší než dvě předchozí ustanovení, která limitovala zřeknutí se imunity na protinároky z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností. Stát si tak musí dát pozor a dobře si rozmyslet, zda se rozhodne formulovat protinárok.

8.3.2 Spojené státy

Opomenutí zmínit obranný prostředek státní imunity je jedním ze tří příkladů konkludentního zřeknutí se imunity zmíněného v kongresové zprávě k FSIA.³⁴⁹

Ve Spojených státech je státní imunita považována za obranný prostředek, který musí být přednesen daným státem, aby se jím soud zabýval.³⁵⁰ Proto soudy rozhodly, že pokud cizí stát podá svou odpověď na podstatu věci žaloby bez toho, aby zmínil svou imunitu, tak se vzdal tohoto prostředku a může být žalován před americkými soudy.³⁵¹ Tato situace zhruba odpovídá článku 8(1)b Úmluvy OSN, podle kterého se stát vzdá imunity, pokud „zasáhl do řízení nebo provedl jakýkoli jiný krok týkající se věci samé.“

Tuto situaci je potřeba odlišit od situace, kdy se cizí stát vůbec nezúčastní soudního procesu; to není považováno za konkludentní zřeknutí se imunity.³⁵²

Například v jednom případě žalující strana žalovala čínské železárně o náhradu škody za ztrátu své lodi a posádky kvůli opomenutí tohoto ocelářského podniku ji varovat před

³⁴⁹ H.R. Rep. No. 94-1487 (1976), publikováno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604, s. 6617.

³⁵⁰ *L'Europeene De Banque v. La Republica De Venezuela*, 700 F. Supp. 114, 122 (S.D.N.Y. 1988).

³⁵¹ *Belgrade v. Sidex Int'l Furniture Corp.*, 2 F. Supp. 2d 407 (S.D.N.Y. 1998).

³⁵² *KAO HWA Shipping Co., S.A. v. China Steel Corp.*, 816 F. Supp. 910, 917 (S.D.N.Y. 1993); *Practical Concepts v. Bolivia*, 811 F.2d 1543, 1547 (D.C. Cir. 1987); *Carl Marks & Co. v. Union of Soviet Socialist Republics*, 665 F. Supp. 323, 330-31 (S.D.N.Y. 1987); *Frolova v. Union of Soviet Socialist Republics*, 761 F.2d 370, 378 (7th Cir. 1985).

jistým nebezpečím spojeným s metalurgickým koksem. Čínské železárny neodpověděly na tuto stížnost a žalující strana argumentovala, že to představuje zřeknutí se imunity. Soud však rozhodl, že konkludentní zřeknutí se imunity je interpretováno úzce a proto neúčast v procesu není považována za zřeknutí se imunity.³⁵³

Ohledně protinároků paragraf 1607 FSIA ustanovuje, že:

„In any action brought by a foreign state, or in which a foreign state intervenes, in a court of the United States or of a State, the foreign state shall not be accorded immunity with respect to any counterclaim—

(a) for which a foreign state would not be entitled to immunity under section 1605 or 1605A of this chapter had such claim been brought in a separate action against the foreign state; or

(b) arising out of the transaction or occurrence that is the subject matter of the claim of the foreign state; or

(c) to the extent that the counterclaim does not seek relief exceeding in amount or differing in kind from that sought by the foreign state.“³⁵⁴

Výjimka v paragrafu 1607(a) FSIA dává smysl, protože pokud se na protinárok aplikuje jedna z výjimek ze státní imunity vyjmenovaná v paragrafu 1605 nebo 1605A, tak je logické, že se cizí stát nemůže dovolávat imunity vůči tomuto protinároku.

Výjimka v paragrafu 1607(b) FSIA zhruba odpovídá článku 9(1-2) Úmluvy OSN upravující situaci, kdy stát zahájil řízení nebo intervenoval v řízení, a stanovující, že v těchto případech se stát nemůže dovolávat imunity ohledně protinároků vyplývajících z téhož právního vztahu nebo z týchž skutečností jako nárok uplatňovaný státem.

Výjimka v paragrafu 1607(c) FSIA je originální. Stát nepoživá imunity vůči protinároku, který není svou částkou vyšší než nárok státu nebo svou povahou jiný než požadavek státu.

8.4 Výjimka pro rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva je obecně interpretována jako zřeknutí se jurisdikční imunity ve vztahu k rozhodčímu řízení.³⁵⁵ Toto pravidlo můžeme najít v mezinárodních úmluvách a ve vnitrostátních právních úpravách.

---

³⁵³ KAO HWA Shipping Co., S.A. v. China Steel Corp., 816 F. Supp. 910, 917 (S.D.N.Y. 1993).

³⁵⁴ 28 U.S.C. § 1607 „Counterclaims“.

³⁵⁵ GERLICH O. State Immunity from Execution in the Collection of Awards Rendered in International Investment Arbitration: The Achilles' Heel of the Investor-State Arbitration System. *The American Review of International Arbitration*. 2015, sv. 25, č. 1, s. 60.

Zde zmíníme úpravu v Evropské úmluvě o státní imunitě a Úmluvě OSN (8.4.1), úpravu ve Spojených státech (8.4.2), úpravu ve Spojeném království (8.4.3) a situaci v České republice (8.4.4).

8.4.1 Evropská úmluva o státní imunitě a Úmluva OSN

Výjimka pro rozhodčí smlouvy není nejstarší výjimkou, ale na druhou stranu se výjimka pro rozhodčí smlouvy již nalézala v článku 12 Evropské úmluvy o imunitě států:

„1. Where a Contracting State has agreed in writing to submit to arbitration a dispute which has arisen or may arise out of a civil or commercial matter, that State may not claim immunity from the jurisdiction of a court of another Contracting State on the territory or according to the law of which the arbitration has taken or will take place in respect of any proceedings relating to:

- a) the validity or interpretation of the arbitration agreement;
- b) the arbitration procedure;
- c) the setting aside of the award, unless the arbitration agreement otherwise provides.

2. Paragraph 1 shall not apply to an arbitration agreement between States.“³⁵⁶

Tato výjimka se týkala zřeknutí se jurisdikční imunity ve vztahu k rozhodčímu řízení. Tato výjimka se nepoužila na arbitráže mezi státy.

Obdobná výjimka pro rozhodčí smlouvy si také našla cestu do Úmluvy OSN a nachází se v článku 17 této úmluvy:

„Účinek dohody o předložení sporu k rozhodčímu řízení

Pokud stát uzavře s cizí fyzickou či právnickou osobou písemnou dohodu o tom, že spory týkající se obchodní transakce budou předloženy k rozhodčímu řízení, nemůže se tento stát dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se:

- (a) platnosti, výkladu nebo použití rozhodčí dohody;
- (b) rozhodčího řízení; nebo
- (c) potvrzení rozhodčího nálezu nebo jeho prohlášení za neplatný, nestanoví-li rozhodčí dohoda něco jiného.

---

³⁵⁶ Evropská úmluva o imunitě států, ETS No. 74, 16. květen 1972 (vstup v platnost: 11. června 1976), dostupná na <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/074.htm> (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), čl. 12.

Ohledně článku 17

Výraz 'obchodní transakce' zahrnuje také investiční záležitosti.³⁵⁷

Zaprvé, výjimka pro rozhodčí smlouvy se použije pouze na rozhodčí smlouvy mezi státem a cizí fyzickou či právnickou osobou. Nepoužije se tak na rozhodčí smlouvy mezi státem a jeho vlastními občany či jinými státy nebo mezinárodními organizacemi.³⁵⁸ Tento článek se také nepoužije na arbitráže upravené mezinárodními smlouvami mezi státy a na arbitráže ICSID podle Washingtonské úmluvy.³⁵⁹

Zadruhé, výjimka pro rozhodčí smlouvy se použije pouze na rozhodčí smlouvy uzavřené písemnou formou.

Zatřetí, výjimka pro rozhodčí doložky je omezena na spory týkající se obchodních transakcí. Tento termín je definován v jiném ustanovení úmluvy. Článek 2(1)c Úmluvy OSN definuje obchodní transakce následovně:

„(i) jakoukoli obchodní smlouvu či transakci týkající se prodeje zboží či dodávky služeb;

(ii) jakoukoli smlouvu o půjčce či jiné transakci finanční povahy, včetně jakéhokoli závazku ohledně záruky či odškodnění v souvislosti s jakoukoli takovou půjčkou či transakcí;

(iii) jakoukoli jinou smlouvu či transakci obchodní, průmyslové, podnikatelské či profesní povahy, ovšem s výjimkou smlouvy o zaměstnávání osob.“³⁶⁰

---

³⁵⁷ Úmluva OSN, čl. 17 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „If a State enters into an agreement in writing with a foreign natural or juridical person to submit to arbitration differences relating to a commercial transaction, that State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to: (a) the validity, interpretation or application of the arbitration agreement; (b) the arbitration procedure; or (c) the confirmation or the setting aside of the award, unless the arbitration agreement otherwise provides.“); Příloha Úmluvy - Shoda nad porozuměním ohledně některých ustanovení Úmluvy, Ohledně článku 17.

³⁵⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 17, ¶ 7 („It is important to note that the draft article refers to ‘arbitration agreement’ between a State and a foreign natural or juridical person, and not between States themselves or between States and international organizations.“).

³⁵⁹ *Ibid.* („Also excluded from this article are the types of arbitration provided by treaties between States or those that bind States to settle differences between themselves and nationals of other States, such as the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States (Washington, 1965), which is self-contained and autonomous, and contains provisions for execution of the awards.“).

³⁶⁰ Úmluva OSN, čl. 2(1) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

Termín „obchodní transakce“ je detailně analyzován v podkapitole zabývající se výjimkou pro obchodní transakce.³⁶¹

Pro účely této sekce pouze zmíníme, že podle přílohy Úmluvy OSN diskutující aplikaci článku 17 Úmluvy OSN termín „obchodní transakce“ zahrnuje také investiční záležitosti.

Již bylo řečeno, že rozhodčí řízení ICSID leží mimo působnost Úmluvy OSN. Komentář k návrhu Úmluvy OSN k tomu podotkl, že arbitráže ICSID nelze považovat za obchodní arbitráže, pro které byl článek 17 zamýšlen.³⁶²

Ale co ohledně investičních arbitráží podle pravidel UNCITRAL nebo ICC? Komentář k návrhu Úmluvy OSN k tomuto podotkl, že:

„It should also be added that, of the several types of arbitration available to States as peaceful means of settling various categories of disputes, only the type between States and foreign natural and juridical persons is contemplated in this article. Arbitration of this type may take any form, such as arbitration under the rules of the International Chamber of Commerce or UNCITRAL, or other institutionalized or ad hoc commercial arbitration.“³⁶³

Zdá se, že investiční arbitráž podle pravidel UNCITRAL nebo ICC na základě smlouvy mezi státem a cizí fyzickou či právnickou osobou spadá tak do pole působnosti článku 17 Úmluvy OSN.³⁶⁴

Ale co v případě investiční arbitráže podle pravidel UNCITRAL nebo ICC na základě bilaterální smlouvy o ochraně investic? V tomto případě je odpověď nejistá.

Na jednu stranu je možné argumentovat, že taková arbitráž má jako základ mezinárodní smlouvu mezi dvěma státy, na kterou se článek 17 Úmluvy OSN nevztahuje. Na druhou stranu je možné argumentovat, že v bilaterální smlouvě o ochraně investic dává stát unilaterální nabídku vést rozhodčí řízení, kterou pak fyzická či právnická osoba přijme, když zašle danému státu žádost o rozhodčí řízení.

---

³⁶¹ Viz Kapitola 8.7.1.

³⁶² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 17, ¶ 8 („Submission of an investment dispute to ICSID arbitration, for instance, is not submission to the kind of commercial arbitration envisaged in this draft article and can in no circumstances be interpreted as a waiver of immunity from the jurisdiction of a court which is otherwise competent to exercise supervisory jurisdiction in connection with a commercial arbitration, such as an International Chamber of Commerce arbitration or an arbitration under the aegis of the American Arbitration Association.“).

³⁶³ *Ibid.*

³⁶⁴ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 284.

Někteří autoři se domnívají, že článek 17 Úmluvy OSN by se tak měl vztahovat na investiční arbitráže pocházející ze smluv o ochraně investic.³⁶⁵

Nicméně jasnou odpověď na tuto otázku nedostaneme dříve, než Úmluva OSN vstoupí v platnost a budeme moci pozorovat její aplikaci soudy smluvních stran. Nelze ani vyloučit, že v tomto případě může nastat rozpor v aplikování článku 17 Úmluvy OSN mezi různými státy.

Začtvrté, článek 17 Úmluvy OSN se aplikuje pouze na řízení na podporu rozhodčího řízení jako například řízení ohledně platnosti, výkladu nebo použití rozhodčí dohody nebo potvrzení rozhodčího nálezu. Komentář k návrhu Úmluvy OSN k tomuto podotkl, že:

„consenting to a commercial arbitration necessarily implies consent to all the natural and logical consequences of the commercial arbitration contemplated. In this limited area only, it may therefore be said that consent to arbitration by a State entails consent to the exercise of supervisory jurisdiction by a court of another State, competent to supervise the implementation of the arbitration agreement.“³⁶⁶

V poli působnosti článku 17 Úmluvy OSN ale nejsou řízení o uznání a výkonu rozhodčích nálezů.³⁶⁷

Zapáté, článek 17 Úmluvy OSN je dispozitivní právní normou, protože dává možnost smluvním stranám se dohodnout na něčem jiném, než je v něm obsaženo (viz ustanovení v článku 17: „nestanoví-li rozhodčí dohoda něco jiného“).

8.4.2 Spojené státy

Ve Spojených státech v původní verzi zákona o státní imunitě cizích států FSIA z roku 1976 žádná výjimka pro rozhodčí smlouvy nebyla.

Tato výjimka byla ale přidána v roce 1988 a nyní je obsažena v paragrafu 1605(a)6 FSIA:

„(a) A foreign state shall not be immune from the jurisdiction of courts of the United States or of the States in any case— . . .

³⁶⁵ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 284.

³⁶⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 17, ¶ 6.

³⁶⁷ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 285.

(6) in which the action is brought, either to enforce an agreement made by the foreign state with or for the benefit of a private party to submit to arbitration all or any differences which have arisen or which may arise between the parties with respect to a defined legal relationship, whether contractual or not, concerning a subject matter capable of settlement by arbitration under the laws of the United States, or to confirm an award made pursuant to such an agreement to arbitrate, if

(A) the arbitration takes place or is intended to take place in the United States,

(B) the agreement or award is or may be governed by a treaty or other international agreement in force for the United States calling for the recognition and enforcement of arbitral awards,

(C) the underlying claim, save for the agreement to arbitrate, could have been brought in a United States court under this section or section 1607, or

(D) paragraph (1) of this subsection is otherwise applicable.³⁶⁸

Zprvé, výjimka pro rozhodčí smlouvy se použije pouze na rozhodčí smlouvy mezi cizím státem a soukromou osobou. Obdobně jako v případě článku 17 Úmluvy OSN se tak nepoužije na rozhodčí smlouvy mezi státem a jinými státy nebo mezinárodními organizacemi.

Zadruhé, FSIA vyžaduje, že podstata daného sporu by mohla být rozhodnuta v arbitráži podle amerického práva. Jinými slovy americký soud bude posuzovat arbitrabilitu sporu z pohledu amerického práva.

Zatřetí, FSIA ustanovuje, že cizí stát nepožívá imunity pro účely použití rozhodčí dohody nebo potvrzení rozhodčího nálezů pokud:

- za (A) se rozhodčí řízení koná ve Spojených státech;
- za (B) rozhodčí dohoda nebo rozhodčí nález se řídí Newyorskou úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (1958) nebo Panamskou úmluvou o mezinárodní obchodní arbitráži (1975)³⁶⁹;
- za (C) jiná z výjimek v paragrafu 1605 a 1607 FSIA se aplikuje na podstatu věci; nebo
- za (D) se stát zřekl své imunity podle paragrafu 1605(a)1.

---

³⁶⁸ 28 U.S.C. § 1605(a)6.

³⁶⁹ STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013, s. 62.

Navíc k těmto čtyřem případům obsažených v paragrafu 1605(a)6 FSIA také existuje výjimka pro arbitráže uskutečňující se v cizí zemi. Rozhodčí smlouva ustanovující rozhodčí řízení v cizí zemi je jedním ze tří příkladů konkludentního zřeknutí se imunity zmíněného v kongresové zprávě k FSIA.³⁷⁰

Americké soudy konstantně rozhodly, že se stát souhlasem k rozhodčímu řízení v jiné zemi konkludentně vzdal státní imunity.³⁷¹

Když cizí stát uzavře smlouvu, která obsahuje rozhodčí doložku, a zejména když dotyčný stát je smluvní stranou Newyorské úmluvy, tak se tento stát zříká své imunity s ohledem na soudní spory spojené s uznáním rozhodčího nálezu.³⁷²

V případě *Creighton v. Qatar* americký soud rozhodl, že Katar se nevzdal své imunity ve Spojených státech tím, že podepsal rozhodčí doložku pro arbitráž ve Francii.³⁷³ Vzhledem k tomu, že Katar nebyl signatářem Newyorské úmluvy, soud usoudil, že Katar nevyjádřil záměr vzdát se své imunity ve Spojených státech.

V jiném případě americký soud rozhodl, že arbitrážní doložky představují konkludentní zřeknutí se imunity, když dávají americkým soudům jistou roli v arbitráži.³⁷⁴ Protože v tomto případě arbitrážní doložka mezi společnostmi MINE a Guineou, která byla patologická rozhodčí doložka ICSID, nedala žádnou roli americkým soudům a soud tak dospěl k závěru, že se nejednalo o smlouvu o rozhodčím řízení v jiné zemi.

Naproti tomu soud uznal, že se Libye vzdala imunity na základě smlouvy o rozhodčím řízení, podle které se rozhodčí řízení bude konat v místě, na kterém se strany dohodly, nebo v místě, které rozhodci určí, protože:

„Although the United States was not named, consent to have a dispute arbitrated where the arbitrators might determine was certainly consent have it arbitrated in the United States.“³⁷⁵

---

³⁷⁰ H.R. Rep. No. 94-1487 (1976), publikováno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604, s. 6617.

³⁷¹ *Maritime Ventures International, Inc. v. Caribbean Trading & Fidelity, Ltd.*, 722 F. Supp. 1032, 1038 (S.D.N.Y. 1989); *Transatlantic Schiffahrtskontor GmbH v. Shanghai Foreign Trade Corp.*, 996 F. Supp. 326, 331 (S.D.N.Y. 1998).

³⁷² *Transatlantic Schiffahrtskontor GmbH v. Shanghai Foreign Trade Corp.*, 996 F. Supp. 326, 331 (S.D.N.Y. 1998); *Seetransport Wiking Trader Schiffahrtsgesellschaft MBH & Co. v. Navimpex Centrala Navala*, 989 F.2d 572, 578-79 (2d Cir. 1993).

³⁷³ *Creighton Ltd. v. Qatar*, 181 F.3d 118, 127 (D.C. Cir., 1999).

³⁷⁴ *MINE v. Guinea*, 693 F.2d 1094, 1103 (D.C. Cir. 1982).

³⁷⁵ *Libyan American Oil Company v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya*, 482 F. Supp. 1175, 1178 (D.D.C. 1980).

8.4.3 Spojené království

Výjimku pro rozhodčí smlouvy lze nalézt v paragrafu 9 britského *State Immunity Act* (SIA):

„Arbitrations.

(1) Where a State has agreed in writing to submit a dispute which has arisen, or may arise, to arbitration, the State is not immune as respects proceedings in the courts of the United Kingdom which relate to the arbitration.

(2) This section has effect subject to any contrary provision in the arbitration agreement and does not apply to any arbitration agreement between States.“³⁷⁶

Zaprvé, výjimka pro rozhodčí smlouvy se obdobně jako v případě článku 17 Úmluvy OSN nepoužije na rozhodčí smlouvy mezi státem a jinými státy.

Zadruhé, výjimka pro rozhodčí smlouvy se použije pouze na rozhodčí smlouvy uzavřené písemnou formou.

Zatřetí, podle paragrafu 9 SIA stát, který uzavřel rozhodčí smlouvu, nepoživá imunity v řízeních před soudy Spojeného království, které se týkají tohoto rozhodčího řízení.

Tento paragraf byl vykládán soudy tak, že se vztahuje jak na soudní řízení na podporu rozhodčího řízení, tak na řízení o výkonu rozhodnutí³⁷⁷ (ale ne exekuce, která se řídí paragrafem 13 SIA). Toto je podstatný rozdíl oproti článku 17 Úmluvy OSN, který se neaplikuje na řízení o uznání a výkonu rozhodčích nálezů.

Začtvrté, paragraf 9 SIA je dispozitivní právní norma, protože dává možnost smluvním stranám se dohodnout na něčem jiném, než je v něm obsaženo (viz ustanovení: „subject to any contrary provision in the arbitration agreement“).

8.4.4 Česká republika

V České republice paragraf 7 Zákona č. 91/2012 sb. o mezinárodním právu soukromém neobsahuje výslovnou výjimku pro rozhodčí smlouvy.

Odkazem na mezinárodní dohody v druhém odstavci paragrafu 7 se bude aplikovat výjimka pro rozhodčí doložky obsažená v Úmluvě OSN popsána výše³⁷⁸ potom, co tato úmluva vstoupí v platnost.

Je nicméně škoda, že výjimka pro rozhodčí doložky v samotné úpravě chybí.

³⁷⁶ *State Immunity Act*, § 9, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

³⁷⁷ Svenska Petroleum Exploration AB v Republic of Lithuania [2006] EWCA Civ 1529.

³⁷⁸ Viz Kapitola 8.4.1.

8.5 Ustanovení o volbě rozhodného práva

Ustanovení o volbě rozhodného práva není tradičně považováno za výjimku z jurisdikční imunity. To dokazuje například fakt, že ustanovení o volbě rozhodného práva není považováno za zřeknutí se imunity podle Úmluvy OSN (8.5.1).

Tento přístup může být dán v kontrast s praxí ve Spojených státech, kde je totéž za jistých okolností považováno za zřeknutí se imunity (8.5.2). Spojené státy jsou v tomto ohledu ale výjimkou.

8.5.1 Úmluva OSN

Ustanovení o volbě rozhodného práva není považováno za zřeknutí se imunity podle Úmluvy OSN. To je patrné z článku 7(2) Úmluvy OSN, podle kterého:

„Souhlas státu s použitím práva jiného státu nelze vykládat jako souhlas s výkonem jurisdikce soudů tohoto jiného státu.“³⁷⁹

Úmluva OSN tak odděluje ustanovení o volbě rozhodného práva a ustanovení o volbě příslušného soudu,³⁸⁰ což dává smysl.

Mezinárodní právo soukromé často umožňuje soudu jednoho státu aplikovat právo jiného státu. A tak volba práva jiného státu neznamená sama o sobě souhlas s výkonem jurisdikce soudů tohoto státu.

8.5.2 Spojené státy

V kontrastu s Úmluvou OSN souhlas státu aplikovat právo cizího státu je jedním ze tří příkladů konkludentního zřeknutí se imunity vyjmenovaných v kongresové zprávě k FSIA.³⁸¹

Ustanovení o volbě rozhodného práva jsou nicméně soudy vykládána úzce. Soudy odmítly najít konkludentní zřeknutí se imunity, pokud ustanovení zvolilo jiné rozhodné právo než právo jednoho z federálních států Spojených států amerických, a navíc „a waiver of immunity by a state as to one jurisdiction cannot be interpreted to be a waiver as to all jurisdictions.“³⁸² Například podle soudu se stát nevzdal své imunity, když ustanovení ve

³⁷⁹ Úmluva OSN, čl. 7(2) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

³⁸⁰ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 7, ¶ 13 („Questions of consent to the exercise of jurisdiction and of applicable law to the case must be treated separately.“).

³⁸¹ H.R. Rep. No. 94-1487 (1976), publikováno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604, s. 6617.

³⁸² *Ohntrup v. Firearms Center Inc.*, 516 F. Supp. 1281, 1285 (E.D.Pa. 1981), *aff'd*, 760 F.2d 259 (3d Cir. 1985).

smlouvě o restrukturalizaci dluhu uvedlo jako rozhodné právo anglické právo a nikoliv americké.³⁸³

Ustanovení o volbě rozhodného práva musí výslovně a bez dvojznačnosti ukázat záměr cizího státu aplikovat americké právo. Federální odvolací soud tak konstatoval, že „when courts analyze whether a contract’s choice of law provision constitutes implicit waiver, they look to the implied intent of the parties.“³⁸⁴

Newyorský federální oblastní soud například shledal, že Čína se vzdala imunity, když *Letters of Refund Guarantee* vydané *Bank of China* uvedly, že „this Guarantee is subject to the laws of the United States of America.“³⁸⁵

V jiném případě soud rozhodl, že ustanovení o volbě rozhodného práva Virginie představovalo konkludentní zřeknutí se imunity.³⁸⁶ Obdobně jiný soud rozhodl, že cizí stát se konkludentně vzdal imunity výběrem práva státu Virginie, protože soudy státu Virginie jsou v nejlepší pozici poskytnout vodítko stranám ohledně aplikace tohoto práva.³⁸⁷

Naproti tomu v jiném případě soud rozhodl, že cizí stát se nevzdal své imunity tam, kde ustanovení o rozhodném právu určilo právo státu New York a ustanovení o výběru soudu určilo federální oblastní soud pro jižní okres New Yorku, protože nebylo jasné, zda souhlas státní banky ohledně těchto ustanovení byl doprovázen jasným záměrem státu se zříci imunity.³⁸⁸

Navíc sporné jednání, které odůvodňuje právní nárok žalující strany, musí jednoznačně spadat do textu ustanovení o volbě rozhodného práva. Například v jednom případě soud konstatoval, že ustanovení o volbě rozhodného práva státu New Jersey nepředstavovalo konkludentní zřeknutí se imunity, protože údajné porušení dohody nebylo „sufficiently ‘related to the Agreement’ so as to be unambiguously and unmistakably covered by the choice-of-law clause.“³⁸⁹

Pouhý odkaz na americké právo nepředstavuje zřeknutí se imunity. Jeden soud rozhodl, že reference indiánského kmene neporušovat americké federální zákony ve své

---

³⁸³ *Eaglet Corp. v. Banco Cent. de Nicaragua*, 839 F. Supp. 232, 233 (S.D.N.Y. 1993).

³⁸⁴ *Pere ex. rel. Pere v. Nuovo Pignone, Inc.*, 150 F.3d 477, 482 (5th Cir. 1988).

³⁸⁵ *Lafarge Canada, Inc. v. Bank of China*, 2000 U.S. Dist. LEXIS 14253 (S.D.N.Y. 2000).

³⁸⁶ *World Wide Demil, LLC v. Nammo*, 51 F. App’x 403, 405 (4th Cir. 2002).

³⁸⁷ *Eckert International v. Government of the Sovereign Democratic Republic of Fiji*, 32 F.3d 77, 79-80 (4th Cir. 1994).

³⁸⁸ *Wasserstein Perella Emerging Markets Finance, LP v. The Province of Formosa*, 2000 U.S. Dist. LEXIS 6416 (S.D.N.Y. 2000).

³⁸⁹ *TEMPO Networks LLC v. Government of Nevis Island Administration*, s. *7 (D.N.J. Aug. 12, 2015).

zaměstnavatelské příručce nevykazuje úmysl vzdát se imunity před americkými soudy.³⁹⁰ V tomto případě soud rozhodl, že konkludentní zřeknutí se imunity se nevztahuje na indiánské kmeny, protože nejsou cizí státy; nicméně, soud konstatoval *obiter dicta*, že:

„The statements in Allen’s employment documents did not approach these explicit waivers of immunity from suit; the statements’ references to federal law did not mention court enforcement, suing or being sued, or any other phrase clearly contemplating suits against the Casino. These documents did not amount to an unequivocal waiver of the Casino’s sovereign immunity.“³⁹¹

Naproti tomu stát se vzdá imunity, pokud pracovní smlouva uvádí, že pracovní poměr se řídí americkými zákony.³⁹²

Jeden soud uvedl, že: „analýza [konkludentního zřeknutí se na bázi ustanovení o rozhodném právu] se opírá o pragmatické uznání principu spravedlnosti při stanovení práv jednotlivých stran vyplývajících z dohod, které mají mezinárodní charakter.“³⁹³

V souladu s tím, pokud se strany dohodnou, že jejich smlouva se bude řídit zákony amerického státu, také souhlasí, že soudy v tomto státu jsou v nejlepší pozici jim poskytnout vodítko na aplikaci tohoto práva.³⁹⁴

Autor se nicméně domnívá, že lepším přístupem je oddělit výběr rozhodného práva od otázky státní imunity. Výběr amerického práva by neměl představovat konkludentní zřeknutí se státní imunity.

8.6 Porušení *jus cogens* norem

Normy *jus cogens* jsou zvláštním typem mezinárodního obyčejového práva. Článek 53 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (1969)³⁹⁵ definoval normy *jus cogens* následovně:

„Pro účely této úmluvy je imperativní normou obecného mezinárodního práva norma přijatá a uznaná mezinárodním společenstvím států jako celkem za normu, od níž není dovoleno se

---

³⁹⁰ Allen v. Gold Country Casino, 464 F. 3d 1044 (9th Cir. 2006).

³⁹¹ *Ibid.*

³⁹² Cha v. Korea Trade Center, 2009 Misc. LEXIS 5165 (Sup. Ct. New York County 2009).

³⁹³ Eckert International v. Government of the Sovereign Democratic Republic of Fiji, 32 F.3d 77, 81 (4th Cir. 1994) (překlad autora).

³⁹⁴ *Id.*, s. 80.

³⁹⁵ Vienna Convention on the Law of Treaties, 23. květen 1969 (vstup v platnost: 27. ledna 1980), 1155 U.N.T.S. 332, 8 I.L.M. 679.

odchýlit a která může být změněna pouze novou normou obecného mezinárodního práva stejné povahy.“³⁹⁶

Normy *jus cogens* podporovaly například stíhání nacistických pohlavárů v norimberských procesech. Americký federální odvolací soud ohledně tohoto dodal, že:

„The universal and fundamental rights of human beings identified by Nuremberg--rights against genocide, enslavement, and other inhumane acts . . . --are the direct ancestors of the universal and fundamental norms recognized as *jus cogens*.“³⁹⁷

V současné době porušení norem *jus cogens* nezakládá výjimku ze státní imunity.³⁹⁸ Úmluva OSN takovouto výjimku neobsahuje (8.6.1). Mezinárodní soudní dvůr (8.6.2), Evropský soud pro lidská práva (8.6.3) i americké soudy (8.6.4) potom takovou výjimku ve své judikatuře výslovně odmítly.

8.6.1 Úmluva OSN

I přes důležitost norem *jus cogens* se Úmluva OSN jejich vztahem ke státní imunitě nezabývá a tak ani nezakládá žádnou výjimku ze státní imunity v případech, kdy dojde k jejich porušení.

Je pravda, že pracovní skupina, která připravovala návrh úmluvy, o tomto tématu debatovala, ale rozhodla se ho do návrhu nezahrnout.

Toho si všiml i Evropský soud pro lidská práva („ESLP“), když zmínil ve svém rozsudku z roku 2001 *Al-Adsani v. The United Kingdom*, že pracovní skupina sama konstatovala, že současná státní praxe byla, že se státy mohou domáhat své imunity i v případech porušení norem *jus cogens*:

„It is true that in its Report on Jurisdictional Immunities of States and their Property [] the working group of the International Law Commission noted, as a recent development in State practice and legislation on the subject of immunities of States, the argument increasingly put forward that immunity should be denied in the case of death or personal injury resulting from acts of a State in violation of human rights norms having the character of *jus cogens*, particularly the prohibition on torture. However, as the working group itself acknowledged, while national courts had in some cases shown some sympathy for the argument that States were not entitled to plead immunity where there had been a violation of human rights norms with

³⁹⁶ Vyhláška č. 15/1988 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu (obsahující český překlad), čl. 53.

³⁹⁷ *Siderman de Blake v. Republic of Argentina*, 965 F.2d 699, 715 (9th Cir. 1992).

³⁹⁸ Pro podrobnější rozpravu o státní imunitě a ochraně lidských práv viz např. CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 124.

the character of *jus cogens*, in most cases (including those cited by the applicant in the domestic proceedings and before the Court) the plea of sovereign immunity had succeeded.”³⁹⁹

8.6.2 Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr měl nedávno možnost konstatovat v případě *Germany v. Italy*, že podle současného mezinárodního obyčejového práva stát nepřichází o svou imunitu, i když je obviněn z vážného porušení mezinárodních lidských práv.⁴⁰⁰

Mezinárodní soudní dvůr se také v tomto rozsudku vypořádal s argumentem, že existuje konflikt mezi normami *jus cogens* a principem státní imunity. Itálie argumentovala, že princip státní imunity nemá statut *jus cogens* normy a tak musí dát přednost stíhání státu pro porušení *jus cogens* normy.

Soud tento argument odmítl s tím, že jde o dvě odlišná pravidla. Norma *jus cogens* chránící civilisty ve válečném konfliktu je hmotné právo a naproti tomu státní imunita je procesní prostředek, který se zabývá tím, jestli může být stát souzen před soudem jiného státu. To, že stát poskytne jinému státu imunitu, nemá dopad na to, zda bylo jednání druhého státu zákonné nebo ne. Soud tak rozhodl, že mezi nimi žádný konflikt není.⁴⁰¹

8.6.3 Evropský soud pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva konstatoval ve svém rozsudku z roku 2001 *Al-Adsani v. The United Kingdom*, že stát nepřijde o svou imunitu v civilních sporech, kde je obviněn z mučení:

„Notwithstanding the special character of the prohibition of torture in international law, the Court is unable to discern in the international

³⁹⁹ *Al-Adsani v. The United Kingdom*, ESLP, 21. listopad 2001, No. 35763/97, ¶ 62, dostupný na <http://www.refworld.org/cases,ECHR,3fe6c7b54.html> (naposledy navštíveno 12. srpna 2017).

⁴⁰⁰ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, ¶ 91 („The Court concludes that, under customary international law as it presently stands, a State is not deprived of immunity by reason of the fact that it is accused of serious violations of international human rights law or the international law of armed conflict. In reaching that conclusion, the Court must emphasize that it is addressing only the immunity of the State itself from the jurisdiction of the courts of other States ; the question of whether, and if so to what extent, immunity might apply in criminal proceedings against an official of the State is not in issue in the present case.“).

⁴⁰¹ *Id.*, ¶ 93 („This argument therefore depends upon the existence of a conflict between a rule, or rules, of *jus cogens*, and the rule of customary law which requires one State to accord immunity to another. In the opinion of the Court, however, no such conflict exists. Assuming for this purpose that the rules of the law of armed conflict which prohibit the murder of civilians in occupied territory, the deportation of civilian inhabitants to slave labour and the deportation of prisoners of war to slave labour are rules of *jus cogens*, there is no conflict between those rules and the rules on State immunity. The two sets of rules address different matters. The rules of State immunity are procedural in character and are confined to determining whether or not the courts of one State may exercise jurisdiction in respect of another State. They do not bear upon the question whether or not the conduct in respect of which the proceedings are brought was lawful or unlawful.“).

instruments, judicial authorities or other materials before it any firm basis for concluding that, as a matter of international law, a State no longer enjoys immunity from civil suit in the courts of another State where acts of torture are alleged.“⁴⁰²

ESLP zopakoval své stanovisko v roce 2002 v jiné věci týkající se zločinů proti lidskosti.⁴⁰³ Soud nicméně připustil, že mezinárodní obyčejové právo se může v budoucnu dále vyvíjet tímto směrem a jednou výjimku pro porušení *jus cogens* norem připustit.⁴⁰⁴

8.6.4 Spojené státy

Americké federální soudy souhlasně odmítly argument, že porušení *jus cogens* norem mezinárodního práva cizím státem představuje konkludentní zřeknutí se imunity tímto státem.

Toto odmítnutí má dva základy. Zaprvé, tento případ není jedním ze tří příkladů uvedených v kongresové zprávě k FSIA. Odvolací soud pro oblast Washington D.C. uvedl, že „bez ohledu na to, jak údajně neslýchané je chování cizího státu, soudní spory, které nespádají do jedné z [FSIA] vymezených výjimek budou odmítnuty.“⁴⁰⁵

Jiný soud rozhodl, že „a court cannot create a new exception to the general rule of immunity under the guise of an implied waiver.“⁴⁰⁶

Zadruhé, porušení *jus cogens* normy nejsou obvykle doprovázena vůlí státu nechat se soudit. Federální odvolací soud v tomto směru poznamenal, že:

„Nelze realisticky říci, že stát projevuje svůj záměr podřídít se americkým soudům, když porušuje normu *jus cogens* mimo území Spojených států.“⁴⁰⁷

---

⁴⁰² *Al-Adsani v. The United Kingdom*, ESLP, 21. listopad 2001, No. 35763/97, ¶ 61, dostupný na <http://www.refworld.org/cases,ECHR,3fe6c7b54.html> (naposledy navštíveno 12. srpna 2017).

⁴⁰³ *Kalogeropoulou and Others v. Greece and Germany*, ESLP, 12. prosinec 2002, No. 59021/00, dostupný na [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-23539"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 12. srpna 2017), § 1(D)(1)a (“The Court does not find it established, however, that there is yet acceptance in international law of the proposition that States are not entitled to immunity in respect of civil claims for damages brought against them in another State for crimes against humanity. The Greek Government cannot therefore be required to override the rule of State immunity against their will. This is true at least as regards the current rule of public international law, as the Court found in the aforementioned case of *Al-Adsani*, but does not preclude a development in customary international law in the future.”).

⁴⁰⁴ *Ibid.*

⁴⁰⁵ *Price v. Socialist People’s Libyan Arab Jamahiriya*, 294 F.3d 82, 87 (2002); viz *Denegri v. Republic of Chile*, 1992 U.S. Dist. LEXIS 4233, 11 (D.D.C. 1992); *Hirsh v. State of Israel*, 962 F. Supp. 377, 378-79 (S.D.N.Y. 1997).

⁴⁰⁶ *Certain Underwriters at Lloyds London v. Great Socialist People’s Libyan Arab Jamahiriya*, 2007 U.S. Dist. LEXIS 49032 (D.D.C. July 9, 2007).

⁴⁰⁷ *Hwang Geum Joo v. Japan*, 332 F.3d 679, 686 (D.C. Cir. 2003) (překlad autora); viz *Smith v. Socialist People’s Libyan Arab Jamahiriya*, 886 F. Supp. 306, 315 (E.D.N.Y. 1995); *Princz v. Federal Republic of*

Ve srovnávací perspektivě soudy mnoha jiných zemí dospěly k obdobnému závěru; bylo tomu tak například v Kanadě,⁴⁰⁸ ve Spojeném království,⁴⁰⁹ na Novém Zélandu,⁴¹⁰ ve Francii,⁴¹¹ v Polsku,⁴¹² v Řecku⁴¹³ či ve Slovinsku.⁴¹⁴ Pouze italské soudy rozhodly jinak.⁴¹⁵

8.7 Výjimka pro obchodní transakce (*acta iure gestionis*)

Výjimka pro obchodní transakce je v praxi nejčastěji používanou výjimkou ze státní imunity. Je spojena s přijetím restriktivního pojetí státní imunity, což již bylo rozebráno výše.⁴¹⁶

Zde jen znovu připomeňme, že přijetí restriktivního pojetí státní imunity v mnoha zemích souviselo s tím, že státy se čím dál tím více zapojovaly do obchodních aktivit, ale zároveň měly oproti jiným obchodním stranám výhodu, že se zaštiťovaly imunitou, když došlo k nějakému obchodnímu sporu.

Restriktivní pojetí státní imunity, v kontrastu s absolutním pojetím, akceptuje obchodní výjimku spočívající v tom, že stát nepožívá jurisdikční imunity, pokud se zapojuje do běžných obchodních aktivit (*acta iure gestionis*); naopak imunity požívá, pokud provádí svrchované úkony související s výkonem státní moci (*acta iure imperii*).

Problém nastává v rozlišení úkonů *iure gestionis* a *iure imperii*. Uvidíme, že soudy v některých zemích se přiklonily k tomu, že přihlížejí k povaze aktu a soudy v jiných zemích přihlížejí k účelu aktu.

Výjimku pro obchodní aktivity můžeme dnes najít v mezinárodních úmluvách a ve vnitrostátních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.7.1), úpravu ve Spojených státech (8.7.2), úpravu ve Spojeném království (8.7.3), ve Francii (8.7.4) a v České republice (8.7.5).

Germany, 26 F.3d 1166, 1174 (D.C. Circuit 1994); *Siderman de Blake v. Republic of Argentina*, 965 F. 2d 699, 710 (9th Cir. 1992).

⁴⁰⁸ Court of Appeal of Ontario [Odvolací soud], *Bouzari v. Islamic Republic of Iran*, 128 ILR 586.

⁴⁰⁹ House of Lords, *Jones v. Saudi Arabia* [2007] 1 AC 270.

⁴¹⁰ High Court, *Fang v. Jiang* [2007] NZAR 420, 141 ILR 702.

⁴¹¹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 9. březen 2011, No. 09-14743, *La Réunion aérienne v. Libyan Arab Jamahiriya*.

⁴¹² Supreme Court, *Natoniewski v. Germany*. *Polish Yearbook of International Law*. 2010, č. XXX, s. 299.

⁴¹³ Special Supreme Court, No. 6/2002, *Margellos v. Germany*, 129 ILR 525.

⁴¹⁴ Constitutional Court, No. Up-13/99, *A.A. v. Germany*, 168 ILR 588 .

⁴¹⁵ Corte costituzionale della Repubblica Italiana [Ústavní soud], 22. říjen 2014, Judgment No. 238, dostupný na http://www.cortecostituzionale.it/documenti/download/doc/recent_judgments/S238_2013_en.pdf (naposledy navštíveno 9. srpna 2017).

⁴¹⁶ Viz Kapitola 2.2.2 „2. polovina 20. století – rozmach restriktivního pojetí státní imunity“.

8.7.1 Úmluva OSN

Výjimku pro obchodní transakce lze nalézt v článku 10 Úmluvy OSN:

„1. Pokud se stát účastní obchodní transakce s cizí fyzickou či právnickou osobou a, podle použitelných pravidel mezinárodního práva soukromého, spory týkající se obchodní transakce spadají do jurisdikce soudu jiného státu, stát se nemůže dovolávat imunity vůči této jurisdikci v řízení vzniklém z této obchodní transakce.

2. Odstavec 1 se nepoužije:

(a) v případě obchodní transakce mezi státy; nebo

(b) pokud se strany obchodní transakce výslovně dohodly jinak.

3. V případě, že státní podnik či jiný státem zřízený subjekt, který má samostatnou právní subjektivitu a je způsobilý:

(a) žalovat a být žalován; a

(b) nabývat, vlastnit či držet majetek a nakládat s ním, včetně majetku, k jehož provozování či správě ho zmocnil stát,

je zapojen do řízení týkajícího se obchodní transakce, jejímž účastníkem je tento subjekt, jurisdikční imunita, jíž požívá tento stát, není dotčena.

Ohledně článku 10

Výraz ‘imunita’ v článku 10 je třeba chápat v kontextu této Úmluvy jako celku.

Článek 10 odstavec 3 nemá vliv na otázku ‘odhalování roušky podniku’, otázky týkající se situace, kdy státní subjekt záměrně podal nepravdivé informace o svém finančním stavu nebo následně snížil své jmění s úmyslem vyhnout se povinnosti uspokojit nárok, nebo na podobné související otázky.⁴¹⁷

---

⁴¹⁷ Úmluva OSN, čl. 10 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „1. If a State engages in a commercial transaction with a foreign natural or juridical person and, by virtue of the applicable rules of private international law, differences relating to the commercial transaction fall within the jurisdiction of a court of another State, the State cannot invoke immunity from that jurisdiction in a proceeding arising out of that commercial transaction. 2. Paragraph 1 does not apply: (a) in the case of a commercial transaction between States; or (b) if the parties to the commercial transaction have expressly agreed otherwise. 3. Where a State enterprise or other entity established by a State which has an independent legal personality and is capable of: (a) suing or being sued; and (b) acquiring, owning or possessing and disposing of property, including property which that State has authorized it to operate or manage, is involved in a proceeding which relates to a commercial transaction in which that entity is engaged, the immunity from jurisdiction enjoyed by that State shall not be affected.“); Příloha Úmluvy - Shoda nad porozuměním ohledně některých ustanovení Úmluvy, Ohledně článku 10.

Článek 10(1) Úmluvy OSN obsahuje restriktivní pojetí imunity, když stanovuje, že stát účastníci se obchodní transakce nepožívá imunity.

Zprvé, klíčovým termínem je „obchodní transakce“, protože pouze při těchto transakcích stát nepožívá imunity. Článek 2(1)c Úmluvy OSN definuje obchodní transakce následovně:

„1. (c) ‘obchodní transakce’ znamená:

(i) jakoukoli obchodní smlouvu či transakci týkající se prodeje zboží či dodávky služeb;

(ii) jakoukoli smlouvu o půjčce či jiné transakci finanční povahy, včetně jakéhokoli závazku ohledně záruky či odškodnění v souvislosti s jakoukoli takovou půjčkou či transakcí;

(iii) jakoukoli jinou smlouvu či transakci obchodní, průmyslové, podnikatelské či profesní povahy, ovšem s výjimkou smlouvy o zaměstnávání osob.

2. Při rozhodování, zda smlouva či transakce je ‘obchodní transakcí’ ve smyslu odstavce 1 (c) by se mělo přihlížet především k povaze smlouvy či transakce, ovšem její účel by měl být také vzat v úvahu, pokud se na tom dohodly strany smlouvy či transakce nebo pokud v praxi státu soudu má tento účel význam pro určení neobchodní povahy smlouvy či transakce.

3. Ustanoveními odstavců 1 a 2 o použití termínů v této Úmluvě není dotčeno použití těchto termínů ani jejich významy, které jim mohou být dány v jiných mezinárodních dokumentech nebo ve vnitrostátním právu jakéhokoli státu.“⁴¹⁸

Článek 2(1)c Úmluvy OSN rozlišuje tři kategorie obchodních transakcí.

První kategorie obchodních transakcí zahrnuje obchodní smlouvy či transakce týkající se prodeje zboží či dodávky služeb. Použití pojmu transakce znamená, že je ustanovení úmluvy širší svým rozsahem a nelimituje se jen na smlouvy. Vztahuje se tak i například na smluvní vyjednávání.⁴¹⁹

Druhou kategorií obchodních transakcí jsou smlouvy o půjčce či jiné transakce finanční povahy. Tato kategorie zahrnuje například „commercial loans or credits or bonds

⁴¹⁸ Úmluva OSN, čl. 2(1) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁴¹⁹ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 2, ¶ 20 („... the term ‘transaction’ is generally understood to have a wider meaning than the term ‘contract’, including non-contractual activities such as business negotiations.“).

floated in the money market of another State.”⁴²⁰ Druhá kategorie ale také zahrnuje závazky ohledně záruky či odškodnění v souvislosti s půjčkou, jak poznamenal Komentář k návrhu Úmluvy OSN.⁴²¹

Pokud obchodní transakce nespadá do jedné z výše zmíněných kategorií, existuje pak třetí široce pojatá kategorie zahrnující smlouvy či transakce obchodní, průmyslové, podnikatelské či profesní povahy.

Pojem obchodní transakce ale nezahrnuje například pracovní smlouvy⁴²²; ty jsou upraveny zvlášť v článku 11 Úmluvy OSN.⁴²³

Co se týče určení, zda se jedná o obchodní transakci, by se podle článku 2(2) Úmluvy OSN mělo přihlížet především k povaze smlouvy či transakce. Úmluva tak bere v potaz, že se většina států, které přijaly restriktivní pojetí státní imunity, zaměřuje na povahu dané transakce pro určení, zda se jedná o obchodní transakci.

Ve známém případě německý ústavní soud vysvětlil, proč se přiklání k posuzování povahy aktu státu raději než k jeho účelu:

„The distinction between sovereign and non-sovereign acts of State cannot be drawn according to the purpose of the State's action, nor whether the action is recognizably connected with sovereign functions of the State. For ultimately the State's activity will if not entirely then at least in by far the greater part serve sovereign purposes and functions and be in some still recognizable connection with them. Nor can it depend on whether the State has acted commercially. Commercial activity of States does not differ in essence from other non-sovereign activity of States.

The criterion for distinguishing between acts *iure imperii* and *iure gestionis* can instead only be the nature of the State's action or the legal relationship that has arisen, but not the motive or purpose of the State's act. It therefore depends on whether the foreign State has acted in

---

⁴²⁰ *Id.*, komentář k čl. 2, ¶ 22.

⁴²¹ *Ibid.* („A State is often required not only to raise a loan in its own name, but sometimes also to provide a guarantee or surety for one of its national enterprises in regard to a purchase, say, of civil or commercial aircraft, which is in turn financed by foreign banks or a consortium of financial institutions. Such an undertaking may be given by a State in the form of a contract of guarantee embodying an obligation of guarantee for the repayment or settlement of the loan taken by one of its enterprises and to make payment in the event of default by the contractor, or an obligation of indemnity to be paid for the loss incurred by a party to the principal contract for a loan or a transaction of a financial nature.“).

⁴²² *Id.*, komentář k čl. 2, ¶ 23 („‘Contracts of employment’ are excluded from this definition since they form the subject of a separate rule, as will emerge from the examination of draft article 11.“).

⁴²³ Viz Kapitola 8.10.3(a).

exercise of the sovereign power inherent in it, that is in public law, or as a private person, that in private law.“⁴²⁴

Hlavním argumentem soudu pro odmítnutí testu, který by přihlížel k účelu daného úkonu státu, bylo, že stát může téměř vždy tvrdit, že udělal daný úkon pro veřejné účely.

Podle článku 2(2) Úmluvy OSN účel smlouvy či transakce by se měl také vzít v úvahu, ale jen pokud se na tom strany smlouvy či transakce dohodly nebo pokud v praxi státu soudu má tento účel význam pro určení neobchodní povahy smlouvy či transakce. Soudy například Francie, Itálie, Austrálie či Japonska přihlíží na účel aktu státu pro rozhodování, zda jde o akt *iure gestionis* nebo *iure imperii*.⁴²⁵

Zadruhé, obchodní transakce musí být s cizí fyzickou či právnickou osobou, tj. s osobou, která nemá stejnou národnost jako dotčený stát.⁴²⁶ Článek 10(1) Úmluvy OSN se nevztahuje na transakce mezi státy.⁴²⁷

Článek 10(2)b Úmluvy OSN ustanovuje, že článek 10(1) je dispozitivní norma a strany obchodní transakce se mohou výslovně dohodnout jinak, tj. například, že se imunita použije v souvislosti s danou obchodní transakcí.⁴²⁸

Zatřetí, Úmluva OSN vyžaduje, aby spory týkající se obchodní transakce spadaly do jurisdikce soudu jiného státu. Jak již bylo zmíněno výše,⁴²⁹ soudní příslušnost je nutný předpoklad, který musí existovat dříve, než se vůbec dostaneme k diskuzi, zda stát požívá imunity. To je i patrné z Komentáře k návrhu Úmluvy OSN:

„It is common ground among the various approaches to the study of State immunities that there must be a pre-existing jurisdiction in the courts of the foreign State before the possibility of its exercise arises and that such jurisdiction can only exist and its exercise only be authorized in conformity with the internal law of the State of the forum, including the applicable rules of jurisdiction, particularly where

---

⁴²⁴ Bundesverfassungsgericht [Federální ústavní soud] (West Germany), BVerfGE 16, 27 2 BvM 1/62, 30. duben 1963, *Iranian Embassy*, ¶ II(2), anglický překlad dostupný na <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=595> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁴²⁵ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 71.

⁴²⁶ *Id.*, s. 175.

⁴²⁷ Viz Úmluva OSN, čl. 10(2)a.

⁴²⁸ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 179.

⁴²⁹ Viz Kapitola 5 „Soudní příslušnost a řízení proti státům“.

there is a foreign element involved in a dispute or differences that require settlement or adjudication.”⁴³⁰

Začtvrté, článek 10(3) Úmluvy OSN pojednává o situaci, kdy se obchodní transakce účastní státní podnik či jiný státem zřízený subjekt. Takový subjekt musí mít samostatnou právní subjektivitu a být způsobilý žalovat a být žalován, nabývat, vlastnit či držet majetek a nakládat s ním. Pokud se takový státní podnik zapojí do obchodní transakce, tak to nemá vliv na imunitu požívanou státem, který ho zřídil.

Úmluva OSN přináší podstatný pokrok pro ukotvení obchodní výjimky ze státní imunity a značný pokrok oproti například Evropské úmluvě o státní imunitě.

V článku 7 Evropské úmluvy o státní imunitě sice obchodní výjimka existovala, ale byla mnohem uzavřenější:

„1. A Contracting State cannot claim immunity from the jurisdiction of a court of another Contracting State if it has on the territory of the State of the forum an office, agency or other establishment through which it engages, in the same manner as a private person, in an industrial, commercial or financial activity, and the proceedings relate to that activity of the office, agency or establishment.

2. Paragraph 1 shall not apply if all the parties to the dispute are States, or if the parties have otherwise agreed in writing.”⁴³¹

Na druhou stranu výjimka pro obchodní transakce, tak jak je sepsána v Úmluvě OSN, není zdaleka dokonalá. Přední komentář k úmluvě poznamenal, že:

„It would be foolish to suggest that the Convention addresses the commercial transaction exception in a completely satisfactory manner, and it is unlikely that the States parties will apply the exception uniformly.”⁴³²

Pokud vstoupí úmluva v platnost, bude tak důležité sledovat soudní rozhodnutí v různých zemích a zda reálně dojde k harmonizaci v aplikaci této výjimky.

---

⁴³⁰ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 10, ¶ 4.

⁴³¹ Evropská úmluva o imunitě států, ETS No. 74, 16. květen 1972, čl. 7.

⁴³² O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 182.

8.7.2 Spojené státy

Ve Spojených státech je obchodní výjimka ze státní imunity obsažena v paragrafu 1605(a)2 FSIA:

„(a) A foreign state shall not be immune from the jurisdiction of courts of the United States or of the States in any case— . . .

(2) in which the action is based upon a commercial activity carried on in the United States by the foreign state; or upon an act performed in the United States in connection with a commercial activity of the foreign state elsewhere; or upon an act outside the territory of the United States in connection with a commercial activity of the foreign state elsewhere and that act causes a direct effect in the United States;“⁴³³

Zaprvé, FSIA nepoužívá výraz „obchodní smlouva či transakce“ jako Úmluva OSN, ale místo toho používá výraz „obchodní aktivita“. Tento termín je definován v paragrafu 1603(d) FSIA:

„(d) A ‘commercial activity’ means either a regular course of commercial conduct or a particular commercial transaction or act. The commercial character of an activity shall be determined by reference to the nature of the course of conduct or particular transaction or act, rather than by reference to its purpose.“⁴³⁴

FSIA tak upřednostňuje povahu aktu nad jeho účelem pro určení, zda se jedná o obchodní aktivitu. V tom se shoduje s Úmluvou OSN.

Americký Nejvyšší soud tento bod dále rozvedl, když rozhodl, že pokud stát jedná stejně jako soukromá osoba, tak jeho činnost má obchodní charakter, ale když jedná jako regulátor trhu, tak takový charakter nemá.⁴³⁵

Nejvyšší soud to demonstroval na příkladu, že smlouva na koupi armádních bot nebo kulek do pušek je obchodní aktivita, protože obchodní společnosti mohou též uzavírat kupní

---

⁴³³ 28 U.S.C. § 1605(a)2.

⁴³⁴ 28 U.S.C. § 1603(d).

⁴³⁵ Republic of Argentina v. Weltover, 504 U.S. 607, 614 (1992) („ . . . we conclude that when a foreign government acts, not as regulator of a market, but in the manner of a private player within it, the foreign sovereign's actions are ‘commercial’ within the meaning of the FSIA. Moreover, because the Act provides that the commercial character of an act is to be determined by reference to its ‘nature’ rather than its ‘purpose,’ 28 U. S. C. § 1603(d), the question is not whether the foreign government is acting with a profit motive or instead with the aim of fulfilling uniquely sovereign objectives. Rather, the issue is whether the particular actions that the foreign state performs (whatever the motive behind them) are the type of actions by which a private party engages in ‘trade and traffic or commerce,’ Black’s Law Dictionary 270 (6th ed. 1990).“).

smlouvy; naproti tomu, pokud stát vydá regulaci limitující výměnu cizích měn, jedná se o svrchovanou aktivitu státní moci.⁴³⁶

Zajímavý byl též postřeh soudu, že to jestli je úkon státu motivován profitem nebo ne není rozhodující pro to, zda se jedná o obchodní aktivitu.⁴³⁷ Otázkou je, jestli jednání státu je svou povahou stejné jako jednání soukromé strany zapojující se do obchodování či byznysu.

V daném případě Nejvyšší soud rozhodl, že vydání obligací Argentinou bylo obchodní činností.⁴³⁸

Pro další příklady můžeme uvést, že pronájem vozidel diplomatické misi cizího státu je také obchodní aktivita,⁴³⁹ oproti tomu trénink a podpůrné služby letectvu Saudské Arábie nejsou obchodní aktivitou.⁴⁴⁰

Zadruhé, FSIA vyžaduje vztah mezi obchodní aktivitou a Spojenými státy. Nabízí tři možnosti, které uspokojí tento požadavek:

- (i) řízení proti státu se může vztahovat na obchodní aktivitu, která je vykonávána ve Spojených státech cizím státem;
- (ii) řízení se může vztahovat na jednání vykonávané ve Spojených státech v souvislosti s obchodní činností cizího státu jinde; anebo
- (iii) na základě jednání vykonávaného mimo území Spojených států v souvislosti s obchodní činností cizího státu jinde a které mělo přímé účinky ve Spojených státech.

Ohledně bodu (i), příkladem může být prodej zboží do Spojených států.

Ohledně bodu (ii), příkladem může být porušení amerických federálních zákonů regulujících cenné papíry (*securities laws*) společností, která je například na Newyorské burze, ale přitom provozuje své obchodní aktivity v zahraničí.

Ohledně bodu (iii), v případě vydání obligací Argentinou, kde se platby prováděly v dolarech v New Yorku, soud rozhodl, že posunutí jejich splacení mělo přímé účinky ve Spojených státech.⁴⁴¹

---

⁴³⁶ *Ibid.*

⁴³⁷ *Ibid.*

⁴³⁸ *Id.*, s. 615-617.

⁴³⁹ *Embassy of Fed. Republic of Nigeria v. Ugwuonye*, 901 F. Supp. 2d 136, 140–41 (D.D.C. 2012).

⁴⁴⁰ *Lear Services, Inc. v. Kingdom of Saudi Arabia*, 581 F.3d 210 (5th Cir. 2009), *cert. denied*, 130 S. Ct. 1689 (2010).

⁴⁴¹ *Republic of Argentina v. Weltover*, 504 U.S. 607, 615-617 (1992).

8.7.3 Spojené království

Ve Spojeném království je výjimka pro obchodní transakce upravena v paragrafu 3 SIA:

„(1) A State is not immune as respects proceedings relating to—

(a) a commercial transaction entered into by the State; or

(b) an obligation of the State which by virtue of a contract (whether a commercial transaction or not) falls to be performed wholly or partly in the United Kingdom.

(2) This section does not apply if the parties to the dispute are States or have otherwise agreed in writing; and subsection (1)(b) above does not apply if the contract (not being a commercial transaction) was made in the territory of the State concerned and the obligation in question is governed by its administrative law.

(3) In this section ‘commercial transaction’ means—

(a) any contract for the supply of goods or services;

(b) any loan or other transaction for the provision of finance and any guarantee or indemnity in respect of any such transaction or of any other financial obligation; and

(c) any other transaction or activity (whether of a commercial, industrial, financial, professional or other similar character) into which a State enters or in which it engages otherwise than in the exercise of sovereign authority;

but neither paragraph of subsection (1) above applies to a contract of employment between a State and an individual.⁴⁴²

Zprvé, definice obchodní transakce v SIA odpovídá třem kategoriím obchodních transakcí rozlišených článkem 2(1)c Úmluvy OSN. Pro jejich rozebrání tedy odkážeme na příslušnou podkapitolu.⁴⁴³

Zadruhé, SIA obsahuje kromě klasické výjimky pro obchodní transakce také výjimku pro smlouvy, které jsou z části nebo úplně vykonány ve Spojeném království.

---

⁴⁴² SIA § 3 „Commercial transactions and contracts to be performed in United Kingdom“.

⁴⁴³ Viz Kapitola 8.7.1.

8.7.4 Francie a tamní soudní praxe

Ve Francii Nejvyšší soud přijal funkční pojetí jurisdikční imunity a obchodní výjimku v roce 1969, kdy rozhodl, že:

„Zahraniční státy a organizace jednající na jejich příkaz nebo jejich jménem mají jurisdikční imunitu pouze tehdy, jestliže akt, který vedl ke sporu, představuje akt veřejné moci nebo byl vykonán v zájmu veřejné služby“.⁴⁴⁴

Soud pak dodal, že státní imunita je založena na povaze daného aktu a ne na vlastnostech subjektu, který ho vykonal.⁴⁴⁵

V daném případě francouzský Nejvyšší soud nepřihlížel imunitu státnímu orgánu Iránu, který měl na starost železniční dopravu, protože rozhodl, že zajišťování železniční dopravy bylo aktem obchodní povahy.⁴⁴⁶

Definice „zájmu veřejné služby“ je velmi široká. Například francouzské soudy rozhodly, že zdravotní sestra zaměstnaná americkým velvyslanectvím v Paříži jednala v zájmu veřejné služby, když ošetřovala personál velvyslanectví či sterilizovala chirurgické pomůcky.⁴⁴⁷

Soud také shledal, že elektrifikace a rozvoj telekomunikací jsou součástí hospodářského rozvoje a tedy veřejnými akty.⁴⁴⁸

8.7.5 Česká republika

V České republice lze najít výjimku pro obchodní transakce v paragrafu 7 Zákona č. 91/2012 sb. o mezinárodním právu soukromém:

„(1) Z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.“

⁴⁴⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. únor 1969, No. 67-10.243, *Société Levant Express Transport v. Chemins de fer du gouvernement iranien*, dostupný na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000006979300> (naposledy navštíveno 18. července 2017) (Překlad autora. V originále: „Mais attendu que les états étrangers et les organismes agissant par leur ordre ou pour leur compte ne bénéficient de l'immunité de juridiction qu'autant que l'acte qui donne lieu au litige constitue un acte de puissance publique ou a été accompli dans l'intérêt d'un service public ;“).

⁴⁴⁵ *Ibid.* („... d'où il suit qu'après avoir justement énoncée que cette immunité est fondée sur la nature de l'activité, et non sur la qualité de celui qui l'exerce...“).

⁴⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁴⁷ Cour d'appel de Versailles [Odvolací soud], 14. červen 1995, *dame Sylvie Barrandon v. fédération des États-Unis d'Amérique*. *Journal du droit international (Clunet)*. 1996, s. 102, komentář BYK C.

⁴⁴⁸ Tribunal de Grande Instance (TGI) de Paris [Městský soud], 19. březen 1991, *Rép. du Cameroun v. Klockner Industrie Anlagen GmbH*.

(2) Vynětí z pravomoci českých soudů se nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, a to v rozsahu, v němž podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy lze proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu.⁴⁴⁹

Důvodová zpráva k zákonu potom uvedla k odstavci 2, že:

„Ustanovení odstavce 2 bere zřetel na mnohostrannou mezinárodní smlouvu upravující imunity států, a to Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku, přijatou Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 2. 12. 2004, otevřenou k podpisu dne 17. 1. 2005. Než tato Úmluva vstoupí v platnost, má význam odkaz na mezinárodní právo. Lze soudit, že ustanovení mezinárodní smlouvy přijaté Valným shromážděním OSN vyjadřuje a zachycuje současný stav obyčejového mezinárodního práva.“⁴⁵⁰

Cizí státy a jejich majetek požívají jurisdikční imunitu při výkonu svých vládních funkcí (*acta iure imperii*) a tuto imunitu nemají v jiných případech (*acta iure gestionis*).

Česká právní úprava je specifická v tom, že upravuje případy, kdy státy imunitu požívají (vládní funkce), místo toho, aby definovala výjimky z jurisdikční imunity, jako je tomu u úprav ve Spojených státech (FSIA) nebo ve Spojeném království (SIA).

Ze zákona je tedy patrné přijetí funkčního pojetí státní imunity, ale zákon již mlčí například v otázce, jak rozlišit mezi úkony oficiální a obchodní povahy. V některých jurisdikcích se hlavně nahlíží k povaze aktu a v jiných k účelu, za jakým stát daný akt vykonal. Zákon ani nedefinuje obchodní transakce.

Zákon všechny tyto otázky ponechává na mezinárodním obecném právu nebo mezinárodních dohodách. Jak je patrné z důvodové zprávy, zákon se jasně spoléhá na Úmluvu OSN, která, jak bylo popsáno výše, definuje obchodní transakci a specifikuje test pro určení, zda se jedná o takovou transakci.⁴⁵¹ Podotkněme, že pojem „obecné mezinárodní právo“ je sám o sobě nejasný a nepřesný. Můžeme se domnívat, že se odkazuje na mezinárodní obyčejové právo.

Problémem je, že tato dohoda, i když ratifikována Českou republikou, stále není v platnosti a její vstup v platnost může trvat ještě řadu let. Do té doby budou muset české soudy rozhodovat podle mezinárodního obyčejového práva. V praxi států jsou však přístupy ke státní imunitě a výjimkám z ní stále velmi odlišné, takže si autor nemyslí, že je pro soud jednoduché určit, co je obecným mezinárodním právem v této oblasti.

⁴⁴⁹ Zákon 91/2012 Sb. ve znění zákona č. 161/2016 Sb. (znění účinné od 7. 6. 2016), § 7.

⁴⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, k § 7.

⁴⁵¹ Viz Kapitola 8.7.1.

Tvrzení v důvodové zprávě, že Úmluva OSN „vyjadřuje a zachycuje současný stav obyčejového mezinárodního práva“⁴⁵² je navíc velmi zjednodušené. Úmluva OSN je výsledkem mnoha kompromisů mezi různorodou praxí států a není tak jasné, zda některá její ustanovení odrážejí současné mezinárodní obyčejové právo.⁴⁵³ Spíše se lze domnívat, že Úmluva OSN v některých ohledech tvoří právo nové a může být zárodkem pro nový obyčej.

To je dobře ilustrováno na výjimce pro obchodní dohody, kde úmluva přijala rozšířený test, který se zaměřuje na povahu aktu, ale zároveň také připouští posouzení účelu aktu. Takové smíšené pravidlo v mezinárodním obyčejovém právu neexistovalo.

8.8 Výjimka pro škody na zdraví a majetku

V krátkosti zmíníme výjimku pro škody na zdraví a majetku. Tato výjimka má hlavní význam pro běžné občany, kteří se mohou stát například účastníkem dopravní nehody, ve které figuruje auto zastupitelství cizího státu. Z pohledu investora k jejímu uplatnění často nedojde, a proto tuto výjimku představíme jen krátce.⁴⁵⁴

Tuto výjimku můžeme dnes najít v mezinárodních úmluvách a ve vnitrostátních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.8.1), ve Spojených státech (8.8.2) a ve Spojeném království (8.8.3).

8.8.1 Úmluva OSN

Výjimku pro škody na zdraví a majetku lze nalézt v článku 12 Úmluvy OSN:

„Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se peněžité náhrady za smrt či újmu na zdraví osoby nebo za poškození či ztrátu hmotného majetku způsobenou jednáním či opomenutím, které lze údajně státu přičíst, pokud k jednání či opomenutí došlo zcela či zčásti na území uvedeného jiného státu a pokud byl původce jednání či opomenutí přítomen na tomto území v době, kdy k jednání či opomenutí došlo.“⁴⁵⁵

---

⁴⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, k § 7.

⁴⁵³ Viz Kapitola 11.3.

⁴⁵⁴ Pro podrobnější rozpravu o této problematice viz např. CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 60.

⁴⁵⁵ Úmluva OSN, čl. 12 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

Tato výjimka se nejčastěji aplikuje v dopravních nehodách, při kterých dojde ke škodě na majetku, zranění či smrti nebo k oběma případům.⁴⁵⁶ Jejím účelem je, aby se pojišťovny nemohly zaštitovat státní imunitou a soukromé osoby by tak nebyly odškodněny.⁴⁵⁷

Výjimka se také vztahuje na napadení a jinou fyzickou újmu.⁴⁵⁸

Výjimka se vztahuje jen na fyzickou újmu či škodu na hmotném majetku a ne na nemohotnou újmu (např. pomluva).⁴⁵⁹

Také pro doplnění zmíníme, že tato výjimka se neuplatní v případě vojenského konfliktu. Itálie se snažila uplatnit tuto výjimku ve sporu s Německem, ale Mezinárodní soudní dvůr rozhodl, že v případě vojenského konfliktu stát požívá imunity v civilních sporech spojených se škodou na zdraví a majetku na území státu soudu:

„In the Court’s opinion, State practice in the form of judicial decisions supports the proposition that State immunity for *acta jure imperii* continues to extend to civil proceedings for acts occasioning death, personal injury or damage to property committed by the armed forces and other organs of a State in the conduct of armed conflict, even if the relevant acts take place on the territory of the forum State. That practice is accompanied by *opinio juris*, as demonstrated by the positions taken by States and the jurisprudence of a number of national courts which have made clear that they considered that customary international law required immunity.“⁴⁶⁰

8.8.2 Spojené státy

Ve Spojených státech je výjimka pro škody na zdraví a majetku obsažena v paragrafu 1605(a)5 FSIA:

„(a) A foreign state shall not be immune from the jurisdiction of courts of the United States or of the States in any case— . . .

(5) not otherwise encompassed in paragraph (2) above, in which money damages are sought against a foreign state for personal injury

---

⁴⁵⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 12, ¶ 4 („The areas of damage envisaged in article 12 are mainly concerned with accidental death or physical injuries to persons or damage to tangible property involved in traffic accidents, such as moving vehicles, motor cycles, locomotives or speedboats. In other words, the article covers most areas of accidents involved in the transport of goods and passengers by rail, road, air or waterways.“).

⁴⁵⁷ *Ibid.*

⁴⁵⁸ *Ibid.* („ . . . the scope of article 12 is wide enough to cover also intentional physical harm such as assault and battery, malicious damage to property, arson or even homicide, including political assassination.“).

⁴⁵⁹ *Id.*, komentář k čl. 12, ¶ 5 („Article 12 does not cover cases where there is no physical damage. Damage to reputation or defamation is not personal injury in the physical sense, nor is interference with contract rights or any rights, including economic or social rights, damage to tangible property.“).

⁴⁶⁰ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 77.

or death, or damage to or loss of property, occurring in the United States and caused by the tortious act or omission of that foreign state or of any official or employee of that foreign state while acting within the scope of his office or employment; except this paragraph shall not apply to—

(A) any claim based upon the exercise or performance or the failure to exercise or perform a discretionary function regardless of whether the discretion be abused, or

(B) any claim arising out of malicious prosecution, abuse of process, libel, slander, misrepresentation, deceit, or interference with contract rights;⁴⁶¹

Dodejme, že ve Spojených státech ještě existuje v paragrafu 1605A FSIA separátní výjimka ze státní imunity ohledně státem sponzorovaného terorismu:

„A foreign state shall not be immune from the jurisdiction of courts of the United States or of the States in any case not otherwise covered by this chapter in which money damages are sought against a foreign state for personal injury or death that was caused by an act of torture, extrajudicial killing, aircraft sabotage, hostage taking, or the provision of material support or resources for such an act if such act or provision of material support or resources is engaged in by an official, employee, or agent of such foreign state while acting within the scope of his or her office, employment, or agency.“⁴⁶²

Detaily této výjimky zde nebudou rozebrány.⁴⁶³

8.8.3 Spojené království

Výjimku pro škody na zdraví a majetku lze též nalézt ve Spojeném království v paragrafu 5 SIA:

„A State is not immune as respects proceedings in respect of—

(a) death or personal injury; or

(b) damage to or loss of tangible property,

caused by an act or omission in the United Kingdom.“⁴⁶⁴

---

⁴⁶¹ 28 U.S.C. § 1605(a)5.

⁴⁶² 28 U.S.C. § 1605A „Terrorism exception to the jurisdictional immunity of a foreign state“.

⁴⁶³ Pro více informací k této výjimce viz STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013, s. 63-64.

⁴⁶⁴ *State Immunity Act*, § 5, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

8.9 Výjimka pro stávající mezinárodní dohody

Je vhodné zmínit i méně známou výjimku pro stávající mezinárodní dohody. Tuto výjimku můžeme najít v mezinárodních úmluvách a ve vnitrostátních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (8.9.1) a ve Spojených státech (8.9.2).

8.9.1 Úmluva OSN

Výjimku pro jiné mezinárodní dohody lze nalézt v článku 26 Úmluvy OSN:

„Žádným z ustanovení této Úmluvy nejsou dotčena práva a povinnosti smluvních stran podle stávajících mezinárodních dohod, které se týkají záležitostí upravených touto Úmluvou, mezi smluvními stranami těchto dohod.“⁴⁶⁵

Díky této výjimce se po vstupu Úmluvy OSN v platnost bude i nadále aplikovat například Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se imunit státních lodí z roku 1926 („Bruselská úmluva“).⁴⁶⁶

8.9.2 Spojené státy

Ve Spojených státech je možné najít výjimku pro stávající mezinárodní dohody v paragrafu 1604 FSIA:

„Subject to existing international agreements to which the United States is a party at the time of enactment of this Act a foreign state shall be immune from the jurisdiction of the courts of the United States and of the States except as provided in sections 1605 to 1607 of this chapter.“⁴⁶⁷

Tato výjimka zachovává pravomoci amerických soudů nad cizími státy do té míry, že existuje taková pravomoc v rámci jakékoliv mezinárodní dohody, již byly Spojené státy stranou v době, kdy došlo k přijetí FSIA (tj. v roce 1976).

Tato výjimka požaduje, aby:

- (i) mezinárodní dohoda byla v platnosti v době, kdy FSIA byla přijata;
- (ii) existuje konflikt mezi FSIA a touto dohodou; a

⁴⁶⁵ Úmluva OSN, čl. 26 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁴⁶⁶ Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se imunit státních lodí (*International Convention for the Unification of Certain Rules concerning the Immunity of State-owned Vessels*), 10. duben 1926 (vstup v platnost: 8. ledna 1937), 179 LNTS 199/UKTS No. 15 (1980), Cmnd. 7800, dostupná na <https://cil.nus.edu.sg/rp/il/pdf/1926%201934%20IC%20for%20the%20Concerning%20the%20Immunity%20of%20State-owned%20Vessels%20and%20Additional%20Protocol-pdf.pdf> (naposledy navštíveno 15. srpna 2017).

⁴⁶⁷ 28 U.S.C. § 1604.

- (iii) dohoda poskytuje individuálním občanům právo se soudit podle ní.

Ohledně posledního bodu soud například konstatoval v *obiter dicta*, že Sovětský svaz se nevzdal své imunity, protože příslušná úmluva nesvěřila jednotlivcům osobní právo se soudit.⁴⁶⁸

V jiném případě soud došel k závěru, že výjimka pro stávající mezinárodní dohody se neaplikuje, protože příslušné smlouvy v daném případě ani výslovně nevytvářejí právo podat žalobu ve Spojených státech, ani nezavazují Chile imunity.⁴⁶⁹

Neexistuje-li právní úprava poskytující individuální právo podat žalobu, soud může posoudit tento nárok pouze v případě, že smlouva je samovykonatelná.⁴⁷⁰

Individuální právo na podání žaloby musí být vykonatelné ve Spojených státech. Například argument o zřeknutí se imunity v důsledku stávající mezinárodní dohody byl zamítnut ve sporu, kde Spojené státy nebyly stranou mnohostranné smlouvy, která tvořila základ pro individuální právo na podání žaloby u soudů smluvních stran.⁴⁷¹ V tomto sporu soud konstatoval, že Německo se nevzdalo své imunity v USA při podpisu Úmluvy o mezinárodní železniční přepravě, protože Německo jen souhlasilo se soudními spory v signatářských státech této úmluvy a Spojené státy nebyly stranou této úmluvy.⁴⁷²

Mezinárodní dohoda by měla také zahrnovat výslovné zřeknutí se imunity. Federální oblastní soud rozhodl, že Úmluva o genocidě (1948) nezavazuje Německo imunity, protože úmluva neobsahuje ustanovení o zřeknutí se imunity.⁴⁷³

Argument o zřeknutí se imunity v rámci této výjimky bude také zamítnut v případě, že nároky nespádají do kategorie pohledávek, na něž se vztahuje ustanovení o zřeknutí se imunity v dané mezinárodní smlouvě. V jednom případě soud rozhodl, že výjimka pro stávající mezinárodní dohody se neuplatňuje, protože nároky žalující strany nespádají do kategorie pohledávek, pro které se Polsko zřeklo imunity ve smlouvě se Spojenými státy.⁴⁷⁴

---

⁴⁶⁸ Von Dardel v. Union of Soviet Socialist Republics, 736 F. Supp. 1, 7 (D.D.C. 1990).

⁴⁶⁹ Denegri v. Republic of Chile 1992 U.S. Dist. LEXIS 4233, s. *8 (D.D.C. Apr. 3, 1992).

⁴⁷⁰ Smith et al. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya et al., 886 F. Supp. 306 (E.D.N.Y. 1995).

⁴⁷¹ Reers v. Deutsche Bahn AG, 320 F. Supp. 2d 140 (S.D.N.Y. 2004).

⁴⁷² *Ibid.*

⁴⁷³ Sampson v. Federal Republic of Germany, 975 F. Supp. 1108, 1120 (N.D. Ill. 1997), *aff'd*, 250 F.3d 1145 (7th Cir. 2001).

⁴⁷⁴ Haven v. Republic of Poland, 68 F. Supp. 2d 947, 952 (N.D. Ill. 1999), *aff'd*, 215 F.3d 727 (7th Cir. 2000) („... Poland and the United States engaged in a quid pro quo exchange: Poland's payment of \$40 million in return for settlement of the wrongful expropriation (and other related) claims of persons who were United States nationals at the time of the taking and who also owned property in Poland continuously from the time of the taking until 1960. Because plaintiffs and their predecessors were not within that category, plaintiffs' claims were not settled by the Treaty, and by the same token Poland has not, by ratifying the Treaty, waived

8.10 Ostatní výjimky

Existují i další specifické výjimky ze státní imunity, které mohou být relevantní v té či oné situaci. Budou alespoň zmíněny, aby je mohl investor či státní věřitel vzít na vědomí, ale v rámci rozsahu této práce nebudou detailně rozebrány.

Některé tyto specifické výjimky obecně také souvisí s případy, kdy se stát v praxi chová jako soukromá osoba a zapojuje se například do obchodních aktivit.

Do této kategorie spadá výjimka pro lodě vlastněné či provozované státem užívané pro jiné než státní neobchodní účely (8.10.1) a výjimka ohledně státní účasti ve společnostech se soukromými akcionáři (8.10.2). Ta pokrývá případy, kdy je stát společně s dalšími soukromými osobami jedním z akcionářů obchodní společnosti a jedná se o otázky řízení společnosti.

Další výjimka je pro některé pracovní smlouvy, kdy stát opět jedná jako běžný zaměstnavatel a není důvod, aby požíval imunity (8.10.3). Tato výjimka v sobě zahrnuje několik výjimek, kdy se imunita uplatní, jako například, když zaměstnanec plní funkci v rámci výkonu státní moci nebo je diplomat.

Druhou sérií specifických výjimek jsou výjimky související s vlastnickými právy. Například existuje praktický zájem na tom, aby soud státu, kde se nemovitý majetek nachází, mohl rozhodnout o tom, kdo je jeho majitel, a proto jedna z nejstarších výjimek z imunity se týká řízení ohledně vlastnictví majetku nacházejícího se na území státu příslušného soudu (8.10.4). Další poměrně novou výjimkou je výjimka pro řízení ohledně duševního a průmyslového vlastnictví (8.10.5).

8.10.1 Výjimka pro lodě vlastněné či provozované státem užívané pro jiné než státní neobchodní účely

Okrajově zmíníme,⁴⁷⁵ že článek 16 Úmluvy OSN také obsahuje separátní výjimku pro lodě vlastněné či provozované státem užívané pro jiné než státní neobchodní účely:

„1. Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, nemůže se stát vlastníčí či provozující loď dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se provozování této lodi, pokud v době, kdy vznikl důvod žaloby, byla loď užívána pro jiné než státní neobchodní účely.

---

its immunity as to plaintiffs' claims. None of the authorities cited by either party suggests a waiver of immunity or a settlement of claims by the Treaty beyond the Treaty's clearly stated scope. In sum, the Treaty is simply not relevant to this action.“).

⁴⁷⁵ Pro více informací k této výjimce viz O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 259.

2. Odstavec 1 se nevztahuje na válečné lodi nebo pomocná plavidla vojenského námořnictva, ani na jiná plavidla vlastněná či provozovaná státem a v dané době užívaná pouze pro státní neobchodní účely.

3. Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se přepravy nákladu na palubě lodi vlastněné či provozované tímto státem, pokud v době, kdy vznikl důvod žaloby, byla loď užívána pro jiné než státní neobchodní účely.

4. Odstavec 3 se nevztahuje na jakýkoli náklad přepravovaný na palubě lodí uvedených v odstavci 2, ani na jakýkoli náklad vlastněný státem, který je užíván či určen k užívání výhradně pro státní neobchodní účely.

5. Státy mohou využít veškerých možností obhajoby, plynutí lhůt a omezení odpovědnosti, které jsou k dispozici pro soukromé lodě a náklad a jejich majitele.

6. Pokud v řízení vyvstane otázka týkající se státní a neobchodní povahy lodi vlastněné či provozované státem nebo nákladu vlastněného státem, jako důkaz o povaze této lodi či nákladu bude sloužit potvrzení podepsané diplomatickým zástupcem nebo jiným příslušným orgánem státu a předané soudu.⁴⁷⁶

Tuto výjimku lze nalézt i ve vnitrostátních úpravách jako například v paragrafu 6 SIA:

„(1) A State is not immune as respects proceedings relating to—

(a) any interest of the State in, or its possession or use of, immovable property in the United Kingdom; or

(b) any obligation of the State arising out of its interest in, or its possession or use of, any such property.

(2) A State is not immune as respects proceedings relating to any interest of the State in movable or immovable property, being an interest arising by way of succession, gift or bona vacantia.

(3) The fact that a State has or claims an interest in any property shall not preclude any court from exercising in respect of it any jurisdiction relating to the estates of deceased persons or persons of unsound mind or to insolvency, the winding up of companies or the administration of trusts.

(4) A court may entertain proceedings against a person other than a State notwithstanding that the proceedings relate to property—

(a) which is in the possession or control of a State; or

⁴⁷⁶ Úmluva OSN, čl. 16 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

(b) in which a State claims an interest,

if the State would not have been immune had the proceedings been brought against it or, in a case within paragraph (b) above, if the claim is neither admitted nor supported by prima facie evidence.“⁴⁷⁷

8.10.2 Výjimka pro řízení ohledně státní účasti ve společnostech se soukromými akcionáři

Tento princip lze nalézt v článku 15 Úmluvy OSN:

„1. Stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se jeho účasti ve společnosti nebo jiném kolektivním subjektu, ať zapsaném či nezapsaném v rejstříku, pokud se řízení týká vztahu mezi státem a subjektem nebo jeho ostatními účastníky, jestliže tento subjekt:

(a) má jiné účastníky než státy či mezinárodní organizace; a

(b) je zapsán v rejstříku či zřízen podle práva státu soudu nebo má v tomto státu sídlo či hlavní místo podnikání.

2. Stát se však v takovém řízení může dovolávat imunity vůči jurisdikci, pokud se tak dotčené státy dohodly, nebo pokud tak stanovily strany sporu písemnou dohodou, nebo pokud listina, kterou je příslušný orgán zřízen nebo kterou se řídí, obsahuje ustanovení v tomto smyslu.“⁴⁷⁸

Tuto výjimku lze nalézt i ve vnitrostátních úpravách jako například v paragrafu 8 SIA:

„(1) A State is not immune as respects proceedings relating to its membership of a body corporate, an unincorporated body or a partnership which—

(a) has members other than States; and

(b) is incorporated or constituted under the law of the United Kingdom or is controlled from or has its principal place of business in the United Kingdom,

being proceedings arising between the State and the body or its other members or, as the case may be, between the State and the other partners.

(2) This section does not apply if provision to the contrary has been made by an agreement in writing between the parties to the dispute or

⁴⁷⁷ *State Immunity Act*, § 6, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁴⁷⁸ Úmluva OSN, čl. 15 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

by the constitution or other instrument establishing or regulating the body or partnership in question.⁴⁷⁹

8.10.3 Výjimka pro pracovní smlouvy

Pro doplnění zmíníme existenci výjimky pro pracovní smlouvy. V praxi jde o často používanou výjimku, protože státy zaměstnávají stále více lidí mimo své území.

Tuto výjimku můžeme dnes najít v mezinárodních úpravách a ve vnitrostátních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (a), ve Spojených státech (b), ve Spojeném království (c) a v České republice (d).

Jelikož se tato práce zaměřuje na spory mezi investory a státy, tak pro účely této práce tuto výjimku nebudeme rozvádět velmi podrobně.⁴⁸⁰

(a) Úmluva OSN

Výjimku pro pracovní smlouvy lze nalézt v článku 11 Úmluvy OSN:

„1. Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se smlouvy o zaměstnávání mezi státem a jednotlivcem ohledně práce, která je nebo má být zcela či zčásti vykonávána na území tohoto jiného státu.

2. Odstavec 1 se nepoužije v případě, že:

(a) zaměstnanec byl přijat za účelem plnění konkrétních funkcí v rámci výkonu státní moci;

(b) zaměstnanec je:

(i) diplomatický zástupce ve smyslu Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích z roku 1961;

(ii) konzulární úředník ve smyslu Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích z roku 1963;

(iii) člen diplomatického personálu stálé mise při mezinárodní organizaci nebo zvláštní mise, nebo byl přijat do zaměstnání za účelem zastupování státu na mezinárodní konferenci; nebo

(iv) jakákoli jiná osoba požívající diplomatické imunity;

⁴⁷⁹ *State Immunity Act*, § 8, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁴⁸⁰ Pro podrobnější rozpravu o této problematice viz např. CABAN P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007, s. 49.

(c) předmětem řízení je přijetí jednotlivce do zaměstnaneckého poměru, prodloužení jeho zaměstnaneckého poměru nebo jeho opětovné jmenování do téže funkce;

(d) předmětem řízení je propuštění ze zaměstnání nebo ukončení zaměstnaneckého poměru jednotlivce a podle rozhodnutí hlavy státu, předsedy vlády nebo ministra zahraničních věcí zaměstnávajícího státu by takové řízení zasahovalo do bezpečnostních zájmů tohoto státu;

(e) v době zahájení řízení je zaměstnanec občanem zaměstnávajícího státu, s výjimkou případů, kdy tato osoba má trvalý pobyt ve státu soudu; nebo

(f) zaměstnávající stát a zaměstnanec se písemně dohodli jinak, s výhradou jakéhokoli zřetele na veřejný pořádek, na jehož základě je soudům státu soudu přiznána výlučná jurisdikce z důvodu předmětu řízení.⁴⁸¹

(b) Spojené státy

Ve Spojených státech neexistuje samostatná výjimka pro pracovní smlouvy. Tyto smlouvy jsou posuzovány v rámci obchodní výjimky upravené v paragrafu 1605(a)2 FSIA.

Americké soudy přihlížejí k tomu, zda pracovní činnost zahrnovala oficiální funkce či funkce státní služby.⁴⁸² Například jeden soud rozhodl, že pokud diplomaté zaměstnávají pracovníky ve své domácnosti, tak se nejedná o obchodní činnost, protože je to součástí jejich každodenního života.⁴⁸³

(c) Spojené království

Výslovnou úpravu výjimky pro pracovní smlouvy lze nalézt i v mnohých národních úpravách jako například v paragrafu 4 britského SIA:

„(1) A State is not immune as respects proceedings relating to a contract of employment between the State and an individual where the contract was made in the United Kingdom or the work is to be wholly or partly performed there.

(2) Subject to subsections (3) and (4) below, this section does not apply if—

⁴⁸¹ Úmluva OSN, čl. 11 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁴⁸² *Butters v. Vance Int'l, Inc.*, 225 F.3d 462 (4th Cir. 2000); *Kato v. Ishihara*, 360 F.3d 106 (2d Cir. 2004); *Lasheen v. Embassy of the Arab Republic of Egypt*, 485 F. App'x 203 (9th Cir. 2012); *El-Hadad v. United Arab Emirates*, 216 F.3d 29 (D.C. Cir. 2000); *Hijazi v. Permanent Mission of Saudi Arabia to United Nations*, 689 F. Supp. 2d 669 (S.D.N.Y. 2010); *Crum v. Kingdom of Saudi Arabia*, 2005 WL 3752271, s. *3–4 (E.D. Va. July 13, 2005).

⁴⁸³ *Sabbithi v. Al Saleh*, 605 F. Supp. 2d 122, 127–128 (D.D.C. 2009).

(a) at the time when the proceedings are brought the individual is a national of the State concerned; or

(b) at the time when the contract was made the individual was neither a national of the United Kingdom nor habitually resident there; or

(c) the parties to the contract have otherwise agreed in writing.

(3) Where the work is for an office, agency or establishment maintained by the State in the United Kingdom for commercial purposes, subsection (2)(a) and (b) above do not exclude the application of this section unless the individual was, at the time when the contract was made, habitually resident in that State.

(4) Subsection (2)(c) above does not exclude the application of this section where the law of the United Kingdom requires the proceedings to be brought before a court of the United Kingdom.

(5) In subsection (2)(b) above ‘national of the United Kingdom’ means—

(a) a British citizen, a British Dependent Territories citizen 2a British National (Overseas) or a British Overseas citizen; or

(b) a person who under the British Nationality Act 1981 is a British subject; or

(c) a British protected person (within the meaning of that Act)

(6) In this section ‘proceedings relating to a contract of employment’ includes proceedings between the parties to such a contract in respect of any statutory rights or duties to which they are entitled or subject as employer or employee.⁴⁸⁴

(d) Česká republika

V České republice není situace pracovních smluv specificky upravena v zákoně. Nejvyšší soud České republiky se k tomuto vyjádřil vzhledem k zákonu č. 97/1963 Sb. v případě proti velvyslanectví Polské republiky o neplatnosti výpovědi z pracovního poměru:

„V projednávané věci se nejedná o žádný z případů upravených v ustanovení § 47 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb.; protože se mezinárodní smlouvy ani zvláštní české právní předpisy výslovně nezabývají vymezením obsahu imunity cizího státu v České republice, je nutno ve smyslu § 47 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. odvíjet odpověď

---

⁴⁸⁴ *State Immunity Act*, § 4, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

na tuto otázku z pravidel mezinárodního práva, a v tomto rámci přihlédnout i k nauce v oblasti mezinárodního práva . . .“⁴⁸⁵

Nejvyšší soud vyzoroval v mezinárodním právu v případě pracovních smluv posun z absolutní k restriktivní koncepci státní imunity. Formuloval tak pravidlo, že:

„vystupuje-li cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících z individuálních pracovních vztahů charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba - cizí stát - nepožívá funkční imunity a že je v těchto věcech dána pravomoc českých soudů.“⁴⁸⁶

Ani nový zákon č. 91/2012 Sb. neobsahuje výslovnou výjimku pro pracovní smlouvy. Jelikož tento zákon ale obecně přijal restriktivní pojetí státní imunity, můžeme se domnívat, že princip, který formuloval Nejvyšší soud, zůstává i nadále obecně platným.

8.10.4 Výjimka pro řízení ohledně vlastnictví majetku nacházejícího se na území státu příslušného soudu

Tento princip lze nalézt v článku 13 Úmluvy OSN:

„Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se určení:

(a) jakéhokoli práva či majetkového zájmu státu ohledně nemovitého majetku nacházejícího se ve státu soudu, nebo jeho držby či užívání takového majetku, nebo jakéhokoli závazku státu vyplývajícím z jeho majetkového zájmu na takovém majetku nebo z jeho držby či užívání takového majetku;

(b) jakéhokoli práva či majetkového zájmu státu ohledně movitého či nemovitého majetku, které vznikly v důsledku dědictví, darování nebo *bona vacantia*; nebo

(c) jakéhokoli práva či majetkového zájmu státu při správě majetku, například svěřeneckého majetku, konkursní podstaty nebo majetku společnosti v případě její likvidace.“⁴⁸⁷

⁴⁸⁵ Nejvyšší soud, usnesení ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007 [C 6264] (ohledně hierarchie pramenů mezinárodního práva soud odkázal na čl. 38 odst. 1 Statutu Mezinárodního soudního dvora publikovaného vyhláškou č. 30/1947 Sb., o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, ve znění pozdějších předpisů).

⁴⁸⁶ Nejvyšší soud, usnesení ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007 [C 6264].

⁴⁸⁷ Úmluva OSN, čl. 13 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

Tuto výjimku lze nalézt i ve vnitrostátních úpravách jako například v paragrafu 6 SIA:

„(1) A State is not immune as respects proceedings relating to—

(a) any interest of the State in, or its possession or use of, immovable property in the United Kingdom; or

(b) any obligation of the State arising out of its interest in, or its possession or use of, any such property.

(2) A State is not immune as respects proceedings relating to any interest of the State in movable or immovable property, being an interest arising by way of succession, gift or bona vacantia.

(3) The fact that a State has or claims an interest in any property shall not preclude any court from exercising in respect of it any jurisdiction relating to the estates of deceased persons or persons of unsound mind or to insolvency, the winding up of companies or the administration of trusts.

(4) A court may entertain proceedings against a person other than a State notwithstanding that the proceedings relate to property—

(a) which is in the possession or control of a State; or

(b) in which a State claims an interest,

if the State would not have been immune had the proceedings been brought against it or, in a case within paragraph (b) above, if the claim is neither admitted nor supported by prima facie evidence.“⁴⁸⁸

8.10.5 Výjimka pro řízení ohledně duševního a průmyslového vlastnictví

Tuto výjimku lze nalézt v článku 14 Úmluvy OSN:

„Nedohodnou-li se dotčené státy jinak, stát se nemůže dovolávat imunity vůči jurisdikci před soudem jiného státu, který je jinak k věci příslušný, v řízení týkajícím se:

(a) určení jakéhokoli práva státu k patentu, průmyslovému vzoru, obchodní firmě či obchodnímu jménu, obchodní značce, autorským právům nebo jakékoli jiné formě duševního či průmyslového vlastnictví, které ve státu soudu požívá určité právní ochrany, byť dočasné; nebo

(b) údajného porušení práva, zmíněného v písmenu (a), které náleží třetí osobě a je chráněno ve státu soudu, ze strany státu na území státu soudu.“⁴⁸⁹

---

⁴⁸⁸ *State Immunity Act*, § 6, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

Lze ji nalézt i ve vnitrostátních úpravách jako například v paragrafu 7 SIA:

„A State is not immune as respects proceedings relating to—

(a) any patent, trade-mark, design or plant breeders' rights belonging to the State and registered or protected in the United Kingdom or for which the State has applied in the United Kingdom;

(b) an alleged infringement by the State in the United Kingdom of any patent, trade-mark, design, plant breeders' rights or copyright; or

(c) the right to use a trade or business name in the United Kingdom.“⁴⁹⁰

---

⁴⁸⁹ Úmluva OSN, čl. 14 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁴⁹⁰ *State Immunity Act*, § 7, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

9. Exekuční imunita a výjimky z exekuční imunity

Tato kapitola bude probírat exekuční imunitu a výjimky z ní.

Exekuční imunita je často nazývána „poslední pevností státní imunity.“⁴⁹¹ To je proto, že než se dostaneme k otázce exekuční imunity, musela již být prolomena jurisdikční imunita státu a žalující strana obdržela rozhodnutí ve svůj prospěch,⁴⁹² které se nyní snaží vykonat proti majetku státu.

Princip, že stát požívá exekuční imunity vůči donucovacím opatřením přijímaným před vynesením a po vynesení soudního rozsudku či rozhodčího nálezu lze najít v mezinárodních i národních úpravách, jak bude zmíněno níže.

Ohledně výjimek z exekuční imunity zmíníme zřeknutí se exekuční imunity (9.1), výjimku pro rozhodčí smlouvy (9.2) a výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely (9.3).

Poté zmíníme případy tzv. speciálně chráněného majetku a aplikaci výše zmíněných výjimek v těchto případech (9.4).

Nakonec zmíníme specifické případy exekuce dluhu státu proti majetku vlastněnému státními podniky (9.5) a exekuce proti dluhu třetí strany vůči státu (9.6).

9.1 Zřeknutí se exekuční imunity

Všeobecně uznanou výjimkou z exekuční imunity je zřeknutí se exekuční imunity příslušným státem. Tato výjimka je široce přijata, protože je založena na souhlasu daného státu a tak jeho suverenita není jakkoliv dotčena tím, že jsou na jeho majetek uvalena donucovací opatření soudem jiného státu.

Předběžně je třeba poznamenat, že je nutno oddělit zřeknutí se jurisdikční a exekuční imunity. Zřeknutí se jurisdikční imunity neznamená zřeknutí se exekuční imunity.⁴⁹³ Je třeba samostatné zřeknutí se imunity pro jurisdikční a exekuční imunitu.

Tento požadavek lze nalézt například v článku 20 Úmluvy OSN pojednávajícím o účincích souhlasu s výkonem jurisdikce na donucovací opatření:

„V případech, kdy se vyžaduje souhlas s uplatněním donucovacích opatření podle článků 18 a 19, souhlas s výkonem jurisdikce ve smyslu článku 7 nezahrnuje souhlas s uplatněním donucovacích opatření.“⁴⁹⁴

⁴⁹¹ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 18, ¶ 2.

⁴⁹² *Ibid.*

⁴⁹³ REINISCH A. European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 817 (odkazující na BOUCHER L. The Nature and Scope of State Immunity from Jurisdiction and Execution. *NYIL*. 1979, č. 10, s. 23).

Nachází se také v řadě národních úprav; pro ilustraci zmiňme paragraf 13 britského *Sovereign Immunity Act*.⁴⁹⁵

Výjimku z exekuční imunity spočívající v zřeknutí se exekuční imunity lze najít jak v mezinárodních, tak v národních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Evropské úmluvě o státní imunitě a v Úmluvě OSN (9.1.1), úpravu ve Spojených státech (9.1.2), ve Spojeném království (9.1.3) a ve Francii (9.1.4).

9.1.1 Evropská úmluva o státní imunitě a Úmluva OSN

Výjimku z exekuční imunity spočívající v zřeknutí se exekuční imunity lze najít v článku 23 Evropské úmluvy o imunitě států:

„No measures of execution or preventive measures against the property of a Contracting State may be taken in the territory of another Contracting State except where and to the extent that the State has expressly consented thereto in writing in any particular case.”⁴⁹⁶

Evropská úmluva o imunitě států vyžaduje výslovné zřeknutí se exekuční imunity v písemné podobě. Důvodová zpráva k Evropské úmluvě uvedla, že:

„The last part of the sentence enables a State to waive immunity from execution. Waivers of this kind, subject to specified limits, are frequently found in the lease of State loans.”⁴⁹⁷

Důvodová zpráva k Evropské úmluvě uvedla, že článek 23 se aplikuje pouze na výkon soudních rozhodnutí a ne na výkon rozhodčích nálezů.⁴⁹⁸

Požadavek na výslovné zřeknutí se imunity se nachází také v Úmluvě OSN a v mnohých národních právních úpravách.

Je možno poznamenat, že zřeknutí se imunity byla jediná základní výjimka z exekuční imunity v Evropské úmluvě o imunitě států. Evropská úmluva nicméně nabízela státům přijetí dalších opčních ustanovení a mezi nimi i článek 26, který obsahuje výjimku pro

---

⁴⁹⁴ Úmluva OSN, čl. 20 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „Where consent to the measures of constraint is required under articles 18 and 19, consent to the exercise of jurisdiction under article 7 shall not imply consent to the taking of measures of constraint.“).

⁴⁹⁵ *State Immunity Act*, § 13(3), dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁴⁹⁶ Evropská úmluva o imunitě států, ETS No. 74, 16. květen 1972, čl. 23.

⁴⁹⁷ Explanatory Report to the EC SI, European Treaty Series No. 74, dostupná na <https://rm.coe.int/16800c96c3> (naposledy navštíveno 17. července 2017), ¶ 94.

⁴⁹⁸ *Ibid.* („Article 23 applies only to execution of judgments given in pursuance of the Convention; arbitral awards do not, for example, fall within the scope of the article.“).

majetek užívaný pro obchodní účely. Úmluva OSN a pozdější národní úpravy obecně obsahují i další výjimky, jak uvidíme v dalších podkapitolách.⁴⁹⁹

Ohledně Úmluvy OSN, úvodem můžeme pozorovat, že úmluva odlišuje exekuční imunitu státu vůči donucovacím opatřením přijímaným před vynesemím rozsudku a po vynesemím rozsudku.

Článek 18 Úmluvy OSN se zabývá imunitou vůči donucovacím opatřením přijímaným před vynesemím rozsudku:

„Vůči majetku státu nelze v souvislosti s řízením před soudem jiného státu uplatnit žádná donucovací opatření přijímaná před vynesemím rozsudku, například obstavení či zabavení majetku, s výjimkou případů, kdy a v takové míře, v jaké:

(a) stát výslovně souhlasil s uplatněním takových opatření, jak vyplývá:

(i) z mezinárodní dohody;

(ii) z rozhodčí dohody nebo z písemné smlouvy; nebo

(iii) z prohlášení učiněného před soudem nebo z písemného sdělení podaného po vzniku sporu mezi stranami; nebo

(b) stát vyčlenil či označil majetek k uspokojení nároku, který je předmětem tohoto řízení.“⁵⁰⁰

Článek 18 zmiňuje dvě výjimky. Častěji používanou výjimkou je souhlas státu, tj. výslovné zřeknutí se imunity.

Druhá výjimka je pak případ, kdy stát vyčlenil či označil majetek k uspokojení nároku, který je předmětem řízení. S touto výjimkou se nesetkáváme v praxi velmi často.

Zásadní rozdíl ohledně donucovacích opatření přijímaných před vynesemím rozsudku je v tom, že zde neexistuje výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely, jak uvidíme v případě donucovacích opatření přijímaných po vynesemím rozsudku v článku 19(c) Úmluvy OSN.⁵⁰¹

⁴⁹⁹ Viz Kapitola 9.2 a 9.3.

⁵⁰⁰ Úmluva OSN, čl. 10 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „No prejudgment measures of constraint, such as attachment or arrest, against property of a State may be taken in connection with a proceeding before a court of another State unless and except to the extent that: (a) the State has expressly consented to the taking of such measures as indicated: (i) by international agreement; (ii) by an arbitration agreement or in a written contract; or (iii) by a declaration before the court or by a written communication after a dispute between the parties has arisen; or (b) the State has allocated or earmarked property for the satisfaction of the claim which is the object of that proceeding.“)

⁵⁰¹ Viz Kapitola 9.3.1.

Článek 19 Úmluvy OSN ohledně imunity státu vůči donucovacím opatřením přijímaným po vynesení rozsudku stanovuje, že:

„Vůči majetku státu nelze v souvislosti s řízením před soudem jiného státu uplatnit žádná donucovací opatření přijímaná po vynesení rozsudku, například obstatení, zabavení či exekuci majetku, s výjimkou případů, kdy a v takové míře, v jaké:

(a) stát výslovně souhlasil s přijetím takových opatření, jak vyplývá:

(i) z mezinárodní dohody;

(ii) z rozhodčí dohody nebo z písemné smlouvy; nebo

(iii) z prohlášení učiněného před soudem nebo z písemného sdělení podaného po vzniku sporu mezi stranami; nebo

(b) stát vyčlenil či označil majetek k uspokojení nároku, který je předmětem tohoto řízení; nebo”⁵⁰²

Článek 19 také obsahuje výjimku v podobě souhlasu státu, tj. výslovného zřeknutí se imunity. Stát může tento souhlas dát v mezinárodní dohodě, rozhodčí dohodě, jiné písemné smlouvě nebo v prohlášení učiněném před soudem.

Krátce zmíníme i výjimku v podobě alokace specifického majetku daným státem v článku 19(b) Úmluvy OSN. Ve srovnávací perspektivě americký *Foreign Sovereign Immunity Act* a britský *State Immunity Act* výslovně neobsahují takovou výjimku.

Poznamenejme, že Mezinárodní soudní dvůr nedávno také vyjmenoval výslovné zřeknutí se imunity a alokaci specifického majetku jako výjimku z exekuční imunity.⁵⁰³ Soud také zmínil výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely, kterou probereme později.⁵⁰⁴

⁵⁰² Úmluva OSN, čl. 19 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „No post-judgment measures of constraint, such as attachment, arrest or execution, against property of a State may be taken in connection with a proceeding before a court of another State unless and except to the extent that: (a) the State has expressly consented to the taking of such measures as indicated: (i) by international agreement; (ii) by an arbitration agreement or in a written contract; or (iii) by a declaration before the court or by a written communication after a dispute between the parties has arisen; or (b) the State has allocated or earmarked property for the satisfaction of the claim which is the object of that proceeding; or (c) it has been established that the property is specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes and is in the territory of the State of the forum, provided that post-judgment measures of constraint may only be taken against property that has a connection with the entity against which the proceeding was directed.“).

⁵⁰³ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 118 („Indeed, it suffices for the Court to find that there is at least one condition that has to be satisfied before any measure of constraint may be taken against property belonging to a foreign State : that the property in question must be in use for an activity not pursuing government non-commercial purposes, or that the State which owns the property has expressly consented to the taking of a measure of constraint, or that that State has allocated the property in question for the satisfaction of a judicial claim . . .“).

⁵⁰⁴ *Ibid.* Viz Kapitola 9.3 „Výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely“.

9.1.2 Spojené státy

Ve Spojených státech paragraf 1609 FSIA obsahuje obecný princip, že cizí stát požívá před americkými soudy exekuční imunitu:

„Subject to existing international agreements to which the United States is a party at the time of enactment of this Act the property in the United States of a foreign state shall be immune from attachment arrest and execution except as provided in sections 1610 and 1611 of this chapter.“⁵⁰⁵

FSIA, stejně jako Úmluva OSN, odlišuje exekuční imunitu státu vůči donucovacím opatřením přijímaným před vynesemím rozsudku a po vynesemím rozsudku.

Paragraf 1610(d) FSIA pojednává o exekuční imunitě státu vůči donucovacím opatřením přijímaným před vynesemím rozsudku:

„(d) The property of a foreign state, as defined in section 1603(a) of this chapter, used for a commercial activity in the United States, shall not be immune from attachment prior to the entry of judgment in any action brought in a court of the United States or of a State, or prior to the elapse of the period of time provided in subsection (c) of this section, if—

(1) the foreign state has explicitly waived its immunity from attachment prior to judgment, notwithstanding any withdrawal of the waiver the foreign state may purport to effect except in accordance with the terms of the waiver, and

(2) the purpose of the attachment is to secure satisfaction of a judgment that has been or may ultimately be entered against the foreign state, and not to obtain jurisdiction.“⁵⁰⁶

Tento paragraf zmiňuje pouze jednu výjimku, a sice souhlas státu, tj. výslovné zřeknutí se imunity. Oproti Úmluvě OSN neobsahuje výjimku, kdy stát vyčlenil či označil majetek k uspokojení nároku, který je předmětem řízení.

Také zde na rozdíl od donucovacích opatření přijímaných po vynesemím rozsudku neexistuje výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely.

Ohledně imunity státu vůči donucovacím opatřením přijímaným po vynesemím rozsudku FSIA rozlišuje dvě situace, a sice ty, zda je opatření použito proti státu samotnému nebo státní agentuře či jiné státní organizaci.

---

⁵⁰⁵ 28 U.S.C. § 1609.

⁵⁰⁶ 28 U.S.C. § 1610(d).

Paragraf 1610(a)(1) FSIA pojednává o situaci, kdy je řízení vedeno proti státu:

„(a) The property in the United States of a foreign state, as defined in section 1603(a) of this chapter, used for a commercial activity in the United States, shall not be immune from attachment in aid of execution, or from execution, upon a judgment entered by a court of the United States or of a State after the effective date of this Act, if—

(1) the foreign state has waived its immunity from attachment in aid of execution or from execution either explicitly or by implication, notwithstanding any withdrawal of the waiver the foreign state may purport to effect except in accordance with the terms of the waiver, or . . .“⁵⁰⁷

Paragraf 1610(b)(1) FSIA pojednává o situaci, kdy je řízení vedeno proti státní agentuře či jiné státní organizaci:

„(b) In addition to subsection (a), any property in the United States of an agency or instrumentality of a foreign state engaged in commercial activity in the U.S. shall not be immune from attachment in aid of execution, or from execution, upon a judgment entered by a court of the United States or of a State after the effective date of this Act, if—

(1) the agency or instrumentality has waived its immunity from attachment in aid of execution or from execution either explicitly or implicitly, notwithstanding any withdrawal of the waiver the agency or instrumentality may purport to effect except in accordance with the terms of the waiver, or . . .“⁵⁰⁸

Zaprvé, v obou případech je požadováno, aby se majetek, který je cílem exekuce, nacházel na území Spojených států.

Zadruhé, rozdíl mezi těmito dvěma případy je v tom, že v řízení proti majetku státu je třeba, aby daný majetek byl používán k obchodním aktivitám ve Spojených státech, zato v řízení proti majetku státní agentury je pouze potřeba, aby tato agentura vykonávala obchodní činnost ve Spojených státech. V každém případě FSIA neumožňuje zřeknutí se imunity nad majetkem používaným jenom k svrchovaným neobchodním aktivitám.

Zatřetí, v obou případech FSIA obsahuje výjimku pro zřeknutí se imunity. Zajímavé je, že FSIA umožňuje, aby se stát či státní agentura zřekly imunity výslovně nebo konkludentně. Úmluva OSN vyžaduje výslovné zřeknutí se exekuční imunity.

---

⁵⁰⁷ 28 U.S.C. § 1610(a).

⁵⁰⁸ 28 U.S.C. § 1610 (b).

9.1.3 Spojené království

Ve Spojeném království je možno najít výjimku z exekuční imunity v podobě zřeknutí se imunity v paragrafu 13 o *State Immunity Act*:

„(2) Subject to subsections (3) and (4) below— (a) relief shall not be given against a State by way of injunction or order for specific performance or for the recovery of land or other property; and (b) the property of a State shall not be subject to any process for the enforcement of a judgment or arbitration award or, in an action in rem, for its arrest, detention or sale.

(3) Subsection (2) above does not prevent the giving of any relief or the issue of any process with the written consent of the State concerned; and any such consent (which may be contained in a prior agreement) may be expressed so as to apply to a limited extent or generally; but a provision merely submitting to the jurisdiction of the courts is not to be regarded as a consent for the purposes of this subsection.“⁵⁰⁹

State Immunity Act tak vyžaduje výslovné zřeknutí se exekuční imunity.

9.1.4 Francie a tamní soudní praxe

Ve Francii článek L.111-1-1 exekučního zákona obsahuje obecný princip, že cizí stát požívá exekuční imunitu:

„L'exécution forcée et les mesures conservatoires ne sont pas applicables aux personnes qui bénéficient d'une immunité d'exécution.“⁵¹⁰

Ve Francii se stát také může zříci své imunity.

V roce 2013 francouzský Nejvyšší soud řešil otázku, zda zřeknutí se imunity vzhledem k majetku používanému pro veřejné účely musí splňovat stejné náležitosti jako ustanovení o zřeknutí se imunity v případě majetku používanému pro obchodní účely.

Soud se rozhodl rozlišit mezi těmito dvěma typy majetku a ve svém rozsudku *NML Capital v. Argentina* ustanovil nový požadavek na výslovné a specifické zřeknutí se exekuční imunity na majetek používaný pro veřejné účely.⁵¹¹

⁵⁰⁹ *State Immunity Act*, § 13, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁵¹⁰ Code des procédures civiles d'exécution, čl. L.111-1-1, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpd_ila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

⁵¹¹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*. Pro komentáře k tomuto rozhodnutí viz BOLLÉE S. Droit du commerce international. *Dalloz*. 2013, s. 2293; CUNIBERTI G. *Journal du droit*

Soud argumentoval, že podle mezinárodního obyčejového práva, tak jak je uvedeno v Úmluvě OSN, zřeknutí se exekuční imunity vztahující se na veřejný majetek musí být výslovné a specifické; tj. v ustanovení o zřeknutí musí být výslovně zmíněn veřejný majetek nebo kategorie veřejného majetku, pro něž se stát vzdává exekuční imunity.⁵¹²

Ve třech případech rozhodnutých francouzským Nejvyšším soudem tentýž den se fond NML Capital snažil obstatit (i) daně, které argentinská pobočka Air France dlužila Argentině, (ii) licenční poplatky za ropu, které Total Austral dlužil Argentině a (iii) daně a sociální odvody, které místní pobočka banky BNP Paribas v Argentině dlužila Argentině.

Argentina se zřekla exekuční imunity, ale ne konkrétně nad těmito daněmi, licenčními poplatky a odvody, a proto soud rozhodl, že se obecné zřeknutí se imunity neaplikuje na tyto kategorie majetku a Argentina tak požívala své exekuční imunity⁵¹³ a řízení proti ní byla zastavena.

Argumentace francouzského soudu se zdá být nepřesvědčivá, protože článek 19 Úmluvy OSN, který jsme zmínili výše,⁵¹⁴ vyžaduje pouze výslovné zřeknutí se imunity a neobsahuje požadavek na specifické či konkrétní zřeknutí se imunity v případě veřejného majetku, tj. nutnost uvést konkrétně veřejný majetek, pro který se stát vzdává exekuční imunity.⁵¹⁵ Takový požadavek nelze najít ani v článku 21 Úmluvy OSN ohledně zvláštních kategorií majetku, který probereme později.⁵¹⁶

V roce 2013 svým rozhodnutím Nejvyšší soud sjednotil požadavek na zřeknutí se imunity v případě majetku používaného pro veřejné účely se svou dřívější judikaturou týkající se bankovních účtů zastupitelských misí z roku 2011.

Ale pozdějším rozhodnutím v případě *Commisimpex* z roku 2015 francouzský Nejvyšší soud jasně zrušil požadavek na konkrétní zřeknutí se imunity v případě bankovních účtů zastupitelských misí ve Francii.

Vyvstala tedy otázka, zda požadavek na to, že zřeknutí se exekuční imunity musí být konkrétní, stále platí v případě exekuce majetku používaného k veřejným úkonům.

---

international (Clunet). 2013, č. 3 komentář 10; MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728; MUIR WATT H. De la renonciation à l'immunité de juridiction des Etats. *Revue critique de droit international privé*. 2013, s. 671.

⁵¹² Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. Ire ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*.

⁵¹³ *Ibid.*

⁵¹⁴ Viz Kapitola 9.1.1.

⁵¹⁵ SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 80; MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728, I.

⁵¹⁶ Viz Kapitola 9.4.

Tento autor se stejně jako mnozí další autoři⁵¹⁷ domníval, že soud při příští příležitosti upustí od požadavku specifčnosti i vzhledem k veřejnému majetku a harmonizoval by tak řešení této situace s řešením přijatém v rozhodnutí *Commisimpex*.⁵¹⁸

Ale k tomu nikdy nedošlo, protože francouzský zákonodárce se rozhodl zasáhnout a zvrátit rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu.

Zákon č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal nový článek L.111-1-2 do exekučního zákona v tomto znění:

„Des mesures conservatoires ou des mesures d'exécution forcée visant un bien appartenant à un Etat étranger ne peuvent être autorisées par le juge que si l'une des conditions suivantes est remplie :

1° L'Etat concerné a expressément consenti à l'application d'une telle mesure ;

2° L'Etat concerné a réservé ou affecté ce bien à la satisfaction de la demande qui fait l'objet de la procédure ; . . .“⁵¹⁹

Exekuční zákon tak zahrnuje výslovné zřeknutí se exekuční imunity. Zákon naproti tomu vyžaduje výslovné a konkrétní zřeknutí se imunity pouze u diplomatického majetku zahrnujícího bankovní účty diplomatických misí. To bude dále probráno v podkapitole diskutující speciálně chráněný majetek.⁵²⁰

Lze tak dovodit, že zákon nahradí v budoucnu judikaturu francouzského Nejvyššího soudu z roku 2013 v případě *NML Capital v. Argentina*, kde soud vyžadoval výslovné a konkrétní zřeknutí se exekuční imunity obecně pro všechny majetek používaný pro veřejné účely. To již nadále zákon nevyžaduje.

---

⁵¹⁷ EL SAWAH S. a LEBOULANGER P. *Journal du droit international (Clunet)*. 2016, č. 1, komentář. 4, 2(A); DONNIER J.-B. Renonciation à l'immunité des États étrangers : vers un nouvel équilibre plus favorable aux créanciers ? *Revue Lexbase*. 2015 (4. červen), č. 615.

⁵¹⁸ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 137.

⁵¹⁹ Code des procédures civiles d'exécution, čl. L.111-1-2, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpdila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

⁵²⁰ Viz Kapitola 9.4.1.

9.2 Výjimka pro rozhodčí smlouvy

Oproti jurisdikční imunitě, kde je rozhodčí smlouva obecně interpretována jako zřeknutí se imunity, není výjimka pro rozhodčí smlouvy často k nalezení v případě exekuční imunity. Obecně je diskuze většinou o tom, zda uzavření rozhodčí doložky představuje konkludentní zřeknutí se exekuční imunity. Vnitrostátní soudy to většinou odmítly.

Úmluva OSN neobsahuje výjimku pro rozhodčí smlouvy v případě exekuční imunity (9.2.1). Poté zmíníme praxi ve Spojených státech (9.2.2), Francii (9.2.3), Spojeném království (9.2.4), Hongkongu (9.2.5) a Německu (9.2.6).

9.2.1 Úmluva OSN

Výjimku pro rozhodčí smlouvy v rámci jurisdikční imunity je možno nalézt v článku 17 Úmluvy OSN. Naproti tomu ale Úmluva OSN neobsahuje výjimku pro rozhodčí smlouvy v rámci exekuční imunity.

9.2.2 Spojené státy

Ve Spojených státech můžeme nalézt výjimku pro rozhodčí smlouvy v paragrafu 1610(a)(6) FSIA:

„(a) The property in the United States of a foreign state, [], used for a commercial activity in the United States, shall not be immune from attachment in aid of execution, or from execution, upon a judgment entered by a court of the United States or of a State [], if— . . .

(6) the judgment is based on an order confirming an arbitral award rendered against the foreign state, provided that attachment in aid of execution, or execution, would not be inconsistent with any provision in the arbitral agreement, or . . .“⁵²¹

Zprvė, tato výjimka se aplikuje pouze tehdy, je-li řízení vedeno proti státu a ne proti státním agenturám či státním organizacím.

Zadruhé, majetek, který je cílem exekuce, se musí nacházet na území Spojených států.

Zatřetí, daný majetek musí být používán k obchodním aktivitám ve Spojených státech.

Začtvrté, exekuce je vedena na základě rozsudku, který potvrdil rozhodčí nález proti cizímu státu. Exekuce nesmí být v rozporu s ustanoveními v rozhodčí smlouvě (například, kdyby smluvní strany exekuci proti majetku státu vyloučily).

---

⁵²¹ 28 U.S.C. § 1610(a)6.

Oproti této výslovné výjimce pro rozhodčí smlouvy panuje ještě ve Spojených státech debata, jestli se cizí státy zřikají konkludentně exekuční imunity, když uzavřou rozhodčí doložku.

Například federální oblastní soud v *District of Columbia* rozhodl, že uzavření rozhodčí doložky se rovná konkludentnímu zřeknutí se exekuční imunity.⁵²²

Také rozhodnutí federálního odvolacího soudu v pátém obvodu ve věci *Walker International Holdings proti Konžské republice* je často uváděno jako rozhodnutí podporující interpretaci, že uzavření rozhodčí doložky odpovídá dokonce výslovnému zřeknutí se exekuční imunity.⁵²³ Odvolací soud v tomto rozhodnutí uvedl, že:

„Konžská republika podepsala dohodu, kterou se zřiká státní imunity . . . Kromě toho Konžská republika souhlasila s dodržováním pravidel ICC, která jí zabraňují uplatnit svou státní imunitu. Pravidlo 28(6) uvádí, že ‘každý rozhodčí nález bude závazný pro obě strany. Předložením sporu k rozhodčímu řízení podle těchto pravidel se strany zavazují vykonat jakýkoliv rozhodčí nález bez odkladu a má se za to, že se zřikají svého práva na jakoukoli formu odvolání, pokud lze toto zřeknutí se platně uskutečnit.’ I.C.C. Článek 28(6). Proto rozhodujeme, že Konžská republika se výslovně vzdala své státní imunity. V souladu s tím, nemusíme řešit potenciální konkludentní zřeknutí se.“⁵²⁴

Přes tato dvě rozhodnutí se tento autor domnívá, že je lepší interpretovat FSIA tak, že se zahraniční státy konkludentně či výslovně nevzdávají své exekuční imunity tím, že uzavřou rozhodčí doložku.⁵²⁵

Dva důvody podporují tuto interpretaci. Paragraf 1610(a) FSIA obsahuje samostatnou arbitrážní výjimku. Pokud bychom akceptovali konkludentní zřeknutí se imunity uzavřením rozhodčí doložky, samostatná arbitrážní výjimka z imunity by byla zbytečná. V tomto smyslu jedni autoři poznamenali, že:

---

⁵²² *Birch Shipping Corp. v. Embassy of United Republic of Tanzania*, 507 F. Supp. 311, 312 (D.D.C. 1980) („Rozhodčí doložka, sama o sobě, postačuje ke konkludentnímu zřeknutí se [exekuční] imunity.“) (překlad autora).

⁵²³ *Walker Int'l Holdings Ltd. v. Republic of Congo (ROC)*, 395 F.3d 229 (5th Cir. 2004).

⁵²⁴ *Id.*, s. 234 (Přelad autora. V originále: „[T]he ROC signed an agreement that waives sovereign immunity defenses. [...] In addition, the ROC agreed to abide by the rules of the ICC which precludes the ROC from asserting a sovereign immunity defense. Rule 28(6) states, ‘[e]very Award shall be binding on the parties. By submitting the dispute to arbitration under these Rules, the parties undertake to carry out any Award without delay and shall be deemed to have waived their right to any form of recourse insofar as such waiver can validly be made.’ I.C.C. Rule 28(6). Therefore, we hold that the ROC explicitly waived its sovereign immunity. Accordingly, we need not address a potential implicit waiver.“).

⁵²⁵ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 21.

„Vzhledem k tomu, že zákony musí být vykládány tak, aby jakákoliv ustanovení nebyla nadbytečná, arbitrážní doložka nepředstavuje konkludentní zřeknutí se exekuční imunity podle ustanovení o zřeknutí se v paragrafu 1610(a).“⁵²⁶

Kromě toho, paragrafy 1610(a) a (b) FSIA obsahují shodné ustanovení o zřeknutí se imunity, ale pouze paragraf 1610(a) obsahuje arbitrážní výjimku. Protože paragraf 1610(b), který upravuje řízení proti státním agenturám, neobsahuje žádnou samostatnou arbitrážní výjimku, nemělo by uzavření rozhodčí doložky v takovémto případě znamenat zřeknutí se exekuční imunity.⁵²⁷

9.2.3 Francie a tamní soudní praxe

Ve Francii neexistuje psaná výjimka pro rozhodčí smlouvy. Je tak důležité analyzovat měnící se soudní praxi v této oblasti.⁵²⁸

Francouzský Nejvyšší soud v případě *Creighton proti Ministerstvu financí Kataru* v roce 2000 rozhodl ve svém přelomovém rozhodnutí, že uzavřením rozhodčí doložky ICC se stát konkludentně zříká exekuční imunity.⁵²⁹

Pozadím tohoto případu bylo, že společnost Creighton chtěla vykonat příznivý rozhodčí nález ve svůj prospěch proti bankovním účtům katarské vlády ve Francii. Nižší soudy odmítly exekuci z důvodu, že se obchodní výjimka neaplikovala, protože smlouva s Katarem se týkala výstavby nemocnice, což je veřejný účel.

Nicméně francouzský Nejvyšší soud našel konkludentní zřeknutí se exekuční imunity v tom, že Katar akceptoval rozhodčí řízení podle pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory (*ICC Arbitration Rules*).

Soud konstatoval, že:

„Závazek, který byl přijat státem uzavírajícím rozhodčí doložku, vykonat rozhodčí nález podle článku 24 pravidel ICC znamenal konkludentní zřeknutí se exekuční imunity státem.“⁵³⁰

Toto pravidlo konkludentního zřeknutí se exekuční imunity uzavřením rozhodčí doložky bylo také přijato švédskými soudy⁵³¹ a některými americkými soudy.⁵³²

---

⁵²⁶ STEELE M. & HEINLEN M. Challenges to Enforcing Arbitral Awards Against Foreign States in the U.S. *The International Lawyer*. 2008, sv. 42, č. 1, s. 105 (překlad autora).

⁵²⁷ *Ibid.*

⁵²⁸ Tato sekce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 133 a násl.

⁵²⁹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 6. červenec 2000, No. 98-19.068, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*.

⁵³⁰ *Ibid.* (překlad autora).

Pozice francouzského Nejvyššího soudu také našla určitou podporu v odborné literatuře. Jeden autor například podotknul, že:

„It is, in our opinion, illogical that having agreed to arbitration a state would have waived its right to invoke immunity from jurisdiction but not its right to immunity from execution.“⁵³³

Nicméně toto pravidlo se nestalo univerzální normou. Jak poznamenaly přední autorky:

„Although this discrepant State practice may show a willingness of national courts to prioritize the autonomy of the arbitration over jurisdictional immunities before national courts of foreign States, the differing requirements which have to be met in national legislation and rules of procedure for enforcement indicate that the general requirement of express and separate consent to both adjudication and enforcement of State immunity in national courts remains the general rule.“⁵³⁴

Podle mínění autora ustanovení pravidel ICC, na která odkazovaly soudy ve Francii v případě *Creighton* a ve Spojených státech v případě *Walker*, neobsahují zřeknutí se exekuční imunity.⁵³⁵

V případě *Creighton* francouzský soud odkazoval na článek 24(2) Rozhodčích pravidel ICC z roku 1988,⁵³⁶ který praví, že:

„By submitting the dispute to arbitration by the international Chamber of Commerce, the parties shall be deemed to have undertaken to carry out the resulting award without delay and to have waived their right to any form of appeal insofar as such waiver can validly be made.“⁵³⁷

---

⁵³¹ Svea Hovrett [odvolací soud], 18. červen 1980, *Libyan American Oil Company v. Libya*, 62 ILR 225.

⁵³² *Birch Shipping Corp. v. Embassy of United Republic of Tanzania*, 507 F. Supp. 311, 312 (D.D.C. 1980); *Walker Int'l Holdings Ltd. v. Republic of Congo (ROC)*, 395 F.3d 229, 234 (5th Cir. 2004).

⁵³³ PENGELLE N. Waiver of Sovereign Immunity from Execution: Arbitration is Not Enough. *Journal of International Arbitration*. 2009, sv. 26 č. 6, s. 869; viz BACHAND F. Overcoming Immunity-Based Objections to the Recognition and Enforcement in Canada of Investor-State Awards. *International Arbitration*. 2009, sv. 26, s. 68–69; MANN F. A. Waiver of Immunity. *Law Quarterly Review*. 1991, sv. 107, s. 364; BERNINI G. & VAN DEN BERG A. J. The Enforcement of Arbitral Awards Against a State: The Problem of Immunity from Execution, v LEW J. *Contemporary Problems in International Arbitration*. Martinus Nijhoff, 1987, s. 360; LUZZATTO R. International commercial arbitration and the municipal law of states. *Recueil des cours de l'Académie de droit international de La Haye*. 1977, sv. 157 s. 93.

⁵³⁴ Viz FOX H. a WEBB P. *The law of state immunity*. Oxford University Press, 2013, s. 394.

⁵³⁵ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 24–25.

⁵³⁶ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 6. červenec 2000, No. 98-19.068, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*.

⁵³⁷ ICC Arbitration Rules 1988, dostupné na <http://www.jus.uio.no/lm/icc.conciliation.arbitration.rules.1988/doc.html#171> (naposledy navštíveno 6. prosince 2017), čl. 24(2).

Strany se tedy v pravidlech ICC zavazují splnit rozhodčí nález a vzdávají se možnosti odvolání, pokud je to právně možné. Ale tento článek neobsahuje ustanovení o zřeknutí se exekuční imunity.

V případě *Walker* americký soud odkazoval na článek 28(6) Rozhodčích pravidel ICC z roku 1998,⁵³⁸ který stanovuje, že:

„Every Award shall be binding on the parties. By submitting the dispute to arbitration under these Rules, the parties undertake to carry out any Award without delay and shall be deemed to have waived their right to any form of recourse insofar as such waiver can validly be made.“⁵³⁹

Strany se podobně zavazují splnit rozhodčí nález a vzdávají se možnosti napadení rozhodčího nálezu, pokud je to právně možné. Tento článek opět neobsahuje ustanovení o zřeknutí se exekuční imunity.

Soudy by měly v obecnější rovině respektovat základní rozdíl mezi jurisdikční a exekuční imunitou.⁵⁴⁰ Proto by dohoda se státem vést arbitráž podle pravidel ICC nebo jiných obdobných pravidel měla být vykládána jako zřeknutí se jurisdikční imunity, ale na druhou stranu by taková dohoda neměla představovat výslovné ani konkludentní zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁴¹

To plyne z obecně uznávaného principu, že je třeba samostatné zřeknutí se imunity pro jurisdikční a exekuční imunitu. Toto řešení bylo přijato například v Úmluvě OSN, která vyžaduje zvláštní zřeknutí se imunity pro jurisdikční a exekuční imunitu,⁵⁴² a podle které uzavření rozhodčí smlouvy představuje pouze zřeknutí se jurisdikční imunity v soudních řízeních týkajících se rozhodčího řízení.⁵⁴³

Judikatura *Creighton* již zřejmě ve Francii ani neplatí. Jak již bylo zmíněno, v roce 2013 francouzský Nejvyšší soud ustanovil v sérii rozsudků *NML Capital v. Argentina* nový

---

⁵³⁸ *Walker Int'l Holdings Ltd. v. Republic of Congo (ROC)*, 395 F.3d 229, 234 (5th Cir. 2004).

⁵³⁹ ICC Arbitration Rules 1998, dostupné na https://www.trans-lex.org/750200/_/icc-arbitration-rules-1998/ (naposledy navštíveno 6. prosince 2017), čl. 28(6).

⁵⁴⁰ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 25.

⁵⁴¹ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 134; KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 25.

⁵⁴² Úmluva OSN, čl. 20. Viz Kapitola 9.1.1.

⁵⁴³ Úmluva OSN, čl. 17. Viz Kapitola 9.2.1.

požadavek na výslovné a specifické zřeknutí se exekuční imunity na majetek používaný pro veřejné účely.⁵⁴⁴

Dokonce i francouzští autoři zpochybnili platnost rozhodnutí *Creighton* ve světle těchto případů. Jeden autor nazýval případy *NML Capital* z roku 2013 radikální změnou v judikatuře, která se odchyluje od pozice v případě *Creighton*.⁵⁴⁵ Jiný autor například poznamenal, že:

„Požadavek na výslovné a specifické zřeknutí se imunity by nyní měl odsoudit argumentaci [v případě *Creighton*], která šla jistě příliš daleko, a [tento případ] byl vlastně rozhodnut na základě fiktivního souhlasu.“⁵⁴⁶

Někteří autoři byli opatrnější ve svém hodnocení a psali, že je příliš brzy na hlásání „smrti“ judikatury *Creighton*; nicméně alespoň připustili, že existuje napětí mezi judikaturou *Creighton* a rozsudky *NML Capital* z roku 2013.⁵⁴⁷

Později v roce 2015 v rozhodnutí *Commisimpex* francouzský Nejvyšší soud zrušil požadavek na konkrétní zřeknutí se imunity, ale ponechal požadavek na výslovné zřeknutí se exekuční imunity.

Opět se tak naskytla otázka, zda je judikatura *Creighton* stále platná, tj. zda rozhodčí smlouva může být stále považována za zřeknutí se exekuční imunity. Řada autorů se v tomto směru vyjádřila záporně⁵⁴⁸ a zdá se, že odpovědí by tak bylo, že rozhodčí smlouva nemůže být nadále považována za zřeknutí se exekuční imunity.

Zákon č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal nový článek L.111-1-2 do Občanského exekučního řádu (*Code des procédures civiles d'exécution*), který stanovuje tři výjimky z exekuční imunity:

- (i) výslovné zřeknutí se imunity;
- (ii) alokaci majetku pro uspokojení pohledávky, která je předmětem daného řízení; a

⁵⁴⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*.

⁵⁴⁵ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 10, ¶ 4.

⁵⁴⁶ BOLLÉE S. *Droit du commerce international. Dalloz*. 2013, s. 2293 (překlad autora).

⁵⁴⁷ EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 71.

⁵⁴⁸ EL SAWAH S. a LÉBOULANGER P. *Journal du droit international (Clunet)*. 2016, č. 1, komentář. 4, 2(A); DONNIER J.-B. Renonciation à l'immunité des États étrangers : vers un nouvel équilibre plus favorable aux créanciers ? *Revue Lexbase*. 2015 (4. červen), č. 615; BOLLÉE S. L'abandon de l'exigence de spécialité de la renonciation à l'immunité d'exécution. *Dalloz*. 2015, s. 1936, ¶ 8.

- (iii) výjimku pro majetek používán pro obchodní účely.⁵⁴⁹

Výslovná výjimka pro rozhodčí dohody v zákoně tedy nefiguruje. Můžeme zde nalézt pouze výjimku pro výslovné zřeknutí se imunity.

Bude tak zajímavé sledovat, když bude příště Nejvyšší soud řešit, zda rozhodčí smlouva ICC nebo doložka podle podobných pravidel je zároveň zřeknutím se exekuční imunity.

Soud bude mít v zásadě dvě možnosti. První možností je použít širokou interpretaci výslovného zřeknutí se imunity a považovat tak rozhodčí doložku ICC za výslovné zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁵⁰ Taková interpretace by vytvořila soulad mezi rozhodnutím *Creighton* a článkem L.111-1-2 Občanského exekučního řádu.

Pro podporu této interpretace můžeme k tomu uvést argumentaci jedné autorky, že pařížský odvolací soud, aplikující rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Creighton*, uvedl, že považuje rozhodčí doložku podle pravidel ICC za výslovné zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁵¹

Ve zmíněném rozsudku pařížský odvolací soud uvedl v příslušné části, že:

„Considering that assets of a foreign state cannot be under the principles of international law governing immunities of foreign states subject to execution procedures, unless the state expressly consented to it in particular by concluding an arbitration clause, the acceptance of the mandatory nature of the award resulting from the acceptance of the arbitration agreement operates in view of the principle of good faith as a waiver of immunity from execution, unless [the parties] provided otherwise; . . .

Considering that the commitment of the State of Qatar, a signatory to the arbitration clause, to execute future awards in the terms of Article 24 of the ICC arbitration rules . . . implies a waiver of immunity from execution by that state.“⁵⁵²

Nicméně charakterizace rozhodčí doložky jako výslovného zřeknutí se exekuční imunity není široce přijata. Významný francouzský právník nesouhlasil s tím, jak soud

---

⁵⁴⁹ *Code des procédures civiles d'exécution*, čl. L.111-1-2, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?jsessionid=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpdila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposlady navštíveno 6. září 2017).

⁵⁵⁰ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 138.

⁵⁵¹ ATALLAH A. The Arbitration Clause and State Immunity Under French Law. *B.C.D.R. International Arbitration Review*. 2015, č. 2(2), s. 403.

⁵⁵² Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 12. prosinec 2001, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*. *Revue d'arbitrage*. 2003, s. 418 (překlad autora z francouzského originálu).

charakterizoval zřeknutí se imunity ve výše zmíněném rozhodnutí a domníval se, že se jednalo spíše o konkludentní zřeknutí se imunity.⁵⁵³

Autor dodává, že francouzský Nejvyšší soud opakovaně uvedl, že obecně zřeknutí se práva musí být jisté, výslovné a jednoznačné.⁵⁵⁴ Totéž uvedl francouzský Nejvyšší soud přímo ohledně zřeknutí se jurisdikční imunity: zřeknutí se musí být jisté, výslovné a jednoznačné.⁵⁵⁵

Autor se domnívá, že je nepřesvědčivé považovat rozhodčí doložku ICC za jisté, výslovné a jednoznačné zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁵⁶ První možnost, tj. považovat rozhodčí doložku ICC za výslovné zřeknutí se exekuční imunity, tak velmi pravděpodobně nebude přijata.

Druhou možností pro Nejvyšší soud je upustit od judikatury *Creighton*.⁵⁵⁷ Soud by mohl změnit svůj postoj a rozhodnout, že rozhodčí doložka ICC nepředstavuje zřeknutí se exekuční imunity. Popřípadě by soud mohl považovat rozhodčí doložku ICC za konkludentní zřeknutí se exekuční imunity, což by bylo v rozporu s požadavkem v rozhodnutí *Commisimpex*⁵⁵⁸ a nově v článku L.111-1-2 Občanského exekučního řádu na výslovné zřeknutí se imunity.

Autor se domnívá, že Nejvyšší soud považoval v rozhodnutí *Creighton* rozhodčí doložku ICC za konkludentní zřeknutí se exekuční imunity. Můžeme o tom ale samozřejmě pouze spekulovat. Podporou této interpretace je například rozhodnutí pařížského městského soudu (prvoinstanční soud), který aplikoval judikaturu *Creighton*, a při tom uvedl, že „a waiver [of immunity from execution] can be implied (*implicite*) provided that it results from acts manifesting unequivocally such intention.“⁵⁵⁹

---

⁵⁵³ LÉBOULANGER P. Note — Cour d'appel de Paris (1re Ch. G), 12 décembre 2001. *Revue d'arbitrage*. 2003, s. 423 (¶ 7).

⁵⁵⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 18. leden 2012, No. 11-10389 („Mais attendu qu'ayant relevé, à bon droit, que la renonciation à un droit ou une action ne peut se présumer et que, pour être utilement opposée par celui qui s'en prévaut, elle doit être certaine, expresse et non équivoque, . . .“).

⁵⁵⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 9. březen 2011, No. 09-14.743, *GIE La Réunion aérienne v. Jamahiriya arabe libyenne populaire et socialiste* („Mais attendu que l'arrêt rappelle exactement que, si un Etat peut renoncer à son immunité de juridiction dans un litige, cette renonciation doit être certaine, expresse et non équivoque ; . . .“).

⁵⁵⁶ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 138.

⁵⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁵⁸ KAMINSKY R. a DALMASSO J. Une révolution en marche dans le droit des immunités - La fin des régimes spéciaux pour les immunités diplomatiques et l'arbitrage international? *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (17. září), č. 38, s. 1426.

⁵⁵⁹ Tribunal de grande instance (TGI) de Paris [Městský soud] (příkaz exekučního soudce), 11. prosinec 2002, *Banque centrale de Syrie et République arabe syrienne v. Société Papillon Group Corp.* *Revue d'arbitrage*. 2004, s. 99 (překlad autora z francouzského originálu).

Soudce tak zřejmě nepovažoval rozhodčí doložku ICC za výslovné zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁶⁰

Autor je přesvědčen, že jurisprudence *Creighton* je otázkou minulosti. Ale dokud Nejvyšší soud nevydá v tomto směru nějaké rozhodnutí, autor doporučuje, aby soukromé strany uzavírající smlouvy se státy zahrnuly do smluv výslovné zřeknutí se exekuční imunity a určitě nespolehaly jen na rozhodčí doložku.⁵⁶¹

9.2.4 Spojené království

Ve Spojeném království jsme v případě jurisdikční imunity již viděli výjimku pro rozhodčí doložky v paragrafu 9 britského *State Immunity Act*.⁵⁶² Obdobná obecná výjimka ale neexistuje v případě exekuční imunity, kterou upravuje paragraf 13 SIA.

Anglický soud také vyjádřil skepsi o argumentu, že dohoda vést rozhodčí řízení podle pravidel ICC představuje konkludentní zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁶³ Soudce Burton shledal, že:

„In those circumstances, I am reluctant to conclude that, without more, interpretation by the French and/or US courts of the effect of Article 28(6) (or the old 24(2)) in a situation where there is no statutory framework such as the 1978 Act, should be imported into this jurisdiction so as to expand the waiver of immunity beyond the commercial purposes exception in s 13(4). . . “⁵⁶⁴

Toto pravidlo tak zatím nebylo v Anglii úspěšně uplatněno.

9.2.5 Hongkong

Hongkongské soudy též odmítly pravidlo konkludentního zřeknutí se exekuční imunity uzavřením rozhodčí doložky.

V případě *FG Hemisphere Associates L.L.C. v. Democratic Republic of Congo* jugoslávská společnost Energoinvest DD vyhrála arbitráž proti Demokratické konžské republice a jejímu státnímu energetickému podniku a poté prodala tento dluh fondu FG Hemisphere Associates. Nezávisle na tom China Railway Group uzavřela smlouvu s konžským státním podnikem v důlním sektoru a spolu s tím měla zaplatit jisté poplatky za

⁵⁶⁰ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 138.

⁵⁶¹ *Ibid.*

⁵⁶² Viz Kapitola 8.4.3.

⁵⁶³ *Orascom Telecom Holding SAE v. The Republic of Chad*, [2008] E.W.H.C. 1841.

⁵⁶⁴ *Id.*, ¶ 49.

dolování konžské vlády. Fond FG Hemisphere Associates se pokusil vykonat rozhodčí nález na těchto poplatcích určených konžské vládě. Ta se zaštitila státní imunitou.

FG Hemisphere Associates argumentoval mimo jiné, že se Demokratická konžská republika zřekla své imunity uzavřením rozhodčí doložky.

Soudce Reyes rozhodl, že zřeknutí se jurisdikční imunity neznamená zřeknutí se exekuční imunity.⁵⁶⁵ Dohoda vést rozhodčí řízení podle pravidel ICC tak podle něho neznamená zřeknutí se exekuční imunity.

Soudce Reyes také zpochybnil argumentaci francouzských soudů. Rozhodl, že povinnost splnit rozhodčí nález v článku 24(2) Rozhodčích pravidel ICC z roku 1988, na které odkazoval francouzský Nejvyšší soud, neznamená zřeknutí se exekuční imunity:

„The article says nothing about (and does not deal with) waiving the right of immunity from execution in some other jurisdiction in relation to an adverse award.“⁵⁶⁶

Soudce Reyes vyslovil nesouhlas s rozhodnutím v případě *Creighton*:

„Se vši úctou nemyslím si, že *Creighton* může být správný do té míry, jak tam bylo navrženo, že podání k rozhodčímu řízení ICC se bez dalšího rovnalo zřeknutí se exekuční imunity. Nemyslím si, že takový závěr logicky vyplývá z premisy.“⁵⁶⁷

Tento závěr již nebyl nějak změněn během následného odvolacího řízení. Můžeme zde v krátkosti také zmínit, že Nejvyšší soud v Hongkongu při příležitosti tohoto případu rozhodl, že tamní soudy budou následovat absolutní pojetí státní imunity, tak jako Čína.⁵⁶⁸

Právníci zastupující fond F.G. Hemisphere v Hongkongu tedy nepřesvědčili tamní soudy odkazováním na rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu ve věci *Creighton*,⁵⁶⁹ že rozhodčí doložka s odkazem na pravidla ICC je konkludentním zřeknutím se exekuční imunity. Mimo Hongkong byl ve Spojeném království už tento argument také použit neúspěšně.⁵⁷⁰

---

⁵⁶⁵ Court of First Instance of the Hong Kong Administrative Region, 12. prosinec 2008, *FG Hemisphere Associates L.L.C. v. Democratic Republic of Congo*, [2009] 1 H.K.L.R.D. 410, ¶ 106, dostupný na http://www.360doc.com/content/11/0915/17/747074_148507328.shtml (naposledy navštíveno 1. dubna 2016).

⁵⁶⁶ Court of First Instance of the Hong Kong Administrative Region, 12. prosinec 2008, *FG Hemisphere Associates L.L.C. v. Democratic Republic of Congo*, [2009] 1 H.K.L.R.D. 410, ¶ 111.

⁵⁶⁷ *Id.*, ¶ 113 (překlad autora).

⁵⁶⁸ Court of Final Appeal of the Hong Kong Special Administrative Region, 8. červen 2011, *Democratic Republic of the Congo v. FG Hemisphere Associates*, otištěn v VAN DEN BERG A. J. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2011, č. 26, s. 594.

⁵⁶⁹ Viz Kapitola 9.2.3.

⁵⁷⁰ *Orascom Telecom Holding SAE v. The Republic of Chad*, [2008] E.W.H.C. 1841. Viz Kapitola 9.2.4.

Mnohé vnitrostátní soudy se ale dosud ještě nevyslovily k této otázce a proto zřejmě i v budoucnu uslyšíme od právních zástupců státních věřitelů tento argument. Tento autor se nicméně domnívá, že tento argument nemá dostatečnou právní oporu.

9.2.6 Německo

Německý Nejvyšší soud odmítl pravidlo konkludentního zřeknutí se exekuční imunity uzavřením rozhodčí doložky v případě, kdy se jednalo o rozhodčí doložku v bilaterální smlouvě o ochraně investic. Soud rozhodl, že:

„No waiver of immunity from execution ensues from the arbitration clause contained in the [Treaty between Germany and the Soviet Union on the Promotion and Mutual Protection of Capital Investments of 13 September 1989 (the Bilateral Investment Treaty – BIT)]. Immunity in proceedings on the merits [*Erkenntnisverfahren*] on the one hand and immunity in execution proceedings on the other hand are to be determined according to different standards and thus independently from each other . . . The arbitration agreement governs the proceedings on the merits. However, no waiver of immunity in execution proceedings necessarily ensues from it.“⁵⁷¹

Soud tak oddělil jurisdikční a exekuční imunitu a usoudil, že z rozhodčí doložky samo osobě nevyplývá zřeknutí se exekuční imunity ze strany státu.

9.3 Výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely

Nejvíce využívanou výjimkou z exekuční imunity je výjimka pro majetek užívaný pro obchodní účely. Tato výjimka souvisí s restriktivním vývojem státní imunity.⁵⁷²

Tuto výjimku z exekuční imunity lze najít jak v mezinárodních, tak v národních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (9.3.1), úpravu ve Spojených státech (9.3.2), ve Spojeném království (9.3.3), ve Francii (9.3.4) a v České republice (9.3.5).

9.3.1 Úmluva OSN

Článek 19(c) Úmluvy OSN obsahuje výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely:

„(c) bylo prokázáno, že majetek je konkrétně užíván nebo určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely a nachází se na území státu soudu, přičemž však donucovací opatření přijímaná po

⁵⁷¹ Bundesgerischthof [Federální Nejvyšší soud], 4. říjen 2005, *Franz J. Sedelmayer v. Russian Federation and Federal Republic of Germany*, č. 91/W1. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2006, č. 31, s. 703-704. Viz Bundesgerischthof [Federální Nejvyšší soud], 4. říjen 2005, *Franz J. Sedelmayer v. Russian Federation and Deutsche Lufthansa AG*, č. 92 / W2. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2006, č. 31, s. 715.

⁵⁷² Viz Kapitola 2.2.

vynesení rozsudku mohou být uplatněna pouze vůči majetku, který je spojen se subjektem, proti němuž bylo řízení vedeno.

Ohledně článku 19

Výraz 'subjekt' v písmenu (c) označuje stát jako samostatnou právnickou osobu, celky tvořící federální stát, nižší celky uvnitř státu, agenturu či organizaci státu nebo jiný subjekt, který je nadán samostatnou právní subjektivitou.

Slova "majetek, který je spojen se subjektem" v písmenu (c) je třeba chápat jako širší pojem než vlastnictví nebo držbu.

Článek 19 neprejudikuje otázku 'odhalování roušky podniku', otázky týkající se situace, kdy státní subjekt záměrně podal nepravdivé informace o svém finančním stavu nebo následně snížil své jmění s úmyslem se vyhnout povinnosti uspokojit nárok, nebo podobné související otázky."⁵⁷³

Zaprvé, článek 19(c) Úmluvy OSN vyžaduje, aby majetek byl užíván pro jiné než státní neobchodní účely.

To je v souladu s judikaturou Mezinárodního soudního dvora, který také zmínil majetek užívaný pro obchodní účely jako výjimku z exekuční imunity.⁵⁷⁴

Účel majetku je posuzován v momentě, kdy je proti majetku zahájeno řízení o exekuci, což je patrné z Komentáře k návrhu Úmluvy OSN.⁵⁷⁵ Komentář k návrhu Úmluvy OSN také optimisticky zmiňuje, že počítá s tím, že státy nebudou měnit účel použití majetku pro potřeby jeho ochrany před exekucí.⁵⁷⁶

---

⁵⁷³ Úmluva OSN, čl. 19(c) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „No post-judgment measures of constraint, such as attachment, arrest or execution, against property of a State may be taken in connection with a proceeding before a court of another State unless and except to the extent that: (c) it has been established that the property is specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes and is in the territory of the State of the forum, provided that post-judgment measures of constraint may only be taken against property that has a connection with the entity against which the proceeding was directed.“).

⁵⁷⁴ Mezinárodní soudní dvůr, 3. února 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 118 („Indeed, it suffices for the Court to find that there is at least one condition that has to be satisfied before any measure of constraint may be taken against property belonging to a foreign State : that the property in question must be in use for an activity not pursuing government non-commercial purposes . . .“).

⁵⁷⁵ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 18, ¶ 11 („The use of the word ‘is’ in paragraph 1 (c) indicates that the property should be specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes at the time the proceeding for attachment or execution is instituted. To specify an earlier time could unduly fetter States’ freedom to dispose of their property.“).

⁵⁷⁶ *Ibid.* („It is the Commission’s understanding that States would not encourage and permit abuses of this provision, for example by changing the status of their property in order to avoid attachment or execution.“).

Je zajímavé porovnat článek 19(c) Úmluvy OSN s článkem 10 stejné úmluvy, který se zabýval výjimkou z jurisdikční imunity pro obchodní transakce. V případě článku 10 směřovalo hlavní zaměření na povahu aktu státu proto, aby se určilo, zda se jedná o obchodní transakci či nikoliv.⁵⁷⁷ Ale v případě exekuční imunity je zaměření na účel užívání majetku.

Rozkol se může zdát být jen zdánlivý. Článek 19(c) Úmluvy OSN je možno pochopit tak, že vyžaduje, aby majetek nebyl používán k jinému účelu než k obchodní transakci. Takovéto chápání by pak zajistilo kohezi mezi tímto ustanovením a články 10 a 2(1)c Úmluvy OSN, které odkazují na obchodní transakci.⁵⁷⁸

Zadruhé, článek 19(c) Úmluvy OSN vyžaduje, aby se majetek, který je užíván pro jiné než státní neobchodní účely, nacházel na území státu soudu.

Zatřetí, podle článku 19(c) Úmluvy OSN donucovací opatření mohou být uplatněna „pouze vůči majetku, který je spojen se subjektem, proti němuž bylo řízení vedeno.“ V praxi to znamená, že pokud je řízení vedeno proti státu, nelze provést exekuci na majetek samostatného nižšího politického celku státu (například jednoho ze států federace) nebo proti samostatnému podniku vlastněného státem.

Je otázkou, zda poslední požadavek je součástí mezinárodního obyčejového práva. Mezinárodní soudní dvůr ho ve svém rozsudku nezmínil.⁵⁷⁹ Soud ale také uvedl, že „není nutné pro účely projednávané věci, aby rozhodl, zda všechny aspekty článku 19 odráží současné obyčejové mezinárodní právo.“⁵⁸⁰

9.3.2 Spojené státy

Ve Spojených státech paragraf 1610(a)(2) FSIA ustanovuje výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely v situaci, kdy je řízení vedeno proti státu:

„(a) The property in the United States of a foreign state, [], used for a commercial activity in the United States, shall not be immune from attachment in aid of execution, or from execution, upon a judgment entered by a court of the United States or of a State [], if— . . .

(2) the property is or was used for the commercial activity upon which the claim is based, . . .“⁵⁸¹

⁵⁷⁷ Viz Kapitola 8.7.1.

⁵⁷⁸ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 323.

⁵⁷⁹ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 118.

⁵⁸⁰ *Id.*, ¶ 117 (překlad autora).

⁵⁸¹ 28 U.S.C. § 1610(a)(2).

Paragraf 1610(b)(2) FSIA ustanovuje výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely v situaci, kdy je řízení vedeno proti státní agentuře či jiné státní organizaci:

„(b) In addition to subsection (a), any property in the United States of an agency or instrumentality of a foreign state engaged in commercial activity in the U.S. shall not be immune from attachment in aid of execution, or from execution, upon a judgment entered by a court of the United States or of a State [], if— . . .

(2) the judgment relates to a claim for which the agency or instrumentality is not immune by virtue of section 1605(a)(2), (3), or (5) or 1605(b) of this chapter, regardless of whether the property is or was involved in the act upon which the claim is based, or . . .“⁵⁸²

Zaprvé, v obou případech je požadováno, aby se majetek, který je cílem exekuce, nacházel na území Spojených států. To je logický požadavek a je možno ho také najít například v článku 19(c) Úmluvy OSN.

Zadruhé, rozdíl mezi těmito dvěma případy je v tom, že v řízení proti majetku státu je třeba, aby daný majetek byl používán k obchodním aktivitám ve Spojených státech, zato v řízení proti majetku státní agentury je pouze třeba, aby tato agentura vykonávala obchodní činnost ve Spojených státech.

Zatřetí, další rozdíl je v tom, že v řízení proti majetku státu je třeba, aby daný majetek byl používán k obchodním aktivitám, ke kterým se váže nárok žalující strany. Tento požadavek je specifický pro Spojené státy a nelze ho najít například v článku 19(c) Úmluvy OSN.

Nicméně ve Spojených státech v řízení proti majetku státu tento požadavek neplatí zejména v případech, kdy se stát vzdal imunity,⁵⁸³ nebo když je exekuce vedena na základě rozhodnutí potvrzujícího rozhodčí nález vydaný proti cizímu státu.⁵⁸⁴

Oproti tomu v řízení proti majetku státní agentury tento požadavek vůbec neexistuje. Lze tak provést exekuci proti jakémukoliv majetku státní agentury ve Spojených státech, který souvisí s obchodními aktivitami.

Začtvrté, termín „obchodní aktivita“ je používán ve stejném smyslu jak v případě paragrafu 1605 FSIA, který jsme již rozebrali výše.⁵⁸⁵

---

⁵⁸² 28 U.S.C. § 1610(b)(2).

⁵⁸³ 28 U.S.C. §1610(a)(1).

⁵⁸⁴ 28 U.S.C. §1610(a)(6).

⁵⁸⁵ Viz Kapitola 8.7.2.

9.3.3 Spojené království

Výjimku pro majetek používaný pro obchodní účely lze ve Spojeném království najít v paragrafu 13(4) *State Immunity Act*:

„(4) Subsection (2)(b) above does not prevent the issue of any process in respect of property which is for the time being in use or intended for use for commercial purposes; but, in a case not falling within section 10 above, this subsection applies to property of a State party to the European Convention on State Immunity only if—(a) the process is for enforcing a judgment which is final within the meaning of section 18 (1)(b) below and the State has made a declaration under Article 24 of the Convention; or (b) the process is for enforcing an arbitration award.“⁵⁸⁶

Majetek musí být „používán nebo určen k použití pro obchodní účely,“ aby se tato výjimka aplikovala.⁵⁸⁷

Britský Nejvyšší soud definoval termín „používán pro obchodní účely“ v případě *Servaas v. Rafidain Bank*.⁵⁸⁸ V tomto případě americká společnost Servaas uzavřela dohodu s iráckým ministerstvem v roce 1988.⁵⁸⁹ Servaas později soudila Irák ve Francii o částku, kterou ji dlužil podle této dohody. Francouzský soud ji vyhověl a vydal rozsudek proti Iráku.⁵⁹⁰ Společnost Servaas se ho snažila vykonat ve Velké Británii proti částce, kterou Rafidain Bank dlužila Iráku.⁵⁹¹ Původem dluhů byly obchodní transakce mezi Rafidain Bank a jejími obchodními věřiteli.⁵⁹² Tyto dluhy byly později postoupeny Iráku, který rozhodl, že se dlužné částky budou platit přímo do Fondu rozvoje pro Irák vytvořeného OSN.⁵⁹³

Nejvyšší soud rozhodl, že povaha původu dluhů není relevantní pro otázku, zda je majetek používán pro obchodní účely ve smyslu paragrafu 13(4) SIA.⁵⁹⁴

---

⁵⁸⁶ *State Immunity Act*, § 13, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁵⁸⁷ Tato podsekcce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 29.

⁵⁸⁸ *Servaas Inc. v. Rafidain Bank & Others* [2012] UKSC 40, dostupný na <http://www.bailii.org/uk/cases/UKSC/2012/40.html> (naposledy navštíveno 15. srpna 2017).

⁵⁸⁹ *Id.*, ¶ 1.

⁵⁹⁰ *Id.*, ¶ 3.

⁵⁹¹ *Id.*, ¶ 4.

⁵⁹² *Ibid.*

⁵⁹³ *Id.*, ¶ 5.

⁵⁹⁴ *Id.*, ¶ 15 („As I see it, the central question in this appeal is whether the nature of the origin of the debts is relevant to the question whether the property in question was in use for commercial purposes. In my opinion it is not. This conclusion is based upon the language of section 13(4).“).

Jinými slovy, pokud státní věřitelé nemohou prokázat aktuální obchodní použití daného majetku, nemohou se odkazovat na obchodní původ majetku či původní úmysl s naložením onoho majetku.⁵⁹⁵ Obchodní výjimka je po tomto rozhodnutí více omezená ve Spojeném království, než se dříve zdálo, a exekuce proti státům bude tedy obtížnější.⁵⁹⁶

Stojí také za zmínku, že britský *State Immunity Act*, oproti úpravě ve Spojených státech,⁵⁹⁷ nevyžaduje zvláštní spojitost (*nexus requirement*) mezi obchodní činností, pro kterou je zastavený majetek používán, a samotnou pohledávkou.⁵⁹⁸

Je také důležité zmínit paragraf 13(5) SIA, který dává vedoucímu diplomatické mise cizího státu ve Spojeném království pravomoc potvrdit, že daný majetek, který je předmětem sporu, není používán pro obchodní účely:

„(5) The head of a State’s diplomatic mission in the United Kingdom, or the person for the time being performing his functions, shall be deemed to have authority to give on behalf of the State any such consent as is mentioned in subsection (3) above and, for the purposes of subsection (4) above, his certificate to the effect that any property is not in use or intended for use by or on behalf of the State for commercial purposes shall be accepted as sufficient evidence of that fact unless the contrary is proved.“⁵⁹⁹

Takové potvrzení je považováno za dostatečný důkaz o neobchodním účelu daného majetku, pokud věřitel nedokáže prokázat opak.

9.3.4 Francie a tamní soudní praxe

Francouzský Nejvyšší soud rozhodl, že majetek cizího státu nepožívá exekuční imunity, když je používán pro hospodářské nebo obchodní činnosti soukromého práva, které jsou základem nároku obstavujícího věřitele.⁶⁰⁰

---

⁵⁹⁵ UK Supreme Court clarifies “commercial purposes” exception to state immunity; when enforcing against property, its origin is irrelevant. *Herbert Smith Freehills Arbitration News*. 31. srpen 2012, dostupný na <http://hsf-arbitrationnews.com/2012/08/31/uk-supreme-court-clarifies-commercial-purposes-exception-to-state-immunity-when-enforcing-against-property-its-origin-is-irrelevant/> (naposledy navštíveno 4. dubna 2016).

⁵⁹⁶ *Ibid.*

⁵⁹⁷ 28 U.S.C. §1610(a)(2); viz Kapitola 9.3.2.

⁵⁹⁸ FOSTER G. Collecting from Sovereigns: The current legal framework for enforcing arbitral awards and court judgments against states and the instrumentalities and some proposals for its reform. *Arizona Journal of International & Comparative Law*. 2008, č. 25, s. 684.

⁵⁹⁹ *State Immunity Act*, § 13(5), dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

⁶⁰⁰ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 1. říjen 1985, *Sonatrach v. Migeon. La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 1986, II, s. 20566.

Ve Francii tak judikatura vyžaduje zvláštní spojitost (*nexus requirement*) mezi obchodní činností, pro kterou je zastavený majetek používán, a samotnou pohledávkou.⁶⁰¹

Takový požadavek existuje i v jiných zemích. Již jsme zmínili Spojené státy,⁶⁰² ale můžeme zmínit také například Švýcarsko.⁶⁰³

Obdobně jako ve Spojených státech, tento požadavek na zvláštní spojitost mezi obchodní činností a pohledávkou se ve Francii nepoužije, pokud se stát zřekl své exekuční imunity, což francouzský Nejvyšší soud rozhodl v případě *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar*.⁶⁰⁴ Zmiňme, že jeden autor interpretuje tento případ v tom smyslu, že francouzské soudy upustily od požadavku na nexus ve všech situacích.⁶⁰⁵

Požadavek na zvláštní spojitost mezi obchodní činností, pro kterou je zastavený majetek používán, a samotnou pohledávkou se také nepoužije ve Francii, pokud je exekuce navrhována proti majetku nezávislých státních podniků používanému pro obchodní aktivity.⁶⁰⁶

Francouzský Nejvyšší soud tento rozdíl mezi exekucí na majetek státu a nezávislých státních podniků vysvětlil následovně:

„mais attendu qu'à la difference des biens de l'état étranger, qui sont en principe insaisissables, sauf exceptions, notamment quand ils ont été affectés à l'activité économique ou commerciale de droit privé qui est à l'origine du titre du créancier saisissant, les biens des organismes publics, personnalisés ou non, distincts de l'état étranger, lorsqu'ils font partie d'un patrimoine que celui-ci a affecté à une activité principale relevant du droit privé, peuvent être saisis par tous les créanciers, quels qu'ils soient, de cet organisme ;“⁶⁰⁷

Tento případ se týkal věci, ve které pan Migeon vyhrál spor proti alžírské státní společnosti Sonatrach pro nepřipustné ukončení jeho smlouvy o pracovním poměru.

---

⁶⁰¹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. leden 2005, *République Démocratique du Congo v. Syndicat des copropriétaires de l'immeuble Résidence Antony Châtenay*. *Dalloz*. 2005, č. 9, s. 620.

⁶⁰² Viz Kapitola 9.3.2.

⁶⁰³ Tribunal fédéral [Federální Nejvyšší soud], 19. červen 1980, DFT 106 Ia 142, citován v BORN G. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2014, s. 2981.

⁶⁰⁴ Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 12. prosinec 2001, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*. *Revue d'arbitrage*. 2003, s. 417, citován v FRANCOIS-PONCET S., HERRIGAN B. a KARAM L. *Enforcement of arbitral awards against sovereign states or state entities-France*, v BISHOP D. *Enforcement of arbitral awards against sovereigns*. Juris Publishing, 2009, s. 373.

⁶⁰⁵ REINISCH A. *European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures*. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 823.

⁶⁰⁶ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 1. říjen 1985, *Sonatrach v. Migeon*. *La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 1986, II, s. 20566.

⁶⁰⁷ *Ibid.*

Ve snaze domoci se výkonu tohoto rozsudku, pan Migeon obstavil na účtech společnosti Gaz de France a francouzské banky pro zahraniční obchod peníze, které dlužila společnost Gaz de France společnosti Sonatrach za dodávky plynu.

Francouzský Nejvyšší soud konstatoval, že Sonatrach má jako svoji hlavní aktivitu transport a komercializaci plynu a ropy, což jsou aktivity spadající svou povahou pod soukromé právo. Pohledávka společnosti Sonatrach vůči Gaz de France, pro kterou byla základem její aktivita v oblasti plynu, tak mohla být obstarána. Soud rozhodl, že:

„attendu qu'en l'espèce, la Sonatrach ayant pour objet principal le transport et la commercialisation des hydrocarbures, activité relevant par sa nature du droit privé, sa créance sur Gaz de France, qui avait pour origine la fourniture de gaz, était saisissable par M. x. . . , sauf si elle démontrait qu'il n'en était pas ainsi, ce qu'elle n'a pas fait selon l'appréciation souveraine des juges du fond ;“⁶⁰⁸

Zákon č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal nový článek L.111-1-2 do Občanského exekučního řádu, který kodifikuje výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely v tomto znění:

„Des mesures conservatoires ou des mesures d'exécution forcée visant un bien appartenant à un Etat étranger ne peuvent être autorisées par le juge que si l'une des conditions suivantes est remplie :

...

3° Lorsqu'un jugement ou une sentence arbitrale a été rendu contre l'Etat concerné et que le bien en question est spécifiquement utilisé ou destiné à être utilisé par ledit Etat autrement qu'à des fins de service public non commerciales et entretient un lien avec l'entité contre laquelle la procédure a été intentée.“⁶⁰⁹

Článek L.111-1-1 Občanského exekučního řádu nově vyžaduje, aby předběžná opatření a opatření směřující k výkonu na majetek státu byla odsouhlasena soudcem:

„Des mesures conservatoires ou des mesures d'exécution forcée ne peuvent être mises en œuvre sur un bien appartenant à un Etat étranger que sur autorisation préalable du juge par ordonnance rendue sur requête.“⁶¹⁰

---

⁶⁰⁸ *Ibid.*

⁶⁰⁹ Code des procédures civiles d'exécution, čl. L.111-1-2, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpdila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

⁶¹⁰ *Id.*, čl. L.111-1-1.

9.3.5 Česká republika

V České republice lze najít výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely v paragrafu 7 Zákona č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém:

„(1) Z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.

(2) Vynětí z pravomoci českých soudů se nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, a to v rozsahu, v němž podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy lze proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu.

...

(4) Ustanovení odstavců 1 a 3 platí i pro doručování písemností, předvolávání svědků, výkon rozhodnutí nebo jiné procesní úkony.“⁶¹¹

Z odstavce 4 paragrafu 7 Zákona č. 91/2012 Sb. je patrné, že je použita stejná formulace jak pro jurisdikční, tak pro exekuční imunitu. Potvrzuje to i důvodová zpráva k zákonu:

„Vynětí z pravomoci (imunita) cizího státu i dalších osob a organizací v ustanovení uvedených se týká jak řízení o uplatněném nároku (soudní imunita), tak i výkonu rozhodnutí (exekuční imunita), doručování písemností a jiných procesních úkonů.“⁶¹²

Cizí státy a jejich majetek tak požívají exekuční imunity při výkonu svých vládních funkcí (*acta iure imperii*). Této imunity se nepoužije v jiných případech (*acta iure gestionis*).

Zákon je však neurčitý a všechny otázky ponechává na mezinárodním obyčejovém právu nebo mezinárodních dohodách. Zákon se spoléhá na Úmluvu OSN, která, jak bylo popsáno výše, definuje výjimku pro majetek užívaný pro obchodní účely.⁶¹³

Tato dohoda ale stále není platná. Dokud nevstoupí v platnost, budou muset české soudy rozhodovat podle mezinárodního obyčejového práva.

Co se týče obyčejového mezinárodního práva, Mezinárodní soudní dvůr pouze konstatoval výjimku z exekuční imunity pro majetek užívaný pro aktivitu nespojenou s vládními neobchodními účely.⁶¹⁴

⁶¹¹ Zákon 91/2012 Sb. ve znění zákona č. 161/2016 Sb. (znění účinné od 7. 6. 2016), § 7.

⁶¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, k § 7.

⁶¹³ Viz Kapitola 9.3.1.

⁶¹⁴ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 118.

9.4 Speciálně chráněný majetek a výjimky z exekuční imunity

Článek 21 Úmluvy OSN vyjmenovává zvláštní kategorie majetku, které požívají zvláštní ochranu v tom, že nemohou být považovány za majetek sloužící k obchodním aktivitám:

„1. Za majetek, který je konkrétně užíván či určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely ve smyslu článku 19 písmene (c), se nepovažují zejména následující kategorie majetku státu:

(a) majetek, včetně jakéhokoli bankovního účtu, který je užíván či určen k užívání při výkonu funkcí diplomatické mise státu nebo jeho konzulárních úřadů, zvláštních misí, misí při mezinárodních organizacích nebo delegací při orgánech mezinárodních organizací nebo na mezinárodních konferencích;

(b) majetek vojenské povahy nebo majetek, který je užíván či určen k užívání při výkonu vojenských funkcí;

(c) majetek ústřední banky nebo jiného měnového orgánu státu;

(d) majetek, který je součástí kulturního dědictví státu nebo součástí jeho archivů a není na prodej či určen k prodeji;

(e) majetek, který je součástí výstavy předmětů vědeckého, kulturního nebo historického významu a není na prodej či určen k prodeji.

2. Odstavcem 1 není dotčen článek 18 a článek 19 písmena (a) a (b).“⁶¹⁵

Použití slova „zejména“ znamená, že výčet v tomto článku je pouze ilustrační.⁶¹⁶

Článek 21 poskytuje určitým kategoriím majetku ochranu před výjimkou pro majetek užívaný pro obchodní účely v článku 19(c), kterou jsme probrali výše.⁶¹⁷

---

⁶¹⁵ Úmluva OSN, čl. 21 (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016); v anglickém originále: „1. The following categories, in particular, of property of a State shall not be considered as property specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes under article 19, subparagraph (c): (a) property, including any bank account, which is used or intended for use in the performance of the functions of the diplomatic mission of the State or its consular posts, special missions, missions to international organizations or delegations to organs of international organizations or to international conferences; (b) property of a military character or used or intended for use in the performance of military functions; (c) property of the central bank or other monetary authority of the State; (d) property forming part of the cultural heritage of the State or part of its archives and not placed or intended to be placed on sale; (e) property forming part of an exhibition of objects of scientific, cultural or historical interest and not placed or intended to be placed on sale. 2. Paragraph 1 is without prejudice to article 18 and article 19, subparagraphs (a) and (b).“.

⁶¹⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 1 („The words ‘in particular’ suggest that the enumeration in subparagraphs (a) to (e) is merely illustrative.“).

⁶¹⁷ Viz Kapitola 9.3.1.

Komentář k návrhu Úmluvy OSN vysvětlil, že zvýšená ochrana jistých kategorií majetku je na místě, protože přibývají pokusy státních věřitelů obstarávat tento majetek, i když je svou povahou jasně určen k veřejným účelům.⁶¹⁸

Pouze alokace takového majetku pro plnění nebo výslovné zřeknutí se imunity umožňují překonání exekuční imunity v případě tohoto majetku.

Můžeme uvést, že Francie nedávno přijala úpravu podobnou článku 21 Úmluvy OSN. Zákon č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal do Občanského exekučního řádu nový článek L.111-1-2, který v relevantní části též vyjmenovává speciálně chráněný majetek, který nelze považovat za používaný pro obchodní účely:

„Pour l'application du 3°, sont notamment considérés comme spécifiquement utilisés ou destinés à être utilisés par l'Etat à des fins de service public non commerciales, les biens suivants :

a) Les biens, y compris les comptes bancaires, utilisés ou destinés à être utilisés dans l'exercice des fonctions de la mission diplomatique de l'Etat ou de ses postes consulaires, de ses missions spéciales, de ses missions auprès des organisations internationales, ou de ses délégations dans les organes des organisations internationales ou aux conférences internationales ;

b) Les biens de caractère militaire ou les biens utilisés ou destinés à être utilisés dans l'exercice des fonctions militaires ;

c) Les biens faisant partie du patrimoine culturel de l'Etat ou de ses archives qui ne sont pas mis ou destinés à être mis en vente ;

d) Les biens faisant partie d'une exposition d'objet d'intérêt scientifique, culturel ou historique qui ne sont pas mis ou destinés à être mis en vente ;

e) Les créances fiscales ou sociales de l'Etat.⁶¹⁹

Tyto kategorie tvoří majetek užívaný při výkonu funkcí diplomatické mise, vojenský majetek, kulturní majetek a fiskální a sociální pohledávky státu. Až na poslední kategorii lze vyjmenované kategorie nalézt i v Úmluvě OSN.

---

⁶¹⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 2 („This protection is deemed necessary and timely in view of the trend in certain jurisdictions to attach or freeze assets of foreign States, especially bank accounts, assets of the central bank or other *instrumenta legati* and specific categories of property which equally deserve protection. Each of these specific categories of property by its very nature, must be taken to be in use or intended for use for governmental purposes removed from any commercial considerations.“).

⁶¹⁹ Code des procédures civiles d'exécution, čl. L.111-1-3, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpdila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

Stejně jako v případě Úmluvy OSN, ve Francii pouze alokace speciálně chráněného majetku pro plnění pohledávky nebo výslovné zřeknutí se imunity umožňují překonání exekuční imunity v případě tohoto majetku.⁶²⁰

Kategorie speciálně chráněného majetku jsou detailně popsány níže. Těmito kategoriemi jsou majetek užívaný při výkonu funkcí diplomatické mise (9.4.1), vojenský majetek (9.4.2), majetek centrální banky (9.4.3) a kulturní majetek (9.4.4).

9.4.1 Diplomatický majetek

Článek 21(1)a Úmluvy OSN ustanovuje, že diplomatický majetek je první kategorií speciálně chráněného majetku:

„1. Za majetek, který je konkrétně užíván či určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely ve smyslu článku 19 písmene (c), se nepovažují zejména následující kategorie majetku státu:

(a) majetek, včetně jakéhokoli bankovního účtu, který je užíván či určen k užívání při výkonu funkcí diplomatické mise státu nebo jeho konzulárních úřadů, zvláštních misí, misí při mezinárodních organizacích nebo delegací při orgánech mezinárodních organizací nebo na mezinárodních konferencích;“⁶²¹

Článek 21(a) Úmluvy OSN se vztahuje na majetek, který je užíván při výkonu funkcí diplomatické mise státu nebo konzulárních úřadů. Nevztahuje se na majetek, který byl používán k takovýmto účelům v minulosti, ale už není takto využíván v současnosti.⁶²²

Ilustraci funkcí diplomatické mise můžeme nalézt v článku 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích:

„1. Funkcí diplomatické mise je mimo jiné:

- a) zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím;
- b) chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem;
- c) vést jednání s vládou přijímajícího státu;
- d) zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu;

---

⁶²⁰ *Id.*, čl. L.111-1-2.

⁶²¹ Úmluva OSN, čl. 21(1)a (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁶²² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 3.

e) podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky.

2. Nic v této Úmluvě nebude vykládáno jako překážka pro výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise.⁶²³

Článek 21(a) Úmluvy OSN se vztahuje také na majetek permanentních misí při mezinárodních organizacích ve smyslu Vídeňské úmluvy o zastoupení států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy ze dne 14. března 1975 přijaté na konferenci OSN ve Vídni.⁶²⁴

Připomeňme, že Úmluva OSN se neaplikuje na diplomatickou imunitu, jak je stanoveno v článku 3 Úmluvy OSN.⁶²⁵

Nicméně Vídeňská úmluva o diplomatických stycích například výslovně nezmiňuje bankovní účty zastupitelských úřadů, takže zde je zvýšená ochrana v Úmluvě OSN cenným přínosem.

Obecně se článek 21 Úmluvy OSN aplikuje v těch případech, které nejsou pokryty Vídeňskými úmluvami o diplomatických stycích a o konzulárních stycích.

Na příkladu nedávného rozsudku švédského Nejvyššího soudu ilustrujeme, že není vždy v praxi jednoduché určit, zda je majetek užíván při výkonu funkcí diplomatické mise **(a)**.

V praxi se nejvíce řízení týká bankovních účtů zastupitelských úřadů, takže se zaměříme právě na tuto problematiku **(b)**. Zmíníme též požadavky na zřeknutí se imunity v případě bankovních účtů diplomatických misí **(c)**. Tyto dva poslední body budeme ilustrovat na nedávném vývoji ve Francii.

---

⁶²³ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, dostupná na http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_diplomatickych_stycich.html (naposledy navštíveno 21. července 2017), čl. 3 (V anglickém originále: „1. The functions of a diplomatic mission consist, inter alia, in: (a) Representing the sending State in the receiving State; (b) Protecting in the receiving State the interests of the sending State and of its nationals, within the limits permitted by international law; (c) Negotiating with the Government of the receiving State; (d) Ascertaining by all lawful means conditions and developments in the receiving State, and reporting thereon to the Government of the sending State; (e) Promoting friendly relations between the sending State and the receiving State, and developing their economic, cultural and scientific relations. 2. Nothing in the present Convention shall be construed as preventing the performance of consular functions by a diplomatic mission.“).

⁶²⁴ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 3.

⁶²⁵ Úmluva OSN, čl. 3(1) („Touto Úmluvou nejsou dotčeny výsady a imunity, kterých stát požívá podle mezinárodního práva ve vztahu k výkonu funkcí: (a) jeho diplomatických misí, konzulárních úřadů, zvláštních misí, misí při mezinárodních organizacích nebo delegací u orgánů mezinárodních organizací či na mezinárodních konferencích; a (b) osob s nimi spojených.“) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

(a) Užívání majetku pro diplomatické účely

Švédské soudy přistoupily liberálně k exekuci rozhodčího nálezu proti majetku spojeného s diplomatickými misemi.⁶²⁶

Exekuční řízení v případě *Sedelmayer* je výsledkem rozhodčího nálezu ve prospěch Franze Sedelmayera⁶²⁷ v jeho sporu s Ruskou federací o ukončení jeho smlouvy s policií v Petrohradě.⁶²⁸ Sedelmayerovi se podařilo vykonat tento rozhodčí nález proti ruskému majetku ve Švédsku až po téměř třinácti letech od vydání nálezu.

Před švédskými soudy Rusko tvrdilo, že obstavená budova v jeho držení byla používána jako archiv pro svou obchodní delegaci a velvyslanectví a jako garáž pro diplomatická vozidla.⁶²⁹ Diplomaté a podpůrný personál diplomatických misí žili v 15 ze 48 bytů.⁶³⁰ Kromě toho studenti a výzkumníci navštěvující Švédsko v rámci dohody mezi Švédskem a Ruskem o vědecké spolupráci v oblasti zemědělství žili v 13 bytech.⁶³¹

Nejvyšší soud rozhodl, že toto užívání majetku je chráněno diplomatickou imunitou podle Vídeňské úmluvy.⁶³² Soud ale nakonec rozhodl, že budova „nebyla z podstatné části používána pro oficiální účely Ruské federace,“⁶³³ a dodal, že „povaha užívání neměla takovou zvláštní povahu, aby udělila tomuto majetku exekuční imunitu.“⁶³⁴

Švédský soud kladl důkazní břemeno ohledně prokázání užívání majetku pro státní účely na Rusko. Klást důkazní břemeno na stát v tom případě může být problematické.⁶³⁵ V tomto případě například Rusko tvrdilo, že „nemovitost se skládá z místností používaných

---

⁶²⁶ Tato podsekcce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 30-32.

⁶²⁷ *Franz Sedelmayer v. Russian Federation*, rozhodčí nález, 7. července 1998, Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, dostupný na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0757.pdf> (naposledy navštíveno 5. dubna 2016).

⁶²⁸ Pro podrobnější popis faktů v této arbitráži viz ENGSTRÖM D. a MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 66-67.

⁶²⁹ Švédský Nejvyšší soud, 1.červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, ¶ 19.

⁶³⁰ *Ibid.*

⁶³¹ *Ibid.*

⁶³² *Id.*, ¶ 21.

⁶³³ *Id.*, ¶ 23 (překlad autora).

⁶³⁴ *Ibid.* (překlad autora).

⁶³⁵ ENGSTRÖM D. a MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 72.

pro úřední účely takové povahy, že nemohou být dále upřesněny bez porušení práva na integritu Ruské federace.⁶³⁶ Je tak otázkou, do jaké míry musí být stát nucen upřesnit účel použití daného majetku.

Bytový dům byl nakonec prodán 18. února 2014 za 2,3 milionu eur soukromému švédskému zájemci. Ve stejný den ruské ministerstvo zahraničí vydalo prohlášení, že Rusko odmítá uznat prodej a rozhodnutí švédského Nejvyššího soudu, které k tomu vedlo, a Rusko toto rozhodnutí nazvalo „hrubým porušením norem mezinárodního práva.“⁶³⁷

Mluvčí kanceláře ruského prezidenta prohlásil, že státní zaměstnanci pracující v budově tam zůstanou a bude zabráněno jakémukoliv pokusu o nezákonný vstup.⁶³⁸ Rusko také pohrozilo „symetrickými opatřeními“ proti švédskému majetku v Rusku.⁶³⁹ Ruské ministerstvo zahraničí předvolalo několikrát švédského velvyslance v Moskvě v návaznosti na tento případ.⁶⁴⁰

Je zajímavé porovnat přístup ze strany švédských soudů s praxí ve Velké Británii. Na základě paragrafu 13(5) *State Immunity Act*, vedoucí mise státu ve Velké Británii může osvědčit pro účely paragrafu 13(4) SIA, že daný majetek není určen nebo používán pro obchodní účely.⁶⁴¹ Takové osvědčení vytváří předpoklad o nekomerčním užití daného majetku a je na státním věřiteli, aby vyvrátil tuto domněnku. Toto řešení lépe chrání zájmy cizího státu.

(b) Bankovní účty zastupitelských úřadů

V praxi se nejvíce řízení týká bankovních účtů zastupitelských úřadů.⁶⁴² Bankovní účty užívané výhradně pro obchodní účely samozřejmě zvýšené ochrany nepožívají.⁶⁴³

Bohužel problémy nastávají v případech, kdy mají bankovní účty tzv. smíšené použití, jak pro veřejné, tak pro obchodní účely. Tohoto si také všiml Komentář k návrhu Úmluvy OSN, který k tomu poznamenal, že:

---

⁶³⁶ Švédský Nejvyšší soud, 1.červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, ¶ 19 (překlad autora).

⁶³⁷ THOMSON D. Sedelmayer saga almost at an end? *Global Arbitration Review*. 4. březen 2014, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/news/article/32461/> (naposledy navštíveno 5. dubna 2016).

⁶³⁸ *Ibid.*

⁶³⁹ *Ibid.*

⁶⁴⁰ *Ibid.*

⁶⁴¹ Viz Kapitola 9.3.3.

⁶⁴² Tato podsecke zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 32-33.

⁶⁴³ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 3.

„Difficulties sometimes arise concerning a ‘mixed account’ which is maintained in the name of a diplomatic mission, but occasionally used for payment, for instance, of supply of goods or services to defray the running costs of the mission. The recent case law seems to suggest the trend that the balance of such a bank account to the credit of the foreign State should not be subject to an attachment order issued by the court of the forum State because of the non-commercial character of the account in general.“⁶⁴⁴

Problematiku bankovních účtů budeme ilustrovat na nedávném rozhodnutí z Francie. V roce 2011 francouzský Nejvyšší soud (*Cour de cassation*) vytvořil novou právní domněnku, že bankovní účty velvyslanectví jsou používány k veřejným účelům. Soud rozhodl, že:

„Existuje domněnka, že finanční prostředky přidělené diplomatickým misím jsou používány k veřejným účelům, . . . existuje domněnka, že bankovní účty velvyslanectví jsou užívány k výkonu funkcí diplomatických misí a je tak na věřiteli, který má v úmyslu je obstatit, aby dokázal, že majetek je používán pro soukromou nebo obchodní činnost.“⁶⁴⁵

Podle jednoho autora má toto rozhodnutí negativní důsledky pro státní věřitele v tom, že bude prakticky nemožné vykonat exekuci proti bankovním účtům velvyslanectví, protože bude pro věřitele obtížné prokázat, že bankovní účty velvyslanectví jsou používány k obchodní činnosti.⁶⁴⁶

Možným zlepšením této špatné situace pro státní věřitele by bylo brát v úvahu původ finančních prostředků.⁶⁴⁷ Nicméně tento argument byl uveden v odvolání a francouzský Nejvyšší soud ho odmítl.

Výsledek, ke kterému dospěl francouzský Nejvyšší soud, ale není neobvyklý z pohledu srovnávacího práva.

Britský *House of Lords* také rozhodl, že bankovní účet diplomatické mise sloužící k pokrytí nákladů na chod mise užívá exekuční imunity.⁶⁴⁸ A britský Nejvyšší soud odmítl brát v úvahu původ finančních prostředků.⁶⁴⁹

---

⁶⁴⁴ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 3.

⁶⁴⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine* (překlad autora).

⁶⁴⁶ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 10.

⁶⁴⁷ *Id.*

⁶⁴⁸ *Alcom Ltd v. Republic of Colombia* [1984] 2 All ER 6, 74 ILR 170.

⁶⁴⁹ *SerVaas Inc. v. Rafidain Bank & Others* [2012] UKSC 40, ¶ 15.

Německý ústavní soud rozhodl podobně jako francouzský soud, když vytvořil domněnku, že účty velvyslanectví jsou používány pro veřejně prospěšné účely.⁶⁵⁰

Španělský ústavní soud potom přímo rozhodl, že exekuce proti bankovním účtům ambasády cizího státu není možná.⁶⁵¹

Obecně ochrana bankovních účtů diplomatických misí dává smysl, protože tyto účty jsou nezbytné pro chod mise.

(c) Zřeknutí se imunity v případě bankovních účtů zastupitelských úřadů

Zřeknutí se exekuční imunity v případě účtů diplomatických misí budeme ilustrovat na praxi ve Francii.

Judikatura francouzského Nejvyššího soudu o zřeknutí se exekuční imunity v případě účtů diplomatických misí byla v posledních letech velmi nestálá.⁶⁵²

V roce 2011 francouzský Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch států svým rozhodnutím, že výslovné zřeknutí se exekuční imunity nebylo dostatečné pro exekuci bankovních účtů diplomatických misí cizích států.⁶⁵³ Soud přidal požadavek, že pro exekuci těchto aktiv, zřeknutí se exekuční imunity musí být nejen výslovné ale také konkrétní.⁶⁵⁴ Investoři nebo státní věřitelé, jejichž smlouvy obsahovaly pouze výslovné zřeknutí se exekuční imunity, měli jednoduše smůlu.

V roce 2015 francouzský Nejvyšší soud změnil své stanovisko a rozhodl, že výslovné zřeknutí se exekuční imunity je postačující k exekuci na bankovních účtech diplomatických misí cizího státu.⁶⁵⁵

---

⁶⁵⁰ Bundesverfassungsgericht [Federální ústavní soud], 13. prosinec 1977, 46 BVerfG 342, *Philippine Embassy Bank Account case*, 65 ILR 146, citován v REINISCH A. European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 829–830.

⁶⁵¹ Tribunal Constitucional de España [Ústavní soud], *Abott v. South Africa*, 113 ILR. 411 (1992).

⁶⁵² Tato podsekke zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 133 a násl.

⁶⁵³ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine*.

⁶⁵⁴ *Ibid.*

⁶⁵⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 13. květen 2015, No. 13-17.751, *Société Commissions import export v. République du Congo*. Pro komentáře k tomuto rozhodnutí viz BOLLÉE S. L'abandon de l'exigence de spécialité de la renonciation à l'immunité d'exécution. *Daloz*. 2015, s. 1936; GALLMEISTER I. Immunité d'exécution des États (renonciation) : portée du droit international coutumier. *Daloz*. 2015, s. 1936; D'AVOUT L. Droit du commerce international. *Daloz*. 2015, s. 2031; MUIR WATT H. Immunité d'exécution des États (renonciation) : portée du droit international coutumier. *Revue critique de droit internatinal privé*. 2015, s. 652; DONNIER J.-B. Renonciation à l'immunité des États étrangers : vers un nouvel équilibre plus favorable aux créanciers ? *Revue Lexbase*. 2015 (4. červen), č. 615; LAAZOUZI M. Réactivation des clauses générales de renonciation à l'immunité d'exécution des États. *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (29. červen), č. 26, s. 759; PIÉDELIEVRE S. Immunité d'exécution et saisie de compte bancaire. *Revue de droit bancaire et financier*. 2015 (4. červenec), č. 4, komentář 133;

V každém z těchto dvou rozhodnutí francouzský Nejvyšší soud podložil svou argumentaci odkazem na mezinárodní obyčejové právo. Rozhodnutí z roku 2011 posílilo exekuční imunitu tradičně označovanou jako „poslední pevnost státní imunity.“⁶⁵⁶ Naopak rozhodnutí z roku 2015 oslabilo exekuční imunitu. Jak je možné, že mezinárodní obyčejové právo se kompletně změnilo v pouhých čtyřech letech?

Úvodem zmiňme vývoj judikatury v této oblasti. V roce 1996 Pařížský odvolací soud povolil výkon na bankovní účty patřící diplomatické mise Konga ve Francii po zjištění, že se Kongo výslovně zřeklo exekuční imunity ve smlouvě.⁶⁵⁷

Jiná komora téhož soudu, ale v roce 2000 rozhodla opačně. Pařížský odvolací soud rozhodl, že výslovné zřeknutí se exekuční imunity neumožňovalo exekuci bankovních účtů patřících ruské diplomatické misi ve Francii.⁶⁵⁸ Po příštích 11 let panovala tak v této otázce nejistota.

Až v roce 2011 se francouzský Nejvyšší soud vyslovil k rozsahu výslovného zřeknutí se exekuční imunity; zejména, zda zahrnuje bankovní účty diplomatických misí.

Případ z roku 2011 souvisel s argentinskou finanční krizí. Fond NML Capital koupil argentinské dluhopisy v letech 2001 a 2003 za polovinu jejich nominální hodnoty a mohl být kvalifikován jako supí fond.⁶⁵⁹ V dluhopisech se Argentina výslovně vzdala jurisdikční a exekuční imunity.

Vzhledem k argentinskému bankrotu v roce 2001, fond zahájil soudní řízení proti Argentině v New Yorku a vyhrál rozhodnutí ve svůj prospěch. Fond se poté snažil vykonat toto rozhodnutí ve Spojených státech, Velké Británii, Ghaně a Francii.

Ve Francii se fond snažil vykonat soudní rozhodnutí na bankovních účtech argentinského velvyslanectví v Paříži a na bankovních účtech argentinské delegace při UNESCO.

KAMINSKY R. a DALMASSO J. Une révolution en marche dans le droit des immunités - La fin des régimes spéciaux pour les immunités diplomatiques et l'arbitrage international? *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (17. září), č. 38, s. 1426; EL SAWAH S. a LÉBOULANGER P. *Journal du droit international (Clunet)*. 2016, č. 1, komentář 4.

⁶⁵⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 18, ¶ 2.

⁶⁵⁷ Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 27. červen 1996, *Qwinzy Capital Group Ltd. v. République du Congo et al.*, JurisData No. 1996-022424.

⁶⁵⁸ Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 10. srpen 2000, *Fédération de Russie v. Compagnie NOGA*, JurisData No. 2000-120182.

⁶⁵⁹ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 2 odkazující na stanovisko Lorda Philipse v případě *NML Capital Ltd v. Republic of Argentina* [2011] UKSC 31.

Francouzský Nejvyšší soud odpověděl záporně na otázku, jestli výslovné zřeknutí se imunity Argentiny zahrnuje i její diplomatické mise:

„Podle mezinárodního obyčejového práva, zastupitelské úřady cizích států mají pro provoz zastoupení v přijímajícím státu a potřebám svého státního poslání autonomní exekuční imunitu, která může být opuštěna jen výslovným a konkrétním zřeknutím se.“⁶⁶⁰

Soud tak rozhodl, že zřeknutí se imunity musí být nejen výslovné, ale musí také konkrétně zmínit majetek diplomatické mise, aby tento majetek byl zahrnut do pole působnosti tohoto ustanovení o zřeknutí se. Francouzský Nejvyšší soud tak dospěl ke stejnému závěru jako Pařížský odvolací soud v roce 2000.⁶⁶¹

V roce 2015 francouzský Nejvyšší soud čelil stejné otázce jako v roce 2011. Ale tentokrát odpověděl na otázku, jestli jsou v rozsahu výslovného zřeknutí se imunity bankovní účty zastupitelských misí, kladně.

Société Commissions import export („Commisimpex“) měla spor s Konžskou republikou („Kongo“), která se vzdala jurisdikční a exekuční imunity v roce 1993, a společnost vyhrála v následné arbitráži ICC v roce 2000. Společnost se rozhodla vykonat rozhodčí nález na bankovních účtech konžského velvyslanectví a konžské delegace UNESCO v Paříži.

Nižší soud odmítl povolit exekuci, protože odkazoval na rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2011, a konstatoval, že zřeknutí se exekuční imunity v tomto případě nebylo konkrétní a nezahrnovalo majetek diplomatické mise Konga.⁶⁶²

Prekvapivě Nejvyšší soud rozhodl, že „mezinárodní obyčejové právo nevyžaduje více než výslovné zřeknutí se exekuční imunity.“⁶⁶³ Nejvyšší soud odůvodnil své rozhodnutí na základě „pravidel mezinárodního obyčejového práva týkajících se exekuční imunity.“⁶⁶⁴

---

⁶⁶⁰ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine* (překlad autora). Pro komentáře k tomuto rozhodnutí viz CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2012 (duben), č. 2 komentář 9; GAUDEMMENT-TALLON H. De l'insaisissabilité des fonds affectés à une mission diplomatique. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 124; PIÉDELIEVRE S. Immunité d'exécution et comptes bancaires d'une mission diplomatique. *Revue de droit bancaire et financier*. 2012 (leden), komentář 26.

⁶⁶¹ Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 10. srpen 2000, *Fédération de Russie v. Compagnie NOGA. La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 2011, II, 10512, komentář KAPLAN Ch. a CUNIBERTI G.

⁶⁶² Cour d'appel de Versailles [Odvolací soud], 15. listopad 2012, n° 11/09073.

⁶⁶³ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 13. květen 2015, No. 13-17.751, *Société Commissions import export v. République du Congo* (překlad autora).

⁶⁶⁴ *Ibid.* (překlad autora).

V roce 2011 soud své rozhodnutí odůvodnil s odkazem na „mezinárodní obyčejové právo.“⁶⁶⁵ Ale mezinárodní obyčejové právo rozhodně neprošlo radikálním vývojem v tak krátkém čase.⁶⁶⁶ Co tedy vedlo francouzský Nejvyšší soud ke změně svého stanoviska?

Rozhodnutí z roku 2011 favorizovalo zájmy státu přidáním požadavku, že zřeknutí se imunity musí být nejen výslovné, ale i konkrétní. Nicméně toto stanovisko bylo právně nepřesvědčivé.⁶⁶⁷

Požadavek na výslovné a konkrétní zřeknutí se imunity není ve Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích z roku 1961, která vyžaduje pouze výslovné zřeknutí se imunity.⁶⁶⁸ A Vídeňská úmluva je kodifikací obyčejového práva o diplomatické imunitě.⁶⁶⁹

Nicméně Vídeňská úmluva výslovně nezmiňuje bankovní účty zastupitelských úřadů. Proto odkaz na mezinárodní obyčejové právo francouzským Nejvyšším soudem zřejmě nesměřoval na Vídeňskou úmluvu.

Bankovní účty diplomatických misí jsou naopak zahrnuty v Úmluvě OSN.⁶⁷⁰ V tomto ohledu je zajímavé podotknout, že Úmluva OSN vyžaduje výslovné zřeknutí se exekuční imunity, ale neobsahuje požadavek, že zřeknutí se musí být také specifické; tj. že je třeba konkrétně zmínit majetek nebo kategorie aktiv, pro které je exekuční imunita odňata.⁶⁷¹

I když požadavek na specifické zřeknutí se exekuční imunity pro některé kategorie majetku nenajdeme v textu úmluvy (například v článku 21), je pravda, že byl zmíněn v Komentáři k návrhu Úmluvy OSN:

„A general waiver or a waiver in respect of all property in the territory of the State of the forum, without mention of any of the specific categories, would not be sufficient to allow measures of constraint against property in the categories listed in paragraph 1.“⁶⁷²

Odkaz na mezinárodní obyčejové právo francouzským Nejvyšším soudem mohl tedy být na tento text. Toto je podpořeno tím, že generální advokát (*avocat général*) našel podporu

⁶⁶⁵ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine* (překlad autora).

⁶⁶⁶ BOLLÉE S. L'abandon de l'exigence de spécialité de la renonciation à l'immunité d'exécution. *Dalloz*. 2015, s. 1936, ¶ 4.

⁶⁶⁷ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2012 (duben), č. 2 komentář 9, ¶ 8.

⁶⁶⁸ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, čl. 32.

⁶⁶⁹ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2012 (duben), č. 2 komentář 9, ¶ 8.

⁶⁷⁰ Úmluva OSN, čl. 21(1)(a).

⁶⁷¹ Úmluva OSN, čl. 18-19, 21. Viz EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 80; MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728.

⁶⁷² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 8.

pro argument, že zřeknutí se exekuční imunity musí být konkrétní ohledně některých kategorií státního majetku, právě v komentáři k úmluvě.⁶⁷³

Ale připomeňme, že toto byl Komentář k návrhu Úmluvy OSN z roku 1991 a v tomto případě přidává do textu úmluvy požadavek, který tam vůbec není.

Požadavek na konkrétní zřeknutí se imunity tedy není podporován Úmluvou OSN a v tomto bodu je Komentář k návrhu Úmluvy OSN nepřesvědčivý. V tomto smyslu se vyslovili i přední autoři.⁶⁷⁴

Francouzský Nejvyšší soud si to zřejmě uvědomil v roce 2015 a opustil tak od své judikatury z roku 2011.

Nicméně francouzský zákonodárce se i přes opačné rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu z roku 2015 rozhodl uzákonit požadavek na specifické zřeknutí se exekuční imunity v případě diplomatického majetku zahrnujícího bankovní účty diplomatických misí.

Zákon č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal nový článek L.111-1-3 do Občanského exekučního řádu v tomto znění:

„Des mesures conservatoires ou des mesures d'exécution forcée ne peuvent être mises en œuvre sur les biens, y compris les comptes bancaires, utilisés ou destinés à être utilisés dans l'exercice des fonctions de la mission diplomatique des Etats étrangers ou de leurs postes consulaires, de leurs missions spéciales ou de leurs missions auprès des organisations internationales qu'en cas de renonciation expresse et spéciale des Etats concernés.“⁶⁷⁵

Francouzský zákonodárce tak uzákonil judikaturu francouzského Nejvyššího soudu z rozhodnutí *NML Capital v. Argentina* z roku 2011. Z pohledů několika autorů se to zdá jako správné rozhodnutí. Například jeden komentátor poznamenal k rozhodnutí z roku 2011, že opačné rozhodnutí by bylo katastrofální pro mezinárodní vztahy.⁶⁷⁶

---

⁶⁷³ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 8.

⁶⁷⁴ O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013, s. 346.

⁶⁷⁵ *Code des procédures civiles d'exécution*, čl. L.111-1-3, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpd_ila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

⁶⁷⁶ GAUDEMMENT-TALLON H. De l'insaisissabilité des fonds affectés à une mission diplomatique. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 124.

Oproti tomu opačné rozhodnutí z roku 2015 bylo hodnoceno negativně; autoři poznamenali jeho možný negativní dopad na diplomatické vztahy⁶⁷⁷ a na majetek používaný pro svrchované účely⁶⁷⁸ zejména v současném kontextu dluhové krize a útoků „supích fondů“. ⁶⁷⁹ Jeden autor argumentoval, že požadavek výslovného a konkrétního zřeknutí se imunity by měl být zachován přinejmenším ve vztahu k diplomatickým misím.⁶⁸⁰ Jiný autor se obával, že obstavení a exekuce bankovního účtu diplomatické mise, tak jak to umožňovalo rozhodnutí *Commisimpex*, by mohlo narušit fungování mise.⁶⁸¹

Ve srovnávací praxi lze najít požadavek na konkrétnost ve vztahu k diplomatickému majetku, například v australském zákoně o státní imunitě cizích států. Zákon stanovuje v článku 31(4), že:

„Zřeknutí se imunity se nepoužije ve vztahu k diplomatickému nebo vojenskému majetku, pokud ustanovení o zřeknutí se imunity výslovně neoznačuje daný majetek jako majetek, na který se aplikuje zřeknutí se.“⁶⁸²

Fond NML Capital se snažil vykonat rozsudek proti Argentině také v Belgii. Nižší belgické soudy rozhodly jinak než francouzský Nejvyšší soud. Belgický soud neshledal, že mezinárodní obyčejové právo vyžaduje, že zřeknutí se exekuční imunity vztahující se k účtům diplomatických misí musí být konkrétní. Došel k závěru, že obecné výslovné zřeknutí se exekuční imunity bylo dostatečné k tomu, aby umožnilo exekuci bankovních účtů diplomatické mise Argentiny v Belgii.⁶⁸³

---

⁶⁷⁷ PIÉDELIEVRE S. Immunité d'exécution et saisie de compte bancaire. *Revue de droit bancaire et financier*. 2015 (4. červenec), č. 4, komentář 133; LAAZOUZI M. Réactivation des clauses générales de renonciation à l'immunité d'exécution des États. *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (29. červen), č. 26, s. 759.

⁶⁷⁸ D'AVOUT L. Droit du commerce international. *Daloz*. 2015, s. 2031.

⁶⁷⁹ MUIR WATT H. Immunité d'exécution des États (renonciation) : portée du droit international coutumier. *Revue critique de droit international privé*. 2015, s. 652 (autorka litovala rozhodnutí *Commisimpex* nikoliv z důvodu jeho právního odůvodnění, ale kvůli kontextu v němž je v současné době uplatňována státní imunita).

⁶⁸⁰ D'AVOUT L. Droit du commerce international. *Daloz*. 2015, s. 2031.

⁶⁸¹ LAAZOUZI M. Réactivation des clauses générales de renonciation à l'immunité d'exécution des États. *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (29. červen), č. 26, s. 759.

⁶⁸² *Foreign Sovereign Immunity Act* (1985), dostupný na <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2010C00145> (naposledy navštíveno 3. dubna 2016), článek 31(4) (Překlad autora. V originále: „A waiver does not apply in relation to property that is diplomatic property or military property unless a provision in the agreement expressly designates the property as property to which the waiver applies.“).

⁶⁸³ Cour d'appel de Brussels [odvolací soud], 21. červen 2011, n° 2009/AR/3338, *Rép. Argentine v. NML Capital*, citován v EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 54. Viz Cour d'appel de Brussels [odvolací soud], 21. červen 2002, J.T. 2002, s. 714, citován v CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 7.

Ale belgický Nejvyšší soud nakonec rozhodl stejně jako francouzský Nejvyšší soud, že obecné zřeknutí se exekuční imunity neznamená zřeknutí se exekuční imunity nad bankovními účty diplomatické mise.⁶⁸⁴ Rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu tak není ojedinělé.

Můžeme také zmínit rozhodnutí z Velké Británie, kde soudy rozhodly, že běžné smluvní zřeknutí se exekuční imunity nedostačuje k zřeknutí se imunity ohledně diplomatického majetku:

„A contractual waiver of State immunity from jurisdiction and enforcement will not be sufficient to waive the inviolability and immunity of either . . . property of a diplomatic mission, or the private residence and/or property of a diplomatic agent, enjoyed under, respectively, Articles 22 and 30 of the Vienna Convention on Diplomatic Relations.“⁶⁸⁵

9.4.2 Vojenský majetek

Speciální ochranu pro vojenský majetek lze najít jak v mezinárodních, tak v národních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN o jurisdikční imunitě států a jejich majetku (a), v Úmluvě OSN o mořském právu (b), ve Spojených státech (c) a v Austrálii (d).

(a) Úmluva OSN

Článek 21(1)b Úmluvy OSN ustanovuje, že vojenský majetek je kategorií speciálně chráněného majetku:

„1. Za majetek, který je konkrétně užíván či určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely ve smyslu článku 19 písmene (c), se nepovažují zejména následující kategorie majetku státu: . . .

(b) majetek vojenské povahy nebo majetek, který je užíván či určen k užívání při výkonu vojenských funkcí;“⁶⁸⁶

(b) Úmluva OSN o mořském právu

Můžeme také zmínit, že imunita válečných lodí a jiných státních lodí používaných k neobchodním účelům je upravena v článku 32 Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu, která byla sjednána dne 10. prosince 1982 v Montego Bay:

⁶⁸⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 22. listopad 2012, n° C.11.0688.F, *Rép. Argentine v. NML Capital*, dostupný na <http://www.juricaf.org/arret/BELGIQUE-COURDECASSATION-20121122-C110688F> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

⁶⁸⁵ *A Co. Ltd v. Republic of X*, QBD, 21. prosinec 1989, [1990] 2 Lloyds Rep. 520, 87 ILR 412.

⁶⁸⁶ Úmluva OSN, čl. 21(1)b (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

„S výjimkami obsaženými v pododdílu A a v člancích 30 a 31, nic v této Úmluvě se nedotýká imunity válečných lodí a jiných státních lodí používaných k neobchodním účelům.“⁶⁸⁷

Pro ilustraci aplikace této úmluvy můžeme zmínit případ *Ara Libertad* Mezinárodního soudu pro námořní právo. Argentina neplnila své pohledávky spojené s obsluhou svého státního dluhu a „supí fond“ NML Capital se pokusil vykonat rozsudek odsuzující Argentinu na argentinské válečné lodi *Ara Libertad* kotvící v Ghaně. Tato válečná loď byla tak zadržena v říjnu 2012 na soudní příkaz vrchního soudu v Ghaně.

Argentina se v zápětí obrátila na Mezinárodní soud pro námořní právo a argumentovala, že došlo k porušení Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu. Soud rozhodl v předběžném opatření, že argentinská válečná loď požívala exekuční imunitu a přikázal její propuštění.⁶⁸⁸

Nejvyšší soud Ghany následně zrušil rozhodnutí vrchního soudu v červnu 2013 a uznal válečné lodi imunitu.⁶⁸⁹

(c) Spojené státy

Ve Spojených státech můžeme nalézt podobné ustanovení článku 21(1)b Úmluvy OSN v paragrafu 1611(b)(2) FSIA:

„(b) Notwithstanding the provisions of section 1610 of this chapter, the property of a foreign state shall be immune from attachment and from execution, if— . . .

(2) the property is, or is intended to be, used in connection with a military activity and

(A) is of a military character, or

(B) is under the control of a military authority or defense agency.“⁶⁹⁰

⁶⁸⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí 240/1996 Sb. (český překlad), dostupné na <http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017), čl. 32.

⁶⁸⁸ Mezinárodní soud pro námořní právo, 15. prosinec 2012, *Ara Libertad (Argentina v. Ghana)*, předběžné opatření, 2012 I.T.L.O.S. 15.

⁶⁸⁹ THOMSON D. Argentina and Ghana bury the hatchet. *Global Arbitration Review*. 30. září 2013, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/news/article/31930/argentina-ghana-bury-hatchet/> (naposledy navštíveno 23. března 2016). Viz EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9.

⁶⁹⁰ 28 U.S.C. §1610(b)(2).

(d) Austrálie

Australský zákon o státní imunitě cizích států stanovuje v článku 31(4) požadavek výslovného a specifického zřeknutí se imunity v případě vojenského majetku:

„Zřeknutí se imunity se nepoužije ve vztahu k diplomatickému nebo vojenskému majetku, pokud ustanovení o zřeknutí se imunity výslovně neoznačuje daný majetek jako majetek, na který se aplikuje zřeknutí.“⁶⁹¹

9.4.3 Majetek centrální banky

Speciální ochranu pro majetek centrální banky lze najít jak v mezinárodních, tak v národních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (a), úpravu ve Spojených státech (b), ve Spojeném království (c), ve Francii (d) a ve Švýcarsku (e).

(a) Úmluva OSN

Článek 21(1)c Úmluvy OSN ustanovuje, že majetek centrální banky je také kategorií speciálně chráněného majetku:

„1. Za majetek, který je konkrétně užíván či určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely ve smyslu článku 19 písmene (c), se nepovažují zejména následující kategorie majetku státu: . . .

(c) majetek ústřední banky nebo jiného měnového orgánu státu; . . .“⁶⁹²

(b) Spojené státy

Ve Spojených státech můžeme nalézt podobné ustanovení pro majetek centrální banky v paragrafu 1611(b)(1) FSIA:

„(b) Notwithstanding the provisions of section 1610 of this chapter, the property of a foreign state shall be immune from attachment and from execution, if—

(1) the property is that of a foreign central bank or monetary authority held for its own account, unless such bank or authority, or its parent foreign government, has explicitly waived its immunity from attachment in aid of execution, or from execution, notwithstanding any

---

⁶⁹¹ *Foreign Sovereign Immunity Act* (1985), dostupný na <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2010C00145> (naposledy navštíveno 3. dubna 2016), čl. 31(4) (překlad autora).

⁶⁹² Úmluva OSN, čl. 21(1)c (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

withdrawal of the waiver which the bank, authority or government may purport to effect except in accordance with the terms of the waiver;“⁶⁹³

Pro ilustraci například pokus fondu NML Capital o provedení exekuce proti argentinské centrální bance byl neúspěšný, protože soud rozhodl, že podle paragrafu 1611(b) FSIA mají centrální banky samostatnou exekuční imunitu.⁶⁹⁴

(c) **Spojené království**

Výjimku pro majetek centrální banky lze ve Spojeném království najít v paragrafu 14(4) *State Immunity Act*:

„(4) Property of a State’s central bank or other monetary authority shall not be regarded for the purposes of subsection (4) of section 13 above as in use or intended for use for commercial purposes; and where any such bank or authority is a separate entity subsections (1) to (3) of that section shall apply to it as if references to a State were references to the bank or authority.“⁶⁹⁵

Vrchní soud Anglie a Walesu (*High Court of Justice of England and Wales*) interpretoval toto ustanovení následovně:

„(1) All ‘property’ of a State's central bank or other monetary authority is covered by section 14(4). The only question is whether the central bank (etc) has one of the types of interests in the property concerned, as I have described the interests above, so that the assets concerned can be described as the ‘property’ of the central bank concerned.

(2) It does not matter whether the central bank is a department of the State or a separate entity. In all cases the central bank's property ‘shall not be’ regarded as in use or intended for use for commercial purposes ‘for the purposes of [section 13(4)]’.

(3) Given the wording of section 14(4), then the property of a State's central bank (or other monetary authority) must enjoy complete immunity from the enforcement process in the UK courts.

(4) If the central bank (etc) has an interest in the property concerned, but the State of the central bank has another interest in the same property, then in my view the effect of section 14(4) is that the relevant property is immune from enforcement in respect of a judgment against

---

⁶⁹³ 28 U.S.C. §1610(b)(1).

⁶⁹⁴ NML Capital, Ltd v. Banco Central de la Republica Argentina, 652 F.3d 172 (2d Cir. 2011).

⁶⁹⁵ *State Immunity Act*, § 14(4), dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/33> (naposledy navštíveno 14. srpna 2017).

that State, whether the property concerned is in use or intended for use for commercial purposes or not.⁶⁹⁶

(d) Francie a tamní soudní praxe

Článek L.153-1 francouzského Měnového a finančního zákoníku (*Code monétaire et financier*) poskytuje exekuční imunitu majetku cizích centrálních bank:

„Ne peuvent être saisis les biens de toute nature, notamment les avoirs de réserves de change, que les banques centrales ou les autorités monétaires étrangères détiennent ou gèrent pour leur compte ou celui de l'Etat ou des Etats étrangers dont elles relèvent.

Par exception aux dispositions du premier alinéa, le créancier muni d'un titre exécutoire constatant une créance liquide et exigible peut solliciter du juge de l'exécution l'autorisation de poursuivre l'exécution forcée dans les conditions prévues par la partie législative du code des procédures civiles d'exécution s'il établit que les biens détenus ou gérés pour son propre compte par la banque centrale ou l'autorité monétaire étrangère font partie d'un patrimoine qu'elle affecte à une activité principale relevant du droit privé.⁶⁹⁷

Jako výjimku toto ustanovení stanovuje, že je možná exekuce na majetek centrální banky, který je používán primárně pro aktivity, které se řídí soukromým právem.

(e) Švýcarsko

Ve Švýcarsku federální zákon o insolvenční ze dne 11. dubna 1889 ve svém článku 92 poskytuje exekuční imunitu majetku cizí centrální banky používanému touto bankou pro vládní účely:

„1. Sont insaisissables: . . .

11.197 les biens appartenant à un Etat étranger ou à une banque centrale étrangère qui sont affectés à des tâches leur incombant comme détenteurs de la puissance publique ;⁶⁹⁸

Můžeme zmínit případ ze Švýcarska, kde se věřiteli podařilo obstatit v bance BNP Paribas účty centrální banky Ruska drženy jménem Ruské federace, protože Federální nejvyšší soud Švýcarska shledal, že Rusko se výslovně vzdalo exekuční imunity.⁶⁹⁹

⁶⁹⁶ AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan [2005] EWHC 2239 (Comm), ¶ 57.

⁶⁹⁷ Code monétaire et financier (ve znění platném od 1. června 2012), čl. L153-1, dostupný na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006072026&idArticle=LEG IARTI000025033230> (naposledy navštíveno 6. září 2017).

⁶⁹⁸ Loi fédérale du 11 avril 1889 sur la poursuite pour dettes et la faillite (ve znění z 28. března 2017), čl. 92(1), dostupné na http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=443250 (naposledy navštíveno 6. září 2017).

Soud nezmínil, že by výslovné zřeknutí se exekuční imunity muselo být navíc i konkrétní, jak jsme mohli vidět v minulosti v praxi francouzských soudů ohledně bankovních účtů diplomatických misí nebo majetku používaného pro veřejné účely.⁷⁰⁰

9.4.4 Kulturní majetek

Speciální ochranu pro kulturní majetek lze najít jak v mezinárodních, tak v národních právních úpravách. Zde zmíníme úpravu v Úmluvě OSN (a) a úpravu ve Spojených státech (b).

(a) Úmluva OSN

Článek 21(1)d-e Úmluvy OSN ustanovuje, že kulturní majetek je také kategorií speciálně chráněného majetku:

„1. Za majetek, který je konkrétně užíván či určen k užívání státem pro jiné než státní neobchodní účely ve smyslu článku 19 písmene (c), se nepovažují zejména následující kategorie majetku státu: . . .

(d) majetek, který je součástí kulturního dědictví státu nebo součástí jeho archívů a není na prodej či určen k prodeji;

(e) majetek, který je součástí výstavy předmětů vědeckého, kulturního nebo historického významu a není na prodej či určen k prodeji.“⁷⁰¹

Článek 21(1)d-e Úmluvy OSN dává zvláštní ochranu majetku, který je součástí kulturního dědictví státu, součástí jeho archívů nebo součástí výstavy předmětů vědeckého, kulturního nebo historického významu.

Avšak tento majetek nesmí být na prodej či určen k prodeji. Výstavy pro průmyslové či obchodní účely nejsou chráněny tímto ustanovením, což poznamenal Komentář k návrhu Úmluvy OSN.⁷⁰²

---

⁶⁹⁹ Tribunal fédéral [Federální Nejvyšší soud], 10. leden 2008, 5A_618/2007, *Compagnie Noga d'Importation et d'Exportation v. Fédération de Russie*.

⁷⁰⁰ SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 53.

⁷⁰¹ Úmluva OSN, čl. 21(1)d-e (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁷⁰² Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, komentář k čl. 19, ¶ 7 („State-owned exhibits for industrial or commercial purposes are not covered by this subparagraph.“).

(b) Spojené státy

Zmiňme, že mnohé vnitrostátní úpravy upravují imunitu kulturního majetku přivezeného do země na omezenou dobu na výstavu. Například ve Spojených státech je úprava následující:

„Whenever any work of art or other object of cultural significance is imported into the United States from any foreign country, pursuant to an agreement entered into between the foreign owner or custodian thereof and the United States or one or more cultural or educational institutions within the United States providing for the temporary exhibition or display thereof within the United States at any cultural exhibition, assembly, activity, or festival administered, operated, or sponsored, without profit, by any such cultural or educational institution, no court of the United States, any State, the District of Columbia, or any territory or possession of the United States may issue or enforce any judicial process, or enter any judgment, decree, or order, for the purpose or having the effect of depriving such institution, or any carrier engaged in transporting such work or object within the United States, of custody or control of such object if before the importation of such object the President or his designee has determined that such object is of cultural significance and that the temporary exhibition or display thereof within the United States is in the national interest, and a notice to that effect has been published in the Federal Register.“⁷⁰³

9.5 Exekuce dluhu státu proti majetku vlastněnému státními podniky

Exekuce dluhu státu proti majetku vlastněnému státními podniky je stále více aktuální.⁷⁰⁴ Hlavním důvodem je, že v současnosti jsou státy více a více zapojeny do mnoha aktivit prostřednictvím státních podniků.⁷⁰⁵

Exekuce rozhodčích nálezů a soudních rozsudků odsuzující státy proti státním společnostem se může jevit jako atraktivní možnost pro státní věřitele, kteří jsou často investory.⁷⁰⁶

---

⁷⁰³ 22 U.S.C. § 2459 „Immunity from seizure under judicial process of cultural objects imported for temporary exhibition or display“, dostupný na <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/22/2459> (naposledy navštíveno 24. srpna 2017).

⁷⁰⁴ Tato podkapitola zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 16-19.

⁷⁰⁵ PATEL R. Quite Extreme Circumstances: Privy Council Determines the \$100m Question in La Générale des Carrières et des Mines (‘Gécamines’) v. F.G. Hemisphere LLC (‘Hemisphere’). *Kluwer Arbitration Blog*. 31. červenec 2012, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2012/07/31/quite-extreme-circumstances-privy-council-determines-the-100m-question-in-la-generale-des-carrieres-et-des-mines-gecamines-v-f-g-hemisphere-llc-hemisphere/> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

⁷⁰⁶ *Ibid.*

Možnosti výkonu rozhodnutí odsuzující stát proti státním podnikům budou ilustrovány na soudní praxi ve Spojených státech (9.5.1), ve Spojeném království (9.5.2) a ve Francii (9.5.3).

9.5.1 Spojené státy

V rozhodnutí *First National City Bank v. Banco Para el Comercio Exterior de Cuba* (Bancec) Nejvyšší soud Spojených států vytvořil precedens k otázce exekuce státního dluhu vůči státním podnikům ve Spojených státech.⁷⁰⁷

Podle názoru Nejvyššího soudu existuje předpoklad, že právnické osoby vlastněné státem jsou samostatné osoby oddělené od státu. Tuto domněnku lze vyvrátit v případě, že státní subjekt je „tak rozsáhle řízen jejím majitelem, že je vytvořen vztah zastupovaného a zprostředkovatele,“⁷⁰⁸ nebo jestli by uznání samostatné právní subjektivity způsobilo „podvod nebo nespravedlnost.“⁷⁰⁹

Jeden autor uvedl, že:

„Výsledky v těchto případech obvykle závisí na dostupnosti důkazů o vztahu mezi státem a daným subjektem a jakékoliv nespravedlnosti, která by vyplynula z toho, že by stát a daný subjekt byly považovány za dva rozdílné subjekty – věřiteli může být povoleno *discovery* ohledně těchto skutečností.“⁷¹⁰

Pokud jde o možnost použití *discovery*, Foster zmínil dva případy⁷¹¹: *First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank*, kde federální odvolací soud ve druhém obvodu potvrdil rozhodnutí o pohrdání soudem vůči bance vlastněné státem, která nevyhověla předvolání podle *alter ego* doktríny,⁷¹² a *First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank*, kde federální odvolací soud ve druhém obvodu rozhodl, že žalující straně mělo být umožněno žádat o *discovery* od banky vlastněné státem, aby zjistil, zda ta banka je či není pouhé *alter ego* státu.⁷¹³

---

⁷⁰⁷ *First Nat'l City Bank v. Banco Para el Comercio Exterior de Cuba*, 462 U.S. 611 (1983).

⁷⁰⁸ *Id.*, s. 626 (překlad autora).

⁷⁰⁹ *Id.*, s. 629 (překlad autora).

⁷¹⁰ FOSTER G. Collecting from Sovereigns: The current legal framework for enforcing arbitral awards and court judgments against states and the in instrumentalities and some proposals for its reform. *Arizona Journal of International & Comparative Law*. 2008, č. 25, s. 683 (Překlad autora. V originále: „The outcome of such cases generally turns on the available evidence of the relationship between the State and the entity in question and of any injustice that would result from treating the two as distinct—matters with regard to which the creditor may be allowed discovery.“).

⁷¹¹ *Ibid.*

⁷¹² *First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank*, 281 F.3d 48, 54 (2d Cir. 2002).

⁷¹³ *First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank*, 150 F.3d 172, 177 (2d Cir. 1998).

9.5.2 Spojené království

Soudní komise Soukromé rady (*Privy Council*) v rozhodnutí *La Générale des Carrières et des Mines v. F.G. Hemisphere Associates* ustanovila, kdy je možno vykonat rozhodnutí odsuzující státy proti státním podnikům.⁷¹⁴

V tomto případě fond F.G. Hemisphere Associates koupil práva na dva rozhodčí nálezy ICC vydané proti Demokratické republice Kongo („DRK“). Fond se je pokusil vykonat proti *La Générale des Carrières et des Mines* („Gécamines“), tj. státnímu podniku patřícímu DRK.

Soudní komise Soukromé rady to ale odmítla. Jako obecný princip ustanovila, že:

„[K]de je samostatný právní subjekt založen státem pro to, co jsou na první pohled obchodní nebo průmyslové účely, s vlastním managementem a rozpočtem, existuje silný předpoklad, že by měla být respektována jeho samostatná právní subjektivita a, že tento subjekt a stát, který ho založil, by neměly nést závazky jeden druhého.“⁷¹⁵

Soudní komise Soukromé rady dodala, že tento výše zmíněný předpoklad bude ignorován pouze za „zcela mimořádných okolností.“⁷¹⁶ Těmito okolnostmi je situace, kdy „subjekt nemá, i přes svou právní subjektivitu, žádnou účinnou samostatnou existenci.“⁷¹⁷

Toto rozhodnutí „bude mít vliv v mnoha jurisdikcích a pravděpodobně bude ještě těžší pro státní věřitele usilovat o exekuci proti majetku státních podniků (a naopak).“⁷¹⁸

Toto rozhodnutí poskytuje větší bezpečnost pro státní podniky tím, že výrazně snižuje riziko, že státní podniky ponесou zodpovědnost za státní dluhy. To je i v zájmu samotných států.

---

⁷¹⁴ *La Générale des Carrières et des Mines v. F.G. Hemisphere Associates LLC* [2012] UKPC 27. Pro komentáře k tomuto rozhodnutí viz např. BARRATT J. a MICHAEL M. Degrees of Immunity: A Lesson from the Privy Council. *The European, Middle Eastern and African Arbitration Review* 2013. 2012 (31. říjen), dostupné na <http://globalarbitrationreview.com/insight/the-european-middle-eastern-and-african-arbitration-review-2013/1036736/degrees-of-immunity-a-lesson-from-the-privy-council> (naposledy navštíveno 10. prosince 2017); MUIR WATT H. L'immunité souveraine et les fonds «vautour». À propos de la Générale des Carrières et des Mines v. F.G. Hemisphere Associates LLC. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 189.

⁷¹⁵ *Id.*, ¶ 29 (Překlad autora. V originále: „[W]here a separate juridical entity is formed by the State for what are on the face of it commercial or industrial purposes, with its own management and budget, the strong presumption is that its separate corporate status should be respected, and that it and the State forming it should not have to bear each other's liabilities.“).

⁷¹⁶ *Ibid.* (překlad autora).

⁷¹⁷ *Ibid.* (překlad autora).

⁷¹⁸ PATEL R. Quite Extreme Circumstances: Privy Council Determines the \$100m Question in *La Générale des Carrières et des Mines* ('Gécamines') v. F.G. Hemisphere LLC ('Hemisphere'). *Kluwer Arbitration Blog*. 31. červenec 2012 (překlad autora).

Přínosem tohoto rozhodnutí je, že jasně stanovuje podmínky, za nichž státní podniky mohou být odpovědny za státní dluhy. V důsledku tohoto rozhodnutí tak musí investoři vyhodnotit riziko uzavírání transakcí se státy od samého počátku.⁷¹⁹

Stanovisko soudní komise Soukromé rady se zdá být obecně podobné přístupu amerického Nejvyššího soudu, jak bylo popsáno výše.⁷²⁰

9.5.3 Francie a tamní soudní praxe

Ve Francii není možné vymáhat státní dluh vůči státním podnikům, které vykonávají obchodní činnost na svůj vlastní účet, bez ohledu na jejich kontrolu ze strany státu.⁷²¹

Ze srovnávací praxe tak vyplývá, že požadavky na výkon rozhodnutí proti státním podnikům jsou podobné v diskutovaných jurisdikcích a státní věřitelé tak razantně nemají lepší šanci vykonat rozhodnutí proti státním podnikům v jedné či druhé zemi.

9.6 Exekuce na dluh třetí strany vůči státu

Specifickou kategorií majetku, kterou se mohou státní věřitelé pokusit obstatit, jsou dluhy třetí strany, většinou nějaké společnosti, vůči státu. Často se jedná například o nějaké poplatky například za právo těžby.

Požadavky pro vyjmutí z exekuční imunity, které jsme probrali v předchozích podkapitolách, se aplikují plně i na tento druh majetku. Věřitelé stále musejí prokázat výjimku z exekuční imunity. V této podkapitole ilustrujeme exekuci na dluh třetí strany vůči státu v praxi Spojených států (9.6.1) a Spojeného království (9.6.2).

9.6.1 Spojené státy

Pro exekuci na dluh třetí strany vůči státu je třeba prokázat platnou výjimku z exekuční imunity.⁷²²

---

⁷¹⁹ *Ibid.*

⁷²⁰ Viz Kapitola 9.5.1.

⁷²¹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re, 21. červenec 1987, No. 85-14.843, *Sté Ltd Benvenuti et Bonfant v. Banque commerciale congolaise*. *Journal du droit international (Clunet)*. 1988, s. 108, komentář KAHN P.; *Revue critique de droit international privé*. 1988, s. 347, komentář RÉMOND-GOUILLOUD M.; viz Cour d'appel de Rouen [odvolací soud], 20. červen 1996, *Sté Bec frères v. Office des céréales de Tunisie*. *Revue d'arbitrage*. 1997, s. 263, komentář GAILLARD E., citovány v KESSEDJIAN C. *Immunités. Répertoire de droit international Dalloz*. 2011, ¶ 115.

⁷²² Tato sekce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. *Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns*. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 18.

V případě *FG Hemisphere Assocs. v. Unocal Corp.* federální odvolací soud v devátém obvodu odmítl použít doktrínu *alter ego* k tomu, aby umožnil obstavení pohledávek státu vůči třetím stranám.⁷²³

Na úvod uvedme, že ve Spojených státech se exekuční řízení řídí podle „práva státu, kde se daný soud nachází, pokud právo tohoto státu není v konfliktu s federálním právem.“⁷²⁴ V tomto případě řízení bylo před soudem v Kalifornii a podle práva státu Kalifornie se právo na zaplacení dluhu nachází tam, kde je dlužník.⁷²⁵

Bermudská společnost ODS, která je dceřinou společností americké firmy Unocal, dlužila Demokratické republice Kongo (též DRK) budoucí daňové příjmy z ropy.

Fond FG Hemisphere Associates, který koupil pohledávku vůči DRK v podobě rozhodčího nálezu, se rozhodl tuto pohledávku vykonat na budoucí platbě ODS Demokratické republice Kongo a zahájil proto řízení v Kalifornii.

Federální oblastní soud v Kalifornii rozhodl ve prospěch FG Hemisphere. Soud rozhodl, že budoucí daňové příjmy z ropy, které bermudská společnost ODS dluží DRK, nebyly imunní vůči exekuci, protože se aplikovala výjimka z imunity v paragrafu 1610 FSIA pro majetek cizího státu, který se nachází a používá pro obchodní činnost ve Spojených státech.⁷²⁶

Aby oblastní soud mohl dojít k tomuto výsledku, musel aplikovat *alter ego* doktrínu. Aplikací *alter ego* doktríny federální oblastní soud ignoroval separátní právní subjektivitu bermudské dceřiné společnosti vůči její americké matce, aby shledal, že se dluh nachází ve Spojených státech. Připomeňme, že výjimka v paragrafu 1610(a)(2) FSIA vyžaduje, aby se majetek, na který se vztahuje exekuce, nacházel ve Spojených státech.

Odvolací soud zrušil toto rozhodnutí. Odvolací soud odmítl uplatnit *alter ego* doktrínu a odmítl nebrat v potaz samostatný právní status společností Unocal a ODS. Soud tak odmítl, že právo DRK na úhradu se nachází ve Spojených státech.⁷²⁷ Protože ODS byla bermudská společnost, tak se toto právo ve Spojených státech nenacházelo.

Odvolací soud konstatoval, že v předchozích případech právnická osoba dlužila věřitelům, ale v tomto případě ani společnost Unocal ani ODS nedlužily věřiteli FG

---

⁷²³ *FG Hemisphere Assocs., LLC v. Unocal Corp.*, 2014 U.S. App. LEXIS 4056 (9th Cir. 2014) (tento rozsudek netvoří precedens).

⁷²⁴ *Peterson v. Islamic Republic of Iran*, 627 F.3d 1117, 1130 (9th Cir. 2010) (překlad autora).

⁷²⁵ *Id.*, s. 1131 (překlad autora).

⁷²⁶ *FG Hemisphere Assocs., LLC v. Unocal Corp.*, 2014 U.S. App. LEXIS 4056, s. *2 (9th Cir. 2014).

⁷²⁷ *Id.*, s. *3.

Hemisphere Associates nic.⁷²⁸ Odvolací soud měl na mysli užití *alter ego* doktríny v případě, kdy například Unocal by dlužil FG Hemisphere a ten by se snažil o exekuci na majetek ODS, dceřiné společnosti UNOCAL.

V tomto případě se ale FG Hemisphere kreativně snažil dovolávat doktríny *alter ego*, aby mohl dosáhnout na dluh ODS vůči DRK ve Spojených státech a sám tak uspokojit svou pohledávku vůči DRK. Odvolací soud toto použití doktríny *alter ego* odmítl. Tento případ je dobrou ilustrací nutné kreativity státních věřitelů. Ne ovšem vždy to vyjde.

Ve Spojených státech je pro exekuci na dluh třetí strany vůči státu třeba prokázat, že dluh je užíván pro obchodní činnost.

Na tomto základě americké soudy odmítly pokusy státních věřitelů obstativ například (i) poplatky státu od vlastníků lodí za registraci lodě, aby mohla plout pod vlajkou tohoto státu,⁷²⁹ nebo (ii) daně, které dlužily letecké společnosti cizí vládě.⁷³⁰

9.6.2 Spojené království

V případě *AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan* společnost AIG vyhrála v arbitráži ICSID proti Kazachstánu skoro 10 milionů dolarů v roce 2003.

AIG se snažila uplatnit tuto pohledávku na hotovosti a cenných papírech, které byly drženy ve prospěch centrální banky Kazachstánu (*National Bank of Kazakhstan*) třetími stranami v Londýně.⁷³¹ AIG požádala o dluhový příkaz proti těmto třetím stranám (*Third party debt order*) podle ustanovení *Civil Procedure Rules* (CPR) 72.2(1):

„(1) Upon the application of a judgment creditor, the court may make an order (a ‘final third party debt order’) requiring a third party to pay to the judgment creditor –

(a) the amount of any debt due or accruing due to the judgment debtor from the third party; or

(b) so much of that debt as is sufficient to satisfy the judgment debt and the judgment creditor's costs of the application.“⁷³²

AIG argumentovala, že Kazachstán je skutečným vlastníkem veškerých londýnských aktiv držných třetími stranami, protože tento majetek je součástí Národního fondu, který je

⁷²⁸ *Id.*, s. *3–4.

⁷²⁹ *Liberian Eastern Timber v. Gov't of Republic of Liberia*, 650 F. Supp. 73, 77-78 (S.D.N.Y. 1986).

⁷³⁰ *LNC Investments, Inc. v. Republic of Nicaragua*, 2000 WL 745550, s. *5 (S.D.N.Y. June 8, 2000).

⁷³¹ *AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan* [2005] EWHC 2239 (Comm), ¶ 1.

⁷³² CPR 72.2, dostupné na <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part72#IDA3C0IC> (naposledy navštíveno 24. srpna 2017).

řízen Centrální bankou Kazachstánu.⁷³³ AIG pak dále podotkla, že tento majetek není majetkem centrální banky ve smyslu paragrafu 14(4) SIA a je používán k obchodním účelům ve smyslu výjimky z exekuční imunity v paragrafu 13(4) SIA.⁷³⁴

Centrální banka Kazachstánu namítla, že tento majetek v Londýně je chráněn exekuční imunitou ve prospěch centrálních bank (§14(4) SIA) a není používán ke komerčním účelům.⁷³⁵

High Court of Justice of England and Wales nejprve rozhodl, že termín „majetek“ ve smyslu SIA má velmi široký obsah:

„‘Property’ has a wide meaning. It will include all real and personal property and will embrace any right or interest, legal or equitable, or contractual, in assets that are held by or on behalf of a State or any ‘emanation of the State’ or a central bank or other monetary authority that comes within sections 13 and 14 of the SIA.“⁷³⁶

Soud poté rozhodl, že majetkem centrální banky ve smyslu paragrafu 14(4) SIA se rozumí jakýkoliv majetek, na který má centrální banka nějaké vlastnické právo, a tento majetek je přidělen nebo držen ve prospěch centrální banky bez ohledu na způsob jakým ho centrální banka drží nebo účel, pro který je majetek držen.⁷³⁷

Vzhledem k předchozím definicím soud rozhodl, že majetek v Londýně držený třetími stranami ve prospěch centrální banky Kazachstánu je stále majetkem centrální banky ve smyslu § 14(4) SIA a tak požívá imunity.

Soud poté dodal, že i kdyby se mýlil a daný majetek by nebyl majetkem centrální banky Kazachstánu ve smyslu § 14(4) SIA, tak tento majetek by byl stále chráněn imunitou, protože nebyl používán k obchodním aktivitám podle § 13(4) SIA.⁷³⁸

Pokus AIG vykonat rozhodčí nález v Londýně tak byl neúspěšný.

---

⁷³³ AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan [2005] EWHC 2239 (Comm), ¶ 27.

⁷³⁴ *Ibid.*

⁷³⁵ *Id.*, ¶ 28.

⁷³⁶ *Id.*, ¶ 95(2).

⁷³⁷ *Id.*, ¶ 61 („Therefore I conclude that the words ‘Property of a State's central bank or other monetary authority’ in section 14(4), when construed using common law principles of construction, mean any asset in which the central bank has some kind of ‘property’ interest as I have described, which asset is allocated to or held in the name of a central bank, irrespective of the capacity in which the central bank holds it, or the purpose for which the property is held.“).

⁷³⁸ *Id.*, ¶ 95(8).

10. Doporučení pro investory a státy ohledně ustanovení o zřeknutí se imunity

V předchozích kapitolách jsme probrali jak jurisdikční, tak exekuční imunitu.⁷³⁹ Na jednu stranu státní imunita může být reálnou překážkou pro investory mající pohledávky proti státu. Na druhou stranu státní imunita je vitální prostředek pro státy na ochranu zajištění jejich oficiálních svrchovaných funkcí a majetku nezbytného pro výkon těchto funkcí.

Investoři a státy se navzájem potřebují. Investoři mají zájem na omezení státní imunity a státy na tom, aby se případné omezení státní imunity nedotklo chodu jejich vládních funkcí.

Tyto dva zájmy se často střetávají při vypracování ustanovení o zřeknutí se imunity. Tato kapitola se na tato ustanovení dívá jak z pohledu investora, tak z pohledu státu. Pojednává o doporučeních pro investory uzavírající smlouvy se státem (10.1) a o doporučeních pro státy uzavírající smlouvy s investory (10.2).

10.1 Doporučení pro investory uzavírající smlouvy se státem

Tato podkapitola pojednává o doporučeních pro investory uzavírající smlouvy se státem. Podkapitola se zaměřuje na výhody výběru rozhodčího řízení (10.1.1), poté zmíní obecně odpor států k uzavření ustanovení o zřeknutí se imunity (10.1.2) a v poslední řadě doporučí vhodné formulace ustanovení o zřeknutí se imunity pro případy, kdy se investorovi podaří získat souhlas státu k uzavření takového ustanovení (10.1.3).

Závěrem zmíníme strategie pro investory v případech neplatících států zahrnující mimosoudní vyrovnání a sekundární trh s rozhodčími nálezy (10.1.4).

10.1.1 Výhody výběru rozhodčího řízení

Investor má zájem na tom, aby se případné spory řešily rozhodčím řízením podle renomovaných rozhodčích pravidel jako ICC či LCIA. Tyto renomované a zkušené instituce zajistí dobré administrativní zázemí sporu a také, aby se spor svižně posunoval dopředu.

V případě, že stát se například bude odmítat účastnit řízení nebo budou problémy s výběrem prezidenta rozhodčího soudu, tyto instituce zajistí výběr solidního a nestranného rozhodce.

Je také třeba vybrat místo rozhodčího soudu v renomované jurisdikci, přátelské k rozhodčímu řízení jako jsou Švýcarsko (Ženeva), France (Paříž), Spojené království (Londýn), Spojené státy (New York), Singapur či Hongkong. Místo soudu hraje důležitou

---

⁷³⁹ Viz Kapitola 8 a 9.

úlohu po vynesení rozhodčího nálezu, protože se lze k těmto soudům obrátit pro zrušení nálezu. Tyto soudy zruší nálezy jen výjimečně na základě oprávněných skutečností.

Mezinárodní rozhodčí řízení s místem v renomované jurisdikci je z pohledu investora lepší, než řešit spory před národními soudy daného státu. Investor nemusí mít s jurisdikcí daného státu žádné zkušenosti a bohužel nestrannost soudů v některých jurisdikcích stále není garantovaná.

Pokud je to nutné, investor může přistoupit na rozhodčí řízení, které se koná na území daného státu, který je jeho smluvním partnerem. V některých jurisdikcích je ale rozhodčí řízení stále málo rozvinuté a může chybět dobrá právní úprava, odpovídající například *UNCITRAL Model Law*. Rozhodčí nález ve prospěch investora může poté být zrušen na základě formalit či jiných nerelevantních skutečností.

Další výhodou rozhodčího řízení je, že v případě Newyorské úmluvy je cirkulace rozhodčích nálezů a jejich uznávání v jiných jurisdikcích mnohem snadnější než v případě soudních rozhodnutí, pro které univerzální mezinárodní úprava chybí.

Další výhodou je, že jak v Úmluvě OSN, tak i v národních úpravách, například ve Spojených státech či Spojeném království, existuje výjimka z jurisdikční imunity pro rozhodčí doložky.⁷⁴⁰

Poté je také možno zmínit rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu v případě *Creighton proti Ministerstvu financí Kataru* podporující pravidlo konkludentního zřeknutí se exekuční imunity uzavřením rozhodčí doložky.⁷⁴¹ Francouzský Nejvyšší soud našel konkludentní zřeknutí se exekuční imunity v tom, že Katar akceptoval rozhodčí řízení podle pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory (*ICC Arbitration Rules*).⁷⁴² Nicméně platnost této judikatury ve Francii není v tuto chvíli jistá.⁷⁴³

10.1.2 Výhody ustanovení o zřeknutí se imunity

Ustanovení o zřeknutí se imunity přináší státním věřitelům řadu výhod, ale nepodaří se jim ho vždy se státem vyjednat.⁷⁴⁴

---

⁷⁴⁰ Viz Kapitola 8.4.

⁷⁴¹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 6. červenec 2000, No. 98-19.068, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*.

⁷⁴² Viz Kapitola 8.7.4.

⁷⁴³ Viz Kapitola 9.2.3.

⁷⁴⁴ Tato sekce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 37-38.

Hlavní výhodou je, že pokud se stát své imunity zřekne, státní věřitel už nemusí prokázat, že se aplikuje jedna z výjimek ze státní imunity jako například výjimka pro obchodní transakce.

Státní věřitelé žádali během posledních desetiletí stále širší ustanovení o zřeknutí se imunity.⁷⁴⁵

Soukromé strany uzavírající smlouvy se státem se v ideální situaci snaží získat výslovné zřeknutí se imunity zahrnující nejen jurisdikční, ale také exekuční imunitu a diplomatickou imunitu. Jak jsme viděli na příkladě Francie, pro diplomatický majetek, včetně bankovních účtů diplomatických misí, by ani takovéto ustanovení nebylo dostatečné; muselo by navíc specificky zmínit kategorii takového majetku.⁷⁴⁶

Navíc vzhledem k tomu, že státy se přirozeně zdráhají zřici se imunity,⁷⁴⁷ soukromé subjekty podílející se na státních zakázkách nebudou ani ve většině případů moci vyjednat tak široké ustanovení o zřeknutí se imunity.

V tom ohledu je rozhodujícím faktorem rovnováha sil mezi daným státem a soukromou stranou.⁷⁴⁸

Ekonomicky a politicky silný stát, který má velké množství investorů soutěžících o získání státních zakázek, nebude pod velkým tlakem, aby se zřekl své imunity.⁷⁴⁹ A pokud se jí i přesto zřekne, tak to jistě nebude v širokém rozsahu; tj. zřeknutí se jurisdikční, exekuční i diplomatické imunity.

Naproti tomu stát v méně příznivé situaci může souhlasit s široce pojatým zřeknutím se imunity.

Popřípadě některé státy nemusí disponovat kvalitními právními experty, kteří dokážou správně vyhodnotit při vyjednávání smlouvy s investorem následky široce pojatého zřeknutí se imunity.

---

⁷⁴⁵ MARK W., WEIDEMAIER C. A GULATI M. The Relevance of Law to Sovereign Debt. *Annual Review of Law & Social Science*. 2015, č. 11, s. 406, dostupný na http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6360&context=faculty_scholarship (naposledy navštíveno 5. září 2017).

⁷⁴⁶ Viz Kapitola 9.4.1.

⁷⁴⁷ CANÈ G. The Enforcement of ICSID Awards: Revolutionary or Ineffective? *American Review of International Arbitration*. 2004, č. 15, s. 439, citován v BLANE A. Sovereign Immunity as a Bar to the Execution of International Arbitral Awards. *New York University Journal of International Law & Politics*. 2009, č. 41, s. 498.

⁷⁴⁸ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 37.

⁷⁴⁹ *Ibid.*

Když je pro investora obtížné vyjednat široce pojaté výslovné zřeknutí se imunity, tak se může investor snažit vyjednat alespoň výslovné zřeknutí se imunity, týkající se konkrétních aktiv nebo bankovních účtů v souvislosti s dotyčnou transakcí.⁷⁵⁰

V případě smlouvy o poskytování služeb se ustanovení o zřeknutí se imunity může vztahovat i na bankovní účty, nicméně vzhledem k vysoké likviditě je zde vysoké riziko, že státy mohou rychle přesouvat tato aktiva.⁷⁵¹ Takové riziko je mnohem nižší, když se zřeknutí se imunity týká nemovitého majetku, který tvoří část například infrastrukturního projektu.

Pokud hrozí, že stát přesune aktiva mimo jurisdikci, investoři mohou využít předběžná opatření k zajištění daného majetku.⁷⁵² Autor doporučuje též výslovně uvést předběžná opatření v ustanovení o zřeknutí se imunity.

V každém případě je vhodné doplnit zřeknutí se imunity o doložku, která stanoví, že daná transakce mezi státem a investorem představuje soukromý a obchodní akt.⁷⁵³

Obecně se autor domnívá, že by bylo ku prospěchu všech stran, kdyby například UNCITRAL vypracoval modelovou doložku ohledně výslovného zřeknutí se exekuční imunity omezující se na majetek související s danou transakcí.⁷⁵⁴

10.1.3 Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity

Tato sekce pojednává o vhodných formulacích ustanovení o zřeknutí se imunity a obsahuje modelové doložky zřeknutí se imunity.⁷⁵⁵

Tato sekce nejprve zmíní důležitost správně formulovaného ustanovení o zřeknutí se imunity, což může předejít případným pozdějším sporům **(a)**.

Poté bude zmíněna modelová doložka o zřeknutí se imunity doporučená tímto autorem **(b)**. Uvedeme také modelové doložky o zřeknutí se imunity vypracované mezinárodními rozhodčími institucemi **(c)** a modelové doložky o zřeknutí se imunity používané ve Spojených státech **(d)** a ve Spojeném království **(e)**.

---

⁷⁵⁰ *Id.*, s. 38.

⁷⁵¹ *Id.*, s. 38, pozn. pod čarou 177.

⁷⁵² *Ibid.*

⁷⁵³ PENGELLEY N. Waiver of Sovereign Immunity from Execution: Arbitration is Not Enough. *Journal of International Arbitration*. 2009, sv. 26 č. 6, s. 871. Tento článek odkazuje na příklad použití takového ustanovení v případě Morgan Guaranty Trust Co. of New York v. Republic of Palau, 657 F. Supp. 1475 (S.D.N.Y. 1987), 693 F. Supp. 1479 (S.D.N.Y. 1988), 702 F. Supp. 60 (S.D.N.Y. 1988).

⁷⁵⁴ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 45.

⁷⁵⁵ Tato sekce zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 38-41.

Ačkoli jsou modelové doložky užitečné, je doporučeno se vždy poradit s kvalifikovaným právním poradcem, protože formulace zřeknutí se imunity musí brát v úvahu právo v jurisdikcích smluvních stran.⁷⁵⁶ Je třeba ověřit, že zřeknutí se imunity je účinné podle práva státu, který se zříká imunity, a je také účinné v zemích, ve kterých bude případný rozhodčí nález proti státu pravděpodobně vykonán.⁷⁵⁷

(a) Důležitost správně formulovaného ustanovení o zřeknutí se imunity

Vhodné formulování zřeknutí se imunity je klíčové pro vyvarování se pozdějších sporů.

Jako příklad zmíníme následující nejasné ustanovení o zřeknutí se imunity:

Waiver of State Immunity. The State hereby irrevocably and unconditionally agrees that: (i) should any proceedings be brought against the State in connection with this agreement or any of the transactions contemplated by this agreement, no claim of immunity from such proceedings will be claimed by or on behalf of the State; (ii) the State waives any right of immunity which it now has or may in the future have in connection with any such proceedings; and (iii) the State consents generally in respect of the enforcement of any judgment against it in any such proceedings.

Předpokládejme, že ve smlouvě se investor a stát také dohodli na rozhodčí doložce.

Je zřejmé, že se zde stát zřekl své jurisdikční imunity. Ale je otázkou, zda se dotyčný stát také zřekl exekuční imunity.

Stát souhlasil s výkonem jakéhokoli rozsudku proti němu. Vzhledem k tomu, že se strany dohodly na arbitráži, tak odkaz na rozsudek (*judgment*) oproti rozhodčímu nálezu (*arbitral award*) není zcela jasný.

Doložka by mohla být interpretována tak, že stát pouze souhlasil s výkonem soudních rozsudků vydaných v řízeních spojených s arbitráží; například, když je národní soud nucen jmenovat rozhodce v jistých případech.

Naproti tomu investor by mohl zkusit argumentovat, že doložka odkazuje na rozsudek státních soudů vyneseny ohledně rozhodčího nálezu, který propůjčuje rozhodčímu nálezu stejnou autoritu jako domácímu soudnímu rozhodnutí.⁷⁵⁸

⁷⁵⁶ BORN G. *International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing*. Kluwer Law International, 2013, s. 31.

⁷⁵⁷ CHUNG L., CHRISTLO E. & PAYNE A. Recent Trends in State Immunity. *Kluwer Arbitration Blog*. 25. duben 2013, dostupný na <http://kluwarbitrationblog.com/2013/04/25/recent-trends-in-state-immunity/> (naposledy navštíveno 27. března 2016).

⁷⁵⁸ Viz *Jiangsu Changlong Chems, Co v Burlington Bio-Medical & Sci. Corp*, 399 F. Supp. 2d 165, 168 (E.D.N.Y. 2005).

Prvním ponaučením je tedy, že ustanovení o zřeknutí se imunity musí brát v potaz zbytek smlouvy a mělo by být koherentní s ním. Zde výběr rozhodčího řízení není zcela brán v potaz v ustanovení o zřeknutí se imunity.

Dalším ponaučením je, že autor doporučuje nepoužít jen termín „*enforcement*“ ale vždy přidat také termín „*execution*“. To je důležité zvláště pokud ustanovení o zřeknutí se imunity specificky nezmiňuje, že se stát vzdává jak jurisdikční, tak exekuční imunity.

Z toho plyne další ponaučení, a to, že autor obecně doporučuje investorům, aby doložka o zřeknutí se imunity zmínila výslovně jak jurisdikční, tak exekuční imunitu.

Proto autor nedoporučuje používat formulaci, že se stát říká jakéhokoliv práva na imunitu, i když to neznamená to, že tato formulace nemůže fungovat.

Americký federální odvolací soud ve druhém obvodu například shledal, že se společnost Pertamina, vlastněná a kontrolovaná Indonésií, zřekla exekuční imunity na základě smlouvy, která uvádí, že Pertamina „waive[d] any . . . right of immunity (sovereign or otherwise) which it or its assets now has or may have in the future.“⁷⁵⁹

Zde se Pertamina zřekla imunity, kterou disponuje ona nebo její majetek, a reference na majetek možná pomohla porozumět tomu, že se vzdala také exekuční imunity.

(b) Modelová doložka o zřeknutí se imunity doporučená autorem

Podle tohoto autora obecně zřeknutí se imunity by mohlo být formulováno následovně:⁷⁶⁰

Each party hereby agrees that the activities contemplated hereby are commercial in nature. To the extent that any party has or hereafter may acquire any immunity from jurisdiction of any court, or from attachment in aid of execution or any other legal process [(other than prejudgment attachment)] in any action or proceeding in any manner arising out of this agreement with respect to itself or its assets, such party hereby irrevocably agrees not to invoke such immunity as a defense and irrevocably waives such immunity.

Stejná doložka v češtině zní:

Každá smluvní strana souhlasí s tím, že činnosti spojené s touto smlouvou mají komerční povahu. Pokud jakákoliv smluvní strana má nebo v budoucnu nabude jurisdikční imunitu jakéhokoliv soudu nebo

---

⁷⁵⁹ Karaha Bodas Co. v. Perusahaan Pertambangan Minyak Dan Gas Bumi Negara, 313 F.3d 70, 82-83 (2d Cir. 2002).

⁷⁶⁰ Před použitím jakéhokoliv modelového ustanovení o zřeknutí se imunity by se každá strana měla vždy poradit s kvalifikovaným právním poradcem. Názory zde vyjádřené autorem této práce nesmí být pojety jako právní rada.

soudního opatření na pomoc výkonu rozhodnutí nebo jakéhokoli jiného právního procesu [(jiného než předběžné opatření)] v jakémkoliv řízení vyplývajícím z této dohody s ohledem na sebe nebo svůj majetek, se tato strana tímto neodvolatelně zavazuje, že se nebude dovolávat takové imunity a neodvolatelně se této imunity zříká.

Pokud si to strany přejí, mohou vyloučit předběžná opatření (*prejudgment attachment*). To může být hlavně v zájmu státu.

Naopak pokud strany chtějí zahrnout předběžné opatření, autor doporučuje to výslovně uvést v doložce o zřeknutí se imunity, protože právo některých států, jako například New Yorku, to vyžaduje.⁷⁶¹ Pro tento účel je možno například nahradit text v uvozovkách v autorem navržené doložce zmíněné výše tímto textem: „(including *prejudgment attachment*)“.

Pro Spojené státy autor doporučuje přidat k jeho navrhované doložce ještě následující text:

„Without limiting the generality of the foregoing, each party agrees that the waivers set forth in this [clause] shall have the fullest scope permitted under the Foreign Sovereign Immunities Act 1976 of the U.S. and are intended to be irrevocable for the purposes of such Act. [It is understood that the foregoing waiver does not apply to any revenues, assets or properties of any party which are used exclusively in the exercise of sovereign authority.]“⁷⁶²

Poslední věta v této doložce se může popřípadě vynechat, protože podle FSIA není možné se zřeknout státní imunity pro majetek používaný výhradně pro výkon svrchované moci.⁷⁶³

Pokud se jedna ze stran domnívá, že rozhodčí nález může být předmětem řízení o výkonu rozhodnutí ve Spojených státech, autor doporučuje zahrnout v rozhodčí smlouvě nejen zřeknutí se státní imunity, ale také výslovný souhlas k příslušnosti amerických soudů za účelem výkonu rozhodčího nálezu a také zřeknutí se *forum non conveniens* obrany.

Výsledné ustanovení doporučené autorem pak může vypadat takto:

Any award of the arbitral tribunal shall be final and binding on the parties. For the purpose of recognition or enforcement of any such award, the parties consent and agree to submit to the non-exclusive jurisdiction of the state and federal courts located within [New York County in the State of New York]. Each of the Parties hereto hereby

---

⁷⁶¹ CARTER J. & FELLAS J. *International Commercial Arbitration in New York*. Oxford University Press, 2010, s. 424–426.

⁷⁶² FRIEDLAND P. *Arbitration Clauses for International Contracts*. JurisNet, 2007, s. 174.

⁷⁶³ Viz Kapitola 9.1.2.

waives and agrees not to assert in any such recognition or enforcement proceeding, to the fullest extent permitted by applicable law, any defense that (A) such party is not personally subject to the jurisdiction of such courts, (B) such party and such party's property is immune from any legal process issued by such courts or (C) any action or proceeding commenced in such courts is brought in an inconvenient forum.

Pro splnění francouzského požadavku na „konkrétnost“ pro zřeknutí se imunity pro majetek používaný diplomatickými misemi⁷⁶⁴ (v minulosti též majetek používaný pro veřejné účely),⁷⁶⁵ autor doporučuje přidat následující text k obecnému zřeknutí se imunity uvedenému výše:

Without limiting the generality of the foregoing, for the purpose of recognition or enforcement in France of any award rendered on the basis of the present agreement, [State Party] agrees to waive its state immunity from jurisdiction and execution specifically in regard to (i) [taxes], [social contributions] and [royalties] owed to it by third parties, and (ii) its diplomatic missions in France.

Tyto tři příklady (daně, sociální dávky a poplatky) jsou založeny na případech *NML Capital v. Argentina* z roku 2013.

(c) **Modelové doložky o zřeknutí se imunity vypracované mezinárodními rozhodčími institucemi**

Některé rozhodčí instituce zveřejnily modelové doložky o zřeknutí se imunity.

Stálý rozhodčí soud v Haagu (*Permanent Court of Arbitration*) („PCA“), který je mezivládní organizací vytvořenou v roce 1899, poskytuje následující modelovou doložku zřeknutí se imunity:

„This agreement to arbitrate constitutes a waiver of any right to sovereign immunity from execution to which a party might otherwise be entitled with respect to the enforcement of any award rendered by an arbitral tribunal constituted pursuant to this agreement.“⁷⁶⁶

Ustanovení obsahuje pouze zřeknutí se exekuční imunity.

---

⁷⁶⁴ Viz Kapitola 9.4.1.

⁷⁶⁵ Viz Kapitola 9.1.4.

⁷⁶⁶ *Model Arbitration Clauses for Use in Connection with the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitrating Disputes Between Two Parties of Which Only One Is a State*, s. 1, dostupné na <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/02/Model-Arbitration-Clauses-for-Use-in-Connection-with-the-Permanent-Court-of-Arbitration-Optional-Rules-for-Arbitrating-Disputes-between-Two-Parties-of-Which-Only-One-Is-a-State.pdf> (naposledy navštíveno 27. března 2016).

Mezinárodní středisko pro řešení investičních sporů (ICSID) poskytuje následující modelovou doložku zřeknutí se imunity:

„The Host State hereby waives any right of sovereign immunity as to it and its property in respect of the enforcement and execution of any award rendered by an Arbitral Tribunal constituted pursuant to this agreement.“⁷⁶⁷

Toto ustanovení se zdá být vhodnější. Z formulace, že se stát říká jakéhokoliv práva na imunitu, v kombinaci s odkazem na výkon rozhodčího nálezu (*execution*), je jasné, že se stát vzdává obou, jak jurisdikční tak exekuční imunity.

(d) Modelové doložky o zřeknutí se imunity ve Spojených státech

Standardní doložka o zřeknutí se imunity používaná v Americké praxi zní následovně:

„The Borrower is subject to civil and commercial law with respect to its obligations under this Agreement. The execution, delivery, and performance by the Borrower of this Agreement constitute private and commercial acts rather than public or governmental acts. Neither the Borrower, nor any of its Properties or revenues, is entitled to or will claim any right of immunity in any jurisdiction from suit, jurisdiction, judgment, attachment (whether before or after judgment), set-off, or execution of a judgment or from any other legal process or remedy relating to the obligations of the Borrower under this Agreement.“⁷⁶⁸

Pro srovnání jiné znění doložky je například takové:

„Waiver of Immunity. To the extent that any Obligor may be or become entitled to claim for itself or its Property or revenues any immunity on the ground of sovereignty or the like from suit, court jurisdiction, attachment prior to judgment, attachment in aid of execution of a judgment or execution of a judgment, and to the extent that in any such jurisdiction there may be attributed such an immunity (whether or not claimed), such Obligor hereby irrevocably agrees not to claim and hereby irrevocably waives such immunity with respect to its obligations under this Agreement and the other Loan Documents.“⁷⁶⁹

Autor preferuje ustanovení od G. Borna, které též klade důraz na obchodní povahu aktivity.

---

⁷⁶⁷ ICSID Model Clauses, VII. Waiver of Immunity from Execution of the Award, Clause 15, dostupná na <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/model-clauses-en/15.htm> (naposledy navštíveno 27. března 2016).

⁷⁶⁸ BORN G. *International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing*. Kluwer Law International, 2013, s. 33.

⁷⁶⁹ Viz https://www.lawinsider.com/clause/waiver-of-immunity/_1 (stránka uvádí, že toto znění bylo nalezeno v 592 smlouvách) (naposledy navštíveno 6. září 2017).

Zde je poté ustanovení o zřeknutí se imunity používané v Americké praxi, která také navíc zmiňuje rozhodčí nálezy ICSID:

„Waiver of Immunity. To the extent that [the relevant State Party] may in any jurisdiction claim for itself, or any of its revenues, assets or properties, immunity from service of process, suit, jurisdiction, execution, attachment (whether in aid of execution, before judgment or otherwise) or other legal or judicial process or other remedy, and to the extent that in any such jurisdiction there may be attributed to [State Party] or any of its revenues, assets or properties such immunity (whether or not claimed), [State Party] hereby irrevocably agrees not to claim and hereby irrevocably waives any such immunity to the fullest extent permitted by the laws of such jurisdiction. Without limiting the generality of the foregoing, [State Party] agrees that the waivers set forth in this Section shall have the fullest scope permitted under the Foreign Sovereign Immunities Act 1976 of the United States and are intended to be irrevocable for the purposes of such Act. It is understood that the foregoing waiver does not apply to any revenues, assets or properties of [State Party] which are used exclusively in the exercise of sovereign authority.

[State Party] agrees that any final award against it in any proceedings of the nature referred to in Section [X] shall be conclusive and binding upon [State Party] and may be enforced in the courts of ___ or any other courts to the jurisdiction of which [State Party] is or may be subject by suit on the award, a certified or exemplified copy of which award shall be conclusive evidence thereof and of the amount of its liability, or by any other means provided by law. It is understood that the foregoing waiver does not apply to any revenues, assets or properties of [State Party] which are used in the exercise of sovereign authority.

[State Party] hereby consents generally in respect of any legal action or proceedings arising out of or in connection with this Agreement to the giving of any relief or the issue of any process in connection with such action or proceedings including, without limitation, the making, enforcement or execution against any property whatsoever of any award, order or judgment which may be made or given in such action or proceedings. It is understood that the foregoing waiver does not apply to any revenues, assets or properties of [State Party] which are used exclusively in the exercise of sovereign authority.

Without limiting any of the foregoing provisions of this Section, [State Party] agrees without prejudice to the enforcement of an award obtained against it pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States (the “ICSID Convention”), that in any suit, legal action or other proceedings brought in a court of [State Party] which arises out of or relates to this Contract, any award which has been obtained against it in accordance with Section [X] shall constitute conclusive written

evidence, of the existence and amount of the claim against it subject to Article 54 of the ICSID Convention.⁷⁷⁰

(e) **Modelové doložky o zřeknutí se imunity ve Spojeném království**

Standardní doložka o zřeknutí se imunity používaná ve Spojeném království zní následovně:

„To the extent that the Borrower may in any jurisdiction claim for itself or its assets immunity from suit, execution, attachment (whether in aid of execution, before judgment or otherwise), or other legal process and to the extent that in any such jurisdiction there may be attributed to itself or its assets any such immunity (whether or not claimed), the Borrower hereby irrevocably agrees not to claim and hereby irrevocably waives such immunity to the full extent permitted by the laws of such jurisdiction.“⁷⁷¹

Pro jiný příklad, Gary Born také doporučuje následující znění doložky o zřeknutí se imunity:

„The parties agree that the matters that are subject to this choice of court agreement are commercial transactions and agree not to claim and to waive any immunity from suit, execution, prejudgment, or post-judgment attachment, or other legal process in any jurisdiction in connection with any litigation between the parties pursuant to this choice of court agreement or otherwise.“⁷⁷²

10.1.4 Strategie pro investory v případech neplaticích států

Tato sekce se zabývá alternativami k výkonu rozhodnutí proti státu. Exekuce proti státu může být velice finančně náročná a zdlouhavá a proto má smysl krátce představit alternativní cesty, jak se státní věřitelé mohou snažit domoci zaplacení svých pohledávek.

Zde zmíníme možnosti mimosoudního vyrovnání (a) a sekundární trh s rozhodčími nálezy (b).

(a) **Mimosoudní vyrovnání**

Pokud se stát rozhodne nezaplatit i po tom, co investor vyhrál rozhodčí nález nebo soudní rozsudek proti němu, investorovi nezbývá, než se snažit vykonat takovéto rozhodnutí.

Jak bylo vysvětleno v průběhu této práce, státní imunita a specificky exekuční imunita značně znesnadňují snahu státních věřitelů vykonat rozhodnutí proti státům.

---

⁷⁷⁰ FRIEDLAND P. *Arbitration Clauses for International Contracts*. JurisNet, 2007, s. 174–175.

⁷⁷¹ BORN G. *International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing*. Kluwer Law International, 2013, s. 33.

⁷⁷² *Id.*, s. 32.

Pokud investor nemá v ruce ustanovení, ve kterém se stát zřekl své exekuční imunity, jen nalezení státního majetku používaného pro komerční účely v třetích státech může zabrat mnoho času a finančních prostředků.

A to ani nemluvíme o tom, že v každé zemi, kde se takový majetek nachází, bude muset státní věřitel najmout lokální advokáty pro řízení o uznání a následném výkonu daného rozhodčího nálezu nebo soudního rozsudku. Stát se často odvolá až k nejvyšším soudům a celé řízení může trvat několik let.

The Economist nazval tento proces hrou kočky s myší a poznamenal, že:

„Such cat-and-mouse games can last a decade or more and are only for the most tenacious. Those lacking the stomach for a long fight may settle for less . . .“⁷⁷³

Státní věřitel se tedy může rozhodnout mimosoudně vyrovnat s daným státem za menší částku, než mu byla přisouzena v arbitráži, aby si zajistil rychlé plnění. Například v roce 2013 se Dow Chemical vzdal 300 milionů dolarů z 2.5 miliardy dolarů, které vyhrál v arbitráži proti společnosti vlastněné kuvajtským státem, aby si zajistil brzké plnění.⁷⁷⁴

V roce 2013 se Argentina mimosoudně vyrovnala s pěti investory, kteří zvítězili v investičních arbitrážích proti ní. Tito investoři byli francouzský mediální konglomerát Vivendi, britská společnost zabývající se distribucí elektřiny a plynu National Grid, dceřiná společnost amerického poskytovatele finančních a pojišťovacích produktů CNA Financial - Continental Casualty, americká vodohospodářská společnost Azurix a energetická společnost CMS Gas.⁷⁷⁵

Z 677 milionů dolarů, které jim Argentina dlužila, přijali investoři 25 procentní redukcí a Argentina jim tak vyplatila formou státních dluhopisů 500 milionů dolarů.⁷⁷⁶ Zmíňme ale, že z pěti zmíněných investorů, čtyři z nich už předtím prodali své rozhodčí

---

⁷⁷³ Now try collecting. *The Economist*. 2. srpen 2014, dostupný na <http://www.economist.com/news/business/21610284-business-disputes-taken-arbitration-winning-just-start-now-try-collecting> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

⁷⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁷⁵ HODGES P., LEATHLEY CH. a BARBER L. Argentina settles five outstanding investment treaty arbitration claims in historic break with its anti-enforcement stance. *Lexology*. 14. říjen 2013, dostupný na <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=5546cffa-46d3-4421-a47d-e86817ace4e5> (naposledy navštíveno 7. dubna 2016).

⁷⁷⁶ *Ibid.*

nálezy investičním fondům,⁷⁷⁷ které pokračovaly v jejich vymáhání (viz sekundární trh s rozhodčími nálezy rozvinutý v následující podsekcí).⁷⁷⁸

V roce 2016 se Argentina mimosoudně vyrovnala s dalšími dvěma investory, kteří zvítězili v investičních arbitrážích proti ní. Těmito investory byla anglická společnost BG Group a americká společnost El Paso. Argentina jim vyplatila 217 milionů dolarů; investoři tak dohromady přijali 31 procentní redukci vyhrané částky v arbitráži.⁷⁷⁹

V roce 2016 se Argentina také mimosoudně vyrovnala se skupinou italských bank Task Force Argentina zastupující 50000 žadatelů v ICSID arbitráži *Abaclat v. Argentina*. Zaplatila jim 1.35 miliard dolarů.⁷⁸⁰

Argentina též vyplatila miliardy dolarů americkým investičním „supím fondům“ Elliott Management a NML Capital.⁷⁸¹

(b) Sekundární trh s rozhodčími nálezy

Státní věřitel také může prodat za sníženou cenu svou pohledávku na rozvíjejícím se sekundárním trhu rozhodčích nálezů.⁷⁸²

Existuje již řada takových případů a rozhodčí nálezy v investičních arbitrážích, vydány proti neplaticím státům jako byla Argentina, byly v minulosti prodány.

Energetická společnost CMS Gas například vyhrála v roce 2008 v rozhodčím řízení ICSID proti Argentině 130 milionů dolarů a prodala ho společnosti Blue Ridge Investments, dceřiné společnosti Bank of America. Společnosti Continental Casualty, National Grid a Vivendi, které též vyhrály arbitráže proti Argentině, prodaly rozhodčí nálezy americkému investičnímu fondu Gramercy.

Aktuálně můžeme zmínit případ, ve kterém holandská dceřiná společnost OI European Group amerického výrobce láhví Owens-Illinois vyhrála v rozhodčím řízení ICSID

---

⁷⁷⁷ JONES T. Argentina to settle more treaty awards. *Global Arbitration Review*. 16. květen 2016, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1036330/argentina-to-settle-more-treaty-awards> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

⁷⁷⁸ Viz Kapitola 10.1.4(b).

⁷⁷⁹ JONES T. Argentina to settle more treaty awards. *Global Arbitration Review*. 16. květen 2016, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1036330/argentina-to-settle-more-treaty-awards> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

⁷⁸⁰ THOMSON D. Argentina pays out to end sovereign debt claim. *Global Arbitration Review*. 25. duben 2016, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1036276/argentina-pays-out-to-end-sovereign-debt-claim> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

⁷⁸¹ *Ibid.*

⁷⁸² Now try collecting. *The Economist*. 2. srpen 2014, dostupný na <http://www.economist.com/news/business/21610284-business-disputes-taken-arbitration-winning-just-start-now-try-collecting> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

proti Venezuele 455 milionů dolarů a prodala ho irskému investičnímu fondu za 115 milionů dolarů.⁷⁸³

10.2 Doporučení pro státy uzavírající smlouvy s investory

Tato podkapitola pojednává o doporučeních pro státy uzavírající smlouvy s investory.

Podkapitola se zaměřuje na výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení (10.2.1), poté zmíní výhody nezřeknutí se imunity z pohledu státu (10.2.2) a v poslední řadě doporučí vhodné formulace ustanovení o zřeknutí se imunity pro případy, kdy se investorovi podaří získat souhlas státu k uzavření takového ustanovení (10.2.3).

10.2.1 Výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení

Investor bude zajisté tlačit na to, aby se případné spory řešily rozhodčím řízením podle renomovaných rozhodčích pravidel jako ICC či LCIA s místem rozhodčího soudu v renomované jurisdikci přátelské k rozhodčímu řízení jako je například Švýcarsko (Ženeva), France (Paříž), Spojené království (Londýn), Spojené státy (New York), Singapur či Hongkong.

Pro stát, který se snaží přilákat investory, je přijetí takového rozhodčího řízení jedním ze smírných kroků vůči investorům.

Přijetím rozhodčího řízení se stát nemůže dovolávat své jurisdikční imunity.⁷⁸⁴ Ale přijetí rozhodčího řízení samo o sobě obecně neznamena zřeknutí se exekuční imunity.⁷⁸⁵

Nicméně v případě, že stát souhlasí s rozhodčím řízením, ale nechce se vzdát své exekuční imunity, autor doporučuje, aby si stát výslovně zachoval svou exekuční imunitu a vyhnul se tak následkům rozhodnutí *Creighton*, protože francouzský Nejvyšší soud ho může i nadále uplatňovat.⁷⁸⁶

Výslovné zachování imunity by také mělo poskytnout státu obranu i v jiných jurisdikcích, jako jsou Švédsko⁷⁸⁷ a některé americké soudy,⁷⁸⁸ které přijaly argumentaci, že souhlas s rozhodčím řízením je výslovné nebo konkludentní zřeknutí se exekuční imunity.

---

⁷⁸³ JONES T. Creditor bottles out of enforcing Venezuela award. *Global Arbitration Review*. 4. srpen 2017, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1145309/creditor-bottles-out-of-enforcing-venezuela-award> (naposledy navštíveno 23. srpna 2017).

⁷⁸⁴ Viz Kapitola 8.4.

⁷⁸⁵ Viz Kapitola 9.2.

⁷⁸⁶ Viz Kapitola 9.2.3.

⁷⁸⁷ Svea Hovrett [Odvolací soud], 18. červen 1980, *Libyan American Oil Company v. Libya*, 62 ILR 225.

⁷⁸⁸ *Birch Shipping Corp. v. Embassy of United Republic of Tanzania*, 507 F. Supp. 311, 312 (D.D.C. 1980); *Walker Int'l Holdings Ltd. v. Republic of Congo (ROC)*, 395 F.3d 229, 234 (5th Cir. 2004).

Stát si také musí být vědom toho, že díky Newyorské úmluvě je cirkulace rozhodčích nálezů a jejich uznávání v jiných jurisdikcích mnohem snadnější pro investory než v případě soudních rozhodnutí.

Z pohledu státu je nejjednodušší řešit spory před svými národními soudy, se kterými má nejvíce zkušeností. Popřípadě může přistoupit na rozhodčí řízení, které se koná na jeho území.

10.2.2 Nevýhody ustanovení o zřeknutí se imunity

Zřeknutím se imunity stát velmi ulehčí práci možnému státnímu věřiteli.

Pokud se stát své imunity nezřekne, státní věřitel musí prokázat, že se aplikuje jedna z výjimek ze státní imunity. Nejčastěji se jedná o výjimku vztahující se na obchodní majetek. Ale to může být v praxi fakticky velmi náročné a bude třeba vynaložit více peněz na právní zastupování.

Zásadní je též rozdíl mezi zřeknutím se jurisdikční a exekuční imunity. Jak jsme viděli výše, je dnes přijata celá řada výjimek z jurisdikční imunity.⁷⁸⁹ Například výjimka pro obchodní transakce či rozhodčí doložky.

Exekuční imunita obsahuje méně výjimek.⁷⁹⁰ Proto pokud na tlak investora je stát ochoten přistoupit na zřeknutí se imunity, je pro stát výhodné se vzdát pouze jurisdikční imunity.

10.2.3 Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity

Formulace ustanovení o zřeknutí se imunity je pro státy velmi důležitá. Nejviditelnějším příkladem jsou takováto ustanovení ve státních dluhopisech. Mnozí si vzpomenou na případy proti Argentině, kde se právě v dluhopisech Argentina vzdala své imunity.

Formulace zřeknutí se imunity je klíčová. Ilustrujeme to na dvou příkladech.

Zprvé, zmíníme ustanovení o zřeknutí se imunity z dokumentace týkající se vydání státních dluhopisů Estonska:

„The Issuer hereby irrevocably and unconditionally waives and agrees not to raise . . . any right to claim sovereign, diplomatic or other immunity from jurisdiction or execution and any similar defence, and irrevocably and unconditionally consents to the giving of any relief or the issue of any process, including, without limitation, the making,

---

⁷⁸⁹ Viz Kapitola 8.

⁷⁹⁰ Viz Kapitola 9.

enforcement or execution against any property whatsoever (irrespective of its use or intended use) . . .⁷⁹¹

Toto je příklad velmi široce pojatého zřeknutí se imunity. Zmiňuje jak státní, tak diplomatickou imunitu. A zahrnuje veškerý majetek státu neohledně na jeho použití, tj. i majetek užívaný pro vládní účely. Takovéto ustanovení je snem každého investora.

Samozřejmě jeho efektivita bude záležet na dané jurisdikci. Například jsme již zmínili, že ve Spojených státech je podle paragrafu 1610(a)(1) FSIA nutné, aby v řízení proti majetku státu byl daný majetek používán k obchodním aktivitám ve Spojených státech.⁷⁹² Pokud není státní majetek používán k obchodním aktivitám, tak se výjimka z exekuční imunity v podobě zřeknutí se imunity neuplatní. I takto široce pojaté zřeknutí se imunity tedy neumožní exekuci majetku cizího státu ve Spojených státech používaném pro vládní účely.

Zadruhé, zmíníme ustanovení o zřeknutí se imunity z dokumentace týkající se vydání státních dluhopisů Maďarska:

„To the extent that the Republic may in any jurisdiction claim for itself or its assets or its revenues immunity from suit, execution, attachment . . . the Republic agrees not to claim and irrevocably waives such immunity to the fullest extent permitted by the laws of such jurisdiction, provided that the Republic does not waive any immunity with respect to: (i) present or future “premises of the mission” as defined in the Vienna Convention on Diplomatic Relations signed in 1961, (ii) “consular premises” as defined in the Vienna Convention on Consular Relations signed in 1963, (iii) any other property or assets used solely for official state purposes in the Republic of Hungary or elsewhere, or (iv) military property or assets of the Republic of Hungary related thereto.”⁷⁹³

To je pro stát mnohem výhodnější formulace. Neobsahuje zřeknutí se diplomatické imunity. Navíc výslovně chrání diplomatický a vojenský majetek a také majetek používaný pouze k vládním účelům.

Vzhledem k nedávnému rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu ve věci *Commisimpex*, státy mají zájem chránit bankovní účty diplomatických misí tak, že je výslovně vyloučí z rozsahu ustanovení o zřeknutí se imunity.

I když parlament ve Francii nově přijatým zákonem nakonec rozhodnutí *Commisimpex* zvrátil, státy si nemohou být jisté, jestli soud v nějakém jiném státě někdy nezaujme podobné stanovisko jako v rozhodnutí *Commisimpex*, a proto je lepší do zřeknutí se

---

⁷⁹¹ Republic of Estonia, Offering Circular for 5% Notes due 2007, s. 9.

⁷⁹² Viz Kapitola 9.3.2.

⁷⁹³ Republic of Hungary, Offering Circular for 4.5% Notes due 2013, s. 11.

imunity zahrnout ustanovení, která ochrání jeho citlivý majetek jako například bankovní účty diplomatických misí.

Státy mohou přidat na konec ustanovení o zřeknutí se imunity například tuto formulaci⁷⁹⁴:

[State Party]'s waiver of immunity from jurisdiction and execution will not apply to any proceeding against:

1. Assets of [State Party] used for public purposes.
2. Property entitled to the privileges and immunities under the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961.
3. Property entitled to the privileges and immunities under the Vienna Convention on Consular Relations of 1963.
4. Property, including among others bank accounts, used by diplomatic missions of [State Party].
5. Property of a military character or under the control of a military authority or defense agencies of [State Party].⁷⁹⁵

Kromě zmínění bankovních účtů diplomatických misí v souvislosti s rozhodnutím *Commisimpex*, státy mají zájem také výslovně zahrnout majetek používaný pro veřejné účely, který například ve Francii není speciálně chráněn novým zákonem. A i když nejsou spory o tom, že diplomatický majetek a majetek používaný pro vojenské účely je chráněn imunitou, není na škodu ho také výslovně zahrnout do zřeknutí se imunity.

Ačkoli výše zmíněná modelová doložka je užitečná, autor doporučuje se vždy poradit s kvalifikovaným právním poradcem, jelikož právní zástupce může vzít v úvahu při přípravě této doložky v konkrétním případě všechny specifické právní a skutkové okolnosti.

---

⁷⁹⁴ KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 137.

⁷⁹⁵ Tento list je z části insporován z následující publikace: GUTIÉRREZ F. a CAMPOLIETI F. Argentina: waiver of sovereign immunity clause and drafting notes. *Practical Law*, 2015.

11. Zhodnocení současného vývoje státních imunit

Po předchozích kapitolách, které rozebraly jak jurisdikční, tak exekuční imunitu, v této kapitole zhodnotíme současný vývoj státních imunit.

Zmíníme vliv ochrany lidských práv na státní imunitu (11.1) a problematiku tzv. „supích fondů“ (11.2).

Velkou pozornost také věnujeme zhodnocení Úmluvy OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (11.3).

11.1 Vliv ochrany lidských práv na státní imunitu

Vliv ochrany lidských práv na státní imunitu je nepopiratelný.

Přelomovým rozsudkem pro vztah státní imunity a lidských práv byl rozsudek *Al-Adsani v. the United Kingdom* z roku 2001 vydaný velkým senátem Evropského soudu pro lidská práva.

Velký senát rozhodoval o komptabilitě státní imunity a článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“). Článek 6 zaručuje právo na přístup k soudu.⁷⁹⁶

Právo na přístup k soudu není absolutní.⁷⁹⁷ Omezení tohoto práva ale musí být pro dosažení legitimního cíle. Soud souhlasil, že státní imunita je součástí mezinárodního práva a tak respektování mezinárodního práva je legitimním cílem.⁷⁹⁸

Omezení práva na přístup k soudu ale také musí být proporcionální s tímto legitimním cílem. V tomto ohledu soud poznamenal, že EÚLP musí být interpretována v kontextu mezinárodního práva a v harmonii s ním, pokud je to možné.⁷⁹⁹

Soud tak dospěl k názoru, že státní imunita je proporcionálním omezením práva na přístup k soudu.⁸⁰⁰

---

⁷⁹⁶ *Al-Adsani v. the United Kingdom*, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 35763/97, dostupný na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-59885"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 7. září 2017), § 52 („ . . . Thus, Article 6 § 1 secures to everyone the right to have any claim relating to his civil rights and obligations brought before a court.“).

⁷⁹⁷ *Id.*, § 53 („The right of access to a court is not, however, absolute, but may be subject to limitations; these are permitted by implication since the right of access by its very nature calls for regulation by the State.“).

⁷⁹⁸ *Id.*, § 54 („The Court must first examine whether the limitation pursued a legitimate aim. It notes in this connection that sovereign immunity is a concept of international law, developed out of the principle *par in parem non habet imperium*, by virtue of which one State shall not be subject to the jurisdiction of another State. The Court considers that the grant of sovereign immunity to a State in civil proceedings pursues the legitimate aim of complying with international law to promote comity and good relations between States through the respect of another State’s sovereignty.“).

⁷⁹⁹ *Id.*, § 55 („The Convention, including Article 6, cannot be interpreted in a vacuum. The Court must be mindful of the Convention’s special character as a human rights treaty, and it must also take the relevant rules of international law into account . . . The Convention should so far as possible be interpreted in harmony with other rules of international law of which it forms part, including those relating to the grant of State immunity.“).

Evropský soud pro lidská práva následovně zopakoval toto stanovisko ve svém rozsudku *Sabeh el Leil v. France* v roce 2011. Soud konstatoval, že státní imunita je legitimní omezení práva na přístup ke spravedlnosti:

„Opatření přijatá smluvní stranou, která odrážejí všeobecně uznávaná pravidla mezinárodního práva veřejného v oblasti státních imunity, nemůžou být v zásadě považována za nepřiměřené omezení práva na přístup k soudu, tak jak je zakotveno v článku 6 § 1 [Evropské úmluvy o ochraně lidských práv].“⁸⁰¹

Státy tak musejí zajistit, aby jejich národní úpravy nebo soudní praxe odrážely všeobecně uznávaná pravidla mezinárodního práva veřejného v oblasti státní imunity.

V minulosti se již neúspěšní státní věřitelé obraceli na Evropský soud pro lidská práva pro porušení svých práv aplikováním principu státní imunity. Zde zmíníme případy *Sedelmayer v. Germany (a)* a *NML Capital v. France (b)*. Na závěr zmíníme také vliv judikatury ESLP na rozhodnutí vnitrostátních soudů (c).

(a) Sedelmayer v. Germany

F. Sedelmayer se jako první investor pokusil obrátit na ESLP, když německé soudy na základě exekuční imunity odmítly vykonat rozhodčí nález proti majetku Ruské federace.⁸⁰²

Spor se týkal daně z přidané hodnoty, které Německo mělo vrátit ruské ambasádě, a poplatků za letový provoz, které společnost Lufthansa dlužila Rusku. Německé soudy rozhodly, že tento majetek byl chráněn exekuční imunitou.⁸⁰³ Sedelmayer namítal, že Německé soudy porušily článek 6 § 1 EÚLP a Protokolu č. 1 k této úmluvě.

ESLP obecně poznamenal, že státy disponují exekuční imunitou a tato imunita je ještě silnější jedná-li se o diplomatický majetek, protože přispívá k hladkému fungování

---

⁸⁰⁰ *Id.*, § 56 („It follows that measures taken by a High Contracting Party which reflect generally recognised rules of public international law on State immunity cannot in principle be regarded as imposing a disproportionate restriction on the right of access to a court as embodied in Article 6 § 1. Just as the right of access to a court is an inherent part of the fair trial guarantee in that Article, so some restrictions on access must likewise be regarded as inherent, an example being those limitations generally accepted by the community of nations as part of the doctrine of State immunity.“). Viz *McElhinney v. Ireland*, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 31253/96, dostupný na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-59887"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 7. září 2017), § 37 (stejně znění jako *Al-Adsani v. the United Kingdom*); *Fogarty v. the United Kingdom*, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 37112/97, dostupný na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-59886"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 7. září 2017), § 36 (stejně znění jako *Al-Adsani v. the United Kingdom*).

⁸⁰¹ *Sabeh el Leil v. France*, ESLP, 29. červen 2011, No. 34869/05, § 54 (překlad autora).

⁸⁰² *Sedelmayer v. Germany*, ESLP, 10. listopad 2009, No. 30190/06 a 30216/06, dostupný na <http://echr.ketse.com/doc/30190.06-30216.06-en-20091110/view/> (naposledy navštíveno 1. prosince 2017).

⁸⁰³ *Id.*, The Facts, A-B.

diplomatických vztahů mezi státy.⁸⁰⁴ ESLP již dříve rozhodl, že nezaznamenal žádné oslabení exekuční imunity ve vztahu k diplomatickému majetku.⁸⁰⁵

ESLP potom poznamenal, že německé soudy pouze chránily majetek Ruské federace spojený s fungováním diplomatické mise a vládních funkcí.⁸⁰⁶

ESLP neshledal, že by Německé soudy porušily Sedelmayerovi lidská práva:

„In light of the foregoing, the Court concludes that the German courts struck a fair balance between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights . . . The Court concludes that there is nothing to suggest that the German courts would not allow the attachment of assets that are not protected by principles of international law.“⁸⁰⁷

---

⁸⁰⁴ *Id.*, The Law ¶ 1 („The Court has previously held that international legal instruments governing State immunity set forth the general principle that, subject to certain strictly delimited exceptions, foreign States enjoy immunity from execution in the territory of the forum State. The protection thus afforded to foreign States is increased with regard to property belonging to their diplomatic and consular missions in the forum State (see *Manoilescu and Dobrescu v. Romania and Russia* (dec.), no. 60861/00, § 73, ECHR 2005 VI). A State cannot be required to override against its will the rule of State immunity, which is designed to ensure the optimum functioning of diplomatic missions (*ne impediatur legatio*) and, more generally, to promote comity and good relations between sovereign States . . .“)

⁸⁰⁵ *Manoilescu and Dobrescu v. Romania and Russia*, ESLP, 3. březen 2005, No. 60861/00, dostupné na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-72683"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (naposledy navštíveno 7. září 2017) („The Court is not aware of any trend in international law towards a relaxation of the rule that foreign States are immune from execution in respect of their property serving as the premises of consular or diplomatic missions in the forum State. Regard being had to the rules of international law set out above, the Romanian Government cannot therefore be required to override against their will the rule of State immunity, which is designed to ensure the optimum functioning of diplomatic missions (*ne impediatur legatio*) and, more generally, to promote comity and good relations between sovereign States. This is true at least as regards the current state of public international law but does not preclude a development in customary international law or treaty law in the future. Accordingly, neither the decisions in which the national courts refused to order the administrative authorities to take measures of constraint with regard to the property occupied by the Russian Federation embassy in Romania nor the fact that the administrative authorities failed to take the action sought by the applicants can be regarded as an unjustified restriction on the applicants' right of access to a court.“)

⁸⁰⁶ *Sedelmayer v. Germany*, ESLP, 10. listopad 2009, No. 30190/06 a 30216/06, The Law ¶ 1 („In so far as the applicant claimed that the refusal of the German courts to execute the arbitral award amounted to a de facto absolute immunity from execution as they had refused his attempts to attach the assets of the Russian Federation, the Court cannot concur. The domestic courts neither decided that the arbitral award was invalid nor that it would not be enforced at all in Germany; on the contrary they found the arbitral award to be enforceable. Relying on principles of international law, the German courts only excluded the execution of those assets that served the maintenance of the diplomatic missions' sovereign functions (the claims for VAT reimbursement) and of those which served sovereign functions and were not executable for lack of international competence, as they arose within the sovereign territory of the Russian Federation (the air traffic fees). The Court also notes the other attempts by the applicant to attach assets of the Russian Federation in Germany, which appear to have been approved by the German courts.“)

⁸⁰⁷ *Ibid.*

(b) NML Capital v. France

NML Capital podal svůj případ k ESLP v roce 2012 v souvislosti s rozhodnutím francouzského Nejvyššího soudu z roku 2011.

Případ se vztahoval k rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu v případě *NML Capital v. Argentina*, kde soud přidal nový požadavek na to, že zřeknutí se imunity musí být výslovné a konkrétní, aby bylo možno provést exekuci bankovních účtů diplomatických misí. Vystala otázka, zda tento nový požadavek nešel příliš daleko a neomezil právo věřitelů na přístup ke spravedlnosti.

Evropský soud pro lidská práva se domnívá, že Úmluva OSN kodifikuje mezinárodní obyčejové právo o státních imunitách.⁸⁰⁸ Z tohoto důvodu přidání požadavku „konkrétnosti“, který není obsažen v úmluvě, by mohlo představovat nepřiměřené omezení práva na přístup ke spravedlnosti.⁸⁰⁹

Nicméně petice NML Capital byla prohlášena za nepřijatelnou kvůli nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.⁸¹⁰ ESLP tedy nemusel rozhodovat o meritu věci.

Jeden autor však poznamenal, že francouzská pozice byla slabá, kdyby se ESLP zabýval meritem věci.⁸¹¹ Francie by tak patrně byla odsouzena, ale o tom můžeme jen spekulovat.

Musíme počkat, jestli se nějaký státní věřitel negativně zasažený francouzskou judikaturou v případě *NML Capital v. Argentina* z roku 2013 či novým zákonem *Sapin II* obrátí na Evropský soud pro lidská práva, aby se soud mohl vyjádřit k otázce, zda je požadavek na konkrétnost v souladu s článkem 6 EÚLP.

(c) Vliv judikatury ESLP na rozhodnutí vnitrostátních soudů

Judikatura ESLP ohledně státní imunity bude mít vliv na vývoj státní imunity ve členských státech Rady Evropy.

Členské státy nechtějí být odsouzeny ESLP, takže lidsko-právní argument může být účinně použit ve vnitrostátních řízeních a ovlivnit rozhodnutí vnitrostátních soudů.

---

⁸⁰⁸ *Sabeh el Leil v. France*, ESLP, 29. červen 2011, §§ 53-54; viz MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728.

⁸⁰⁹ MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728, II.

⁸¹⁰ *NML Capital Ltd v. France*, ESLP, 13. leden 2015, No. 23242/12.

⁸¹¹ BOLLÉE S. L'abandon de l'exigence de spécialité de la renonciation à l'immunité d'exécution. *Dalloz*. 2015, s. 1936, ¶ 5.

Můžeme uvést příklad ze Spojeného království. V případě *AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan* si AIG stěžovala, že imunita poskytnutá centrální bance Kazachstánu je v rozporu s článkem 6 § 1 Evropské úmluvy a Protokolu č. 1 k této úmluvě.

Odvolací soud ale rozhodl, že omezení práva účastníka řízení k výkonu rozhodnutí na majetku centrální banky nebo jiného měnového orgánu, tak jak je stanoveno v paragrafu 14(4) SIA, je legitimní a přiměřené,⁸¹² a je tak v souladu s Evropskou úmluvou.⁸¹³

Můžeme také uvést příklad z Francie. Společnost *Commisimpex* argumentovala ve své kasační stížnosti (*pourvoi*) k francouzskému Nejvyššímu soudu v případě *Commisimpex v. Kongo*, že byla porušena její práva podle článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech.

Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí ale výslovně k tomuto argumentu nevyjádřil.⁸¹⁴ Nicméně hrozba nepříznivého rozsudku proti Francii od ESLP mohla být jednou z příčin, proč francouzský Nejvyšší soud přehodnotil v roce 2015 své dřívější stanovisko ohledně požadavku na konkrétní zřeknutí se imunity v případě bankovních účtů diplomatických misí formulované v případě *NML Capital v. Argentina* v roce 2011.⁸¹⁵

Hrozba prohry před ESLP nicméně nezastrašila francouzského zákonodárce, který přijal požadavek „konkrétnosti“ v novém zákoně *Sapin II* v roce 2016.

11.2 Problematika „supích fondů“ a současný význam státní imunity

Za zmínku stojí rostoucí zapojení tzv. supích fondů v exekučních řízeních proti státům. Supí fondy jsou fondy, které skoupily někdy za zlomek nominální ceny pohledávky proti státu a snaží se poté vymoci jejich nominální hodnotu.

Aktivita supích fondů, které figurují v mnoha nedávných případech proti státům spojených s exekuční imunitou, souvisí často s dluhovými krizemi. Dobrým příkladem jsou řízení proti Argentině, kde vystupoval fond *NML Capital*. Můžeme také zmínit případy proti Demokratické republice Kongo, kde figuroval fond *FG Hemisphere*.

Státy jsou stále více nepřátelské vůči těmto supím fondům a snaží se přijímat opatření proti nim.⁸¹⁶ Specificky proti supím fondům jednala například Belgie. V roce 2015 byl předložen v Belgii návrh zákona, který by snížil částku, kterou by mohl supí fond vymáhat,

⁸¹² *AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan* [2005] EWHC 2239 (Comm), ¶ 69.

⁸¹³ *Id.*, ¶ 88.

⁸¹⁴ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 13. květen 2015, No. 13-17.751, *Société Commissions import export v. République du Congo*.

⁸¹⁵ Viz Kapitola 9.4.1.

⁸¹⁶ WAUTELET P. Vulture Funds, creditors and sovereign debtors: how to find a balance?, citován v *AUDIT M. Insolvabilité des États et dettes souveraines*. L.G.D.J., 2011, s. 103.

na částku, kterou za pohledávku zaplatil. Stát by musel pro toto dokázat, že supí fond by obdržel nelegitimní profit, který vzniká v případě:

„(1) the disproportionate difference between the face value of the bond (or claim) and the price paid by the ‘vulture-fund’ in acquiring such bonds (or claims), and

(2) any of the following circumstances: (i) the Defendant is insolvent; (ii) the creditors are based in a tax haven; (iii) the creditors systematically engage in proceedings to obtain payment; (iv) the creditors have refused a debt restructuring initiated by the Defendant; (v) the creditors took advantage of the Defendant’s weakness to negotiate payment terms that are not at arms’ length; and (vi) the payment of all the amounts claimed by the creditors would have a material impact on the financial situation of the Defendant and would most likely jeopardise the social and economic development of the population of the Defendant.“⁸¹⁷

V obecné míře se na exekuce ze strany supích fondů a investorů soudy a zákonodárci snaží reagovat posílením státní imunity. Můžeme uvést příklad Francie.

Francouzský případ *NML Capital v. Argentina* z roku 2011 vznesl otázku, zda by stát neměl být považován za „slabší stranu“⁸¹⁸ a získat zvýšenou ochranu. Soud tehdy posílil ochranu majetku určeného pro diplomatické účely požadavkem na výslovné a konkrétní zřeknutí se exekuční imunity. Pro jednoho autora ale toto rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu bylo právně nepřesvědčivé a soud tak jen udělil dodatečně ochranu pro státy, které odmítají vykonat jasné a výslovné zřeknutí se imunity ve smlouvě, kterou uzavřely.⁸¹⁹ Jiní autoři naznačili, že soud se mohl snažit chránit státy v dluhové krizi⁸²⁰ a omezit tak činnost supích fondů.⁸²¹

Je pravda, že soud rozhodl ve prospěch Argentiny v roce 2011 a později v roce 2013, kdy rozšířil požadavek na konkrétní zřeknutí se imunity i na majetek používaný pro veřejné účely.

Požadavek pak naopak zrušil ohledně účtů diplomatické mise v případě proti Kongu v roce 2015. Ale francouzský zákonodárce ho obnovil zákonem v roce 2016.

---

⁸¹⁷ Allen & Overy. New Belgian Law targets ‘Vulture Funds’ buying up distressed Sovereign debt. *European Finance Litigation Review*. 2015 (červenec), dostupné na <http://www.allenoverly.com/publications/eng/european-finance-litigation-review/northern-europe/Pages/law-targets-vulture-funds-buying-up-sovereign-debt.aspx> (naposledy navštíveno 1. prosince 2017).

⁸¹⁸ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 11.

⁸¹⁹ *Ibid.*

⁸²⁰ *Id.*, ¶ 12.

⁸²¹ EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9, ¶ 83.

Naskýtá se tak otázka, zda restriktivní teorie státní imunity poskytuje dostatečnou ochranu státům proti těmto supím fondům. S tím souvisí otázka, jestli by tento problém měl být řešen obecnou právní úpravou státních imunit nebo specifickou právní úpravou, jako například v Belgii.

Autor se domnívá, že je lepší postupovat pomocí specifické úpravy. Problémem je ale samotná definice supích fondů. To samo může vytvářet dlouhé soudní spory.

Globální přístup například francouzských soudů je problematickým v tom, že to vypadá, že soudy neměřily jedním metrem. Soudy opakovaně ochránily Argentinu, ale v případě proti Kongu otočily. Můžeme pouze spekulovat o pozadí těchto rozhodnutí.

V tomto ohledu je alespoň lepším řešením nový zákon z roku 2016, který zamezí kolísání judikatury a ustálí jednotné řešení.

11.3 Zhodnocení Úmluvy OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku

V této podkapitole zhodnotíme Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku.⁸²² Nejprve se zaměříme na možné příčiny toho, že ani třináct let po svém přijetí nevstoupila Úmluva OSN v platnost (11.3.1). Poté prozkoumáme současný vliv Úmluvy OSN na státní praxi v této oblasti navzdory její nezávazné povaze (11.3.2). Nakonec se zaměříme na výhody a nevýhody vstoupení v platnost Úmluvy OSN pro investory a státy (11.3.3).

11.3.1 Příčiny nevstoupení Úmluvy OSN v platnost 13 let po jejím přijetí

Úmluva OSN podepsána 2. prosince 2004 stále nevstoupila v platnost z důvodu nedostatku ratifikací.

Článek 29 Úmluvy OSN stanovuje možnosti přijetí úmluvy státem prostřednictvím ratifikace, přijetí, schválení nebo přístupu.⁸²³

Článek 30 Úmluvy OSN potom upravuje její vstup v platnost. Ustanovuje, že aby úmluva vstoupila v platnost, musí být ratifikována či jinak přijata alespoň třiceti státy.⁸²⁴

---

⁸²² Tato podkapitola zčásti čerpá z autorovy publikace KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 42-47.

⁸²³ Úmluva OSN, čl. 29 („1. Tato Úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. 2. Tato Úmluva zůstane otevřena k přístupu kteréhokoli státu. 3. Ratifikační listiny a listiny o přijetí, schválení nebo přístupu se ukládají u generálního tajemníka Organizace spojených národů.“) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

⁸²⁴ *Id.*, čl. 30 („1. Tato Úmluva vstoupí v platnost třicátého dne ode dne uložení třicáté ratifikační listiny nebo listiny o přijetí, schválení nebo přístupu u generálního tajemníka Organizace spojených národů. 2. Pro každý stát, který tuto Úmluvu ratifikuje, přijme, schválí nebo k ní přistoupí po uložení třicáté ratifikační

Momentálně více než třináct let po svém podpisu Úmluvu OSN ratifikovalo 21 zemí.

Jedná se o následující státy⁸²⁵:

- Rakousko (2006),
- Česká republika (2015),
- Finsko (2014),⁸²⁶
- Francie (2011),
- Írán (2008),⁸²⁷
- Irák (2015),
- Itálie (2013),⁸²⁸
- Japonsko (2010),
- Kazachstán (2010),
- Lotyšsko (2014),
- Libanon (2008),
- Lichtenštejnsko (2015),⁸²⁹

---

listiny nebo listiny o přijetí, schválení nebo přístupu, vstoupí tato Úmluva v platnost třicátého dne poté, co tento stát uloží svou ratifikační listinu nebo listinu o přijetí, schválení nebo přístupu.“)

⁸²⁵ Aktuální stav k 2. prosinci 2017. Viz United Nations Treaty Collection, Status of Treaties, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=III-13&chapter=3&lang=en (naposledy navštíveno 2. prosince 2017).

⁸²⁶ S následujícím prohlášením: „Finland hereby declares its understanding that the Convention does not apply to military activities, including the activities of armed forces during an armed conflict, as those terms are understood under international humanitarian law, and activities undertaken by military forces of a State in the exercise of their official functions; that the express mention of heads of State in article 3 of the Convention cannot be considered to affect the immunity *ratione personae* which other State officials might enjoy under international law; and that the Convention is without prejudice to any future international legal development concerning the protection of human rights.“

⁸²⁷ S následující výhradou: „Pursuant to Article 27, paragraph 3 of the United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property, the Government of the Islamic Republic of Iran does not consider itself bound by the provisions of Article 27, paragraph 2 of the Convention. The Government of the Islamic Republic of Iran affirms that the consent of all parties to such a dispute is necessary, in each individual case, for the submission of the dispute to the International Court of Justice. The Government of the Islamic Republic of Iran can, if it deems appropriate, for the settlement of such a dispute, agree with the submission of the dispute to arbitration in accordance with its related domestic law.“

⁸²⁸ S následujícím prohlášením: „... In depositing the present instrument of ratification, the Italian Republic wishes to underline that Italy understands that the Convention will be interpreted and applied in accordance with the principles of international law and, in particular, with the principles concerning the protection of human rights from serious violations. In addition, Italy states its understanding that the Convention does not apply to the activities of armed forces and their personnel, whether carried out during an armed conflict as defined by international humanitarian law, or undertaken in the exercise of their official duties. Similarly, the Convention does not apply where there are special immunity regimes, including the ones concerning the status of armed forces and associated personnel following the armed forces, as well as immunities *ratione personae*. Italy understands that the express reference, in Article 3, paragraph 2, of the Convention, to Heads of State cannot be interpreted so as to exclude or affect the immunity *ratione personae* of other State officials according to international law...“

⁸²⁹ S následujícím prohlášením: „General interpretative declaration: In accordance with General Assembly resolution 59/38, adopted on 2 December 2004, the Principality of Liechtenstein hereby understands that

- Mexiko (2015),
- Norsko (2006),
- Portugalsko (2006),
- Rumunsko (2007),
- Saudská Arábie (2010),⁸³⁰
- Slovensko (2015),
- Španělsko (2011),
- Švédsko (2009)⁸³¹ a
- Švýcarsko (2010).⁸³²

Můžeme konstatovat, že Úmluvu OSN již ratifikovaly hlavně evropské rozvinuté státy, které nemají vlastní plnohodnotnou úpravu v oblasti státní imunity.

Můžeme také zmínit 14 zemí, které podepsaly Úmluvu OSN, ale zatím ji neratifikovaly⁸³³:

---

the Convention does not cover criminal proceedings. Interpretative declaration concerning article 12: The Principality of Liechtenstein considers that article 12 does not govern the question of pecuniary compensation for serious human rights violations which are alleged to be attributable to a State and are committed outside the State of the forum. Consequently, this Convention is without prejudice to developments in international law in this regard.“

⁸³⁰ S následující výhradou: „... the Kingdom of Saudi Arabia does accede to and accept the United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property, with the following reservation to article 27, paragraph 2, of the Convention regarding referral of disputes to the International Court of Justice: The Kingdom does not consider itself bound by the provision that disputes concerning the interpretation or application of the Convention may be referred to the International Court of Justice. Disputes should not be referred to the International Court of Justice without the agreement of all parties involved.“

⁸³¹ S následujícím prohlášením: „Recalling inter alia resolution 59/38, adopted by the General Assembly on 16 December 2004, taking into account inter alia the statement of the Chairman of the Ad Hoc Committee introducing the report of the Ad Hoc Committee to the General Assembly, as well as the report of the Ad Hoc Committee, Sweden hereby declares its understanding that the Convention does not apply to military activities, including the activities of armed forces during an armed conflict, as those terms are understood under international humanitarian law, and activities undertaken by military forces of a State in the exercise of their official functions. Sweden also declares its understanding that the express mention of heads of State in article 3 should not be read as suggesting that the immunity *ratione personae* which other State officials might enjoy under international law is affected by the Convention. Sweden furthermore declares its understanding that the Convention is without prejudice to any future international legal development concerning the protection of human rights.“

⁸³² S následujícím prohlášením: „General interpretative declaration: In accordance with General Assembly resolution 59/38, adopted on 2 December 2004, Switzerland hereby understands that the Convention does not cover criminal proceedings; Interpretative declaration concerning article 12: Switzerland considers that article 12 does not govern the question of pecuniary compensation for serious human rights violations which are alleged to be attributable to a State and are committed outside the State of the forum. Consequently, this Convention is without prejudice to developments in international law in this regard; Interpretative declaration concerning article 22, paragraph 3: If the State concerned is a Swiss canton, Switzerland considers that ‘official language’ should be understood as the official language or one of the official languages of the canton in which process is to be served.“

- Belgie (2005),
- Čína (2005),
- Dánsko (2006),
- Estonsko (2006),
- Island (2005),
- Indie (2007),
- Madagaskar (2005),
- Maroko (2005),
- Paraguay (2005),
- Ruská federace (2006),
- Senegal (2005),
- Sierra Leone (2006),
- Timor-Leste (2005) a
- Spojené království (2005).

Úmluva OSN byla otevřena k podpisu mezi 17. lednem 2005 a 17. lednem 2007 v New Yorku. Čtrnáct výše zmíněných zemí ji podepsalo v tomto období. Zde najdeme klíčové jurisdikce, jako jsou Spojené království, Rusko, Čína nebo Indie. Avšak žádná z těchto zemí úmluvu v příštích 13 letech neratifikovala. Je zajímavé podotknout, že Spojené státy Úmluvu OSN ani nepodepsaly.

Proč tedy Úmluva OSN zatím nevstoupila v platnost?

V úvodu můžeme uvést, že vyjednání úmluvy nebylo vůbec jednoduché. Rozdílná státní praxe znamenala, že bylo obtížné najít shodu mezi státy na jednom řešení v každé otázce. Tohoto si všiml i Mezinárodní soudní dvůr, který poznamenal například ohledně článku 19, že „[k]dyž byla úmluva OSN vypracována, tato ustanovení dala vzniknout dlouhým a náročným jednáním.“⁸³⁴

Úmluva OSN tak určitě zcela jistě není ve všech svých ustanovení pouhou kodifikací mezinárodního obyčejového práva. Její autoři museli dělat kompromisy, aby získali souhlas zástupců států.

---

⁸³³ Aktuální stav ke 2. prosinci 2017. Viz United Nations Treaty Collection, Status of Treaties, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=III-13&chapter=3&lang=en (naposledy navštíveno 2. prosince 2017).

⁸³⁴ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143, ¶ 117 (Překlad autora. V originále: „When the United Nations Convention was being drafted, these provisions gave rise to long and difficult discussions.“).

Mezinárodní soudní dvůr se ještě nevyjádřil, do jaké míry je Úmluva OSN kodifikací mezinárodního obyčejového práva. Ohledně článku 19, zabývajícího se exekuční imunitou, v případě *Itálie proti Německu* pouze poznamenal, že:

„Soud se domnívá, že není nutné pro účely projednávané věci, aby rozhodl, zda všechny aspekty článku 19 odrážejí současné obyčejové mezinárodní právo.“⁸³⁵

Švédský Nejvyšší soud se také nevyjádřil v případě *Sedelmayer v. Russian Federation*, zdali článek 19(c) Úmluvy OSN reprezentuje mezinárodní obyčejové právo.⁸³⁶

Jeden autor kriticky poznamenal, že kompromis dosažený v článku 19 Úmluvy OSN ohledně zřeknutí se exekuční imunity nereflektuje ani všeobecnou shodu ani pravidlo mezinárodního obyčejového práva.⁸³⁷

Podle jiných autorů článek 19(c) Úmluvy OSN, pojednávající o výjimce z exekuční imunity pro majetek používaný pro obchodní účely, „nerepresentuje mezinárodní obyčejové právo do té míry, že absolutní imunita – tak jak je popsána v nedávném rozhodnutí Hongkongského *Court of Final Appeals* – je životaschopnou překážkou pro určení shody nad zvykovým charakterem restriktivního pojetí imunity.“⁸³⁸

Podobně se vyjádřil i Sir Ian Brownlie CBE QC:

„Kromě toho, praxe států zdaleka není konzistentní, a jak připomínky vlád k návrhu článků připravených Komisí pro mezinárodní právo naznačují, existuje přetrvávající rozpor mezi přívrženci principu absolutní imunity a přívrženci restriktivního pojetí imunity.“⁸³⁹

Je možné, že i když byla Úmluva OSN přijata v OSN jako kompromisní řešení, mnohé státy nejsou ochotny v praxi na tento kompromis přistoupit a ratifikovat ji.

---

⁸³⁵ *Ibid.* (Překlad autora. V originále: „The Court considers that it is unnecessary for purposes of the present case for it to decide whether all aspects of Article 19 reflect current customary international law.“).

⁸³⁶ ENGSTRÖMD. A MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 116.

⁸³⁷ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 10, ¶ 14.

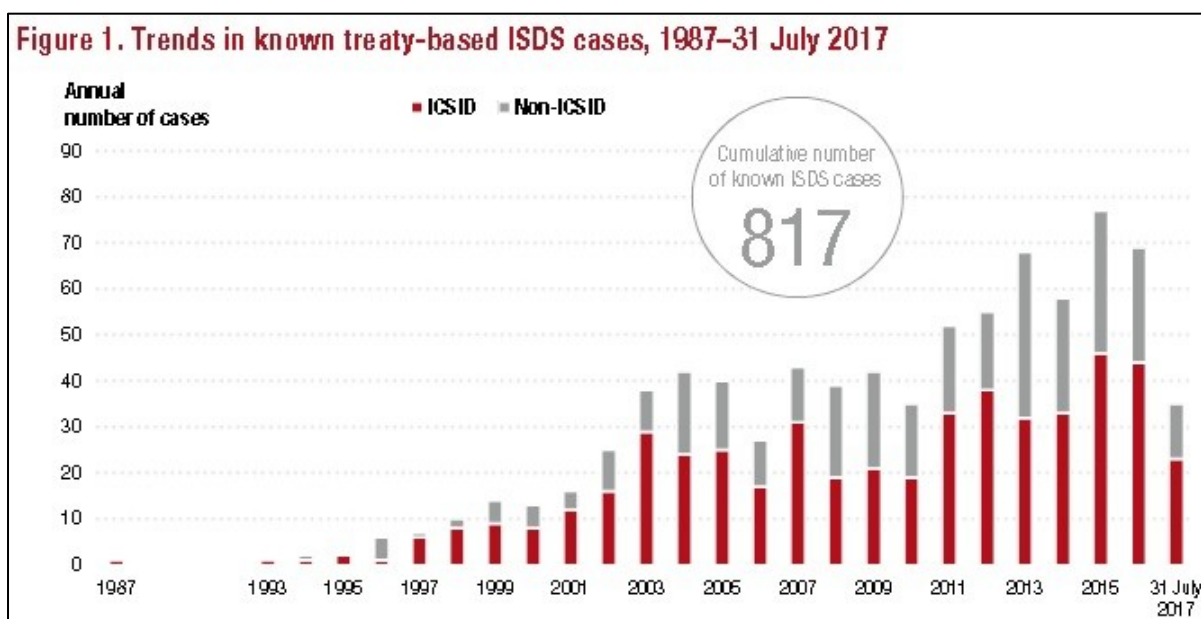
⁸³⁸ ENGSTRÖMD. A MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 116 (překlad autora).

⁸³⁹ BROWNLIE I. *Principles of public international law*. Oxford University Press, 7. edice, 2008., s. 330 (překlad autora)

Dalším důvodem může být, že státy relativně nedávno upustily od diplomatické ochrany a umožnily soukromým subjektům zahájit investiční spory proti nim před mezinárodními rozhodčími soudy.⁸⁴⁰

Připomeňme, že dříve se poškozený investor musel obrátit na svůj domovský stát a bylo pouze na tomto státu, zda se postaví za zájem svého investora. To se často nestalo, protože stát musel posoudit, zda mu stojí za to vyvolat roztržku s jiným státem. Investor musel také vyčerpat všechny opravné prostředky ve státě, ve kterém investoval. Navíc odškodnění připadlo státu samotnému a ne přímo investorovi.

Státy mohou kompenzovat odklon od diplomatické ochrany tím, že státní imunita zůstane ve vlivu jejích národních právních úprav.⁸⁴¹ To se může zdát rozumným přístupem států, když vezmeme v potaz nárůst investičních sporů v posledních 15 letech, což znázorňuje následující graf ukazující vývoj počtu investičních arbitráží⁸⁴²:

Naskýtá se tak otázka, zda by státy byly více ochotny omezit státní imunitu, kdyby se omezil přístup soukromých subjektů k investiční arbitráži.⁸⁴³

⁸⁴⁰ Viz CARON D. The Genetic Divide Between International Investment and Commercial Arbitration: Understanding Seat and Autonomy. *Proskauer Lecture on International Arbitration*. New York, 27. březen 2013 (přednáška).

⁸⁴¹ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 46.

⁸⁴² UNCTAD, *Special Update on Investor–State Dispute Settlement: Facts and Figures*. Listopad 2017, s. 2, Figure 1, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaepcb2017d7_en.pdf (naposledy navštíveno 3. prosince 2017).

⁸⁴³ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 46, pozn. pod čarou 211.

Ať už jsou důvody proto, že Úmluva OSN nevstoupila v platnost jakékoliv, neexistují indicie, že by měla vstoupit v platnost v dohledné době.

Nicméně uveďme, že v minulosti jsme již viděli příklady, kdy uběhlo mnoho let mezi přijetím mezinárodní úmluvy a jejím vstupem v platnost.⁸⁴⁴ Například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech byl přijat v roce 1966 a vstoupil v platnost v roce 1976 nebo Vídeňská úmluva o smluvním právu byla sjednána v roce 1969, ale vstoupila v platnost v roce 1980.

Nevstoupení Úmluvy OSN v platnost ani po 13 letech nelze ignorovat, ale může být stále předčasné ji odsuzovat a domnívat se, že v platnost nikdy nevstoupí.

11.3.2 Současný vliv Úmluvy OSN na státní praxi

Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku dosud nevstoupila v platnost a není závazná, ale to neznamená, že by neměla žádný vliv na současnou státní praxi.

Z mezinárodních soudů například Evropský soud pro lidská práva opakovaně odkázal na Úmluvu OSN ve své judikatuře. Soud dokonce uvedl, že Úmluva OSN se aplikuje „podle mezinárodního obyčejového práva, i když dotyčný stát neratifikoval tuto úmluvu, za předpokladu, že s ní nevyjádřil nesouhlas.“⁸⁴⁵

Úmluva OSN byla také zmíněna soudy ve Spojeném království. *House of Lords* například podotknul, že Úmluva OSN „ukazuje mezinárodní smýšlení o [otázce státní imunity].“⁸⁴⁶

High Court of Justice of England and Wales uvedl v případě *AIG Capital Partners Inc & Anor. v. Kazakhstan*, že:

„First, I regard the UN Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property, adopted by the General Assembly, as a most important guide on the state of international opinion on what is, and what is not, a legitimate restriction on the right of parties to enforce against State property generally. I accept that the Convention does not constitute a jus cogens in international law. I recognise that the Convention has not yet been adopted by any States. But its existence

⁸⁴⁴ MALENOVSKÝ J. *Mezinárodní právo veřejné - A poměr k jiným právním systémům, Obecná část*. Doplněk, 2014, s. 178.

⁸⁴⁵ *Sabeh el Leil v. France*, ESLP, 29. červen 2011, § 54 (překlad autora) (Soud zvažoval článek 11 Úmluvy OSN související s pracovními smlouvami.); *Cudak v. Lithuania*, ESLP, 23. březen 2010, No. 15869/02, §§ 66-67. Pro případ zabývající se obchodní transakcí můžeme zmínit např. *Oleynikov v. Russian Federation*, ESLP, 14. březen 2013. Viz VAN ALEBEEK R. *Oleynikov Judgment on State Immunity*. *ECHR Blog*. 22. březen 2013, dostupný na <http://echrblog.blogspot.com/2013/03/oleynikov-judgment-on-state-immunity.html> (naposledy navštíveno 23. března 2016).

⁸⁴⁶ *Jones v. Ministry of the Interior*, [2006] UKHL 26, Lord Bingham, ¶ 8, 129 I.L.R. 713 (překlad autora).

and adoption by the UN after the long and careful work of the International Law Commission and the UN Ad Hoc Committee on Jurisdictional Immunities of States and Their Property, powerfully demonstrates international thinking on the point. It suggests that the grant of immunity to all the property of a State's central bank is, in the eyes of the international community of States, legitimate. It must be their view that it will promote comity and good relations between States through respect of one another's sovereignty as regards a State's central bank and its property."⁸⁴⁷

Soud poznamenal, že Úmluva OSN je důležitým vodítkem ohledně současného chápání aplikace principu státní imunity.

Francouzský Nejvyšší soud rovněž již několikrát odkázal na Úmluvu OSN.⁸⁴⁸ Když se zabýval problematikou zřeknutí se jurisdikční imunity, tak poznamenal, že Úmluva OSN sice nevstoupila ve Francii v platnost, ale přesto ji považuje za „přehled o stavu obyčejového práva v této oblasti.“⁸⁴⁹

Můžeme také zmínit, že francouzský Nejvyšší soud rozhodl v rozhodnutí *NML Capital proti Argentině* z roku 2013, že na základě mezinárodního obyčejového práva, tak jak je reflektováno v Úmluvě OSN, je zapotřebí výslovné a konkrétní zřeknutí se exekuční imunity ve vztahu k majetku používaném pro veřejné účely.⁸⁵⁰

Švédský Nejvyšší soud opíral svůj názor v rozhodnutí *Sedelmayer v. Russian Federation* o článek 19(c) Úmluvy OSN.⁸⁵¹ Soud podotkl, že Úmluva OSN je „do značné míry - ale ne úplně - kodifikací obyčejového práva. V několika aspektech tvoří kompromis mezi názory různých států.“⁸⁵²

Soudce Cooke Pearl *Dubai international financial centre courts* („DIFC“) poznamenal v případě *Petroleum Company Limited v. The Kurdistan Regional Government of Iraq*, že Úmluva OSN reprezentuje současné mezinárodní smýšlení ohledně státní imunity.⁸⁵³

---

⁸⁴⁷ *AIG Capital Partners, Inc. v. Republic of Kazakhstan* [2005] EWHC 2239, ¶ 80.

⁸⁴⁸ Viz Kapitola 9.4.1.

⁸⁴⁹ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. září 2012, No. 10-82.938 (překlad autora).

⁸⁵⁰ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*.

⁸⁵¹ ENGSTRÖMD. A MARIAN C. Restrictive Absolutés: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 72.

⁸⁵² Švédský nejvyšší soud, 1. červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, ¶ 12 (překlad autora z anglického neoficiálního překladu).

⁸⁵³ Pearl Petroleum Company Limited & Others v The Kurdistan Regional Government of Iraq [2017] DIFC ARB 003, dostupný na <http://difccourts.ae/pearl-petroleum-company-limited-others-v-kurdistan-regional->

Úmluva OSN sice zatím nevstoupila v platnost, ale nejvyšší soudy ve významných jurisdikcích jako například ve Spojeném království a Francii se na ni již odkazovaly, stejně tak jako ESLP.

Je pravda, že Francie a Švédsko již ratifikovaly Úmluvu OSN a Spojené království ji alespoň podepsalo,⁸⁵⁴ což by mohlo částečně vysvětlovat, že jejich soudy na ni alespoň odkazovaly, i když ještě nevstoupila v platnost.

Úmluva OSN tak zajisté již ovlivňuje současnou státní praxi. Můžeme se domnívat, že její vliv bude největší v zemích, které ji ratifikovaly.⁸⁵⁵ Právní zástupci by měli mít Úmluvu OSN na mysli a odkazovat na ni jako dodatečnou podporu svých argumentů, kde se to nabízí.⁸⁵⁶

Podle jednoho autora však vliv Úmluvy OSN na vývoj mezinárodního obyčejového práva zůstává nejistý.⁸⁵⁷ Například není zdaleka jisté, jestli článek 19 Úmluvy OSN představuje nové mezinárodní obyčejové právo.⁸⁵⁸

11.3.3 Výhody a nevýhody Úmluvy OSN pro investory a státy

Můžeme si položit otázku, zda by neměla Úmluva OSN zůstat jen nenormativním dokumentem. Odpověď na tuto otázku záleží na úhlu pohledu investora (a) či státu (b) a i tak není jednoznačná.

---

government-iraq-2017-difc-arb-003/ (naposledy navštíveno 25. srpna 2017), ¶¶ 31-32 („31. The terms of Articles 18 and 19 of that 2004 Convention relate to State Immunity from pre-judgment measures of constraint and post judgment measures of constraint. Each repeats the same formulation of the ways in which immunity may be waived, distinguishing between the equally valid methods of waiver in a prior written agreement and an acceptance of the jurisdiction of the court in the face of the court and the proceedings in question. 32. Thus, the Convention (to which neither the UAE, nor Iraq or the FRI are party), but which represents current international thinking at the time of the Contract and now, provides that waiver of suit and execution can be effective in a written contract as well as a submission in the face of the court.“); viz THOMSON D. DIFC judge cuts through Kurdistan sovereignty defence. *Global Arbitration Review*. 22. srpen 2017, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1146546/difc-judge-cuts-through-kurdistan-sovereignty-defence> (naposledy navštíveno 25. srpna 2017).

⁸⁵⁴ Švédsko ratifikovalo Úmluvu OSN v roce 2009 a Francie v roce 2011. Spojené království ji podepsalo v roce 2005. Viz United Nations Treaty Collection, Status of Treaties, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=III-13&chapter=3&lang=en.

⁸⁵⁵ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 43.

⁸⁵⁶ *Ibid.*

⁸⁵⁷ CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Chunet)*. Duben 2012, č. 2 komentář 9, ¶ 8.

⁸⁵⁸ *Ibid.*

(a) Pohled investora

Z pohledu investora a věřitele státu, vstoupení Úmluvy OSN v platnost a její ratifikace velkou většinou států by mělo výhodu v tom, že by to přineslo harmonizaci práva v této oblasti a větší právní jistotu pro investory.

To, že Úmluva OSN přijala restriktivní pojetí státní imunity, je pozitivní pro státní věřitele. Její vstup v platnost by mohl znamenat *de facto* pozvolný konec absolutního pojetí státní imunity.

Vstup Úmluvy OSN v platnost nemusí ale být nutně jen pozitivním vývojem pro státní věřitele. Například Úmluva OSN neobsahuje podobné ustanovení jako článek VII Newyorské úmluvy, který umožňuje smluvním stranám úmluvy zaujmout liberálnější přístup, než je zakotven v úmluvě samotné.⁸⁵⁹ Toto je z pohledu státních věřitelů klíčový nedostatek úmluvy.

Proto pokud Úmluva OSN vstoupí v platnost a Spojené království by ji ratifikovalo, mělo by to dopad například na paragraf 9 SIA, podle kterého stát, který uzavřel rozhodčí smlouvu, nepožívá imunity v řízeních před soudy Spojeného království, které se týkají rozhodčího řízení.⁸⁶⁰

Tento paragraf byl vykládán soudy tak, že se vztahuje jak na soudní řízení na podporu rozhodčího řízení, tak na řízení o výkonu rozhodčích nálezů⁸⁶¹ (ale ne exekuce, které se řídí paragrafem 13 SIA). To je podstatný rozdíl oproti článku 17 Úmluvy OSN, který se neaplikuje na řízení o uznání a výkonu rozhodčích nálezů.⁸⁶²

Takže vstupem Úmluvy OSN v platnost věřitelé ztratí přístup k výhodnějšímu režimu v britském SIA. Navíc jiné země jako Pákistán, Singapur, Jižní Afrika, Austrálie a Izrael mají ve svých zákonech podobné ustanovení jako paragraf 9 SIA.

Pokud bychom připustili, že i po přijetí zákona *Sapin II* v roce 2016 je liberální pojetí výjimky pro rozhodčí doložky francouzskými soudy v případě *Creighton*⁸⁶³ stále platným právem,⁸⁶⁴ tak konkludentní zřeknutí se exekuční imunity uzavřením rozhodčí smlouvy by

---

⁸⁵⁹ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 46.

⁸⁶⁰ Viz Kapitola 8.4.3.

⁸⁶¹ Svenska Petroleum Exploration AB v Republic of Lithuania [2006] EWCA Civ 1529.

⁸⁶² Viz Kapitola 8.4.1.

⁸⁶³ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 6. červenec 2000, No. 98-19.068, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*.

⁸⁶⁴ Viz Kapitola 9.2.3.

definitivně mělo přestat být účinným, jakmile vstoupí Úmluva OSN v platnost, protože úmluva umožňuje pouze výslovné zřeknutí se exekuční imunity.⁸⁶⁵

Jeden autor navrhl předejít tomu tím, že rozhodčí doložka ICC či obdobná doložka by se interpretovala jako výslovné zřeknutí se exekuční imunity.⁸⁶⁶ Tento autor s takovou interpretací nerespektující pravidla státní imunity dlouhodobě nesouhlasí.⁸⁶⁷

Dalším příkladem nevýhody vstupu Úmluvy OSN v platnost by mohlo být, že ve Spojených státech je souhlas státu aplikovat právo cizího státu uveden jako jeden ze tří příkladů konkludentního zřeknutí se imunity vyjmenovaných v kongresové zprávě k FSIA,⁸⁶⁸ což je v kontrastu s článkem 7(2) Úmluvy OSN.⁸⁶⁹ Tato výjimka by také měla přestat existovat, pokud by úmluva vstoupila v platnost ve Spojených státech.

(b) Pohled států

Z pohledu států by mohl být vstup Úmluvy OSN v platnost viděn jako pozitivní vývoj, pokud by přinesl následnou harmonizaci práva státních imunit a větší právní jistotu. Pro státy, které již mají v současnosti restriktivní pojetí státní imunity ve svých právních úpravách, je jeho další rozšíření vítanou zprávou. Situace může být jiná pro státy, které zastávají absolutní pojetí státní imunity.

Ohledně článku 17 Úmluvy OSN, výjimka pro rozhodčí smlouvy se podle tohoto článku neaplikuje na řízení o výkonu (ve smyslu *enforcement* a nikoliv exekuce) rozhodčích nálezů. Toto zúžení rozhodčí výjimky oproti praxi například ve Spojeném království a mnoha jiných zemích je vítanou zprávou pro státy, proti kterým jsou rozhodčí nálezy uplatněny.

Na druhou stranu je to špatná zpráva pro státy, které chtějí podporovat rozhodčí řízení, protože uznání a výkon rozhodčích nálezů jsou důležité pro efektivitu a úspěch rozhodčího řízení jako takového.

Také se klade otázka, zda je za současné situace pro státy rozumné zřici se možnosti ovlivnit režim státní imunity na svém území.

---

⁸⁶⁵ Viz Kapitola 9.1.1.

⁸⁶⁶ STEFANO C. Arbitration Agreements as Waivers to Sovereign Immunity. *Arbitration International*. 2014, č. 30, s. 88.

⁸⁶⁷ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 47. Viz Kapitola 9.2.3.

⁸⁶⁸ H.R. Rep. No. 94-1487 (1976), přetištěno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604, s. 6617. Viz Kapitola 8.5.2.

⁸⁶⁹ Viz Kapitola 8.5.1.

Zde můžeme také zmínit, že jedni autoři navrhli, aby se státy zřekly imunity v dvoustranných dohodách o ochraně investic.⁸⁷⁰ To se zdá být nereálné, protože státy „nepravděpodobně poskytnou zřeknutí se imunity v obecném prospektivním instrumentu jako je dvoustranná dohoda o ochraně investic.“⁸⁷¹ Státy mají přirozený zájem na omezení počtu soukromých stran, které se mohou dovolávat ustanovení o zřeknutí se imunity, a zřeknutí se imunity v dvoustranné dohodě o ochraně investic by potenciálně umožnilo exekuci neomezenému počtu dopředu neznámých věřitelů.⁸⁷²

Státům, které by si své přistoupení k Úmluvě OSN rozmyslely, umožňuje článek 31 Úmluvy OSN vypovězení úmluvy.⁸⁷³ Článek 31(3) Úmluvy OSN nicméně výslovně zmiňuje, že státy musí v každém případě plnit své závazky a respektovat státní imunitu v rozsahu předepsaném mezinárodním právem.

---

⁸⁷⁰ ENGSTRÖMD. A MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 74.

⁸⁷¹ BLANE A. Sovereign Immunity as a Bar to the Execution of International Arbitral Awards. *New York University Journal of International Law & Politics*. 2009, č. 41, s. 498 (překlad autora).

⁸⁷² KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 46.

⁸⁷³ Úmluva OSN, čl. 31 („1. Kterákoli smluvní strana může vypovědět tuto Úmluvu písemným oznámením podaným generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. 2. Výpověď nabude účinnosti jeden rok ode dne, kdy generální tajemník Organizace spojených národů obdržel oznámení. Tato Úmluva však bude nadále platit pro jakoukoli záležitost jurisdikční imunity států nebo jejich majetku vzniklou v řízení, které bylo proti státu zahájeno před soudem jiného státu přede dnem, k němuž výpověď nabyla účinnosti pro kterýkoli z dotčených států. 3. Výpověď není nijak dotčena povinnost smluvní strany splnit jakýkoli závazek stanovený v této Úmluvě, kterému by podle mezinárodního práva podléhala nezávisle na této Úmluvě.“) (český překlad Úmluvy OSN dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98711> (naposledy navštíveno 9. července 2016)).

12. Závěr a hodnocení budoucího vývoje státní imunity

Profesor Christoph Schreuer poznamenal již téměř před třemi desetiletími, že „by byla škoda, kdyby se právo státní imunity mělo rozpadnout a stát se předmětem srovnávacího spíše než mezinárodního práva.“⁸⁷⁴

Přijetí Úmluvy OSN v roce 2004 mohlo být v té době považováno za splnění Schreuerova přání, tj. že státní imunita zůstane díky své částečné kodifikaci v mezinárodní úmluvě univerzální povahy hlavně předmětem mezinárodního práva. Byla to ale jen iluze?

Ani po 13 letech nevstoupila Úmluva OSN v platnost. S 21 ratifikacemi je Úmluva OSN ještě daleko od toho, aby se stala univerzální úmluvou jako například Newyorská úmluva, která má 157 smluvních stran,⁸⁷⁵ nebo Washingtonská úmluva, která má 153 smluvních stran.⁸⁷⁶

Navzdory očekávání se po přijetí úmluvy v roce 2004 ukázalo, že se státy daleko více zdráhají vzdát se svých národních úprav státní imunity ve prospěch té mezinárodní.⁸⁷⁷

Například Čína podepsala Úmluvu OSN hned v roce 2005, ale dosud ji neratifikovala. Naopak když se v Hongkongu rozhodovalo o tom, jaké pojetí imunity mají tamní soudy aplikovat, tak Čína prosadila, že Hongkong opustil restriktivní pojetí a přijal absolutní pojetí státní imunity v roce 2011,⁸⁷⁸ tj. stejnou koncepci jako Čína. Není zřejmé, že by se Čína chtěla svého absolutního pojetí státní imunity v blízké budoucnosti vzdát.

Tento případ z Hongkongu ukazuje, že absolutní pojetí státní imunity není jen obrazem minulosti. Může se zdát, že „dva naprosto opačné přístupy soudů, co se týče absolutního a restriktivního pojetí imunity, dále potvrzují, že cesta k harmonizaci norem státní imunity . . . může být delší, než se předpokládalo.“⁸⁷⁹

---

⁸⁷⁴ SCHREUER CH. *State Immunity: Some Recent Developments*. 1988, s. 169, citován v BARRATT J. a MICHAEL M. Degrees of Immunity: A Lesson from the Privy Council. *The European, Middle Eastern and African Arbitration Review* 2013. 2012 (31. říjen), dostupné na <http://globalarbitrationreview.com/insight/the-european-middle-eastern-and-african-arbitration-review-2013/1036736/degrees-of-immunity-a-lesson-from-the-privy-council> (naposledy navštíveno 10. prosince 2017).

⁸⁷⁵ Viz www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html (naposledy navštíveno 4. prosince 2017).

⁸⁷⁶ Viz <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/icsiddocs/ICSID-Convention.aspx> (naposledy navštíveno 4. prosince 2017).

⁸⁷⁷ KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 48.

⁸⁷⁸ Court of Final Appeal of the Hong Kong Special Administrative Region, 8. červen 2011, *Democratic Republic of the Congo v. FG Hemisphere Associates*, otištěn v VAN DEN BERG A. J. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2011, č. 26, s. 594.

⁸⁷⁹ ENGSTRÖM D. a MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in

Každopádně výsledkem nevstoupení Úmluvy OSN v platnost je to, že právní úprava státní imunity zůstává na začátku 21. století roztržštěná a řídí se převážně různými vnitrostátními právními předpisy.

Situace státní imunity se může zdát podobná jako situace mezinárodního práva obecně, je charakterizována fragmentací. Jeden autor poznamenal, že „dilema fragmentace mezi mezinárodními režimy jsou výsledkem *forum-shifting/shopping* silnými státy, v jejichž zájmu je, aby právo zůstalo fragmentované.“⁸⁸⁰

Diplomatická imunita má již dlouho pevně zakotvenou mezinárodní kodifikaci ve Vídeňských úmluvách. Naproti tomu státní imunita je součástí obyčejového mezinárodního práva, ale chybí platná mezinárodní kodifikace této oblasti. Státní imunita se tak po staletí vyvíjela paralelně na národní úrovni v jednotlivých státech. V důsledku ve většině případů se její aplikace odvíjí od národní úpravy.

Fragmentace práva státních imunit je výhodná pro státy. Státy mohou pružně reagovat na aktuální vývoj a měnit pravidla. Státní imunita má nepopiratelný politický a diplomatický kontext. Ve Spojených státech jsme viděli přijetí tzv. teroristické výjimky ze státní imunity. Případ Yukos, ve kterém se věřitelé snažili vykonat ve Francii proti Rusku rozhodčí nález na 50 miliard dolarů, mohl přispět k tomu, že francouzský zákonodárce zpřísnil pravidla exekuční imunity. Občanský exekuční řád nově vyžaduje, aby předběžná opatření a opatření směřující k výkonu na majetek státu byla odsouhlasena soudcem.⁸⁸¹

Zhruba v období přijetí Úmluvy OSN začal také prudký nárůst investičních arbitráží. Státní imunita, a to hlavně exekuční imunita, je poslední pevností mezi rozhodčími nálezy a státním majetkem. Investiční arbitráže se neobešly bez kontroverze a v poslední době trpí ztrátou legitimacy. Není překvapující, že státy chtějí i nadále mít režim státních imunit pod kontrolou svých národních úprav. Státní imunita v režii národních úprav se může zdát spravedlivou protiváhou liberalizace přístupu soukromých stran k mezinárodním rozhodčím

---

the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 63 (Překlad autora. V originále: „[T]wo polar opposite approaches adopted by courts in terms of absolute and restrictive immunity, further confirm that the path towards harmonizing standards of immunity . . . may be longer than expected.“).

⁸⁸⁰ ALVAREZ J. The Return of the State. *Minnesota Journal of International Law*. 2011, č. 20, s. 285.

⁸⁸¹ Code des procédures civiles d'exécution, čl. L.111-1-2, dostupný na https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=DC501AA7ACB8335C85EDA2685770EFA4.tpdila18v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026751&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20171231 (naposledy navštíveno 6. září 2017). Občanský exekuční řád také nově vyžaduje výslovné a specifické zřeknutí se imunity v případě diplomatického majetku. *Id.*, čl. L.111-1-3.

soudům.⁸⁸² Samozřejmě národní úprava státní imunity by měla být v souladu s mezinárodním obyčejovým právem.

Fragmentace státní imunity mezi někdy velmi odlišné národní úpravy otvírá možnosti *forum shoppingu* pro státní věřitele, kteří hledají jurisdikce, v nichž mají největší šanci úspěšně vykonat rozhodnutí proti státům.⁸⁸³

Vzhledem k současné fragmentaci práva státní imunity a nejasné budoucnosti Úmluvy OSN se tak minimálně začátek 21. století nestane obdobím znovuzrození či renesancí státní imunity v tom smyslu, že státní imunita bude harmonizována na celosvětové úrovni.

Pokud ovšem vidíme 20. století jako soumrak státní imunity, protože pro minulé století byl charakteristický její ústup díky vývoji státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí, tak na začátku 21. století můžeme přece jenom vidět její znovuzrození v tom smyslu, že se státní imunita stává silnější.

Z procedurálního hlediska jsme viděli, že americké soudy nedávno odmítly možnost uznat rozhodčí nález vydaný rozhodčím soudem ICSID proti státu ve Spojených státech *ex parte*, tj. aniž by byl daný stát o žádosti ohledně uznání rozhodčího nálezu předem upozorněn.⁸⁸⁴ Investoři tak nadále už nebudou moci využívat pro ně příznivé procedury *ex parte* proti státům při uznávání rozhodčích nálezů ICSID ve Spojených státech. Tento přístup amerických soudů lze hodnotit jako rozumný.

Z materiálního hlediska jsme posílení státní imunity viděli například v praxi francouzských soudů, které restriktivně interpretovaly obecně formulované ustanovení o zřeknutí se imunity,⁸⁸⁵ aby ochránily od exekuce majetek cizího státu používaný pro diplomatické⁸⁸⁶ nebo veřejné účely.⁸⁸⁷

Je pravda, že francouzský Nejvyšší soud poté změnil své stanovisko ohledně majetku používaného pro diplomatické účely a oslabil tak exekuční imunity, když rozhodl, že

---

⁸⁸² KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 48.

⁸⁸³ *Id.*, s. 48-49.

⁸⁸⁴ Viz Kapitola 7.1.2(c).

⁸⁸⁵ Viz Kapitola 9.1.4.

⁸⁸⁶ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine*.

⁸⁸⁷ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (tři rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*; Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. argentine*.

výslovné obecně formulované zřeknutí se exekuční imunity je postačující k tomu, aby bylo možno vykonat exekuci na účtech diplomatických misí cizího státu.⁸⁸⁸

Ale státní imunita nakonec zvítězila, protože francouzský zákonodárce se nakonec rozhodl zakročit proti oslabení exekuční imunity francouzským Nejvyšším soudem. Zákon ze dne 9. prosince 2016 nazývaný též *Sapin II* přidal nový článek L.111-1-3 do Občanského exekučního řádu a uzákonil tak požadavek na specifické zřeknutí se imunity v případě diplomatického majetku zahrnujícího bankovní účty diplomatických misí.

Tato rozhodnutí z Francie ilustrují současné napětí mezi principem státní imunity na straně jedné a principem přístupu ke spravedlnosti na straně druhé, a sice, do jaké míry by měly mít privátní subjekty možnost nejenom zahájit řízení proti státům, ale hlavně také popřípadě vykonat rozhodčí nálezy či rozsudky proti státům, které je odmítnou vykonat dobrovolně.

Nejlepší ilustrací tohoto napětí je otázka komplementarity státní imunity a odškodnění za porušení norem *jus cogens*. Mezinárodní soudní dvůr v případě *Germany v. Italy* rozhodl, že neexistuje konflikt mezi normami *jus cogens* a principem státní imunity. Pro tuto chvíli Mezinárodní soudní dvůr usoudil, že podle současného mezinárodního obyčejového práva stát nepřichází o svou imunitu, i když je obviněn z vážného porušení mezinárodních lidských práv.⁸⁸⁹

Toto napětí bylo klíčové pro vývoj státní imunity ve 20. století a bude také klíčovým faktorem, který bude definovat její vývoj ve 21. století.

Exekuční imunita byla nazvána „poslední pevností státní imunity.“⁸⁹⁰ Tato pevnost bude i nadále odolávat a vydrží i ve 21. století. Jak ukázala například fluktuace francouzské judikatury, tak přesný rozsah exekuční imunity ve 21. století zůstává nejistý.

Útoky tzv. supích fondů⁸⁹¹ na citlivý majetek států nicméně ukázaly potřebu speciálně chránit některé kategorie státního majetku.⁸⁹²

Jisté je, že exekuční imunita zůstane též ožehavým politickým tématem, které ovlivňuje mezinárodní vztahy mezi státy. To ilustrovalo například rozhodnutí švédského

---

⁸⁸⁸ Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 13. květen 2015, No. 13-17.751, *Société Commissions import export v. République du Congo*.

⁸⁸⁹ Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, ¶ 91.

⁸⁹⁰ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), komentář k čl. 18, ¶ 2.

⁸⁹¹ Viz Kapitola 11.2.

⁸⁹² Viz Kapitola 9.4.

Nejvyššího soud ve věci *Russian Federation proti Franz Sedelmayer*,⁸⁹³ které vytvořilo napětí mezi Ruskem a Švédskem.⁸⁹⁴ Státní imunita je otázkou suverenity, takže není překvapující, že představuje pro státy citlivé téma.

Kvůli politickým aspektům státní imunity není jisté, zda se hlavní mocnosti jako například Spojené státy zřeknou možnosti ovlivňovat svou domácí úpravu státních imunit a přijmou Úmluvu OSN. Připomeňme, že Spojené státy ji ani nepodepsaly.

Závěrem také podotkněme, že je třeba nezapomenout, že státní imunita nabízí značnou autonomii vůli smluvních stran. Vhodná formulace ustanovení o zřeknutí se imunity může výrazně změnit pozici investora nebo státu.⁸⁹⁵

Disertační práce tak potvrzuje autorovu tezi, že začátek 21. století není soumrakem státní imunity. Státní imunita stále hraje důležitou roli a její další ústup zatím nevidíme. Na druhou stranu renesance státní imunity zatím ale neproběhla jejím harmonizováním. Úmluva OSN nevstoupila v platnost a vzhledem k identifikovaným příčinám jejího nevstoupení v platnost autor není optimistický v tom, že se v brzké budoucnosti Úmluva OSN stane univerzálně platnou úmluvou. Státní imunita tak zůstává a zůstane roztržena mezi různorodé národní úpravy. To dává státům jistý manévrovací prostor, aby mohly reagovat na aktuální vývoj. Výsledkem aktuálních jevů, jako jsou dluhové krize a supí fondy, je, že v současnosti dochází k posílení hlavně exekuční imunity minimálně ohledně některých kategorií majetku a tento trend bude nadále pokračovat. V tom je možno spatřovat jisté znovuoživení či znovuzrození státní imunity. „Poslední pevnost státní imunity“⁸⁹⁶ tak na začátku 21. století určitě nepadne.

---

⁸⁹³ Švédský Nejvyšší soud, 1.červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, dostupný na <http://www.arbitration.sccinstitute.com/dokument/Court-Decisions/1081823/Judgment-of-the-Supreme-Court-of-Sweden-1-July-2011-Case-No-O-170-10NJA-2011-s-75?id=95788> (neoficiální anglický překlad ze švédštiny) (naposledy navštíveno 23. března 2016).

⁸⁹⁴ Viz Kapitola 9.4.1(a).

⁸⁹⁵ Viz Kapitola 10.

⁸⁹⁶ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), komentář k čl. 18, ¶ 2.

I. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ALI Restatement:	American Law Institute, Draft Restatement of International Commercial Arbitration
Bruselská úmluva:	Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se imunit státních lodí
Commisimpex:	Société Commissions import export
ČLR:	Čínská lidová republika
DIFC:	Dubai International Financial Centre Courts
DRK:	Demokratická republika Kongo
ESLP:	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP:	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)
EUSI:	Evropská úmluva o státní imunitě (1972)
FAA:	US Federal Arbitration Act
FSIA:	US Foreign Sovereign Immunity Act (1976)
Haagská úmluva:	Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (1965)
ICSID:	Mezinárodní středisko pro řešení investičních sporů
Kongo:	Konžská republika
MSD:	Mezinárodního soudního dvora
Newyorská úmluva:	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (1958)
OSN:	Organizace spojených národů
Panamská úmluva:	Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (1975)
PCA:	Permanent Court of Arbitration
SIA:	UK Sovereign Immunity Act (1978)
Úmluva proti mučení:	Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení a trestání (1984)

- Úmluva OSN:** Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (2004)
- Washingtonská úmluva:** Washingtonské úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (1965)

II. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A. Právní úpravy

i. Mezinárodní právní úpravy

Agreement between the International Atomic Energy Agency and the Republic of Austria regarding the Headquarters of the International Atomic Energy Agency (1958)

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)

Evropská úmluva o státní imunitě (1972)

Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (1965)

Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži (1975)

Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se imunit státních lodí (1926)

Úmluva o výsadách a imunitách OSN (1946)

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (1958)

Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (1965)

Úmluva OSN o mořském právu (1982)

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení a trestání (1984)

Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (2004)

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích (1961)

Vídeňská úmluva o konzulárních stycích (1963)

Vídeňská úmluva o smluvním právu (1969)

Vídeňská úmluva o zastoupení států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy (1975)

ii. Vnitrostátní právní úpravy

Austrálie - Foreign States Immunities Act (1985)

Česká republika - Vyhláška č. 74/1959 Sb. o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

Česká republika - Vyhláška č. 15/1988 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu

Česká republika - Zákon č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním

Česká republika - Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém

Francie - Code des procédures civiles d'exécution

Francie - Code monétaire et financier

Izrael - Foreign States Immunity Law (2008)

Jihoafrická republika - Foreign States Immunities Act (1981)

Kanada - State Immunity Act (1982)

Malawi - Immunities and Privileges Act (1984)

Pákistán - State Immunity Ordinance (1981)

Singapur - State Immunity Act (1979)

Spojené království - Sovereign Immunity Act (1978)

Spojené království - State Immunity (Overseas Territories) Order (1979)

Spojené království - Civil Procedure Rules (CPR)

Spojené státy - Code of Federal Regulations

Spojené státy - Constitution of the United States of America (1787)

Spojené státy - Federal Rules of Civil Procedure (FRCP)

Spojené státy - Foreign Sovereign Immunities Act (1976) a House Report No. 94-1487 (1976), publikováno v 1976 U.S.C.C.A.N. 6604

Švýcarsko - Loi fédérale du 11 avril 1889 sur la poursuite pour dettes et la faillite

B. Odborná literatura

i. Monografie

AUST A. *Handbook of International Law*. Cambridge University Press, 2010.

BERNINI G. a VAN DEN BERG A. J. The Enforcement of Arbitral Awards Against a State: The Problem of Immunity from Execution, v LEW J. *Contemporary Problems in International Arbitration*. Martinus Nijhoff, 1987.

BISHOP D. *Enforcement of arbitral awards against sovereigns*. Juris Publishing, 2009.

BORN G. *International Arbitration and Forum Selection Agreements: Drafting and Enforcing*. Kluwer Law International, 2013.

BORN G. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2014.

- BROWNLIE I. *Principles of public international law*. Oxford University Press, 7. edice, 2008.
- CABAN, P. *Jurisdikční imunity států*. IFEC, 2007.
- CARTER J. a FELLAS J. *International Commercial Arbitration in New York*. Oxford University Press, 2010.
- ČEPELKA Č. a ŠTURMA P. *Mezinárodní právo veřejné*. Beck, 2008.
- ENGSTRÖMD. a MARIAN C. Restrictive Absolutes: Using Party Autonomy to Reconcile Absolute Immunity with the Liberal Standard for Restrictive Immunity Adopted by the Swedish Supreme Court in the Sedelmayer Decision, v BĚLOHLÁVEK A. a ROZEHNALOVÁ N. *Czech & Central European Yearbook of Arbitration*. 2012, s. 61.
- FRANCOIS-PONCET S., HERRIGAN B. a KARAM L. Enforcement of arbitral awards against sovereign states or state entities-France, v BISHOP D. *Enforcement of arbitral awards against sovereigns*. Juris Publishing, 2009, s. 355.
- FRIEDLAND P. *Arbitration Clauses for International Contracts*. JurisNet, 2007.
- FOX H. a WEBB P. *The law of state immunity*. Oxford University Press, 2013.
- FOX H. State immunity and the New York Convention, v GAILLARD E. a DI PIETRO D. *Enforcement of arbitration agreements and international arbitral awards: The New York Convention in practice*. Cameron May, 2008, s. 829.
- MALENOVSKÝ J. *Mezinárodní právo veřejné - A poměr k jiným právním systémům, Obecná část*. Doplněk, 2014.
- MANIRUZZAMAN M. Sovereign Immunity and the Enforcement of Arbitral Awards against State Entities: Recent Trends in Practice, v *AAA/ICDR Handbook on international arbitration practice*. Juris Publishing, 2010, s. 337.
- O'KEEFE R., TAMS Ch. a TZANAKOPOULOS A. *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*. Oxford University Press, 2013.
- SCHREUER CH. *State Immunity: Some Recent Developments*. Grotius Publications, 1988.
- STEWART D. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*. Federal Judicial Center, 2013.
- WAUTELET P. Vulture Funds, creditors and sovereign debtors: how to find a balance?, v AUDIT M. *Insolvabilité des États et dettes souveraines*. L.G.D.J, 2011.
- WRIGHT Ch. A., MILLER A. a COOPER E. *Federal Practice & Procedure*. Thomson West, 2015.
- YANG X., *State Immunity in International Law*. Cambridge, 2012.

ii. Odborné články

- ALEBEEK R. Oleynikov Judgment on State Immunity. *ECHR Blog*. 22. březen 2013, dostupný na <http://echrblog.blogspot.com/2013/03/oleynikov-judgment-on-state-immunity.html>
- ALLEN & OVERY. New Belgian Law targets 'Vulture Funds' buying up distressed Sovereign debt. *European Finance Litigation Review*. 2015 (červenec), dostupné na <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/european-finance-litigation-review/northern-europe/Pages/law-targets-vulture-funds-buying-up-sovereign-debt.aspx>
- ALVAREZ J. The Return of the State. *Minnesota Journal of International Law*. 2011, č. 20, s. 223.
- ATALLAH A. The Arbitration Clause and State Immunity under French Law. *B.C.D.R. International Arbitration Review*. 2015, č. 2(2), s. 389.
- BACHAND F. Overcoming Immunity-Based Objections to the Recognition and Enforcement in Canada of Investor-State Awards. *International Arbitration*. 2009, sv. 26, s. 59.
- BARRATT J. a MICHAEL M. Degrees of Immunity: A Lesson from the Privy Council. *The European, Middle Eastern and African Arbitration Review 2013*. 2012 (31. říjen), dostupné na <http://globalarbitrationreview.com/insight/the-european-middle-eastern-and-african-arbitration-review-2013/1036736/degrees-of-immunity-a-lesson-from-the-privy-council>
- BALAŠ V. Jurisdikční imunita státu, hledání kritérií zužující její rozsah. *Právník*. 1990, roč. 129, č. 4, s. 348.
- BALAŠ V. Vynětí států z pravomoci cizích soudů - trendy. *Právník*. 1996, roč. 135, č. 4, s. 305.
- BERGER J. a SUN Ch. Personal Jurisdiction and the New York Convention. *American Bar Association International Litigation Quarterly*. 2012, sv. 28, č. 2.
- BLANE A. Sovereign Immunity as a Bar to the Execution of International Arbitral Awards. *New York University Journal of International Law & Politics*. 2009, č. 41, s. 453.
- BOLLÉE S. Droit du commerce international. *Dalloz*. 2013, s. 2293.
- BOLLÉE S. L'abandon de l'exigence de spécialité de la renonciation à l'immunité d'exécution. *Dalloz*. 2015, s. 1936.
- CABAN P. Úmluva Organizace spojených národů o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 24, s. 875.
- CANÈ G. The Enforcement of ICSID Awards: Revolutionary or Ineffective? *American Revue of International Arbitration*. 2004, č. 15, s. 439.
- CANNON A. a ORMSBY H. Belhaj v Straw: English Court of Appeal rules that state immunity and the act of state doctrine does not prevent claims against the British government for alleged involvement in unlawful rendition. *Herbert Smith Freehills Notes*.

- 2014 (17. listopad), dostupné na <http://hsfnotes.com/publicinternationallaw/2014/11/17/belhaj-v-straw-english-court-of-appeal-rules-that-state-immunity-and-the-act-of-state-doctrine-do-not-prevent-claims-against-the-british-government-for-alleged-involvement-in-unlawful-rendition/>
- CASTELLO J. a LOVE B. 'Manifest Disregard of the Law,' 'Minimum Contacts,' and Forum Non Conveniens: Recent Developments in Judicially-Created Doctrines that May Defeat Enforcement of Arbitral Awards in the U.S. *Cahiers de l'Arbitrage*. 2010, č. 3, s. 653, III.
- CUNIBERTI G. Bermann on Figueiredo Ferraz v. Republic of Peru. *Conflict of Laws.net*. 21. prosinec 2011, dostupný na <http://conflictoflaws.net/2011/bermann-on-figueiredo-ferraz-v-republic-of-peru/>
- CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2012 (duben), č. 2 komentář 9.
- CUNIBERTI G. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 10.
- D'AVOUT L. Droit du commerce international. *Dalloz*. 2015, s. 2031.
- DONNIER J.-B. Renonciation à l'immunité des États étrangers : vers un nouvel équilibre plus favorable aux créanciers ? *Revue Lexbase*. 2015 (4. červen), č. 615.
- EL SAWAH S. a VINUALES J. *Journal du droit international (Clunet)*. 2013, č. 3 komentář 9.
- EL SAWAH S. a LEBOULANGER P. *Journal du droit international (Clunet)*. 2016, č. 1, komentář. 4.
- FOSTER G. Collecting from Sovereigns: The current legal framework for enforcing arbitral awards and court judgments against states and the instrumentalities and some proposals for its reform. *Arizona Journal of International & Comparative Law*. 2008, č. 25, s. 666.
- GALLMEISTER I. Immunité d'exécution des États (renonciation) : portée du droit international coutumier. *Dalloz*. 2015, s. 1936.
- GAUDEMMENT-TALLON H. De l'insaisissabilité des fonds affectés à une mission diplomatique. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 124.
- GERLICH O. State Immunity from Execution in the Collection of Awards Rendered in International Investment Arbitration: The Achilles' Heel of the Investor-State Arbitration System. *The American Review of International Arbitration*. 2015, sv. 25, č. 1, s. 47.
- GÖRANSSON M., HEMPEL E. a SJÖDIN K. Arbitrage: Suède/Sweden. *Cahiers de l'arbitrage*. 2011 (listopad), s. 1152.
- GRANÉ LABAT P., RUSZNAK C. a PEI S. Enforcing International Arbitral Awards in US Courts. *Arnold & Porter*. 2017 (25. duben), s. 4, dostupné na <https://www.apks.com/en/perspectives/publications/2017/04/enforcing-international-arbitral-awards>

- GUTIÉRREZ F. a CAMPOLIETI F. Argentina: waiver of sovereign immunity clause and drafting notes. *Practical Law*, 2015.
- HODGES P., LEATHLEY CH. a BARBER L. Argentina settles five outstanding investment treaty arbitration claims in historic break with its anti-enforcement stance. *Lexology*. 14. říjen 2013, dostupný na <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=5546cffa-46d3-4421-a47d-e86817ae4e5>
- CHUNG L., CHRISTLO E. & PAYNE A. Recent Trends in State Immunity. *Kluwer Arbitration Blog*. 25. duben 2013, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2013/04/25/recent-trends-in-state-immunity/>
- JONES T. Argentina to settle more treaty awards. *Global Arbitration Review*. 16. květen 2016, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1036330/argentina-to-settle-more-treaty-awards>
- JONES T. Creditor bottles out of enforcing Venezuela award. *Global Arbitration Review*. 4. srpen 2017, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1145309/creditor-bottles-out-of-enforcing-venezuela-award>
- KAMINSKY R. a DALMASSO J. Une révolution en marche dans le droit des immunités - La fin des régimes spéciaux pour les immunités diplomatiques et l'arbitrage international? *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (17. září), č. 38, s. 1426.
- KESSEDJIAN C. Immunités. *Répertoire de droit international Dalloz*. 2011.
- KUDRNA J. Sovereigns Rule Again: Recent Challenges to Enforcement and Execution of Arbitral Awards against Sovereigns. *World Arbitration and Mediation Review*. 2015, č. 1, s. 1.
- KUDRNA J. Fall of State Immunity from Execution in France: Let the States Beware. *International Arbitration Law Review*, 2016, sv. 19, č. 5, s. 133.
- LAAZOUZI M. Réactivation des clauses générales de renonciation à l'immunité d'exécution des États. *La Semaine juridique - Edition entreprise (JCP E)*. 2015 (29. červen), č. 26, s. 759.
- LEBOULANGER P. Note — Cour d'appel de Paris (1re Ch. G), 12 décembre 2001. *Revue d'arbitrage*. 2003, s. 421.
- LUZZATTO R. International commercial arbitration and the municipal law of states. *Recueil des cours de l'Académie de droit international de La Haye*. 1977, sv. 157.
- MANN F. A. Waiver of Immunity. *Law Quarterly Review*. 1991, sv. 107, s. 62.
- MARK W., WEIDEMAIER C. a GULATI M. The Relevance of Law to Sovereign Debt. *Annual Review of Law & Social Science*. 2015, č. 11, s. 395-408, dostupné na http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6360&context=faculty_scholarship
- MARTEL D. Haro sur les clauses de renonciation à l'immunité d'exécution! *Dalloz*. 2013, s. 1728.

- MISTELIS L. a BALTAG C. Recognition and Enforcement of Arbitral Awards and Settlement in International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices. *The American Review of International Arbitration*. 2008, sv. 19, s. 320.
- MUIR WATT H. Les droits fondamentaux devant les juges nationaux à l'épreuve des immunités juridictionnelles. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 539.
- MUIR WATT H. L'immunité souveraine et les fonds « vautour ». À propos de la Générale des Carrières et des Mines v. F.G. Hemisphere Associates LLC. *Revue critique de droit international privé*. 2012, s. 189.
- MUIR WATT H. De la renonciation à l'immunité de juridiction des Etats. *Revue critique de droit international privé*. 2013, s. 671.
- MUIR WATT H. Immunité d'exécution des États (renonciation) : portée du droit international coutumier. *Revue critique de droit international privé*. 2015, s. 652.
- NELSON A. Between a sovereign and a hard place: enforcing arbitral awards against "independent" state entities in the U.S. courts. *Kluwer Arbitration Blog*. 14. červen 2012, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2012/06/14/between-a-sovereign-and-a-hard-place-enforcing-arbitral-awards-against-independent-state-entities-in-the-u-s-courts/>
- NEUHAUS J. Forum Non Conveniens in Actions to Enforce Arbitral Awards. *Arbitration Revue of the Americas*. 2013, dostupný na <http://www.globalarbitrationreview.com/reviews/48//sections/166/chapters/1862/forum-non-conveniens-actions-enforce-arbitral-awards/>
- O'KEEFE R. European Convention on State Immunity (1972). *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. 2007.
- PATEL R. Quite Extreme Circumstances: Privy Council Determines the \$100m Question in La Générale des Carrières et des Mines ('Gécamines') v. F.G. Hemisphere LLC ('Hemisphere'). *Kluwer Arbitration Blog*. 31. červenec 2012, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2012/07/31/quite-extreme-circumstances-privy-council-determines-the-100m-question-in-la-generale-des-carrieres-et-des-mines-gecamines-v-f-g-hemisphere-llc-hemisphere>
- PENGELLEY N. Waiver of Sovereign Immunity from Execution: Arbitration is Not Enough. *Journal of International Arbitration*. 2009, sv. 26 č. 6, s. 859.
- PETERSON L. How many states are not paying awards under investment treaties? *Investment Arbitration Reporter*. 7. květen 2010, dostupný na <https://www.iareporter.com/articles/how-many-states-are-not-paying-awards-under-investment-treaties/>
- PIÉDELIEVRE S. Immunité d'exécution et comptes bancaires d'une mission diplomatique. *Revue de droit bancaire et financier*. 2012 (leden), komentář 26.
- PIÉDELIEVRE S. Immunité d'exécution et saisie de compte bancaire. *Revue de droit bancaire et financier*. 2015 (4. červenec), č. 4, komentář 133.

- REINISCH A. European Court Practice Concerning State Immunity from Enforcement Measures. *European Journal of International Law*. 2006, č. 17, s. 803.
- REINISCH A. The Immunity of International Organizations and the Jurisdiction of their Administrative Tribunals. *Chinese Journal of International Law*. 2008, sv. 7, č. 2, s. 285.
- REISMANM. International Arbitration and Sovereignty. *Arbitration International*. 2002, č. 18, s. 231.
- SCHERER M. a GIROUD S. Swiss Federal Supreme Court provides guidance on rules of State immunity applicable to enforcement of ICSID awards. *Kluwer Arbitration Blog*. 13. prosinec 2011, dostupný na <http://kluwerarbitrationblog.com/2011/12/13/swiss-federal-supreme-court-provides-guidance-on-rules-of-state-immunity-applicable-to-enforcement-of-icsid-awards/>
- SILBERMAN L. International Arbitration: Comments from a Critic. *American Revue of International Arbitration*. 2002, sv. 13, s. 9.
- SILBERMAN L. Civil Procedure Meets International Arbitration: A Tribute to Hans Smit. *American Revue of International Arbitration*. 2012, č. 23, s. 439.
- STEPHAN P. Sovereign Immunity and the International Court of Justice: The State System Triumphant. *Virginia Public Law & Legal Theory Research Paper No. 2012-47*. 2012.
- STEFANO C. Arbitration Agreements as Waivers to Sovereign Immunity. *Arbitration International*. 2014, č. 30, s. 59.
- STEELE M. a HEINLEN M. Challenges to Enforcing Arbitral Awards Against Foreign States in the U.S. *The International Lawyer*. 2008, sv. 42, č. 1, s. 87.
- THOMSON D. Argentina and Ghana bury the hatchet. *Global Arbitration Review*. 30. září 2013, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/news/article/31930/argentina-ghana-bury-hatchet/>
- THOMSON D. Argentina pays out to end sovereign debt claim. *Global Arbitration Review*. 25. duben 2016, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1036276/argentina-pays-out-to-end-sovereign-debt-claim>
- THOMSON D. DIFC judge cuts through Kurdistan sovereignty defence. *Global Arbitration Review*. 22. srpen 2017, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/article/1146546/difc-judge-cuts-through-kurdistan-sovereignty-defence>
- VAIRO G. GSS Group Ltd. v. National Port Authority: Personal Jurisdiction Over Foreign State Owned Entities. *LexisNexis - Emerging Issues*. 2012 (6. září), č. 6618.
- Flats auctioned to pay Russian award. *Global Arbitration Review*. 1. listopad 2008, dostupný na <http://globalarbitrationreview.com/journal/article/15739/flats-auctioned-pay-russian-award> [autor neuveden]
- UK Supreme Court clarifies “commercial purposes” exception to state immunity; when enforcing against property, its origin is irrelevant. *Herbert Smith Freehills Arbitration*

News. 31. srpen 2012, dostupný na <http://hsf-arbitrationnews.com/2012/08/31/uk-supreme-court-clarifies-commercial-purposes-exception-to-state-immunity-when-enforcing-against-property-its-origin-is-irrelevant/> [autor neuveden]

iii. Institucionální zprávy a studie

American Law Institute. *Draft Restatement of International Commercial Arbitration*. Dostupné na <https://www.ali.org/projects/show/international-commercial-arbitration/>

Restatement (Third) Foreign Relations Law (1987) (Spojené státy)

Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf

International Commercial Disputes Committee of the Association of the Bar of the City of New York. Lack of Jurisdiction and Forum non Conveniens as Defenses to the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. 2005, dostupné na <http://www.nycbar.org/pdf/report/ForeignArbitral.pdf>

Letter from Jack B. Tate, Acting Legal Adviser, U. S. Dept. of State, to Acting U. S. Attorney General Philip B. Perlman (19. květen 1952), otištěn v 26 Dept. State Bull. 984, □985 (1952) a v *Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba*, 425 U. S. 682, 711-715 (1976) (App. 2 to opinion of White, J.)

UNCTAD. Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement. Březen 2013, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2013d3_en.pdf

UNCTAD. Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement. Duben 2014, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2014d3_en.pdf

UNCTAD. *Investor–State Dispute Settlement: Review of Developments in 2014*. Květen 2015, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2015d2_en.pdf

UNCTAD. *Investor–State Dispute Settlement: Review of Developments in 2015*. Červen 2016, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2015d2_en.pdf

UNCTAD. *Investor–State Dispute Settlement: Review of Developments in 2016*. Květen 2017, dostupné na http://investmentpolicyhub.unctad.org/Upload/Documents/diaepcb2017d1_en.pdf

UNCTAD. *Special Update on Investor–State Dispute Settlement: Facts and Figures*. Listopad 2017, dostupné na http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaepcb2017d7_en.pdf

iv. Ostatní prameny

CARON D. The Genetic Divide Between International Investment and Commercial Arbitration: Understanding Seat and Autonomy. *Proskauer Lecture on International Arbitration*. New York, 27. březen 2013 (přednáška)

Now try collecting. *The Economist*. 2. srpen 2014, dostupný na <http://www.economist.com/news/business/21610284-business-disputes-taken-arbitration-winning-just-start-now-try-collecting>

C. Judikatura

i. Mezinárodní soudy

Mezinárodní soudní dvůr, 29. duben 1999, *Advisory Opinion in Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights (Cumaraswamy)*, 1999 I.C.J. 62

Mezinárodní soudní dvůr, 14. únor 2002, *Case concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, 2002 I.C.J. 3

Mezinárodní soudní dvůr, 3. únor 2012, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy)*, 2012 I.C.J. 143

Mezinárodní tribunál pro námořní právo, 15. prosinec 2012, *Ara Libertad (Argentina v. Ghana)*, předběžné opatření, 2012 I.T.L.O.S. 15

ii. Evropský soud pro lidská práva

Waite and Kennedy v. Germany, ESLP, 18. únor 1999, No. 26083/94

Al-Adsani v. The United Kingdom, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 35763/97

Fogarty v. the United Kingdom, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 37112/97

McElhinney v. Ireland, ESLP (Grand Chamber), 21. listopad 2001, No. 31253/96

Kalogeropoulou and Others v. Greece and Germany, ESLP, 12. prosinec 2002, No. 59021/00

Manoilescu and Dobrescu v. Romania and Russia, ESLP, 3. březen 2005, No. 60861/00

Sedelmayer v. Germany, ESLP, 10. listopad 2009, No. 30190/06 a 30216/06

Cudak v. Lithuania, ESLP, 23. březen 2010, No. 15869/02

Sabeh el Leil v. France, ESLP, 29. červen 2011, No. 34869/05

Oleynikov v. Russian Federation, ESLP, 14. březen 2013, No. 36703/04

NML Capital Ltd v. France, ESLP, 13. leden 2015, No. 23242/12

iii. Rozhodčí soudy

A (international organisation) v. B (company), ICC Arbitration Award, 14. květen 1972, Case No. 2091. *Revue de l'Arbitrage*. 1975, s. 252

Franz Sedelmayer v. Russian Federation, Rozhodčí nález, 7. července 1998, Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, dostupný na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0757.pdf>

Ioannis Kardassopoulos v. The Republic of Georgia, ICSID Case No. ARB/05/18, Decision of the ad hoc Committee on the Stay of Enforcement of the Award, 12. listopad 2010, dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0348.pdf>

Yukos Universal Limited (Isle of Man) v. The Russian Federation, UNCITRAL, PCA Case No. AA 227, Final Award, 18. červenec 2014

iv. Vnitrostátní soudy

a. Belgie

Cour d'appel de Brussels [Odvolací soud], 21. červen 2011, No. 2009/AR/3338, *Rép. Argentine v. NML Capital*

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 22. listopad 2012, No. C.11.0688.F, *Rép. Argentine v. NML Capital*, dostupný na <http://www.juricaf.org/arret/BELGIQUE-COURDECASSATION-20121122-C110688F>

b. Česká republika

Nejvyšší soud, usnesení ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007 [C 6264]

c. Francie

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 1849, *Gouvernement espagnol v. Casaux*. Dalloz, *Recueil périodique et critique de jurisprudence*. 1849, 1ère partie, s. 9

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. únor 1969, No. 67-10.243, *Société Levant Express Transport v. Chemins de fer du gouvernement iranien*, dostupný na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000006979300>

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 1. říjen 1985, *Sonatrach v. Migeon*. *La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 1986, II, s. 20566

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re, 21. červenec 1987, No. 85-14.843, *Sté Ltd Benvenuti et Bonfant v. Banque commerciale congolaise*. *Journal du droit international (Clunet)*. 1988, s. 108, komentář KAHN P.; *Revue critique de droit internatinal privé*. 1988, s. 347, komentář RÉMOND-GOUILLOUD M.

Tribunal de Grande Instance (TGI) de Paris [Městský soud], 19. březen 1991, *Rép. du Cameroun v. Klockner Industrie Anlagen GmbH*

Cour d'appel de Versailles [Odvolací soud], 14. červen 1995, *dame Sylvie Barrandon v. fédération des États-Unis d'Amérique*. *Journal du droit international (Clunet)*. 1996, s. 102, komentář BYK C.

Cour d'appel de Rouen [Odvolací soud], 20. červen 1996, *Sté Bec frères v. Office des céréales de Tunisie*. *Revue d'arbitrage*. 1997, s. 263, komentář GAILLARD E.

Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 27. červen 1996, *Qwinzy Capital Group Ltd. v. République du Congo et al.*, JurisData No. 1996-022424

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 6. červenec 2000, No. 98-19.068, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre*

Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 10. srpen 2000, *Fédération de Russie v. Compagnie NOGA. La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 2011, II, 10512, komentář KAPLAN Ch. a CUNIBERTI G.

Cour d'appel de Paris [Odvolací soud], 12. prosinec 2001, *Creighton v. Ministre des Finances de l'Etat du Qatar et autre. Revue d'arbitrage*. 2003, s. 417.

Tribunal de grande instance (TGI) de Paris [Městský soud] (příkaz exekučního soudce), 11. prosinec 2002, *Banque centrale de Syrie et République arabe syrienne v. Société Papillon Group Corp. Revue d'arbitrage*. 2004, s. 94

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. leden 2005, *République démocratique du Congo v. Syndicat des copropriétaires de l'immeuble Résidence Antony Châtenay. Dalloz*. 2005, č. 9, s. 620

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 9. březen 2011, No. 09-14743, *La Réunion aérienne v. Libyan Arab Jamahiriya*

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 28. září 2011, No. 09-72.057, *NML Capital v. Rép. Argentine*

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 25. září 2012, No. 10-82.938

Cour d'appel de Versailles [Odvolací soud], 15. listopad 2012, No. 11/09073

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 18. leden 2012, No. 11-10389

Cour d'appel de Paris [Odvolací soud] Paris, 15. leden 2013, No. 11/08/0841 a 11/03911, *Tomskneft v. Société Yukos Capital. La Semaine juridique - Edition générale (JCP G)*. 2013, s. 784, komentář ORTSCHEIDT J.

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], civ. 1re ch., 28. březen 2013 (3 rozhodnutí), No. 10-25.938, 11-13.323, 11-10.450, *NML Capital v. Rép. Argentine et autre*

Cour de cassation [Nejvyšší soud pro občanské věci], 13. květen 2015, No. 13-17.751, *Société Commissions import export v. République du Congo*

d. Hongkong

Court of First Instance of the Hong Kong Administrative Region, 12. prosinec 2008, *FG Hemisphere Associates L.L.C. v. Democratic Republic of Congo*, [2009] 1 H.K.L.R.D. 410, ¶ 106, dostupný na http://www.360doc.com/content/11/0915/17/747074_148507328.shtml

Court of Final Appeal of the Hong Kong Special Administrative Region, 8. červen 2011, *Democratic Republic of the Congo v. FG Hemisphere Associates*, v VAN DEN BERG A. J. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2011, č. 26

e. Itálie

Corte costituzionale della Repubblica Italiana [Ústavní soud], 22. říjen 2014, Judgment No. 238, dostupný na http://www.cortecostituzionale.it/documenti/download/doc/recent_judgments/S238_2013_en.pdf

f. Irsko

Yukos Capital S.A.R.L v. OAO Tomskneft VNK, [2014] IEHC 115

g. Kanada

Court of Appeal of Ontario [Odvolací soud], *Bouzari v. Islamic Republic of Iran*, 128 ILR 586

h. Německo

Bundesverfassungsgericht [Federální ústavní soud] (West Germany), BVerfGE 16, 27 2 BvM 1/62, 30. duben 1963, *Iranian Embassy*

Bundesverfassungsgericht [Federální ústavní soud], 13. prosinec 1977, 46 BVerfG 342, *Philippine Embassy Bank Account case*, 65 ILR 146

Bundesgerischthof [Federální Nejvyšší soud], 4. říjen 2005, *Franz J. Sedelmayer v. Russian Federation and Federal Republic of Germany*, č. 91 / W1. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2006, č. 31, s. 698

Bundesgerischthof [Federální Nejvyšší soud], 4. říjen 2005, *Franz J. Sedelmayer v. Russian Federation and Deutsche Lufthansa AG*, č. 92 / W2. *Yearbook of Commercial Arbitration*. 2006, č. 31, s. 707

i. Nizozemsko

The Hague District Court, 20. duben 2016, *Russian Federation v. VPL, YUL & Hulley*, No. C/09/477160 / HA ZA 15-1, C/09/477162 / HA ZA 15-2, C/09/481619 / HA ZA 15-112, dostupný na <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw7258.pdf>

j. Nový Zéland

High Court, *Fang v. Jiang* [2007] NZAR 420, 141 ILR 702

k. Polsko

Supreme Court, *Natoniewski v. Germany*. *Polish Yearbook of International Law*. 2010, č. XXX, s. 299

l. Řecko

Special Supreme Court, No. 6/2002, *Margellos v. Germany*, 129 ILR 525

m. Slovinsko

Constitutional Court, No. Up-13/99, *A.A. v. Germany*, 168 ILR 588

n. Spojené arabské emiráty

Pearl Petroleum Company Limited & Others v. The Kurdistan Regional Government of Iraq [2017] DIFC ARB 003, dostupný na <http://difccourts.ae/pearl-petroleum-company-limited-others-v-kurdistan-regional-government-iraq-2017-difc-arb-003/>

o. Spojené království

In the Matter of Wardsworth and the Queen of Spain. In the Matter of De Haber and the Queen of Portugal [1851] 17 QB 171, 117 E.R. 1246

The Parliament Belge [1879] 5 P. D. 197

Oppenheimer v. Cattermole [1976] AC 249

Alcom Ltd v. Republic of Colombia [1984] 2 All ER 6, 74 ILR 170

A Co. Ltd v. Republic of X, QBD, 21. prosinec 1989, [1990] 2 Lloyds Rep. 520, 87 ILR 412

Holland v. Lampen-Wolfe [1998] 1 WLR 188

House of Lords, 25. listopad 1998, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and others Ex Parte Pinochet*

House of Lords, 24. březen 1999, *Regina v. Bartle and the Commissioner of Police for the Metropolis and Others Ex Parte Pinochet*

Pinochet (No. 3) [2000] 1 AC 147

Kuwait Airways Corporation v. Iraqi Airways Corp. (Nos. 4 and 5) [2002] 2 AC 883.

Jones v. Ministry of the Interior [2006] UKHL 26, 129 I.L.R. 713

AIG Capital Partners, Inc. v. Republic of Kazakhstan [2005] EWHC 2239

Svenska Petroleum Exploration AB v. Republic of Lithuania [2006] EWCA Civ 1529

House of Lords, 14. červen 2006, *Jones v. Saudi Arabia*, [2006] UKHL 26

Jones v. Saudi Arabia [2007] 1 AC 270

Orascom Telecom Holding SAE v. The Republic of Chad [2008] E.W.H.C. 1841

NML Capital Ltd v. Republic of Argentina [2011] UKSC 31

La Générale des Carrières et des Mines v. F.G. Hemisphere Associates LLC [2012] UKPC 27

SerVaas Inc. v. Rafidain Bank & Others [2012] UKSC 40

Yukos Capital Sarl v. OJSC Rosneft Oil Co. (No. 2) [2014] QB 458

p. Spojené státy americké

The Exchange v. McFaddon, 11 U.S. 116 (1812)

Williams v. Suffolk Ins. Co., 38 U.S. 415 (1839)

Underhill v. Hernandez, 168 U.S. 250 (1897)

Oetjen v. Central Leather Co., 246 U.S. 297 (1918)

Berizzi Brothers Co. v. Steamship Pesaro, 271 U.S. 562 (1926)

International Shoe Co. v. Washington, 326 U.S. 310 (1945)

Republic of Mexico v. Hoffman, 324 U.S. 30 (1945)

Baker v. Carr, 369 U.S. 186 (1962)

Banco Nacional de Cuba v. Sabbatino, 376 U.S. 398 (1964)

South Carolina v. Katzenbach, 383 U.S. 301 (1966)

Alfred Dunhill of London, Inc. v. Republic of Cuba, 425 U. S. 682 (1976)

Santa Clara Pueblo v. Martinez, 436 U.S. 49 (1978)

Castro v. Saudi Arabia, 510 F. Supp. 309 (W.D. Tex. 1980)

United States v. Mitchell, 445 U.S. 535 (1980)

Libyan American Oil Company v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya, 482 F. Supp. 1175 (D.D.C. 1980)

Texas Trading & Milling Corp. v. Federal Republic of Nigeria, 647 F.2d 300 (2d Cir. 1981)

Libra Bank, Ltd. v. Banco Nacional de Costa Rica, 676 F.2d 47 (2d Cir. 1982)

MINE v. Guinea, 693 F.2d 1094 (D.C. Cir. 1982)

First Nat'l City Bank v. Banco Para el Comercio Exterior de Cuba, 462 U.S. 611 (1983)

I.N.S. v. Chadha, 462 U.S. 919 (1983)

Transamerican S.S. Corp. v. Somali Democratic Republic, 590 F. Supp. 968 (D.D.C 1984),
rev'd on other grounds, 767 F.2d 998 (D.C. Cir. 1985)

Freider v. Government of Israel, 614 F. Supp. 395, 397 (S.D.N.Y. 1985)

Frolova v. U.S.S.R., 761 F.2d 370 (7th Cir. 1985)

Ohntrup v. Firearms Center Inc., 516 F. Supp. 1281 (E.D.Pa. 1981), *aff'd*, 760 F.2d 259 (3d Cir. 1985)

Proyecfin de Venezuela, S.A. v. Banco Industrial de Venezuela, 760 F.2d 390 (2d Cir. 1985)

Davis v. Bandemer, 478 U.S. 109 (1986)

Japan Whaling Ass'n v. Am. Cetacean Soc., 478 U.S. 221 (1986)

Liberian Eastern Timber v. Gov't of Republic of Liberia, 650 F. Supp. 73 (S.D.N.Y. 1986)

Practical Concepts v. Bolivia, 811 F.2d 1543 (D.C. Cir. 1987)

Carl Marks & Co. v. Union of Soviet Socialist Republics, 665 F. Supp. 323 (S.D.N.Y. 1987)

Boimah v. United Nations General Assembly, 664 F. Supp. 69 (E.D.N.Y. 1987)

Joseph v. Office of the Consulate General, 830 F.2d 1018 (9th Cir. 1987), *cert. denied*, 485 U.S. 905 (1988)

Pere ex. rel. Pere v. Nuovo Pignone, Inc., 150 F.3d 477 (5th Cir. 1988)

Gould, Inc. v. Pechiney Ugine Kulhmann, 853 F.2d 445 (6th Cir. 1988)

L'Europeenne de Banque v. La Republica de Venezuela, 700 F. Supp. 114 (S.D.N.Y. 1988)

Argentine Republic v. Amerada Hess Shipping Corp., 488 U.S. 428 (1989)

Kramer v. Boeing, Co., 705 F. Supp. 1392 (D. Minn. 1989)

People v. Ohrenstein, 153 A.D.2d 342 (1st Dep't 1989)

Maritime Ventures International, Inc. v. Caribbean Trading & Fidelity, Ltd., 722 F. Supp. 1032 (S.D.N.Y. 1989)

Foremost-McKesson, Inc. v. Islamic Republic of Iran, 905 F.2d 438 (D.C. Cir. 1990)

Von Dardel v. Union of Soviet Socialist Republics, 736 F. Supp. 1 (D.D.C. 1990)

Shapiro v. Republic of Bolivia, 930 F.2d 1013 (2d. Cir. 1991)

Republic of Argentina v. Weltover, 504 U.S. 607 (1992)

Siderman de Blake v. Republic of Argentina, 965 F.2d 699 (9th Cir. 1992)

Denegri v. Republic of Chile, 1992 U.S. Dist. LEXIS 4233 (D.D.C 1992)

Rodriguez v. Transnave, 8 F.3d 284, 287 (5th Cir. 1993)

Cargill Intern. S.A. v. M/T Pavel Dybenko, 991 F.2d 1012 (2d Cir. 1993)

Seetransport Wiking Trader Schifffahrtsgesellschaft MBH & Co. v. Navimpex Centrala Navala, 989 F.2d 572 (2d Cir. 1993)

Eaglet Corp. v. Banco Cent. de Nicaragua, 839 F. Supp. 232 (S.D.N.Y. 1993)

KAO HWA Shipping Co., S.A. v. China Steel Corp., 816 F. Supp. 910 (S.D.N.Y. 1993)

Cargill International, S.A. and Cargill, B.V. v. M/T Pavel Dybenko 991 F.2d 1012 (2d Cir. 1993)

Princz v. Federal Republic of Germany, 26 F.3d 1166 (D.C. Cir. 1994)

Eckert International v. The Government of the Sovereign Democratic Republic of Fiji, 32 F.3d 77 (4th Cir. 1994)

Smith v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya, 886 F. Supp. 306 (E.D.N.Y. 1995)

Smith et al. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya et al., 101 F.3d 239 (2d Cir. 1996)

Corporacion Mexicana De Servicios Maritimos v. The M/T Respect, 1996 U.S. App. LEXIS 22068 (9th Cir. 1996)

Hilao v. Estate of Marcos (In re Estate of Marcos Human Rights Litigation), 94 F. 3d 539 (9th Cir. 1996)

Sampson v. Federal Republic of Germany, 975 F. Supp. 1108 (N.D. Ill. 1997), *aff'd*, 250 F.3d 1145 (7th Cir. 2001)

Hirsh v. State of Israel, 962 F. Supp. 377 (S.D.N.Y. 1997)

Transatlantic Shiffahrtskontor GmbH v. Shanghai Foreign Trade Corp., 996 F. Supp. 326 (S.D.N.Y. 1998)

Haven v. Republic of Poland, 68 F. Supp. 2d 947 (N.D. Ill. 1999), *aff'd*, 215 F.3d 727 (7th Cir. 2000)

Sampson v. Federal Republic of Germany, 975 F. Supp. 1108 (N.D. Ill. 1997), *aff'd*, 250 F.3d 1145 (7th Cir. 2001)

First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank, 150 F.3d 172 (2d Cir. 1998)

Belgrade v. Sidex Int'l Furniture Corp., 2 F. Supp. 2d 407 (S.D.N.Y. 1998)

Creighton Ltd. v. Qatar, 181 F.3d 118 (D.C. Cir. 1999)

Butters v. Vance Int'l, Inc., 225 F.3d 462 (4th Cir. 2000)

Liu v. Naomi, 208 F.3d 203 (2d Cir. 2000)

Lafarge Canada, Inc. v. Bank of China, 2000 U.S. Dist. LEXIS 14253 (S.D.N.Y. 2000)

Wasserstein Perella Emerging Markets Finance, LP v. The Province of Formosa, 2000 U.S. Dist. LEXIS 6416 (S.D.N.Y. 2000)

El-Hadad v. United Arab Emirates, 216 F.3d 29 (D.C. Cir. 2000)

Boshnjaku v. Federal Republic of Yugoslavia, 2002 U.S. Dist. LEXIS 13763 (N.D. Ill. July 18, 2002)

In re Arbitration between Monegasque De Reassurances SAM (Monde Re) v. Nak Naftogaz of Ukraine and State of Ukraine, 311 F.3d 488 (2d Cir. 2002)

First City, Texas-Houston, N.A. v. Rafidain Bank, 281 F.3d 48 (2d Cir. 2002)

Karaha Bodas Co. v. Perusahaan Pertambangan Minyak Dan Gas Bumi Negara, 313 F.3d 70 (2d Cir. 2002)

Glencore Grain Rotterdam B.V. v. Shivnath Rai Harnarain Co., 284 F.3d 1114 (9th Cir. 2002)

Price v. Socialist People's Libyan Arab Jamahirya, 294 F.3d 82 (D.C. Cir. 2002)

World Wide Minerals, Ltd. v. Republic of Kazakhstan, 296 F.3d 1154 (D.C. Cir. 2002)

World Wide Demil, LLC v. Nammo, 51 F. App'x 403 (4th Cir. 2002)

In re China Oil and Gas Pipeline Bureau, 94 S.W.3d 50 (Tex. Ct. App. 2002)

Raccoon Recovery, LLC v. Navoi Mining & Metallurgical Kombinat, 244 F. Supp. 2d 1130 (D. Colo. 2002)

Gulf Resources America et al. v. Republic of Congo, 276 F. Supp. 2d 20 (D.C. Cir. 2003)

Hwang Geum Joo v. Japan, 357 U.S. App. D.C. 26, 332 F.3d 679 (D.C. Cir. 2003)

Vieth v. Jubelirer, 541 U.S. 267 (2004)

Filler v. Hanvit Bank, 378 F.3d 213 (2d Cir. 2004)

Kato v. Ishihara, 360 F.3d 106 (2d Cir. 2004)

Mwani v. United States, 2004 U.S. Dist. LEXIS 28170 (D.D.C. June 22, 2004)

Reers v. Deutsche Bahn AG, 320 F. Supp. 2d 140 (S.D.N.Y. 2004)

TMR Energy v. State Property Fund of Ukraine, 411 F.3d 296 (D.C. Cir. 2005)

Doe v. State of Israel, 400 F. Supp. 2d 86 (D.D.C. 2005)

Ellenbogen v. Canadian Embassy, 2005 WL 3211428 (D.D.C. Nov. 9, 2005)

Bruce v. Consulate of Venezuela, 2005 U.S. Dist. LEXIS 18898 (D.D.C. Aug. 31, 2005)

Lewis & Kennedy, Inc. v. Permanent Mission of the Republic of Botswana, 2005 WL 1621342 (S.D.N.Y. July 12, 2005)

Jiangsu Changlong Chems, Co v Burlington Bio-Medical & Sci. Corp, 399 F. Supp. 2d 165 (E.D.N.Y. 2005)

Crum v. Kingdom of Saudi Arabia, 2005 WL 3752271 (E.D. Va. July 13, 2005)

Abur v. Republic of Sudan, 437 F. Supp. 2d 166 (D.D.C. 2006)

Allen v. Gold Country Casino, 464 F. 3d 1044 (9th Cir. 2006)

Yousuf v. Samantar, 2007 U.S. Dist. LEXIS 56227 (E.D. Va. Aug. 1, 2007)

Certain Underwriters at Lloyds London v. Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya, 2007 U.S. Dist. LEXIS 49032 (D.D.C. July 9, 2007)

In Re Terrorist Attacks On September 11, 2011 538 F.3d 71 (2d Cir. 2008)

LNC Investments, Inc. v. Republic of Nicaragua, 2000 WL 745550 (S.D.N.Y. June 8, 2000)

La Reunion Aerienne v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya, 533 F.3d 837 (D.C. Cir. 2008)

Cha v. Korea Trade Center, 2009 Misc. LEXIS 5165 (Sup. Ct. New York County 2009)

Siag v. Arab Republic of Egypt, No. M-82 (PKC), 2009 WL 1834562 (S.D.N.Y. June 19, 2009)

Frontera Resources Azerbaijan Corp. v. State Oil Co. of Azerbaijan, 582 F.3d 393 (2d Cir. 2009)

Cha v. Korea Trade Center, 2009 Misc. LEXIS 5165 (Sup. Ct. New York County 2009)

State Farm Mutual Auto. Insurance Company v. Insurance Corp. of British Columbia, 2009 U.S. Dist. LEXIS 124233 (D. Or. 2009)

Sabbithi v. Al Saleh, 605 F. Supp. 2d 122 (D.D.C. 2009)

Lear Services, Inc. v. Kingdom of Saudi Arabia, 581 F.3d 210 (5th Cir. 2009), *cert. denied*, 130 S. Ct. 1689 (2010)

Abi Jaoudi & Ajar Trading Co. v. Cigna Worldwide Ins. Co., 391 F. App'x 173 (3d Cir. 2010)

Cassirer v. Kingdom of Spain, 616 F.3d 1019 (9th Cir. 2010)

Peterson v. Islamic Republic of Iran, 627 F.3d 1117 (9th Cir. 2010)

Hansen v. PT Bank Negara Indonesia (Persero), TBK, 601 F.3d 1059 (10th Cir. 2010)

Valore v. Islamic Republic of Iran, 700 F. Supp. 2d 52 (D.D.C. 2010)

Hijazi v. Permanent Mission of Saudi Arabia to United Nations, 689 F. Supp. 2d 669 (S.D.N.Y. 2010)

Spectrum Stores, Inc v. Citgo Petroleum Corporation, 632 F.3d 938 (5th Cir. 2011)

NML Capital, Ltd v. Banco Central de la Republica Argentina, 652 F.3d 172 (2d Cir. 2011)

Constellation Energy Commodities Group, Inc. v. Transfield ER Cape Ltd., 801 F. Supp. 2d 211 (S.D.N.Y. 2011)

Figueiredo Ferraz E Engenharia de Projeto Ltda v. Republic of Peru, 665 F.3d 384 (2d Cir. 2011)

Cont'l Transfert Technique Ltd. v. Fed. Gov't of Nig., 697 F. Supp. 2d 46 (D.D.C. 2011)

Fir Tree Capital v. Anglo Irish Bank Corp. Ltd., 2011 U.S. Dist. LEXIS 136018 (S.D.N.Y. 2011)

GSS Group Ltd. v. National Port Authority, 680 F.3d 805 (D.C. Cir. 2012)

Universal Trading & Inv. Co. v. Bureau for Representing Ukrainian Interests in Int'l & Foreign Courts, 898 F. Supp. 2d 301 (D. Mass. 2012)

Al-Haramain Islamic Found. v. Obama, 705 F.3d 845 (9th Cir. 2012)

Lasheen v. Embassy of the Arab Republic of Egypt, 485 F. App'x 203 (9th Cir. 2012)

Gomes v. ANGOP, et al., 2012 U.S. Dist. LEXIS 119049 (E.D.N.Y. 2012)

Continental Casualty Co. v. Argentine Republic, 893 F. Supp. 2d 747 (E.D. Va. 2012)

Embassy of Fed. Republic of Nigeria v. Ugwuonye, 901 F. Supp. 2d 136 (D.D.C. 2012)

Abelesz v. OTP Bank, 692 F.3d 661 (7th Cir. 2012)

First Inv. Corp. v. Fujian Mawei Shipbuilding, Ltd., 703 F.3d 742 (5th Cir. 2013)

Ewald v. Royal Norwegian Embassy, 2013 U.S. Dist. LEXIS 164828 (D. Minn. Nov. 20, 2013)

Hill v. Republic of Iraq, 328 F.3d 680 (D.C. Cir. 2003)

FG Hemisphere Assocs., LLC v. Unocal Corp., 2014 U.S. App. LEXIS 4056 (9th Cir. 2014)

Republic of Argentina v. NML Capital, 134 S. Ct. 2250 (2014)

Raymond T. Kim v. Korea Trade Promotion-Investment Agency, 51 F. Supp. 3d 279 (S.D.N.Y. 2014)

Tidewater Investment SRL et al. v. Bolivarian Republic of Venezuela, No. 15 Civ. 1960, slip op. (S.D.N.Y. Mar. 18, 2015)

Micula v. Government of Romania, 104 F. Supp. 3d 42 (D.D.C. 2015)

Micula v. Government of Romania, 2015 WL 4643180 (S.D.N.Y. Aug. 5, 2015)

TEMPO Networks LLC v. Government of Nevis Island Administration, 2015 U.S. Dist. LEXIS 105793 (D.N.J. Aug. 12, 2015)

Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela, 87 F. Supp. 3d 573 (S.D.N.Y. 2015)

EISER Infrastructure Ltd. v. Kingdom of Spain, No. 17 Civ. 3808 (LAK), slip op. (S.D.N.Y. June 27, 2017)

Mobil Cerro Negro Ltd. v. Bolivarian Republic of Venezuela, No. 15-707, 2017 WL 2945603 (2d Cir. July 11, 2017)

q. Španělsko

Tribunal Constitucional de España [Ústavní soud], *Abott v. South Africa*, 113 ILR. 411 (1992)

r. Švédsko

Svea Hovrett [Odvolací soud], 18. červen 1980, *Libyan American Oil Company v. Libya*, 62 ILR 225

Švédský Nejvyšší soud, 1. červenec 2011, *Russian Federation v. Franz J. Sedelmayer*, Ö 170-10/NJA 2011 s. 75, dostupný na <http://www.arbitration.sccinstitute.com/dokument/Court-Decisions/1081823/Judgment-of-the-Supreme-Court-of-Sweden-1-July-2011-Case-No-O-170-10NJA-2011-s-75?id=95788> (neoficiální anglický překlad ze švédštiny)

s. Švýcarsko

Tribunal fédéral [Federální Nejvyšší soud], 19. červen 1980, DFT 106 Ia 142

Tribunal fédéral [Federální Nejvyšší soud], 10. leden 2008, 5A_618/2007, *Compagnie Noga d'Importation et d'Exportation v. Fédération de Russie*

Tribunal fédéral [federální nejvyšší soud], 23. listopad 2011, 5A_681/2011, *Geneva Debt Collection Office v. Kyrgyzaeronavigatsia*

III. ABSTRAKT

STÁTNÍ IMUNITA NA PRAHU 21. STOLETÍ:

SOMRAK NEBO RENESANCE?

Státní imunita je jedním ze základů mezinárodního práva veřejného. Imunita států vychází ze základního principu mezinárodního práva, a sice rovnosti států – *par in parem non habet imperium*. Státní imunita je tak projevem státní suverenity a ostatní státy prokazují respekt suverenitě druhých států tím, že dopřávají před svými soudy druhým státům imunitu.

Právo státních imunit je dynamickou oblastí mezinárodního práva veřejného. Státní praxe se nepřetržitě vyvíjí skrze vnitrostátní právní úpravy a rozsudky soudů. Cílem práce je snaha postihnout současný vývoj státní imunity a identifikovat možné budoucí trendy. Dalším cílem je ze současného vývoje vyvodit konkrétní praktické doporučení ohledně státní imunity pro investory i státy.

20. století je možno hodnotit jako soumrak státní imunity. Pro minulé století byl charakteristický vývoj státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí. 20. století vidělo její ústup a roztržičnost.

Naopak 21. století se může stát obdobím jejího znovuzrození, renesancí státní imunity, pokud vstoupí Úmluva OSN v platnost a bude ratifikována velkým počtem států. 21. století může tedy být stoletím, ve kterém státní imunita znovu najde svou harmonii a bude harmonizována na celosvětové úrovni.

Bude tedy 21. století soumrakem nebo renesancí státní imunity? Autor se pokouší zodpovědět tuto otázku analyzováním mezinárodní i vnitrostátní praxe v oblasti státní imunity a souvisejících trendů na prahu nového století.

Pro předpovídání budoucího vývoje státních imunit je třeba nejprve pochopit jejich minulost. Práce tak po úvodu do tématu (Kapitola 1) začíná představením historického vývoje státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí (Kapitola 2). Dále pak jsou zmíněny právní prameny principu státní imunity a to jak ty mezinárodní, tak i vnitrostátní (Kapitola 3).

Na začátku také odlišíme státní imunitu od jiných doktrín jako například *Act of State* a *Political Question* a také ji odlišíme od imunit představitelů cizích států (Kapitola 4). Práce se detailně nezabývá diplomatickou imunitou či imunitou mezinárodních organizací, ale autor

se domnívá, že je užitečné tyto koncepty představit a objasnit jejich vztah ke státní imunitě, aby nedocházelo k záměnám.

Než budeme rozebírat státní imunitu jako takovou, je třeba ji situovat v rámci širší otázky soudní příslušnosti (Kapitola 5). Soud jiného státu musí mít v první řadě příslušnost, aby se vůbec otázkou státní imunity zabýval.

Následně odpovíme na jednu ze základních otázek spojenou se státní imunitou a sice, kdo vlastně požívá státní imunity. Už z názvu doktríny je patrné, že je to stát. Ale co vlastně znamená pojem stát pro účely státní imunity? Vzniká tedy potřeba definovat stát pro účely aplikování principu státní imunity (Kapitola 6).

Než rozebereme substantivní pravidla státní imunity, je užitečné zmínit některé procesní otázky spojené se státní imunitou, jako například požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou nebo důkazní břemeno (Kapitola 7).

Dostaneme se tak k materiálním pravidlům státní imunity. Podíváme se nejprve na jurisdikční imunitu a výjimky z ní (Kapitola 8) a poté na exekuční imunitu a výjimky z ní (Kapitola 9). Na některé výjimky ze státní imunity tak bude kladen větší důraz a jiné jako např. otázky imunity a pracovních smluv a odpovědností za škodu na zdraví budou zmíněny jen stručně.

Posléze přejdeme k praktickým aspektům tématu státních imunit (Kapitola 10). Z pohledu investora a státu probereme výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení z perspektivy státní imunity, výhody a nevýhody ustanovení o zřeknutí se imunity a také vhodné formulace ustanovení o zřeknutí se imunity. Tato kapitola též zahrnuje strategie pro investory v případech neplatících států.

Následovat bude zhodnocení současného vývoje státních imunit (Kapitola 11). Kromě vlivu lidských práv na státní imunitu tato kapitola také zmíní problematiku takzvaných „supích fondů“, které figurují v mnoha nedávných případech proti státům. Tato kapitola také zhodnotí Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku. Autor nejdříve rozebere příčiny jejího nevstoupení v platnost. Poté ukáže, že i když není úmluva zatím právně závazná, je patrné, že již má vliv na státní praxi. Autor se v této kapitole také zamýšlí nad výhodami a nevýhodami vstoupení Úmluvy OSN v platnost z pohledů států a investorů. Vstup Úmluvy OSN v platnost nemusí být nutně jen pozitivním vývojem ani pro státní věřitele, ani pro státy.

Disertační práci uzavírá závěr a autorovo hodnocení možného budoucího vývoje státních imunit (Kapitola 12).

Disertační práce potvrzuje autorovu tezi, že začátek 21. století není soumrakem státní imunity. Státní imunita stále hraje důležitou roli a její další ústup nevidíme. Na druhou stranu renesance státní imunity zatím ale neproběhla jejím harmonizováním. Úmluva OSN nevstoupila v platnost a vzhledem k identifikovaným příčinám jejího nevstoupení v platnost autor není optimistický, že se v brzké budoucnosti Úmluva OSN stane univerzálně platnou úmluvou. Státní imunita tak zůstává a zůstane roztržena mezi různorodé národní úpravy. To dává státům jistý manévrovací prostor pro reagování na aktuální vývoj. Výsledkem aktuálních jevů, jako jsou dluhové krize a supí fondy, je, že v současnosti dochází k posílení hlavně exekuční imunity minimálně ohledně některých kategorií majetku a tento trend bude nadále pokračovat. V tom je možno spatřovat jisté znovuoživení či znovuzrození státní imunity. „Poslední pevnost státní imunity“⁸⁹⁷ tak na začátku 21. století určitě nepadne.

Klíčová slova: Státní imunita, jurisdikční imunita a exekuční imunita, zřeknutí se imunity, uznání a výkon rozhodčích nálezů, Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku

---

⁸⁹⁷ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), komentář k čl. 18, ¶ 2.

IV. ABSTRACT

STATE IMMUNITY AT THE DAWN OF THE 21ST CENTURY: TWILIGHT OR RENAISSANCE?

State immunity is a foundation of public international law. Sovereign immunity is based on the fundamental principle of international law, namely the equality of states - *par in parem non habet imperium*. State immunity is thus a manifestation of state sovereignty and states demonstrate respect for the sovereignty of other states by according immunity to foreign states appearing before their courts.

The principle of state immunity is a dynamic area of public international law. State practice is continually evolving through national laws and court rulings. The aim of this thesis is to describe the current development of state immunity and to identify possible future trends. Another objective is to draw from current developments and offer practical recommendations on state immunity for both investors and states.

The 20th century can be described as a twilight of state immunity: an absolute theory of state immunity shifted towards a restrictive one. That century witnessed the decline and fragmentation of state immunity.

In contrast, if the UN Convention on jurisdictional immunities of states and their property enters into force and is ratified by a large number of states, state immunity might experience a resurgence in the 21st century. The 21st century may therefore be a century in which state immunity again finds its harmony and is unified at the global level.

Will the 21st century be the twilight or renaissance of state immunity? The author tackles this question by analyzing state immunity and its trends at the dawn of the new century.

To predict the future development of state immunity, it is necessary to first understand its past. After an introduction to the subject (Chapter 1), the thesis will recount the historical development of state immunity from an absolute to a restrictive theory (Chapter 2).

Then, legal sources of state immunity will be mentioned, both international and national (Chapter 3).

The next chapter (Chapter 4) will distinguish state immunity from other doctrines, such as the Act of State and Political Question, and will also distinguish it from immunity of foreign officials. The thesis will not delve deeply into diplomatic immunity or immunity of

international organizations, but the author believes that it is useful to introduce these concepts and to clarify their relationship to state immunity.

Before discussing state immunity as such, it needs to be placed within the broader subject of jurisdiction (Chapter 5). The court of another State must first have jurisdiction to even deal with the question of state immunity.

The author will then respond to one of the basic questions about state immunity, namely, who actually benefits from state immunity. It is already apparent from the name of the doctrine that it is the state. But how is state defined for state immunity purposes? This is an essential question for the purpose of applying the principle of state immunity (Chapter 6).

Before discussing the substantive rules of state immunity, it will be useful to see some procedural issues related to state immunity, such as the requirements for service of process to states in the context of state immunity or burden of proof (Chapter 7).

Next will be a discussion of the material rules of state immunity, beginning with immunity from jurisdiction and the exceptions thereto (Chapter 8), and then immunity from execution and its exceptions (Chapter 9). Some exceptions to state immunity will be discussed in great detail, and others, such as employment contracts and personal injuries, will be mentioned only briefly.

The author will then move on to the practical aspects of state immunity (Chapter 10). This chapter discusses, from the point of view of the investor and the state, the advantages and disadvantages of selecting arbitration, the advantages and disadvantages of the waiver clauses and the appropriate wording of the waiver clauses. It will also include strategies for investors facing non-paying states.

An assessment of the current development of state immunities will follow (Chapter 11). Apart from the human rights impact on state immunity, this chapter will also mention the issue of the so-called vulture funds that figure in many recent cases against the states. This chapter will also review the UN Convention on the Privileges and Immunities of the States and their Property. The author first discusses the reasons for its non-entry into force. It will then show that even though the Convention is not yet legally binding, it is obvious that it already has an impact on state practice. The author also considers in this chapter the advantages and disadvantages of the entry into force of the UN Convention from the perspective of states and investors. The entry into force of the UN Convention does not necessarily have to be a positive development for both state creditors and states.

The thesis will conclude with the author's assessment of the possible future development of state immunity (Chapter 12).

The thesis confirms the author's hypothesis that the beginning of the 21st century is not witnessing a twilight of state immunity. State immunity still plays an important role and cannot be seen as becoming more restrictive. On the other hand, a renaissance of state immunity through harmonization is not yet visible. The UN Convention has not entered into force and, given the identified causes for its non-entry into force, the author is not optimistic that the UN Convention will soon become a universally applicable convention. State immunity remains and will remain fragmented among various national regimes. This gives States some room to maneuver in their response to current developments. As a result of current developments, such as the debt crisis and the rise of vulture funds, execution immunity has been reinforced at least for some categories of assets and this trend will remain. This is a revival or renaissance of state immunity. "The last bastion of state immunity"⁸⁹⁸ will certainly not fall at the beginning of the 21st century.

Keywords: State immunity, immunity from jurisdiction and immunity from execution, waiver of immunity, enforcement and execution of arbitral awards, UN Convention on jurisdictional immunities of states and their property

---

⁸⁹⁸ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, available at http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (last visited April 6, 2016), commentary on Art. 18, ¶ 2.